

Matka-Kuwaelmia Englannista.

Kirjoittanut

Otto Funcke.

Suomennos.

Helsingissä 1886.

G. W. Edlund,

Kustantaja.

Helsingissä,

J. C. Frenckell'in ja Pojan kirjapainossa, 1886.

Esipuhe.

Sitöhdän se liene maailman suurin wiinipuu mitä on nähtävänä maailman mainiossa Hampton Constin puistossa Lontoossa. Sen ikä nousee 115:een vuoteen. Runko on 80 sentimetriä ympäri mitaten, oksat ulottuvat aina 33 metrin päähän rungosta. Senpä tähden onkin sen kunniaksi rakennettu erityinen lasinen palatsi. Minä en voi unhottaa sitä ihanata näkyä, jonka tämä jättiläiskaswi melkein lufemattomine wälkkywine hedelmöineen tarjosi. Siitä jaadaan nimittäin hywinä vuosina 2,500 kunnan rypälettä; niin kertoi meille oikein jalon ylpeänä tämän aarteen wartija ja hoitaja. Mutta sen onnellinen omistaja on maan hallitsija, siis nykyään (ja jo 45 vuotta sitten) Wiktoria kuningatar. Kuitenkaan eivät rypäleet tule kuninkaalliselle pöydälle. Eipä niinkään, kullakin kolmen yhdistetyn waltakunnan wanhalla aateliju'ulla on oma määrätty oksansa. Ja oksissa kaswawat hedelmät lähetetään noille ju'uille, se on wanha kaunis tapa. Kuninkaalla on omistusoikeus, mutta kruunun wafalleilla on oikeus nauttia sen omaisuutta. Kuninkaalla on ilo antaa; pääreillä ja paroneilla on ilo ottaa vastaan. Niin on wiinipuu hywin kaunis ja kuitentkin mahdawa siede kuninkaan ja kansan wälillä.

Mutta kunkin eri oksan hedelmillä kuuluu olewan erityinen, yksityinen ja omituinen makunsa ja hajunsa. Se sanottiin meille ja juuri se minuun teki niin syvän waitutuksen. Minä en woinut itse koetella, tokko asian laita todellakin oli niin, koska minä kaikkein onneksi olen saksalainen pappi, enkä englantilainen lordi. Olkoonpa nyt asian laita niin todellakin, taikka waan mielikuwituksessa, — joka tapauksessa on tämä wiinipuu ihana wertauskuwa. Minä en pelkää kenenkään lukijani tyttymättömänä kshywan: „Kuinka sitten?“ En; hän on warmaankin edellä olewia riwiiä lukiessaan käsittänyt sen. Tahi eiköhdän jokaisen kristityn ihmisen mieleen siitä johtune hän, joka on janonut: „Minä olen wiinapuu, te olette oksat“ —? Jeesus Kristus on wiinapuu, jonka taiwaallinen isä on tämän maailman erämaahan khlwännyt, ja hänen tahtonsa on, että kaikki maailman kansat tulisiwat tämän wiinipuun haaroiksi, ja että kaikki ihmiset olisiwat tämän wiinipuun oksia. Koko maailmaa tarkoitti Jeesus sanoessaan: „Minä olen wiinipuu; te olette oksat“. Historia on jo kahdeksantoista wuosijadan kuluessa osoittanut, että tämä jumalallinen hulluus sisältää kaiken wiisauden ja totuuden, waikka kerran näiden sanojen toteutumisen olisi näyttännyt kuinka mahdottomalta, waikka kuinka yksinäisenä ja käsittämättömänä Ihmisen-poika olisiin ihmiskunnan keskellä näitä lausuesjaan. On huomatti: se todeksi, että kansat owat eläwät, woiukkaat, walistuneet, tulewaisuutta täynnä ja massa määräsä kuin ne

jallivat tämän wiinipuun mehun wallata itsensä; — on huomattu todeksi, että nämät äärettömän monet rodut ja kansallisuudet kuitenkin woivat yhdistyä yhdeksi yhteydeksi ja tehdä tofilleja molemminpuolista onnea, jos he jallivat liittää itsensä tähän wiinipuuhun.

Tofin, — yhteyttä, mutta ei yhdenmuotoisuutta! Kuten saman puun rypäleet Hampton Const'in puutarhasa kertomuksen mukaan olivat erimakuisia, erihajuisia ja erinäköisiä, vaikka he samasta rungosta saawat samoja elämännesteitä, — niin on maailman kansojenkin laita, joissa Kristus on saanut muodon. „Monenlaiset lahjat, mutta yksi henki“ — tämä tofin ei koske ainoastaan eri kansakuntia vaan myöskin näiden kansakuntien yksityisiä jäseniä; wieläpä se koskee saman kristillisen perheenkin jäseniä. Mutta se koskee myöskin eri kansoja. Missä Jeesus Kristus saa muodon ja saa hallita, siellä ei hän tahdo estää wielä vähemmin häwittää yksityisten eikä kansankaan erityisajemaa. Hän tahtoo päinvastoin sitä kirkastaa ja walaista taiwaallijella walolla, hän tahtoo sitä elähyttää taiwaallijella elolla ja woimalla. Jumalan tiet eiwät tarkoita yksitoikkoisen yhdenmuotoisuuden aikaan saamista, vaan luonnollisen omituisuuden selwentämistä.

Niin paljon kuin tämä lause koskee yksityisiä henkilöitä, woi sitä tutkia jokainen, jolla on kaffi silmää ja koskaan on elänyt eläwien kristittyin parissa. Hänen hawaintonsa näyttävät hänelle, että todellisten kristittyin joukossa owat useimmat itsenäiset luonteet, ja useimmat omituiset ja itsenäiset nerot. Hänen huomionsa näyttävät hänelle wastakohdankin, että nimittäin siellä on suurimmat ihmisten orjat, ajanhengenpalwelijat, lauseparisien matkijat, elämään kyllistyneet ja kelmottomat ihmiset, missä Kristuksesta kauemmas poisutaan ja wieläpä pidetään ansiona, että muka on noustu korkeammalle wanhan „wanhettuneen“ kristin-uskon kantaan.

Mutta tämän lauseen totuudesta koko kansojen suhteen ei woi paremmin saada selkoa kuin matkustelemalla. Epäilemättä woi eri kansojen kirjallisuudestakin oppia tuntemaan meidän waittemme totuuden, wielä parempi jos omassa kodissaan oppii tuntemaan maailman suuren wiinipuun wesoja (joka kunnia ja ilo mellein li'änkin usein minulla on työhuoneessani), — mutta warmimmat tutkimukset tekee kuitenkin matkustamalla, jos nimittäin jossakin määrin ymmärtää matkustamistaitoa. Niin kuin yksityistä ihmistäkin täytyy oppia tuntemaan hänen kotoaanja, jos häntä tahtoo todellakin oppia tuntemaan, niin woipi kansankin luonnetta ja taidetta, kieltä, tapoja ja henkeä oppia tuntemaan ainoastaan sen omassa maassa. Joka tätä kirjoittaa on jo aikajemmillaakin matkoillansa tehnyt nämät kokemukset. Mutta Englannissa ollessani näin minä siellä sellaisen jyrkästi kristillisen, kansallisen ja yhteiskunnallisen omituisuuden, ett'en senkaltaista wielä missään ole tawannut.

Mutta jos nyt sama Kristuksen henki ilmestyy niin erinlaisena eri kansoissa, jos lahjat ja woimat owat niin monenlaiset, niin seuraa siitä se tehtävä yksityisille kansakunnille, että heidän näitä lahjojansa tulee käyttää toistensa molemminpuolisiksi suinaukseksi, että heidän tulee tähdentää toisiaan ja kadehtimatta, nöyrästi ja kärsiwällisesti ottaa oppia toinen toiseltaan. Oppia tulee —, waan ei junaan matkia! Me kylmäweriset arwostelwaiset pohjois-tasjalaiset esimerkiksi emme saa matkia sitä tapaa ja luonnetta, mikä on meidän sywämieteillemme

schwabilaisille weljillemme omituista; mutta hyvä on, jos me heiltä saamme herätystä. Väinwastaisessa suhteessa ehkä jääntö myöskin pitää paikkansa. Meidän saksalaiden ei sowi matkia Englannin funtoa, vielä vähemmin kunnottomuutta. Matkiminen on itsensä ja omien lahjainja halweksimista. Emme juinkaan, me emme saa matkia englantilaisia, ei edes semmoijakaan heidän puoliansa, jotka ensi filmäykseällä näyttävät oikein hämmästyttävän suurenmoijilta ja miellyttämiltä, ja ehkä todella owatkin semmoijia. Mutta oppia me tahdomme, me tahdomme kaikkialla kysyä: „Mitä oppimista meillä on tästä?“ — Me emme tahdo olla semmoijia narreja kuin monet englantilaidet, jotka farijealaisessa kyllyydesään ja itsetyhtywäijhydesään tahtowat olla omillansa halweksien niitä armolahjoja, joita toijet owat saaneet, huolimatta mitään ottaa onkeensa toisten ansioista. Me tahdomme myöskin wälittää joutumista niiden pintapuolisten ihmisten joukkoon, jotka luulewat sanoneensa oikein erinomaisen mahtawan lauseen huudahtaessaan: „Me emme jaksu kuulla noita englantilaiden hullutuksia!“ Mutta me emme lii'oin tahdo yhdistyä niihin saksalaidiin weljiin, jotka nyt arwostelematta ylistävät ja tahtowat matkia mitä Englannin kristityt toimiwat. Saksalaiden luonteen tulee jäädä saksalaiden luonteeksi. Olkoon se kaukana meistä, että tahtojimme halweksia sitä erityistä lahjaa ja woimaa, jonka juuri meidän kansamme on osaksensa saanut Jumalan ijankaikkista waltakuntaa warten. Mutta oppia tahdomme me ja woimmekin paljon oppia toijelta puolen Englannin kanawaa.

Ja tällä olen nyt wihdoinkin sanonut, miksi minä olen tämän kirjan kirjoittanut ja mitä siitä woi odottaa. Emme me saksalaidet eiwätkä muittenkaan kristittyjen maiden asukkaat, joiden käsiin tämä kirja joutuu, saa kuulla paljon Englannin kristillisestä elämästä. Juuri tähän aikaan on tuo muutoin niin konserwatiwinen kansakunta erinomaisessa kuohumis- ja liike-tilassa, ja korkeimmillaan on tämä liike-tila uskonnon ja kirkon alalla. Sen tähden owat ehkä nämät minun apukirjoituksetni terwetulleet. Minä tiedän kyllä, että monet paljoa taitawammakin kirjailijat owat kirjoittaneet jotenkin paljon Englannista. Näiden kuwaelmien tarkoituksena onkin waan niiden waiikutusten kertominen, jotka tuo ihmeellinen Englannin kansa minun teki. Se etu minulla oli, ett'ei minulla koskaan puuttunut kokeneimpia johtajia, että vielä edelleen minulla oli apuna ja neuwona hywiä kirjoja, että minä jo aikaijin seurustelin paljon englantilaiden kanssa; mutta ennen kaikkia olen minä Jumalan armosta saanut kaksi näkewää filmää. Kullakin ihmisellä on omat hulluutensa, wieläpä omat tyhmyhtensäkin. Mutta toijelta puolen on tuhimmimmallakin osansa neroa, kunhan se waan saisi kehittyä. Ja minun neroni on nyt se, että minä kaikkialla, missä minä oleksin, näen jotakin (jonka toijet jättävät huomamatta, ehkä sentähden että heillä on lii'an paljon ajatuksia), ja wielä, että minä siitä, minkä sillä tawoin olen saanut, seulon pois jotakin, koska minulla ei ole niin paljon ajatuksia kuin monella minun maamiehelläni. Minä en ole mitään perustelmien ja järjestelmien tekijä; ei minussa lii'oin ole mennyt filosofin lahjoja hukkaan. Minä en woi kuulla enkä nähdä mitään kohta ajattelematta, kuinka minä sitä woiisin käyttää itseni ja muiden hyödyksi, jotka minun tawallani vielä myöskään eiwät ole walmiit. Mutta Lontoossa hyökkäsi semmoinen

tulwa uusia hawaintoja minun mieleeni, että minä melkein waikeiden hämmästyksistä. Monta kertaa oli minun oikein waikea hengellisessä merkityksessä hengittää. Wuoren tawoin laskeusi aluksi minun sydämeläni kaikki tuo kauhea, ihmijellinen, petomainen ja saatanallinen olemus, mikä minut ympäröi. Minun täytyi turwautua ystävyyteen woidakseni sitä saada kokoon järjestetyksi; paljonpa minä ymmärsin ja selwitin wasta kuukausien kuluttua mietteisiini waikeana tulipesäni ääressä, kun lumipyhy ulkona ilmassa winkueli. Englannin kansan mahtawa toimintawoima ja sitkeä tahdonwoima ne minun juurimman waikeuksien tekivät. Tämä tahdonwoima ja tämä toimintawoima eivät suinkaan vähimmin tule näkhywiin uskonnon alalle. Ja muun muassa tämän todistaminen on näiden lehtisten tarkoituksena. Mutta tämä kirja on tarkoituksikirja. Tarkoituksena on saada sakjalaisia weljiäni paremmin kokoomaan woimiansa, heittäämään hywästi kaikki haaweilemiset ja wäittelemiset ja oppia uudelleen englantilaisilta, että Kristuksen opetuslappi on Kristuksen työntekijä. Englannin ja Saksan kristillisyydet owat toisiinsa samassa suhteessa kuin Marta ja Maria, kuin Pietari ja Johannes. Tässä siis ei tarwita morikkaamista eikä arwostelemista, kadehtimista eikä wälittelemistä, waan rakastamista ja oppimista.

Mutta älköön millään tawalla sijarellinen ja weljellinen rakkaus meitä tekö jokoiksi. Themsin rannoilla me emme tahdo oppia ainoastaan, kuinka tulee tehdä, waan myös kuinka tulee olla tekemättä. Englannin uskonnollisessa elämässä on toiselta puolen niin paljon, mikä meille kelpaa esikuwaksi ja saattaa meidät häpeämään, ja toiselta puolen niin paljon liioiteltua ja mieleöntä, ettei useinkaan tiedä, pitääkö sitä ihailta, wai pitääkö sille nauraa. Herran Kristuksen tähtyy Englannissa tyhtyä hywin moneen asiaan, mitkä tapahtuwat hänen lipunsa suojaassa ja hänen nimesjässä. Kristin-usko woi sentään sietää koko joukon kummallisuuksia, kunhan waan hywin juuri on kelwollinen: minä tarkoitan jos nämät kummalliset weikaleet, jotka näitä kummallisuuksia toimittawat, sydämensä pohjasta innoittelewat Kristuksen kunniaksi. „Monta kertaa kyhyi Mögling itseltänsä, owatko englantilaiset wiisaimpia wai narrimaisimpia, lujaluontoisimpia wai omapäisimpiä ihmisiä“, — niin lukee muutamassa hywin hywässä kirjassa, jonka Tri Gundert Calwissa on kirjoittanut itä-Indian lähetyssaarnaajasta Möglingistä. Minun täytyi nauraa näitä janoja lukiesjani; sillä en yhtä, waan sata kertaa olin minä ajatellut aiwan samaa, kuin tuo mieskulta Schwaben'ista „itseltänsä kyhy“. Kuitenkin woimme me paljon oppia englantilaisien hulluustuksista, emme ainoastaan kuinka wiisaita me sakjalaiset olemme, emmekä myöskään kuinka paljon aikaa, woimaa ja rahaa englantilaiset useinkin tarkoituksetta panewat hukkaan: — eipä niinkään, waan täällä tapaa meitä (minä muun muassa ajattelen pelastusarmeijaa) semmoinen tahdonwoima, joka meidät saattaa sydämen pohjasta häpeämään. Muutoin minua neuwoo jokainen uusi sanoma-lehtinumero, että on aika kiihuhaa luonnosteni painattamista. Jos minä vielä kau'emmin sitä wiiohyttäisin, niin pian tulisi paljonkin wanhaksi. „Kuolleet ratsastawat pi'an“; esim. pelastusarmeija, josta olen kirjoittanut kokonaisen lu'un, ehkä wähän ajan kuluttua saa tykkänään toijien muodon, joka lainkaan ei wasta minun kertomustani. Liite

menee pitkin askelin alamäkeä, kuten Lokakuussa kirjoittamassani yhtäelmästä uskalsin ennustaa.

Vihdoin tahdon tässä varoitukseksi aroille sieluille heti huomauttaa, että minun täytyy sekä englantilaisille että saksalaisille maanmiehilleni janoa monta ankaraa ja epäkohteliasta muistutusta. Jo luonnostafin puuttu minulta „hellyys“ kirjoitustamassa. Mainio luonteentutkija, jonka minä ystäväni innoikkaiden kehoitusten johdosta annoin tutkia päätäni janoi muun huomattavan joukossa myöskin: „Ei tältä herralta puutu rakkautta, vaikka hän ei voi janoa kellekään kohteliaisuuksia“. No niin, on kaikei tämä suoraan janoen samaa kuin: „Tämä Herra on hiukan törkeä“. Jos tämä totentuisikin tässä kirjassa, niin annettafoon se minulle anteeksi, koska siihen olen „edeltäkäsin määrätty“. Mutta minä toivon huomattavan myöskin, ett’ei minulta puutu rakkautta; vieläpä että rakkaus hillitsee „törkeyden“ ja että minä ko’en kaitin voimin ajettaa alkuperäistä luonnettani Kristuksen hengen kurituksen alle. Tällä tavoin voitaa minä luullakseni luonteentutkimuksen materialistisen ja deterministisen puolen. — Joka tapauksessa woin minä janoa Englannissa ollessani itse itseäni kurittaneeni.

Säästääkseni arwostelijain waiwoja, tahdon minä vielä lisäksi mainita muutamia selityksiä. 1) Ei jokainen yksitynen kohta, minkä minä ferron, ole oma kokemani. Kaupunkei-lähetysseurajat, kauppa-miehet, diakoniset ja muut owat antaneet minulle monta hyvää lisä-apua. Wälistä olen minä ne sopiwalla paikalla lykännyt omien kokemieni joukkoon. Minusta on ikävää joka kerta mainiten janoa: „Mitä nyt seuraa en minä itse ole nähnyt, waan olen kuullut luotettawien henkilöiden kertowan“. Lukijallehan on waan pää-asia, että hän saa todellakin englantilaisia kuvia; ja siitä minä menen tafaukseen, että hän todellakin saa senlaisia. Minä siis en tarjo luettawaksi „totta ja keksittyä“; waan kertomani olen minä suurimmaksi osaksi itsekin omin silmin nähnyt ja omin korwin kuullut. 2) Joku lause, joka oli painunut mieleeni, tulee kyllä esille jälleen eri paikoissa. Kirjoitukset owat kirjoitetut tahi oikeammin lausutut rakkaalle pikakirjurilleni erityisellä leppohetkinä, jotka jäästin työelämästäni. (Ilman tätä apua olisi wuosia mennyt, ennen kuin niitä olisi woinut painattaa). Niin wuodoin ei aina ollut filmäni edessä, minkä jo ferran olin janoanut. Ehkäpä minulle muistutetaan: „Miksi sinä sitten kirjoitat kirjoja, vaikka sinulla on niin wähän aikaa?“ „Minä vastaan: Siihen wastatkoot ne, joita miellyttää ja elähyttää minun tapani puhella kristillisistä asioista. Minun itseni täytyy Jumalan edessä tunnustaa, ett’ei mikään tunnu minusta kummallisemmalta, kuin että näitä ihmisiä useampien muitten kristittyjen joukossa on niin paljon. Mutta he nyt owat ferran olemassa.“ 3) Että minä usein näissä jutuisjani käntän liiankin pitkiä johdantoja ennen kuin tulen siihen, mitä päällekirjoitus oikeastaan osoittaa, se ei tule ainoastaan puhumisen ja kirjoittamisen halusta. Kun minä esim. puhuttaessa raittiusrienoista tahi herätyskokouksista ensiksi puhun Englannin maasta ja kansasta, kun minä kaikilla piirrän uskonnolliset kuvat, wasta kuwattuani leweitten puitteitten sijäpuolelle julkista elämää, — niin on se minun mielestäni yhtä wälttämätöntä kuin se on hauskaakin. Wasta kun wiinipuu on filmäin edessä woipi oikein tuntea rypäleet. Toiselta puolen taas lausuu wasta oikean tuomion ohdakkeista, kun näkee sen kaswin minkä joukossa ne kaswawat.

Ja nyt saapi jo tässä olla kylläksi. Kaikki hymmärtämättömän arvostelijain wiha ja kiukku on tapaawa äänettömän, — mutta kaikki asiaan pyhstymä arvostelu, waikka se olisiikin ankara, on löytäwä kiitollisen miehen. Pääasiaan kaitisja hankkeisia, siis tämänkin kirjasen ulosantamisessa, on se, että sillä tosiaankin tarkoitetaan jotakin hyvää. Meidän Saksamme kansa tarvitsee hyvälle waikuttawaa ja yleistä uskonnollista uudistusta, muutoin sen wälttämättömästi tähtyy laskeutua alas korkeudestaan. Tätä yleistä uudistusta ei yksityinen kristitty woi aikaan saada. Mutta alkaa itsestänsä woipi kyllä yksityinenkin, ja kun monet yksityiset saawat jotakin aikaan Kristuksen kautta, Kristuksessa ja Kristuksen hyväksi, silloin tulewat nämät monet yksityiset uudistuneet ihmiset koko kansan uudistawaksi hapatukseksi. Sallitkoon Jumala, että tämä kirja olisi monelle herätykseksi kääntymään toden teolla Herran puoleen ja antautumaan hänen haltuunsa henkinensä, sielunensa, ruumiinensa ja kokonaan heittäytymään hänen palvelukseensa. „Domine, dirige nos, — nos nostrarque Domino!“ (Herra, johda sinä meitä; me tahdomme kaikinemme olla Jumalan omat!) — niin kuuluu kaunis kirjoitus Lontoon waakunafilwessä. Jospa pian olisi moineentien sydämeen, mitkä vielä owat haileat, puoleksi lämpimät tahi kokonaan kylmät, taitwaallijilla tulikirjaimilla kirjoitettu: „Domine, dirige nos, — nos nostrarque Domino!“

Tehtijä.

Sisällysluettelo.

Esipuhe	Siv. III.
Matka Englantiin.	
1. Bahoja matkaenteitä	1.
2. Siirtolaisten parissa	4.
3. Englanti nähtävissä	14.
Silmäänpiistävät kansalliset omituisuudet.	
1. „En waan Englantiin!“	17.
2. Hauskasti pettynyt odotuksissani	23.
3. Elämä Lontoon kaduilla	32.
Pyhäpäivän-wietto Englannissa ja Saksassa	41.
Spurgeonin Tabernaakkelissa	56.
Sodomin sata vanhurskasta.	
1. Baheiden pesät miljoonakaupungissa	66.
2. Pelastawaiset kädet	80.
3. „Walo loistaa pimeydessä“	94.
Kuinka Englannissa vastustetaan juopumusta.	
1. Kuka murtaa mustan portin?	104.
2. Teetotaler'it	107.
3. Raittius ja ewankeeliumi	115.
4. Mitä teemme me parantaaksemme kansamme koin- wammaa?	125.
Pelastus-armeija	136.

Wakawia tyhjymysmerkkiä ja ajatuswiitwoja.

I. Mitä tulee minun saarnata?	
1. Kainryhmän juurella kristallipalatsissa	159.
2. „Me tahdomme nähdä Jēfusta“	163.
II. Kuinka minun tulee saarnata?	170.
III. Hoitele waiwaisia	175.

Oletko sinä kääntynyt?

1. „Pittitä“ tahji „ala“ — ?	185.
2. Semmoinen josta kukaan ei woi säästyä	190.

Meinen asewelwollisuus.

1. Belästuminen antaa halua pelästamaan	197.
2. „Elähty tä se woima, mitä sinussa on!“	201.
3. „Monenlaiset lahjat ja yksi henki“	207.

Rahakuffaron kääntymys.

1. „Saksalaisten täythy kolme kertaa kääntyä“	215.
2. „Sinun rukouksesi ja almuji owat tulleet muistoon Jumalan edessä“	219.
3. Musta paikka	222.
4. „Pyhille ko'ottawista waroista“	226.

Matka Englantiin.

1. Pahoja matkaenteitä.

Kamulla 2 päivänä Elokuuta w. 1882 kokoontui kirjawa ihmisjoukko rakkaan hansakaupunkimme asemahuoneelle. Me olimat „Elbe“-laiwan kannen-alla-matkustajat, jotka pikajuna oli wiepä Bremerhaven'iin. Viike rautatiejillalla oli warfin wilkas, siinä voitiin nähdä monta liikuttawaa jäähywäiskohtausta, ja useat warmaanfin erosiwat, jotka eiwät koskaan enään näkisi toisiaan. — Ei ollut kowinkaan hauskaa ajatella kohta tehtäwää merimatkaa. Ankara tuuli winkui uhkaawasti, ja wihurin pieksemät pilwet kiitiwät mustina, raskaina ja sadetta uhkuwina taiwaanlaella. „Tänään on Pohjanmeri raiwoissaan,“ janoi muuan wanha merimies ja lisäsi muka lohduitukseksi: „Olen useasti liikkunut pahemmassakin ilmassa.“

„Siirtolaisten“ joukossa olimme sillä kertaa mekin, minun rakas waimoni, kolme wanhintä tytärtäni ja tämän kirjoittaja. Me olimme pilwistä, ilmasta ja tuulesta huolimatta mitä iloisimmalla matkатуulella. Myrskhy on minua aina miellyttänyt, sillä se kuwaa uskollisimmin kuinka käy siinä maailmassa, jossa me elämme. Niin kauan kuin waellamme täällä, tähtyy myrskhyillä, ja aiwan thyynesti saattaakin odottaa myrskhyä, kun waan on warma siitä, että myrskhyt ja rajuilmat raiwoawat ainoastaan hetken, mutta että niiden jälkeen seuraa Jumalan lasten iankaifkinen lepo.

Mitä huoliikaan kaifista myrskhyistä merellä ja maalla, jos syhdän on täynnä rauhaa ja päivänpaistetta, kiitosta ja ylistystä? — Ja niin oli Jumalan laupeudesta minun laitani, sittenkun mielessäni olin woittanut sen kauhun, joka minusa ennen oli ollut Englantia kohtaan. Lewon aika oli edessäni niinkuin paratiisi. Wuosikauden kestäneen wakawan ja ponnistusta kysywan thönteon jälkeen sain kokonaista wiiji wiikkoa

nauttia ajatusten kokoamista ja hiljaisuutta. Oi kuinka suloi-
sta on wäshneelle thöntekijälle, kun sellainen Wirkistyk-
sen aika on saatawissa ja kun sitä hywällä omallatunnolla saa nauttia.
Tästä eivät ne onnettomat mitään tiedä, jotka eivät tunne
waiwannäön hieä, jotka eivät milloinkaan nauti, sentäh-
den että he aina nauttiwat, ja jotka täällä alhaalla eivät
koskaan ennakolta saa maistaa ikuisista lepoa, koska he eivät
tiedä mitä huokaawan luonnon ikäwöitsewä kaipa-
us on (Rom. 8).

Mutta jos ulkonainen myrsky ei woinutkaan häiritä si-
fällistä rauhaani, niin oli kuitenkin kohta tuskallisen surun
myrsky heräävä sydämesäni. Olin saapa ylen tuntuwan
muistutuksen siitä, että minä — waikka suloinen vapaa-aika oli-
kin käsissä — vielä elin kuolon maassa. Samassa kuin we-
turin kimakka huuto ilmoitti junan lähtöä, ojen-
si, näetten, pai-
kalle rientänyt palvelija minulle rautatiemaunuun mustareu-
naisen kirjeen, jossa oli Hollannin postileima. Awasin kirjeen
wapisewalla kädellä. Johan ennastaan olen tottunut siihen
että uskollinen Jumala waroten jollakin tawoin antaa minulle
wakawan muistutuksen, kun lähden huwimat-
kalle. Kirjeessä oli
tieto, että eräs minun rakkaimmista, luotettawimmista ystä-
wistäni, mies, jolla oli mitä suurin vaikutuswoima, Utrechtin
professori J. J. von Dosterzee oli kuollut Wiesbadenissa
kaukana kodistaan Hollannista. Ah, nyt wieri kuumia tynneliä
postilleni ja äänetönnä ojen-
sin surusanoman waimolleni, jota
wanha uskollinen Dosterzee niin usein oli kutsunut „hellästi
rakastetun tyttärekseni.“ Monen vuoden kulussa oli hän ollut
samalla minun ystäwäni ja weljeni, isäni ja neuwonantajani,
ja hänen ainoa wirheensä minun suhteeni oli se, että hän liian
leppeästi ja laupiaasti arwosteli minua ja kirjoituksiani. Rau-
tatiemat-
kalla taisin ainoastaan muistella kotiin mennyttä. Olin
kuulewinani hänen rakkaan äänensä, olin tuntewinani hänen
lämpimän kädenhyöntinsä; waikka rätisewä juna joka silmä-
rä-
päys wei minut toiseen paikkaan, niin isä Dosterzee yhäti oli
minun filmieni edessä, minä saato-
in puhutella ainoastaan häntä.

Oi, kuinka nopeasti meidän sydämemme lensiwät toisiansa
kohtaan, kuinka helposti ne mukaantuivat toinen toisiinsa, sinä
teräwäjärkkinen, lämminsydäminen ja hellätunteinen ystäwäni!
Harwoin olen tawannut jumaluusoppineen, joka niin lujasti
pyhyi kiinni kristillisessä totuudessa ja sen oheessa on niin su-
waitsewainen ja toivoa täynnä kaikkia kohtaan, jotka vielä ha-
luu-
wat totuuden tuntoon tulla; en milloinkaan ole tawannut

pyhää wafawuutta ja iloista, hilpeätä leikillishyhttä niin suloi-
 jessa yhteydessä kuin sinussa; en milloinkaan niin lakastuma-
 tonta nuoruuden tuoreutta niin murtuneessa, niin heikossa ruu-
 miissa. Nyt on ääni ijäksi waiennut, joka niin usein melkeen
 äidin hellyydellä minua lohdutti ja rohkaisi. Ja laajalti kris-
 tityissä maisissa suree tuhansia, joita sinun sanasi owat rohkais-
 seet lujempaan uskoon ja warmempaan toivoon. Lepää nyt
 uskollinen soturi Wapahtajasi sydämellä! Nyt ei sinua enää
 kiusaa „rabies theologorum,“ (jumaluusoppineiden raiwo),
 jonka tähden sinä niin usein olet huokailut, ja kaikista maail-
 man tuhatkertaisista waiwoista ja tuskista olet sinä armosta
 wapautettu.

„Weli armas,“ — niin kirjoitit minulle wuosi sitten —
 „weli armas, pidättäkäämme kaikissa tapauksissa kuolema
 luotamme!“ Minä hymäräsin hywin sinun uljaat sanasi, us-
 kollinen ystäväni. Sinä tarkoittit sisällistä kuolemaa, kun
 syntinsä ahdistamana, kaikellaisten kärsimysten, nöhrähytysten
 ja pettynneiden toiveitten sortamana jättäntyyh raskasmielisyh-
 teen ja alakuloisuuteen, kun uskoa wailla sulkeutuu omaan it-
 seensä ja käypi sydämessään kylmäksi ja itsekkääksi, kun herkiää
 iloifella luottamuksella lähestymästä armoistuinta. Sinä saa-
 toit minut sanallasi rakkauteen, alttiiksiantawaan rakkauteen,
 joka tulee Kristuksesta ja on perustuwa Kristukseen, — joka
 haudasta ja maatumisesta huolimatta on todellinen elämän-
 neste, jonka kautta ainoastaan woi pidättää kuoleman luotaan,
 sillä tämä rakkaus on elämää kuoleman keskellä. Missä tämä
 Kristuksen rakkaus elää uskon ja toiwon sijarena, siinä koho-
 taan aina ikäänkuin kotkan siivillä; missä Jesus, rakkauden
 ruhtinas, elää sydämessä, siinä kuolema on voitettu, waikka
 kuolisiikin, siinä pysyy nuorena ja nuoruuden tuoreudessa, waikka
 unettomat yön ja tuskalliset päiwät owatkin lukuisat. Tätä en
 ole, niin toiwon, turhaan sinussa huomannut. Rakas isä Dos-
 terzee, kuinka nyt loistanetkaan! Kun kerran pyysin kuwaasi,
 sinä wastasit: „Wanha, luonnollinen kuwani on hywin
 ruma, eikä uusi vielä ole walmis.“ Niinpä niin, uusi
 ikuisesti kukoistawa ihminen ei todellakaan vielä ollut walmis,
 mutta se oli tekeillä, se oli sulatusuunissa (Mal. 3: 3),
 ja se huomattiinkin, sen sinä tiesitkin, ja tämä tieto oli iloisen
 leikillishyhtesi yhä uhkuwa lähde. Ja nyt lienee warmaankin
 uusi kuwa walmis. Käwä waan ett'et woi sitä minulle lähet-
 tää! Nyt olet siinä maassa, jossa todella näkee ja jossa woi

näyttähtyä Jumalalle, ihmisille ja enkeleille, koska Jumalan firrkaus siellä ruumiillisesti ilmestyy uskowaisissa. Terwe nyt sinä rakas taistelijaweli, sinä uskollinen sydämen ystävä, kunnes jälleen näemme toisemme sen kristallifirrkaan wirran rannoilla! Sinä olet minulle liian rakas, että sinua toivoisin taikaisin tänne maan päälle.

— — Näin soi sydämesäni surusoittoa ja juhlasoittoa wuoron perään. Dmituista on ajatella rakasta wainajaa, joka meidän paristamme on temmattu; — tuntee itsensä niin yksinäiseksi ja köyhäksi, ja samalla tuntuu kuitenkin, että olisi jumalatonta, jos ei tahtoisi kiittää ja waisata. Mutta, eikö totta, lähdön hetkenä saapunut kuolonsanoma oli wakawa enne huwiretkelle lähtiesäni — *).

2. Siirtolaisten parissa.

Ja wakawia ajatuksia heräsi mielessäni, kun „Elbe“-lainsa tapasin noin tuhat siirtolaista. Tiheissä ryhmissä sei-

*) Dosterzeen ystäville (kenties hänen wihamiehilleenkin) toiwon tekewäni mieliksi kertomalla pari kohtausta tämän merkillisen miehen elämästä. Kun „ewankeelisen alliansin“ kokous oli Baselisissa, olimme me kaikki, Dosterzee ja minä saaneet asunomme saman katoksen alla muutamassa hywin hauskassa schweitsiläisessä perheessä. Emäntä teki kaikki, mitä ajatella woi, juloštuttaaksensa meidän siellä oloamme ja katteroittaaksensa jäähywäisshetkeä. Kun eräänä päivänä aioimme käydä Münstern'issä pidettävää jumalanpalvelusta kuulemassa, niin mukawat waunut odottiwat meitä owella. (Ukko Dosterzeen oli näet waikea astua). Tämä liikutti suuresti wanhusta, ja kun hän waiwalla oli saanut jättiläisruumiinsa waunuihin, sanoi hän huonolla sakfallaan: Wuuan wanha wirsi alkaa sanoilla: „Voistaapi elämä siällinen kristittyin.“ Mutta täällä Baselisissa pitäisi laulettaman: „Voistaapi elämä ulkonainen kristittyin.“ Mutta äkkiä käwi hän totiseksi. Lastien kätensä emännän käteen hän jatkoi: „Ja paras emäntä maailmassa ei meille kuitenkaan woi lahjoittaa mikä parasta on. Oi, lapsi — elämä! elämä! elämä! Jos emme tietäisi, että elämä on meille ilmoitettu, niin kadehtisim noita waunuhewoisia.“ — — Gräänä aamuna hän unettoman, tuskallisen yön jälkeen tuli aamiaiselle. Hän oli nähtävästi hywin alakuloinen. Minä sanoin: „Jä Dosterzee, emme tahdo juoda perfeleelle sitä huwia, että olemme alla päin.“ — „Weli kulta — hän wastasi — älkäämme ottako perfelettä laskuun eikä seuraan; sano mieluummin: „Emme tahdo tehdä Herrallemme Kristukselle sitä häpeätä!“ — Sitten hän iloisella katseella kääntyi emännän puoleen. „Armas emäntä, tehtää hywin, antakaa minulle suuri kuppi teidän oiwallista teetänne!“

soivat he kannella katselemassa kannellamatkustajien tuloa; joita laivan kätteini upsjerineen käden hönnyillä terwehti. Kaikista Saksan seuduista oli heitä tänne tulwailut, ja kaikkia saksan kielen murteita kuului kirjawasta ihmisjoukosta. Synwää surumielisyyttä kuwastui useissa kaswoissa, ja sywä surumielisyys waltasi minunkin mieleni. Nähdessäni schwabilaisten walkoijet, pitkät takit, schwarzwaldin-naisten mustat hiuspalmikot, baijerin=tyttöjen kirjawat liiwit; — kuullessani tuolla: „Zumalan terweeks!“ tai „Zumal' antakoon!“ täällä miehen sanowan naapurilleen: „Jospa hywä Zumala aettas ilman!“ ja siihen wastattawan: „No, sanos muuta! waan minäs sille tekee? Myrsky täsf' on eessä tai wessae. Mutta pannaanpas tupafaks!“ — kuullessani hesfiläiseen pukuun puetun tytön itseksen mutisewan: „Woi minun päiwiani!“ — nähdessäni wanhan munnon Odenwaldista niin hellästi kulettawan ruffiaan, niin kuin se olisi ollut wastasyntynyt lapsi, silloin tunsin eläwästi mitä Freiligrath laulaa nähdessään laiwaan=astuwia siirtolaisia:

Silmääni teist' en kääntää mä woi,
 Kun kotimaasta lähдете.
 Tää joukko näyttää kiirehtiwän
 Tawaraa laiwaan sullomaan.

Miks' tyrskyyhän aaltoin haluatte
 Suloijest' Neckarlaaksoista?
 Schwarzwaldin hongat humijee,
 Spessjartisf' paimentorwi joi.

Tuoll' erämaassa kaukaisessa
 Waltaapi kaipuu mieleenne
 Wiel' nähdäksenne kotilaakson
 Ja Saksan wiljawainiot.

Se kuwa teitä houkuttelee,
 Wiel' unisjakin wäikkijilee,
 Ja kuten jatu, muinoin kuultu,
 Sielunne filmisf' nudistuu.

Siirtyminen Saksasta on epäilemättä wälttämätöntä, osaksi asukasten liian suuren määrän, osaksi työttömyyden tähden, joka viimeksi mainittu seikka meidän rakkaassa iänmaassamme on käynyt kestämäksi yhteiskunnan taudiksi. Warmaankin moni meren tuolla puolen löytää, mitä kotimaa heille ei ole suonut — warman toimeentulon ja vielä enemmänkin. Milt'ei ihmeellistä on, kuinka perheet, jotka wuosikymmeniä

wanhassa isänmaassaan turhaan ovat raataneet ja raastaneet, suhteellisesti lyhyessä ajassa ovat päässeet varakkaitfi uudessa maailmassa. Mutta surullista on kuitenkin, ett'ei vanha Saksan emämaa jaksava ravita lapsiansa. Surulliset, hywinkein surulliset ovat useimmiten siirtymisen syht, juutalaiset ja koronkiskoajat ovat näet, melkein aina siihen tehokkaammat wai-kuttimet kuin katoruodet ja työnansion puute. Pimeä ja sumuinen on monenkin siirtolaisen tie uudessa maailmassa. Ja useapa siellä hukkuu teille tietämättömille, eikä kukaan wuodata kynneliä heidän tähtensä, ei kukaan ojenna heille auttawaa kättä. Ei kenenkään pitäisi siirtymä Amerikkaan, jolla ei ole siwistystä, maailman tuntemista ja koetuksen kestänyttä kykyä, joll'ei heillä ole warmat paikat tiedossa ja taatut tuttavat tuolla puolen waltameren. Mutta ennen kaikkia pitäisi nuoria, kauniinäköisiä tyttöjä waroitettaman siirtymästä, ell'ei tunneta mitkä warmat ja luotettawat henkilöt heitä perille päästyään tulee ohjaamaan ja johtamaan. Tässä ei ole tarpeen tarkemmin todistaa tätä wäitettä, eikä se olisi sopiwaakaan. Ken wähänkin tuntee Amerikan oloja, ymmärtää liiankin hywin mitä tarkoitan. Minä säikähdin huomatesani „Elbe“=laiwassa niin monta yksinäistä naista, jotka tahtoivat „koettaa onneaan“ siellä wieraassa maassa. Että annoin heille monta wakawaa ystämällistä neuwoa, sitä en tarwinne sanoakaan*).

Aluksi olivat useimmat huolissaan waan siitä kuinka merimatkka käwisi, ja siihen huoleen olikin syhtä, niinkuin kohta saamme nähdä. Rauhoittaakseni lukijoita, tahdon kuitenkin tässä jo mainita, että tämä „Elben“ matka oli nopein, minkä mikään Woydhöyrylaiwa on tehnyt, ja että kaikki ne suuret ja pienet harmaa- ja waaleanhiuksiset ihmiset, jotka 2 p:nä Elokuuta meidän kanssamme läksiwät merille, terweinä ja raittiina astuivat maalle New-Yorkissa. (Apt. 27: 44).

Kun olen hywä Bremeniläinen tekisi minun melkein mieli suunnitella „Elbe“=laiwan kumaa, ennenkuin lähdemme satamasta. Epäilemättä kuwailisin silloin yhtä kauniimpia höyrylaiwoja,

*) Wirkaweljen ja muiden kristittyjen, jotka kirjaani lukewat, sopiisi ilmoittaa niille, joiden tietävät olewan oikeissa siirtymä, että Bremenissä ewankeelinen jumalanpalvelus pidetään siirtolaisia warten ennen jokaisen höyrylaiwan lähtöä, ja että siirtolaiset siinä tilaisuudessa myöskin tapaawat Bremen'in „sijällisen lähetyksen“ asettaman asiamiehen, joka antaa hyviä ja warmoja neuwoja kaikille sekä myöskin luotettawia osotteita niille, jotka nousewat maalle Amerikkaan.

mitä milloinkaan on mertä kyntänyt. Mutta tämän tehtävän jätän muille siihen harjaantuneemmille kynille. Mutta ken tahtoo matkustaa Englantiin, hänen ei pitäisi kulkea ikävää tietää Blissingenin kautta, jolloin öiseen aikaan kuljetaan meren poikki eikä siis nähdä sitä ensinkään. Hänen pitäisi hyvänä saksalaisena käyttää saksalaista höyrylaivaa, ja mieluummin „Elbeä“, jos niin sopii. Ei missään maailman ravintolassa lukijat voi elää hauskemmin. Syytit ovat, kuten luonnollista, enemmän somat kuin tilavat, mutta ne ovat, niinkuin kaikki mikä laivassa on, kiiltävän firrkaat ja varustetut oivallisilla vuoteilla ja niin moninaisilla mukavuuksilla, että siellä tuntee olevansa hyvällä mielin — jos näet on tottunut merillä kulkemaan. Meritaidista ei „Elbe“nkään uhkea komeus voi warrjella. Eräs metalliastia ja vielä enemmän pelastuswyhö, jota ei puutu minkään vuoteen alta, ilmoittawat salaperäisesti ja kuitenkin kyllin selvästi että täällä eletään epäwarmalla pohjalla. Syyömähuone sohwineen ja istuimineen, maalauksineen ja weistoksineen, oivallisine pianiinoineen ja runsaine kirjakaappineen — puhumattakaan naisten huoneesta — loistaa ruhtinaallisessa ylellisyydessä. Mitä ravintoon tulee, niin sillä on yksi ainoa wika: se on liian uhkea ja waarallinen kuolewaisille, jommoiset he ruumiinrakennukseltaan enimmäten ovat. Dnneton se, joka tahtoo nähdä joka wadin pohjaa ja maistella kuttakin ruokalajia! — Ihmeelliseltä tuntui minusta niinkään laiwawäen osoittama erinomainen kohteliaisuus, kätteinistä alkaen pienimpään kengänkiillottajaan saakka. Samaa sydämelistä ja totista ystäwyhyttä näin osoitettawan myöskin siirtolaisille wälifannella, eikä wähemmässä määrässä kuin kannen alla matkustajille. Niinoastaan jos ken käyttihe törkeästi, niin häntä hartewat merimiehet karsailematta kohteliwat.

Minulla oli suuri nautinto kerran saada kulkea jonkun werran matkaa siirtolaisten parissa. Kuinka usein olinkaan — lähdön edellisenä päivänä — saarnannut heille; kuinka usein olinkaan nähnyt heidän lämpimäin kynneliensä wuotawan, kun minä, heidän wiimeisessä jumalanpalveluksessaan kotimaassa, saatoin heidän miensä palaamaan isäinsä kotiin, siihen kirkkoon, jossa he olivat kastetut, ripille päästetyt ja wihityt — tuon wanhan lehmuksen luo, joka kaswaa tuwan owella ja puuron luo, joka solisee tuolla puutarhan takana. Kuinka usein olinkaan tuntenut sydämeni liikutetuksi heidän kanssansa weijatesfani: „Rakkaasta kodostamme Nyt, Herra, matkustamme

Sun armos warjossa; Siis ota huomaas meitä Ja wakaifia teitä Johdata siipeis suojassa!" — ja nyt oli laulu melkein tauota surusta ja nyhkytyksistä, kunnes Jumalan lohdullinen sana taas sai heidät rauhoittumaan ja tyyntymään, kun minä puhuin jostain tänkältaisesta tekstistä: „Kuule minun rukoukseni, Herra, ja ota minun huutoni korwiis, äläkä waikene minun kynnelteni tähden; sillä minä olen muukalainen sinun tykönä ja wieras, niinkuin kaikki minun isäni“ (Ps. 39: 13), tai kun pyysin heitä kääntymään kaikkialtiaan Jesuksen puoleen, joka käy wetten päällä, — kun neuwoin heitä toiwomaan ikuisista kotia taiwaallisessa isänmajassa, jonne kaikki Jumalan lapset iäksi kokoontuivat.

Sellaisten hartaushetkien loputtua meidän weljestuntamme kauniissa rukoushuoneessa sain palkinnoksi monen kiitollisen kädenpuserruksen, ja usein kuulin minä tai muut wirkaveljet, jotka toimittawat samaa jumalanpalmelusta, eron hetkenä: „Ah, herra pastori, ruoikaa meidän edestämme.“ Mutta sen jälkeen he katosiwat näkywistä, eikä woitu nähdä kuinka heidän sitten käwi. Nyt sain kerran matkustaa heidän kanssansa. Ja sentähden kiiruhdin, saatuamme hyttimme järjestykseen, wälifannelle nähdäkseni kuinka rakkaat kansalaiseni siellä majailiwalit. Ei woi sanoa, että nuo mahdottoman suuret makuuhuoneet näyttiwät järin kadehdittawilta. Suurenmoista ja mestarillisesti järjestettyä ilmapaihdoslaitosta tulee kiittää siitä että ilma oli jotenkin puhdas, mutta luonnollisesti on tila kowin niukka niin monelle ihmiselle ja kaikelle sille pienelle tarweskalulle, jota he kulettawat mukanaan. Wuoteet owat järjestetyt pitkiin leweisiin, päällekkäin olewiin hyllyihin, jotenkin niinkuin rihkamakauppiaan puodin seinät. Kun kaikki nukkumat, niin kaikki owat herttaijia ja koko huone on soma sopufoinnun kuwa. Mutta kun kaikki lufuisat lapset itkewät, kun meritautiset ähkiwät ja puhkiwat niinkuin kuoleman kielisjä owemat, „maksaissaan weroa Ahtolan wälle,“ — kun joku unisfakawijä lähtee oudoille retkilleen — silloin en tahtoisi siellä olla. Koetelin saada puhetta aikaan ihmisten kanssa, mutta aluksi kiinnitti kaikkien huomion meri, joka juuri nyt alkoi näyttäntyä koko hirwittäwässä komeudessaan.

Sywnänä perheenisänä läksin siis paikalleni, s. o. waimoni ja lasteni luo.

Ja se olifin tarpeen, sillä kannella woi jo nähdä warsin nukuwan näköijä ihmisiä — lieweätä sanaa käyttäkseni. Mitä

lähemmäksi tulimme Hollannin rannikkoa, sitä uhkaavammasi kävivät waahtopää-aallot. Käikeästi kirkuen kaartelivat kalalokit laiwamme korkeita purjepuita, tuuli kiihtyi myrskysi, ja aallot olivat niin korkeita, ett'en moijia tähän asti ole nähnyt paiti maalauksissa, waikka jo ennentin olin monenlaisissa ilmoissa merillä liikkunut. — Suurenmoista oli nähdä mahtawan höyrylaiwan taistelua rajusti riehuvien aaltojen kanssa. Tosin halkoili ja polki rautainen hirviö ylpeät laineet, mutta ikäänkuin solwausta kostaaksensa wyöri halaištu aalto kuohuten, raimoten kannelle ja ryntäsi säälimättä siellä olewien ihmisjoukkojen keskelle. Ensin kohtasivat tosin ankarat aallot ainoastaan siirtolaisia alisella kannella, mutta wähitellen läheni kostea käsi meidän luoksemme, ja myrskysien yön jälkeisenä aamuna näimme, että yksin laiwan sawupiiputkin olivat walkoisella suolaferroksella peitetyt. Surulliselta ilweilyltä näytti, kun sellainen halaištu aalto ukkosen pauhulla syöksyi siirtolaisten joukkoihin nälkäisen pedon tawoin, joka kauheasti ulwoen karjaa lammassaumaan. Nuoret miehet naurowat ensi säikähdyksestä toinnuttuaan, puisteleivat ja riemuitsivat; waimot ja työt huusivat, kääriwät huppuwaatteet ympärilleen, ja tytäsiwät mikä minnekin turwaa etsimään; ukot näkiwät mielipahakseen piippunsa sammuneena. Moni katseli surumielin hattuaan, jonka tuulen wiima wei ulapalle. Ainoastaan ne, joita meritauti tuimimmin waiwasi, olivat niin wälinpitämättömän näköiset ikäänkuin olisivat ajatelleet: „Hukkukoon laiwa, hukkukoon koko maailma, se on yhdentekewä.“ Tämä waiwa on onneksi terveellinen tauti, eikä tawallisesti ole pitkälinen. Mutta Elokuun 2 päivän iltana oli surkuteltawain meritautisten luku sangen suuri, ja jo ennen kuin tuli pimeä, pötkiwät kaikki kannen alle. Wihdoin täytyi meidän wäistyä.

Yö oli syvimusta, ei yhtään tähteä tuikkinut ja sade wirtaili pilwistä. Myrsky ja hyrskymien aaltojen mylwinä, laiwan rytinä ja kiikkuminen oli niin kauheata, että huolistuneet sielut olisivat woineet luulla paholaisen wihowiimeisiä wehkeitänsä yrittäneen. Mutta todellisuudessa kulki kaikki jäännöllistä menoaan. Tätä eiwät ne tietysti helposti woineet uskoa, joiden sydäntä wiiltawää ähkinää wähä wäliä kuulimme läheisistä hyteistä. Meilläkin oli sairaat tyttäremme hoidettawina, ja siten tuntui yö suljettujen ikkunaluukkujen takana loppumattoman pitkältä. Sen kuluesssa oli hywä ajatella, kuinka sama Pohjanmeri, joka nyt ympärillämme myrskysi, aina muinaisten

feniisiläisten ajoista asti oli tullut lukemattomien erinäköisten laivojen kosteaksi haudaksi, ja kuinka tuhansien pelottomien merimiesten luut tämän kaikkein myrsköisimmän meren pohjalla odottavat kuolleista nousemisen aamua. Hyödyllistä meille kaikille oli epäilemättä, ett'emme sinä yönä aavistaneet asiaa mikä warjin kohta oli tulewa koko maailman tiedoksi, että, näet, „Mosel,“ „Elbe“-laiwan kaunis sisko, joka muutaman päivän perästä kulki meidän jälkiämme, surkeasti oli hukkuwa Englannin rannikolla.

Kiitin hyttisjäni Jumalaa, ett'en ollut laiwan katteini. Mieleni tuskastui ajatellessani sitä miestä, joka tänä myrsköisänä yönä seiso i komentosillallaan johtamassa laiwaa, ja jonka oli wastattawa niin monesta sadasta sielusta. Oi, mikä sanomaton hämmennys oli siikaan syntynyt, jos jokin onnettomuus olisi meitä kohdannut tuona pimeänä, myrsköisänä yönä. Mitä oli siikaan pelastuswyöt ja pelastuswenheet auttaneet tätä naisten, lasten ja wanhusten paljoutta? Klotisin siitä, ett'en minä ollut wastuunalainen.

Mutta näitä mieltiesjäni kuulin äänen sanowan: Oletan sinäkin katteini samoin kuin mies tuolla komentosillallaan, eikä vähempi määrä sieluja ole sinulle uskottu. Eikö sinun kirkkoji — eikö seurakuntasi ole sinun laiwasi —? Eikö saarnastuolij ole „siltasi“ —? Eikö sinun tule uhrata kaikki woimas, vieläpä elämäsi siikaattaaksesi seurakuntalaisesi tämän pahan maailman sywyhkyjen, karien ja tyrsköjen läpi satamaan, ei New-Yorkiin, waan taiwaallisen maailman satamaan —? Silloin waltasi minut kowa tuska ja sydämen ahdistus — mutta en huoli lukijoille tunnustaa kaikkia mitä sinä yönä tunsin sydämesjäni. Suokoon Jumala, että ne hywät päätöset, jotka tein „Elben“ hyttisjä toteutuisi wat teoisjäni ja toimisjäni!

Jö oli pitkä, mutta päättyi wiimeinkin. Ja kun se wihdoin oli päättynyt, niin se oli si kokonaan päättynyt; sillä nyt ei ainoastaan myrskö ollut asettunut, — ei, nyt koitti mitä ihanin päivä, jommoista ainoastaan merillä näkee. Werhottomana ja loistawan juhlallisna nousi aurinko merestä luoden vielä korkeille hököylaineille ihmeellisen purppurahohteen. Nyt unohtui wat pian yön kärjisykset. Ukkiä wisi kannella ihmisiä. Soukottain kömpi siirtolaisia maanalaisesta luolastansa terwehtimään taiwaallista waloa. Kertomustensa mukaan oli wat he yleensä paremmin nukkuneet kuin kannen-allamatkustajat. Näillä oli suuremmat mukawuudet, edellisillä paremmat unet.

He olivat tottuneet vähempiin vaatimuksiin ja olivat sentähden onnellisemmat. Kuinka lieneekään ollut, nyt ainakin nauttivat vanhat ja nuoret taas „kunnan aterian“. Kärjittyy meritauti näytti waan parantaneen ruokahalua ja ruoansulatuselimiä. Täytyy tunnustaa, että milt'en kadectinut päivän pitkään nähdesjani minkä ruoan paljouden nämät rakkaat ihmiset suuhunsa söivät pohjoisjaksalaisen Lloydhyhtiön kustannuksella, enkä ensinkään saata käsittää kuinka niin huokeista pilettihinnoista on mahdollista antaa niin hyvää ja runsasta ravintoa. Useimmat siirtolaiset olivatkin sentähden warsin tyytyväiset ja moni wakuutti minulle ei koskaan eläissään syöneensä niin hyvää ruokaa kuin täällä „isä Lloydin luona.“

Olimme siis kaikki erittäin tyytyväiset osamme. Pienen ilo kaswoi kaswamistaan sitä myöten kuin meri tyyntyi. Kello ei vielä ollut 8, kun lauluaharrastawa koulumestari Spesfartista oli koonnut ympärilleen joukon poikia ja tyttöjä. Jaksalaiset laulut kaikuiwat milloin iloisesti milloin wienon surullisesti yli siintäwien laineiden. Raajarikko mies, joka oiwallisesti soitteli käsiharmoonikaa, toimitti orkesterin tehtävää. Enimmästi laulettiin kansanlauluja, kuitenkaan ei ollut wastenmielistä, kun minä ehdotin ja aloitin: „Nyt kaikki Herraa kiittäkää“ ja „Sumala ompi linnamme.“ Mutta sitten kaikui taas: „Ddenwaldis' tammi kaswaa,“ „Läpsi impi mataramaalle“ j. n. e. Kynnä entä silmäni, kun laulajat lauloiwat „ihanasta wieraasta maasta“ ja sitten — ainakin parikhymmentä kertaa toistiwat toisintosäkeen: „Mutta kodiks' se ei muutu.“ Yhä uudestaan alkoi joku ikäänkuin waistomaisesti: „Mutta kodiks' se ei muutu,“ johon kaikki nythiwät laulaen: „Mutta kodiks' se ei muutu.“ Se tunki läpi luiden ja lihain. Mutta Jumalan kiitos! Nämä unohtumattomat laulut owat kotikuusten huminaa, joka ei milloinkaan woi kadota. Ja kaikkien jaksalaisten kouluopettajien tulisi pitää pyhänä welwollisuutenaan painaa oppilaittensa muistiin ja sydämiin meidän ihanat sekä hengelliset että maalliset laulumme. Se olisi heille suuremmaksi hyödyksi, kuin hiukasen kemian, fysiikan ja lastennon tyrsyttäminen, jota he eiwät woi sulattaa. Mutta, Sumala paratkoon, moni meidän kouluopettajistamme ei enää itse taida laulaa; he owat liian „ylhäiset“; he owat liian ylhäiset laulamaan, syystä että owat liian ylhäiset uskomaan. Eteläjaksassa näyttää asiat tässä suhteessa olewan paremmalla kannalla kuin pohjoisessa. Wai owatkohan badilaiset, hesjiläiset,

baijerilaiset ja schwabilaiset imeneet laulunsa ilmasta? — Kuinka lieneekään, useimmilla laulajilla näytti olleen kokonainen laulukirja muistissa, ja ani harvat kopeloiwat laulukirjaa taskustaan. Di, kuinka rikkaat owatkaan köyhät saksalaiset, niin kauan kuin pitävät runo-arrettansa kunniasa ja jäilyttävät sitä sydämissään! Kuinka lohdulliselta tuntuikaan ajatella, että nämä siirtolaiset weivät mukanaan kotimaan wanhat rakkaat laulut Pohjoisamerikan kaupunkien hälinään, yksinäisille aromaille ja aarniometsän uudisasutuksille. Ne owat ikäänkuin kultainen wyö, joka heidät yhdistää isänmaahan. Niin kauan kuin nämä laulut elävät heidän sydämissään, he eiwät ole kodistaan eksyneet, ja pimeätä kuolon yötä Mississippin tai Eriejärwen rannoilla walaisee vielä wanha saksalainen wirsi: „Di meriin haavoitettu pää.“ Tähän suuntaan pidin rakkaille laulajille, joiden luku jo oli nousnut lähes pariin sataan, lyhyen esitelmän, jota kiitollisella mielellä kuunneltiin.

Uimaltaan puhelimme Elokuun 3 päivänä moninaista keskenämme minä ja maanmieheni. Tulin taasen nyt — kuten useasti ennenkin, Bremen'issä siirtolaisia kohdateshani — siihen wakuutukseen, että suuri osa siirtolaisia on parasta, ytimekkäintä kansaamme.

Taitawa laatumaalaja, joka tahtoi kuwata siirtolaisten elämää ja toimia, olisi täällä tawannut werrattoman rikkaat ja wiehättävät ainekset. Ajateltakoon tätä kirjawaa paljoutta puksuja kaikista Saksanmaan ääristä! Täällä joukko ukkoja, jotka tupakoiden wakawasti pakinoiwat entisiä ja nyhjiä asioita. Tuolla pieniä poikia ja tyttöjä, jotka owat alkaneet perehtyä elämään merellä ja awojaloin hyppiwät liukkaalla laiwan kannella. Tuolla toisia, jotka halukkaasti kuuntelewat kertomuksia, joka ei minulle rauhaa antanut, ennenkuin minäkin sain kertomataitoani näyttää. Tuolla puoleksi piilossa mahdottoman suurten ilmatorvien takana nähdään nuorten äitien lapsiansa imettävän ja miesten liikuttawan kärjwällisesti tarjoowan heille selkänöjaa. Tuossa wanha mummo myhystään ottaa kotoa tuodun maffarapalasen, silmäili sitä shwästi huoaten ja — syö sen makeaan suuhun. Onpa täällä rakastawia pariakin, jotka toisensa owat tawanneet wasta laiwasssa. Shmeellisen pikaan owat he toinen toiselleen lausuneet tuon „ikuisesti sitowan sanan.“ Merimatka suloisine joutenoloineen on — kuten jokainen ihmistuntija ymmärtänee — omansa lemmen liekkiä sytyttämään. Mutta walitettawasti lienee suuresti epäilyksen

alaista, owatko — kuten muuan merimies minulle wakuutti — kaikki awioliitot jotka solmitaan merellä onnellisia.

Eräs awosyhdäminen amerikalainen antoi minun tietää, että minä, wiaton pappi, asianymmärtävien, s. o. merimiesten mielestä olin todellinen syh eilispäiwän myrskyn, ja juuri sentähden että olin pappi. Hän oli edellisenä päiwänä kuulut merimiesten sanowan: „Eipä ihmettä että ilma on niin tuimaa — onhan meillä pappi laiwasja.“ Tämä on näetten puhetapa ja warsin yleinen taikausko merimiehissä. Epäilemättä on meidän pappien kiittäminen entistä wirkaweljemme Zoonasta tästä pahansuowasta ja wihamielisestä kasantokannasta. Zoonaan piti, kuten tietty — waan ei tahtonut — olla parannuksensaarnaaja Niinwessä; hän pakeni Zehowaa ja läksi merille, ja meri nousi häntä vastaan, kunnes hän siihen syöstiin. (Lue Zoonaan kirjan 1 luku.) Siitä kauheasta tapahtumasta on noin 2600 vuotta kulunut, ja yhä wieläkin tähtyy pappien, saarnaajien ja profetaain kärkeä merimyrskyjä ja myrskyjä ja myrskysiä meriä. Niin kauan elää muisto pappien synneistä. Niin katoamattoman vaikutuksen ne tekewät maailman ihmisiin. Niin vähän niitä unohdetaan maailmassa, jossa kaikki maa (kuninkaitten waltaistuimetkin) niin pian häwiäwät ja tyhjiin raukeawat.

Eikö totta, rakkaat wirkaweljeni, tämä on wakawa asia. Muutoin minua ei heitetty mereen, niinkuin ennen muinoin Zoonas. Mutta minä en sitä pyytännytkään. Niinkuin sanottu, meri tällä kertaa tyhntyi, waatimatta pappia uhriksi, seurasi vielä erinomaisen ihana päiwä. Merkillistä kyllä nyt ei sanottu: „Ilma on niin kaunist, koska meillä on pappi laiwasja“. Enkä jäljestäpäinkään lufenut misään sanomalehdessä „Elben“ tehneen matkansa niin nopeasti, sentähden että pappi oli laiwasja. Surullista, surullista! Myrskyt ja fateet tuomme mukamme, mutta päiwäpaiste tulee meidän anjioitamme. Tämä ei mitenkään ole — sen kaikki maailmantuntijat tietäwät — ainoastaan kunniallisten merimiesten luuloa, waan samaa luulee myöskin moni ymmärtäwäinen ja hienosti sivistynyt henkilö, joka kuuluu mannermaan ylhäisiin seurapiireihin. — Mitä meidän, rakkaat wirkaweljeni siihen tulee tehdä? Älkäämme taiwaan tähden tehdä mitään siihen! Älkäämme ainakaan wäkiwallalla ruwetko todistamaan tätä luuloa wääräksi, sillä silloin pian sanottaisiin, että

papit eivät kelpaa yhtään mihinkään, kun nyt voimme edes herättää myrskyä, joka usein on sangen terveellistä tämän maailman liikkumattomalle wedelle. Alkäämme siis tehdä mitään sen vastustamiseksi, waan näyttäytykäämme wain maailmalle ihmijinä ja kristittihinä, kristusihmijinä, iankaikkisuuden ihmijinä, s. o. jos me olemme sellaisia, ja samallaisina maalla ja merillä, myrskyissä ja päiväpaisteissa — niin pääsemme siten wähitellen wapaiksi entisistä synneistä.

3. Englanti näkywisä.

Näihin mietteisiin waipuneena en huomannut, että meri ympärillämme oli niin täynnä laivoja, suurempia ja pienempiä, ett'en milloinkaan misjään ole moista nähnyt. Purjelaitwat kyntiwät walkoisten joutsenten näköisinä siintävää meren pintaa. Mutta voiton niistä weiwät näöltään vähemmin wiehättävät höyrylaitwat, jotka kaikkia Euroopan kansakuntain lippuja kantaen suuntaiwat kulkuaan idästä länteen ja lännestä itään. Me olimme, näet, aikoja sitten Englannin Kanawassa, maailman enimmin käytetyssä merikulkuwäylässä, ja minä ylselin siitä että meidän saksalainen „Elbe“-laiwamme nopeammin kuin yksikään muu alus halkoi suolaisia laineita. Noin klo 10 tienoissa aamupuolella sanoin eräälle laiwan upsierille: „Mitä mahdottoman suuri purje se on, joka nousee aalloista tuolla pohjassa, ja joka hetki hetkeltä kaswamistaan kaswaa?“ — „Niinpä niin“ — kuului wastaus — se on todella mahdottoman suuri purje, sillä se on 400 jalkaa korkea ja sitä sanotaan tavallisesti Dowerin liitufallioiksi!“ — Siis oli Englannin rannikko näkywisä! Liwan oikein, kohta näkytin Dowerin linnoitus, joka mustana ja uhkaawana kohosi yli walkoisen kallion, kohta näkyi wiheriöitä, hymyileviä kulkuloita laidunmaineen ja karjalaumoineen, kohta näkyi itse kaupunki jätamineen ja purjepuumetjineen.

Tämä oli siis Englanti! Ranskan rannikko häämöitti synkkänä ja pimeänä etelässä, mutta anglosaksien, feltien ja normannien maa näyttäytyi iloissimmassa auringonwalossa. Tämä oli hyvä enne, ja se totentui, sen tahdon nyt jo ilmaista, tällä kertaa loistawasti. Elokuu w. 1882 oli Saksassa sadeaika, jonka wertaista meidän maassamme ani harwoin nähdään, mutta jamaan aikaan oli meillä iloksemme etelä-Englannissa

melkein yhtämittaa mitä herttaisinta ilmaa. Tämä oli sitä otollisempaa kun muuten syystä puhutaan Englannin lyijyharmasta taiwaasta. Näytti siltä kuin pilwet silloin eiwät olisi päässeet kanawan poikki. Jos tämä ei seurannutkaan siitä, että eräs saksalainen pappi vietti vapaa-aikaansa Englannissa, niin oli se kumminkin hänelle iloksi, ja hän kiitti joka päivä Jumalaansa siitä. Nyt kiitin aluksi liikutetuin sydämin siitä, että minun oli suotu mitä en rohkeimmisakaan nuoruuden unelmisssa aavistanut, että näet saisin käydä tässäkin maassa, jossa on niin paljon huomiota, mieltymystä herättävää. Tuntikausin ihailin ihanata rannikkoa, jossa yhä astui nähyihin uusia ja äkkiarvaamattomia kauneuksia. Sinä hetkenä kangasti mielesäni tämän saarennon suurenmoinen historia, jota waltakuntaa ihmeellisesti suojelee meren hopeawhö ja äkkijyrkät lumiwalkoiset kalliot paremmin kuin kaikki maailman injöörit ja linnanrakentajat saattaisi sitä suojella. Kerroin lapsilleni uhkarohkeista skandinawialaista wiikingeistä, wanhoista angleista, saksista ja normanneista, jotka muinaisina aikoina tuhoawilla sotaretkillään walloittiwat maan. Mutta minä kerroin heille myöskin woimallijista wihollisista, jotka owat yrittäneet walloittaa Englannin tykenemättä sitä tehdä, kerroin Hispanian „woittamattomasta armadasta,“ jonka Jumalan ilma häwitti, ja Napoleon I:sen suuresta laiwastosta, jonka urhoollisen amiraali Nelsonin kanuunat löi pirstaleiksi j. n. e.

Oi, kuinka runollista, kuinka lumoawaa, kuinka wapaata on elämä merellä! Kuinka siellä riemuitsee jokainen werentilffa uhkeassa nuoruuden innossa! Erittäin wiehättävä on semmitenkin tämä matka suoraan Englannin lumiwalkoista kalliorannikkoa kohti. Ja vielä ihanampi kuin auringon walossa on rannikko arwatenkin kun se kuutamon salaperäisessä taikawalossa lumiwalkeana kohoaa tumman meren helmasta. Mutta me olimme täysin thytywäiset auringonkin waloon.

Kello 5 jälkeenuolienpäiwän näimme Portsmouth'in ylpeine linnoituksineen (joiden kaikki tulikidat tähtääwät Ranskaa kohti) ja Spithead'in sataman mahtawine sotalaiwoineen. Mutta etelässä näimme melkein kivenheiton matkalla meistä lumoawan ihanan Wight-saaren rohkeine kallioineen, etelämaisine kaswullisuusineen, karjalaumoineen, jotka wetiwät wertoja Schweitziläisille, ihmeellisen kauniine puineen. Tuo siwä amfiteaterin muotoon rakennettu kaupunki on Cowes'-saaren pääsatama, ja uhkea linna tuolla puolen kaupunkia on Osborne,

funingatar Vittoorian mielipaikka. Nytkin hän siellä asuu ja filmäilee epäilemättä tänä hetkenä merta. Ei sentähden että me tulemme „Elbe“laimassa, vaan sentähden että nuoret rikkaat englantilaiset juuri tänään iltapäivänä hänen ja meidän nähden toimittawat kilpapurjehdusta, funingattarelle suureksi kunniaksi ja meille vielä suuremmaksi huwiksi. Unohdumaton näky oli nähdä soleat weneet, purjepuut täpötäynnä lumivalkeita purjeita nuolen nopeudella ilta=auringon hohtawassa walossa kiitäwän ohi wihannan saaren. Meren rannalta ja lipuilla koristetuista, liikkumattomista höyrylaimoista katselee lufematon ihmispaljous suuressa mielenjännityksessä iloista kilpailua, ja korkeilla riemuhuudoilla ja liehuwilla nenäliinoilla terwehditään jokaista saawutettua voittoa.

Mutta nyt oli meidän heittäminen rakkaan „Elbe“=laimamme hywästi. Wähäpätöisen pieni höyrylaima, jota jo Dowerin kohdalla annetulla merkillä oli käsketty tänne, laski meidän laimamme rautaiseen laitaan. Tyhyt, sydämellinen hywästiheitto waan, ja me olimme pelkkien englantilaisten joukossa englantilaisella alueella, sillä pienoinen höyrylaima oli englantilaisen seuran oma. Ystävälliset tulliwirkamiehet tarkastiwat meidän matkakapineemme, tai oikeammin sanoen he oliwat tulleet sitä tekemään, ja nähtiwätkin haluawan tutustua kapineisiimme. Mutta he uskoiwat minun saksalaisia kaswojani ja klasfillisista englanninkieltäni. En tosin vielä ollut tullut tietäneeksi mitkä englantilaiset sanat merkitsewät „tullinalainen“ ja „matkalaukku“. Mutta kun minä rohkeasti ja ujoilematta sanoin: „Nothing Zollpflichtiges is in the coffers“,*) osoittiwat he hymyilyllä hymärtäneensä mitä tarkoitin. Right! Right! (oikein, oikein!) arweliwat nuo funnon miehet, ja meidän laukumme jäiwät awaamatta. Ensimmäiset kielentaitoni kokeet oliwat siis päättyneet onnellisesti, joka tuotti minulle hywät tulewaisuuden toimeet.

„Elbe“ jatkoi kulkuansa melkein rautatiejunan nopeudella länteenpäin. Meidän matkamme oli pohjaa kohti, Southamptoniin, ja me olimme mielisämme siitä että kuljettiin hitaammin — sileä merenlahti, joka metsäisine kuffuloineen ja soleine

*) Englantilaisen korwissa joi tämä lause samalla tapaa kuin seuraawa lause suomalaisen korwissa: „Ei mitään tullpligtigt ole koferteissa.“

huwiloineen nyt aukeni silmäimme eteen, näytti huutawan siwufulkewille: „Pyhähtykää, pyhähtykää, älkää kiiruhtako!“ Mutta noin kello 7 tienoissa laskimme kuitenkin rantaan sotalaiwojen ja kauppa-alusten keskellä. Pian olimme ravintolassa, joka tarjosi sellaista mukawuutta ja hupaista ylellisyyttä, jota tapaa ainoastaan Englannissa. Huoneet, käytävät, etehiset olivat pehmeiden mattojen peittämät — makuuhuoneissa tawattiin mitä paraimmat kylpylaitokset ja kaikki mikä suinkin mukawuuteen ja Wirkistykseen kuuluu — ja kaiken tämän lisäksi tapasimme ilofemme pöydällä vielä suuren Raamatun. Ja seinällä terwehti meitä wäripainoksella tehty raamatunlause kauniissa puitteisissa, „Mikä on ihminen, ettäs häntä muistat? eli ihmisen poika, ettäs häntä etsiskelet? Ps. 8. Oltiin kotona tuolla wieraassa maassa; oltiin weljien keskellä, waikka kuulimmekin outoja ääniä joka haaralta. Jumalan sana on side, joka yhdistää kansat yhdeksi perheeksi.

Silmäänpistäwät kansalliset omituisuudet.

1. „En waan Englantiin!“

„Lähden minne tahansa, mutta en waan Englantiin!“ tämä oli monen vuoden kuluessa ainainen wastaukseni, kun — mikä usein tapahtui — kutsut tuli Englannista. Ja minä olen kuitenkin muuten ihminen, joka warsin kernaasti matkustan; ja ne jotka pyhswät minua Lontoossa lähmään olivat ja owat minun likeisiä ystäwiäni, ja minä tiesin että heidän talonsa oli tarjoama minulle mitä hauskipaa kotia. Siitä asia ei rippunut. Mutta minulla oli woittamaton ennakoluulo Englantia vastaan, sekä Englannin maata että kansaa vastaan. Suotakoon minun tässä suoraan ilmaista ja kertoa mitä minulla sydämesäni oli Englantia vastaan. Tätä en sano sentähden että muka minun yksityiset mielipiteeni mitään merkitsiwät; mutta en luule erehtwäni, kun uskon, että lukemattomilla muilla sakjalaisilla on samat epäilykset, samat ajatukset kuin minullakin. Mutta näiden lehtien tarfotus on, sen tähdon heti mainita, saattaa rakkaita maanmiehiäni joukottain läh-

temään poikki kanavan perinpohjiin tutustuaksensa kansaan ja maahan. Sillä mitä minuun tulee, niin minun tähtyy tunnustaa, että olen „perinpohjin kääntynyt“. Kuten usein ennenkin elämässäni tuli minun, lyhytnäköisen ihmislapsen, oppia ett'en tiennyt mikä minulle oli hyödyllistä ja terveellistä. Kuten usein muutenkin elämässäni tähtyi minun kiitollisuuden khy-neliä muodattaen tunnustaa: „Herra Jumalani, minä kiitän sinua, että vastahakoisuudestani huolimatta olet tehnyt minulle, mikä tehnyt olet.“ Niin oli minun usein ennen käynyt, ja niin tähtyy minun sanoa Englannin matkastani. Noudatin vihdoin englantilaisten weljiäni usein uudistettuja ystävällisiä kutsumuksia, koska pidin vääränä olla lähtemättä sepofeläl-leen awatusta owesta wieraasen kansaan ja maahan. Bidin welwollisuutenani tällä tavoin laajentaa henkistä näköpiiriäni ja tehdä jotain kehitykseni. Mutta ajattelin, että Lontoosta, sen meluawasta hälinästä ja huminasta, palajaisin kotiin uupuneena, tyhjänä, wieläpä rusennettuna ja ärthyneenä. Ja nyt onkin käynyt ihan päinvastoin. Wiiden wiikon olo Alppien ylängöllä ei olisi saattanut enemmän wirtistää wäshnyttä ruumistani kuin wiiden wiikon oleskeleminen etelä Englannissa. Mutta mitä henkisen näköpiirini laajentamiseen ja ajatusmaailmani suurentamiseen tulee, niin en milloinkaan ole matkaa tehnyt, joka läheskään olisi tuottanut minulle samaa hyöthä. Rückert sanoo jossakin:

Kun uuden kielen opit, henki wangittu
 Wapautuu powessaji, mykäsi' tuomittu,
 Se toimeni' alkaa omast' elinwoimastansa
 Ja näköalat awaa uudet kokonansa.

Mitä suuri runoilija tässä aiwan oikein sanoo jokaisesta uudesta kielestä, se pitää paikkansa wielä enemmän jokaisen uuden kansion suhteen, jota rakkaudella ja luottamuksella koetellaan oppia tuntemaan. Mutta se pitää paikkansa semmitenkin mitä Englannin kansaan tulee, niinkuin kohta saamme nähdä.

„Mutta sanokaa, mitä teillä oikeastaan oli Englantia vastaan?“ — kuulen kysyttävän. No niin, juuret wastenmielisyhteeni owat, niinkuin ajatustemme kaikki muutkin juuret, lapsuuden ajasta etsittävät. Kun olin noin 13 vuoden wanha, matkustin enoni kanssa Rhein-wirralla. Tapasimme ravintoloissa, höyrylaiwoissa, wuorilla ja linnoissa suuret joukot

englantilaisia. Useimmat heistä käyttäytyivät niin pöyhkeästi, niinkuin me muut emme olisi olleetkaan ihmisiä, ja esiintyivät kaikkialla niin kopeasti, niinkuin he olisivat itselleen vuokranneet tai ostaneet kaikki Reinin maakuntamme ihanuudet. Mutta enoni, kun tuskisfani kerroin tämän hawaintoni, sanoi halveksivasti: „Sellaisia ovat nämä kylmäsydämiset, kalaveriset ihmiset joka paikassa, — härkämäisiä, niin että pois laidalta; minä en milloinkaan lähde majailemaan ravintolaan, jossa on englantilaisia“*). Tämä painui syvästi nuoreen sydämeeni, sillä enoni oli minun filmisfäni maailmantuntija, johon tuli luottaa. Vielä tänä katteroitti se, että nämä muukalaiset käyttäytyivät meidän alueellamme, niinkuin he olisivat olleet sen haltiat, hynä se että heitä useinkin niin kohdeltiin, koska heillä aina oli kulta-rahhat käsisfä.

Muöhemmiltä matkoiltani opin tosin tuntemaan useita erittäin herttaisia englantilaisia; mutta ylmalkaan wakaantui kumminkin ensimmäinen mielipiteeni, semmitenkin kun se jo oli käynyt ennakkoluuloksi. Ylipään näkyivät kuitenkin kaikki Albionin pojat kaikkialla olevan samankaltaiset, tapasi heidät siten Grindelwaldin jäätiköillä, Pariisin bulewardeilla tai Wienin praterilla, Kölnin tuomiokirkossa tai briilin terassilla Dresdenissä. Sekään seikka, että lukuisat englantilaiset, jotka asuvat keskuudessamme täällä Bremen'issä, ovat käyneet sydämelleni rakkaisi, ei woinut ajatustani järkähyttää. Pidin sitä onnellisena sattumana, ja muuten olivat nämä melkein kaikki herttaisia kristittyjä, niin ett'ei siis heistä woitu mitään päättää kansasta kokonaisuudessaan.

Wanhemmaksi tultuani kuulin myöskin paljon puhuttavan englantilaisten politiikista. Sitä ei liioin kehuttu, waan moitittiin melkein kaikkialla mitä halwimmaksi ja itsekkäisimmäksi kauppiaspolitiikiksi kaikkia ihanteita wailla. Se häpäisewä jota, jonka kautta „kristityt“ englantilaiset pakanallille kiinalaisille tyrkyttiwät ihmisshöpää, kansojatuhoawaa opiumia, tähtti sydämeni oikeutetulla, pyhällä kauhulla. Kuin hinduit ryhtyiwät kapinaan englantilaisia hallitsioitansa vastaan, harrastin niinkään kiihkeästi pakanoiden asiaa näitä kristittyjä vastaan. Minun filmisfäni oli pelkkää ulkofullaisuutta, kun

*) Siljan olen uskottawilta miehiltä kuullut, että monen englantilaisen, eikä juinkaan huonoimpien, on tapana tarkasti wälttää jellaisia ravintoloita, joissa tietävät tapaawanja maanmiehiään.

luin, että englantilaiset suurella innolla ja suurilla kustannuksilla tahtoivat saattaa ewankeliumia samalle kansalle, jota he hallitustavallaan niin julmasti kohtelivat. En vielä tänäkään päivänä suuresti ihaile englantilaisten politiikkaa, mutta ennen en tullut ajatelleeksi, että työskentelijät lähetystoimen alalla ja politiikin määräjät ovat eri henkilöjä; en tullut ajatelleeksi, että, jos kaikkien kansojen ulkomaan politiikkaa punnitaan Jumalan sanan tai waikkapa omantunnon waa'alla, ei yhdenkään kansan politiikka kestäisi. Haijinfilosofia (itseäni olen ikinä) on ylimalkaan waltiomiesten politiikin määrääjänä, kuulukoot mihinkä kansaan tahansa.

Mitä edelleen kuulin ja luin englantilaisten kirkollisesta ja kristillisestä elämästä, oli myöskin minulle ainoastaan osaksi mieleen. Tosin herätti minussa johonkin määrin kunnioitusta heidän pyhänpäivänviettonsa; mutta puritaanilaiseen yksipuolisuus tuntui siinä taas loukkaawalta. Suuremoinen lähetystoimi ja alttiiksi antaumus ihmishyden ja Jumalan waltakunnan hyväksi teki minuun yleensä waltaawan wai kutuksen. Mutta tämäkin ihailu wäheni suuresa määrin, kun näin, kuinka yksipuolisesti ja moittiwasti englantilaiset kristityt tuomitsewät meidän mannermaalaisten ja semmitenkin meidän saksalaisten kirkollisia olojamme. Niin moni puhuu niistä, niinkuin wallitsiji täällä pakanallisuus, jota huonosti voidaan peittää, ja niinkuin muka oikea ewankeliumin saarna wasta täällä oli alotettava, ja tietysti englantilaisten toimesta. Törkeällä ja loukkaawalla tawalla wähääkään hymmärtämättä saksalaisista luonnetta ja sen omituisuutta owatkin muutamat englantilaiset kristityt siellä täällä Saksassa yrittäneet kääntää näitä „pafanoita“. Koska meillä ei ole tuota ankaraa pyhäpäivänwiettoa, koska wapaampi tuuli puhaltaa meidän yliopistoissamme, koska sentähden monikin kirkkomme papeista on uskottomuuden miehiä; — koska lufemattoman monet saksalaiset rohkeasti ja iwallisesti herjaawat ja pilkkaawat kaikkea mikä on kirkollista ja kristillistä (jota englantilaiset eiwät niin helposti tee); — koska saksalaiset sanomalehdet yleensä owat enemmän kirkolliswihollisia kuin englantilaiset; — koska ennen kaikkea kristillisyyhs Saksanmaassa ei kanna samaa pukua ja asua kuin tuolla puolen kanawan, — niin nuo hywäntahtoiset mutta yksinfertaiset ihmiset eiwät saata huomata sitä alkuperäistä, ytimekästä hengellistä elämää, joka kaikesta yllä sanotusta huolimatta on meidän saksankansamme ilon syynä. Uskonnoilli-

jestä elämästä Englannissa olin tosin lutenut paljon ylistystä, ja kadehdittavalta näyttikin minusta siellä vallitseva yleinen kirkollisuus. Mutta jähkkiin muotoihin kangistunut waltiokirjko tuntui minusta liian lain-alaiselta, ja lukemattomien independenttien teot ja toimet muistuttivat minusta liiakki komeistoa ja tehdasta.

Tämä kaikki painoi raskaasti mieltäni. Edelleen oli minua huolestuttanut kertomukset seuraelämän jähkistä ta woista ja muodoista kanawan toisella puolen. Waan kun nauttii wapaa-aikaa, niin on ensimmäinen wirtistytksen ehto, että woi liikkua hiukan wapaasti. Mutta minulle oli julistettu: „Ken ei käytä weistä ja kahwelia ihan sillä tawoin kuin herat englantilaiset pitävät sopiwana, häntä pidetään auttamattomasti raakana muukalaisena, olkoon hänellä muuten waikka kaikki ylienkelin tawat“, ja sen lisäkki: „Mina kun sikarin poltat, täytyy sinun pahantekijän tawoin paeta kellarikerroksien tai romuhuoneen wiho wiimeiseen soppukkaan; jos taas juot lasin olutta tai wiiniä, niin ole warma siitä, että joku kiihkeä raitiusmies tai absolutisti jo katselee sinua argussilmin ja farijealaisesti päättään pudistaen tekee ristinmerkin sinun tähtesi.“ — Mutta erityisenä esteenä oli mielestäni puuttuwa kielen taitoni. Mitä ei tunne, sitä ei woi rakastaa. Minä en rakastanut englanninkieltä (en woi nytkään sanoa, että se minusta on kaunista). Minusta tuntui tarpeettomalta oppia sitä kieltä, joka oikeastaan on kauhea sekasotko kaikenkaltaisista kielistä. Wäntäminen ainoastaan oli minusta siinä omituista, mutta sanawarasto on lainattu melkein kaikista muista kielistä. Mutta englannin kielen omituista ääntämistä kaikkinenä ja kurkkuaänineen en woinut kärsiä. Billkafirwes Heikki Heine sanoo siitä: „Ota muutamia sanoja suuhusi, kääntele niitä siinä pari kertaa pitkin ja poikki, sylkäse ne sitten suustasi — se se on englannin kieltä.“ Tämä kuuluu häijylle, ja häijysti sanottu se onkin; mutta rahtunen siwää siinä sittenkin on. Tätä rahtusta käytiin kauan tietämättömyhteni wanhurskauttamiseksi ja pyhittämiseksi. Mutta kuka woi oppia tuntemaan jotakin kansaa ja maata kieltä taitamatta? Mitä minun siis tuli tehdä? Minun täytyi wanhoilla päiwilläni wielä kerran alkaa aakkojista englannin kieltä oppiakseni. Tämä oli waikea tehtävä. Mutta kun siihen woin käyttää warsin wähän aikaa, kun lisäkki en ensinkään woi omistaa itselleni „kielimiehen“ nimeä, niin edistyin, opettajani erinomaisesta taidosta ja kärsi-

wällisyydestä huolimatta, tuihi wähän. Kuten pelonalainen sotilas läksin taisteluun. Tieto ett'ei mitään hymärrä tai ainoastaan puoleksi hymärtää mitä sanotaan, että joka paikassa tulee hymärrettyksi ainoastaan puoleksi tai kokonaan wäärinymmärrettyksi, waiuttaa sen että tuntee itsensä woiwattomaksi, nöyryytetyksi ja epäwarmaksi, ja käyvä pian sellaisissa oloissa luulewaksi ja ärtyneeksi. Pääsee pian tyhmien kirjoihin muiden, wäläpä omisjakin filmissä, kun ei taida puhua eikä kuulla. Mutta kuka — paitti mahdollisesti se, joka todella on wiisas — tahtoo pitää itseään tuhmana? Kuvittelin siis mielessäni itseäni kaikilla syrjäytetyksi, ihmisten säälinwäläpä naurunkin-alaiseksi, ja tuskallinen huoli ja kalwawa kaiho täytti tätä ajattellessani mieleni. — Kaikkien muiden onnettomuuksien lisäksi tuli wälä yksi. Ensimmäinen englanninkielen kirja minä luin, ja wäläpä wähää ennen lähtöäni, herätti eloon kaiken wanhan ja uuden wihani, kaiken wanhan ja uuden wastenmielisyhteni Englantia vastaan. Kirja oli nimeltään „German Home Life“ (Perhe-elämä Saksassa). Kirjan tekijä on muuan „ylhäinen“ ja nerokas englannitar. Hän on, kuten itse sanoo, seitsemän vuotta elänyt Saksassa, ja olisi siis woinut jotain nähdä ja oppia. Mutta kirjallansa tekijä todistaa, että hienosti siivistynyt englannitar woi seitsemän vuotta elää toisen kansan keskuudessa tajuamatta sen luonnetta ja omituisuutta sen vertaa, kuin siivistymätön saksalainen hymärtäisi englannin kansaa elettyänsä seitsemän kuukautta Kentissä tai Wales'issa. Puheena olewa naiskirjailija todistaa kirjallansa, että hänessä, niin nerokas ja teräwä kun onkin, on eräs wifa, joka walitettawasti löytyy lukemattomissa hänen kansalaisissaan. Englantilaisilta puuttuu yleensä nuortetta, kykyä rakkaudella tutustumaan toisen kansan omituisuuksiin. Ja tämä puute on yhteydessä puuttuwan nöyryyden ja liiallisen itseensä tyytymisen kanssa. Useimpiin englantilaisiin näyttää sywästi juurtuneen wakuutus, että Englanti on kaiken mitata, että kaikkea siis tähtyy mitata englantilaisella mitalla, että kaikki mikä englantilaisista on, laatuansa on parasta ja etewintä, niin ett'ei mitään kiistaa siitä tai mitään wertailua saata kysymyksenään tulla. Seuraus tästä yksipuolisuudesta on, että he wallan hywin pyshywät tajuamaan toisen kansan wikoja ja puutteita, mutta eiwät ensinkään sen hyviä puolia. Tästä katsantotawasta saapi myöskin englantilaisien „taipumaton itsepäisyys“ selityksensä, ja siinäpä juuri on yksi pää-

syistä siihen vastenmieliseen vaikutukseen, jonka he tekivät minulle. „German Home Life“-nimiseen kirjaan palataksenne, lähimmätkin saksalaiset (joihin minä valitettavasti en voi itseäni lukea!) tuntivat werensä kiehuwan, kun esim. lukevat, että sukanneulos ja hapankaali estävät Saksan naista kaikista aatteellisista pyrinnoista — että melkein kaikki miehet juokselevat kirjavisia virkapuvuisiaan ja viettävät paraan osan päiväänsä ravintoloissa — että sopusoinnun ja kauneuden aisti saksalaisissa kodeissa loistaa ainoastaan poisalollaan — mutta jo riittää ja hyvin riittää! Ja sellaista kirjaa ostetaan Englannissa paljon ja se vahvistaa noitten jalojen saarelaisien luuloa, että he ovat ihmisistä parhaat. Waan minä tunsin tätä kirjaa lukiesani pakanallisen halun kistaa kynäni sappeen, jos jostus jotain Englannista kirjoittaisin. Ja nyt käydän kumminkin rauhallista mustetta, sillä olen

2. Hauskasti pettynyt odotuksistani.

Vastenmielisyhteni Englantia kohtaan on nyt kokonaan hävinnyt; mitäpä sanonkaan: „nyt“ — Tuskin olin ollut kahdeksan päivää Englannissa, kun koko sotaisen sotainenton intoni oli mennyt menojaan. Sillä suurta kunnioitusta herätti minussa tämä vapaa ja voimakas kansa, ja — minun sydämeni veti minut näiden ihmisten puoleen, jotka liikkuvat ympärilläni, ja olo heidän keskuudessansa tuntui hauskalle, turvalliselle ja tutulle. Toivihan olla mahdollista, että minua liian hyvästi kohdeltiin, että sen kautta olen ikäänkuin lahjottu. Englannin muuten niin pahassa huudossa olewa taiwas hymyili meitä vastaan melkein koko viisiviikkoisena sielläolokauttamme. Ne olosuhteet, joissa elin, olivat vielä niin mieluisat ja vapaat kuin suinkin mahdollista. Ne monet saksalaiset ja harvat englantilaiset, joiden kanssa minä lähemmin tutustuin, olivat erinomaisen miellyttäviä ihmisiä. Minulle onkin kerrottu, että etelä-Englannissa, jonka minä ainoastaan olen oppinut tuntemaan, asuu herttauisimmat, älykkäimmät ja kunnollisimmat kaikeista britteistä. Olkoon niin; minä puhun siis ainoastaan etelä-Englannista, ja puhun ylipäättäen vaatimattomasti ainoastaan siitä minä vaikutuksen sikäläiset olot minuun ovat tehneet. Mutta minulla oli onneksi käytettävänäni, paitsi kahta hyvää filmääni, luotettavia ja kokeneita op-

paita ja kielenkääntäjiä, jotka hywäntahtoisesti minulle soivat armokasta apuansa, milloin waan mieleni teki. Nämä ynnä muut ovat tähdentäneet, kartuttaneet ja wahwistaneet huomioni, ja hywiä kirjoja Englannin oloista olen käyttännyt laajentaakseni näin hanfittua tietomäärääni.

„Mutta jokohan teistä todellakin on tullut oikea englantilainen, joka näkee kaikki ruusuhohteessa?“ kuulen sanottavan ja kysyttävän. Vastaukseni on: ei mitenkään! Minun Saksanmaani ei milloinkaan ole ollut minulle raskaampi kuin nyt. Huomasin myöskin että moni ennakkoluuloistani ei juinkaan ollut perätön, mutta että toiset sitä vastoin oliwat aiwan perättömät. Sellaisia ihmisiä esim., jotka nauroiwat minua tai kärsimättöminä kääntyiwät minuun selin hirweitten kielivirheitten tähden, en ensinkään tawannut. Sekä keskellä jättiläiskaupungin Lontoon hälinää, että Richmond'in ja Windsor'in rauhallisilla kuffuloilla, — sekä lumoawan ihanassa Wight saaresssa, että runottarien wanhasssa kaupungissa Oxfordissa, — sekä suurissa merikaupungeissa ja kylppaikoissa, Southampton'issa, Portsmouth'issa, Brighton'issa ja Eastbournessa, että niissä somissa ja hiljaisissa kylissä, jotka näimme satunnaisen kotimme Bromleyn läheisyydessä, — aina ja kaikkialla kohdeltiin minua herttaisen ystävällisesti, ja nähtävästi juuri sen tähden että olin muukalainen. Tosin Englannissa ei tapaa sitä puheliasta kohteliaisuutta, joka on Pariisin ja Dresdenin asukkaille omituinen. Englantilainen on warsin niukka sanoistaan, waikka nämä itsestään jo owat kylläkin lyhyet; mutta aina annettiin monta selwää sanaa, käytännöllistä wiittausta ja sydämellistä silmäystä, kun kulloinkin tarwitsi. Rautatie- ja poliisiwirkamiehet oliwat minusta ihka ihmeteltävät liikuttawan, wäsymättömän palwelemishalunsa kautta; — mutta eteenpäin kiiruhtawat cityn herratkin osoittiwat ylimalkaan kohtelussaan weljellishyhtä. „Punasen Bedecker'in“ *) waroitusta, ett'ei pidä kysyä neuwoa muilta kuin poliisimiehiltä tai myymälänomistajilta en siis ensinkään noudattanut. Eikä minua kuitenkaan fertaakaan petetty eikä minulta mitään warastettu, ei maan päällä eikä alla. — Pitää siis tutustua englan-

*) Tarkoittaa Bedecker'in kirjoittamaa, mitä yleisimmin käytettyä, punaisiin kansiin sidottua matkustusopasta.

tilaisiin heidän omalla alueellaan, jolloin huomaa heidät herttaisiksi, joll'ei itse ole herttaisuuden vastakohta. Muista heikkouksista ja pahoista tavoista, joita ennen olemme maininneet, on sitä vastoin vaikeampi heitä vapauttaa. Mutta jos näitä wijoja tarkastaa heidän waltiollisten ja yhteiskunnallisten olojensa waikeuttamina, niin ne näyttäytyvät aiwan toisessa walossa. Mikä kaukaa katsottuna näyttää pelkältä hulluudelta ja ulkokullaisuudelta, näyttäytyy likeltä katsottaessa todellisten hyvien puolien luonnolliseksi warjoksi, niinkuin sanotaankin, että joka hyweellä on seuraajana wifansa, sen muka warjo (wika, Jumalan kiitos, kumminkin koskee ainoastaan elämää maan päällä, waan ei taiwasta). Tässä tarkoituksessa tahdon niin suurella oikeudella ja hengellillä wapaudella, kuin syntiselle Natamin lapselle on mahdollista, hieman walaista elämän eri aloja. Elämän Lontoon kaduilla, englantilaisten pyhäpäiwänwieton, kaikenkalaiset kirkolliset kokoukset, pelastusarmeija, raittius- ja kohtuullisuuspyrinnöt, paheiden pesät Lontoossa ja pelastawat kädet tässä Goodomasssa j. n. e. j. n. e. tahdomme esittää filmiemme eteen; lopuksi mielimme wafawasti tutkia mitä meillä saksalaisilla kristityillä täällä on opittawaa.

Mutta sitä ennen sallittakoon minun mainita pari sanaa englantilaisten huomattawimmista kansallisista omituisuuksista. Maanpiirin kansakunnat syhyttävät heitä, kuten tiedämme, että he liiaksi tuntewat oman arwonsa, owat ylenmäärin tyhtywäiset omaan itseensä, rajattomasti ihailewat omia hywiä puoliaan. Tämä syhtös ei saatakaan olla perätön, ja englannin kansan tähtyy omaksi ja maailman hywäksi tehdä perinpohjaista parannusta tästä synnistä. Ystäwällisinkin muukalainen, joka matkustaa Englannissa, on johonkin määrin nyhtywä tähän syhtökseen. Mutta englantilaisella alueella on hän myöskin oppiwa paljoa paremmin arwostelemaan tätä itsetuntoa. Lontoon pörssiin owella on luettawana ihana raamatunlausu: „Maa on Herran ja kaikki mitä siinä on.“ Albert prinsssi, kuningattaren puoliso, on itse walinnut tämän kirjoituksen, ja se on hänen uskonnolliselle aistillensa ja tunnollensa kunniaksi. Mutta muuan ranskalainen kirjewaihtaja, joka pörssiin awausjuhlaiksi oli tullut poikki kanawan, kirjoitti kowin närkästyneenä pariisilaiseen sanomaalehteensä: „Niin uhkayspeät owat nämä englantilaiset, että he julkeawat kirjoittaa pörssiin owelle: „Koko maa on Lordin.“ Tämä juttu kiersi tietysti hywänä makupalana

koko ranskalaisessa sanomalehdistössä, — mikä seikka loistavasti todistaa ranskalaiden pintapuolisuudesta ja raamatuntelmista. Kuitenkin oli ranskalainen kaikesä tietämättömyydestään osoittanut suurempaa viisautta kuin hänellä todella oli. Hän lienee awausjuhlassa tullut huomanneeksi tuota lordien pöyhkeää itsetietoisuutta olewan sa maailman hallitsijat. Ei nähtä sattumukselta että aiwan sama englantilainen sana „Lord“ merkitsee 1) korkeinta olentoa, taiwaan ja maan luojaa ja hallitsijaa ja 2) englantilaista ylinystä, englannin maailmanvalan kannattajaa ja edusmiestä. Niin hurstas kun hän onkin, on englantilaisen olennessa jotain, joka ilmaisee: „Maa on lordien; me olemme maailman kuninkaat: sen me olemme, emme sillä tavoin, kuin yksinkertainen saksalainen runoilija laulaa; „ilon kautta“; sen me olemme penny'n, shilling'in ja pund'in kautta, joita meillä on lukemattomin määrin, — sen me olemme edelleen laiwastomme kautta, kultuurimme, teollisuutemme ja yhteiskunnallisten laitostemme kautta. „Me olemme maailman hallitsijat“. — Ja kuka tahtoisiakaan kieltää, ett'ei näiden 30 miljoonan brittein waikutus maanpiirillä ulkopuolella Euroopaa ole suurempi kuin kaikkien muiden kansakuntain yhteenaskestuna. Missä on se paikka maailmassa, jossa heillä ei ole siirtokuntiaan ja linnoituksiaan? Ärettömän rikas ja hedelmällinen Intia on heidän waltikkansa alaisena, ja vielä suurempi Kiinan maa ei woi liikahtaa wastoin heidän tahtoansa. Sekä Hyvän Toiwon niemellä että Afrikan kulta- ja orjarannikolla owat he tehneet mustat ja ruskeat hirmuwaltiaat käsikynsälaisiksi, ja nyt laskevat he parast'aikaa raskaan kätensä pyramiidien maalle, maailman ikiwanhaan wilja-aittaaan. Herkuleen patsaiden juurelle owat he istuttaneet kanuunansa ja wanha friisiläinen saari Helgoland aiwan lähellä saksan rannikkoa on heidän wallassaan. Malta ja Kypron saari on heidän linnoituksinaan, joiden kautta he hallitsawat Wälimertä ja Australian saarilla thynnessä waltameresssä liehuu heidän lipunsa. Meret saarineen owat englantilaisten hallussa, ja omassa ihanassa saaressaan istuwat he turwallisina niinkuin Abrahamin helmassa eiwätkä ole vuosijatoihin nähneet wihollista maassansa. Heidän kätensä on mukana kaikkialla ja kaikessa, mikä tapahtuu maan päällä, ja heidän rikkautensa on kaswanut ärettömän suureksi. Mikä maailman on, se on Englannin; siltä tuntuu, kun siinä maassa matkustaa. Kaikki on parasta laatua, linnat ja kirkot, puistot ja taidekoelmat, kaikki

filwan kiittää maan rikkautta. Mutta rikkaus on valta, niin kauan kuin elämme tässä maailman aikakaudesta. *)

Englantilaiset ylpeilevät suuresta vapaudestaan, ja mikä tärkeämpää on, — he hymnähtävät myöskin sitä käytettä. Sofainen joka tarkastaa englantilaisten elämää, on epäilemättä huomaava, miten tyhenesti, miten warmasti englantilaiset, sekä alhaiset että ylhäiset esiintyvät kaikkialla ja kaikissa elämän oloissa. Hämmentyttä hän kulkee tiensä, missä tahansa liikkuneekin; hän tietää aina mitä hänen on tehtävä, mitä tekemättä jätettävä. Me saksalaiset olemme warsin monella alalla tottuneet tyhjentävään ja walitettavaan holhunalaisuuteen ja uskallamme tuskin itse tarttua rautatiewaunun käsikahvaan; Englannissa jätetään tuhannessa tapauksessa yksitähden mieltänsä asiat, jotka meillä „wiran puolesta“ annetulla julistuksella on ankarasti kielletty. Englannissa kaikki on luvallista paitsi sitä mikä nimenomaan on kielletty, ja warsin vähän siellä onkin kielletty. Saamme alempana useampia syitä kummastella tässä suhteessa wallitsewaa ihmeellistä wapautta. Lafia kunnioittaa englantilainen wastustamattomana waltana. Hän ei pidä sitä wieraana ikenä, waan oikeutena ja järjestyksenä, jonka hän itse on määrännyt. Tästä seuraakin, että englantilaiset ovat peräti ystävällisellä kannalla ylhäisempien ja alhaisempien lain wartiain kanssa. Meillä on wirtamiehissä alimmasta poliisipalwelijasta alkaen aina yläilmoihin asti jotenkin usein jonkun werran niin sanottua „Schnurrbärtige Feldwebelsmanier“ (wiiksinieikka wältwäapelin tapaa). Sen he lienewät oppineet sotawäessä palwellessaan tai wirtawaltaisuuden koulussa. Mitä ikäwimpä yhteiskunnallisia onnettomuuksia onkin sentähden meillä se, että kansa yleiseen on ikäänkuin sotatilassa wirtamiehiä ja lafia vastaan, ett’ei heretä arwostelemasta kaikkia hallituksen toimia; — tässä tulee muuten huomauttaa, että eräät saksalaiset jatkaisiwat arwostelemisiansa, jos heitä hallitsiwat englantilaiset, tai waitkapa vielä taiwaan en-

*) Tässä ja seuraawilla siwuilla puhutaan ainoastaan Englannista sellaisenaan kuin se ensi katjannolta nähtää. Tiedän wallan hywin, että kauhea kurjuus piilee tuon ruusuisen ulkokuoren alla; ett’ei jäätheroitus missään kristityssä maassa ole niin jyrkkä ja turmiollinen kuin täällä; että warallisuus ja maatilukset ovat suhteellisesti harwojen kansalaisten käsissä; että miljoonat ihmiset eläwät barbarilaisessa raakuuden- ja pakanallisessa tietämättömyyden-tilassa. Näihin asioihin palaamme, kun käymme „Lontoon paheiden pesijä“.

kelitkin. Meidän kansalaisemme eivät luullakseni voisi tietää sitä vapautta, jota englantilaiset nauttivat. Heitä se ei näy haittaavan. Kristallipalatsin puistossa näin — silloin toimitettiin suuret ilotulitukset Cetewayon kunniaksi — kuusikymmentä tuhatta ihmistä koolla. Mutta vaikka siinä mustina virtoina tulwaili ihmistä pitkin ja poikki, ei missään näkynyt pienintäkään häiritsevää kohtausta. Parwittain kulki nuorisoa laulaen kristallipalatsin halki, toiset tanssivat palatsin terassilla tai siellä nurmikolla, mutta ei mitään meluavaa ääntä kuulunut. Jokainen koki käyttäytyä gentleman'in (herrasmiehen) tavoin, ja kaikki oli niin rauhallista, että poliiseilla oli oikea juhlapäivä.

Mitä erittäin poliiseihin tulee, joita Lontoossa kohtaa joka askeleella, niin he herättivät suurinta ihailuani, olivatpa wiedä sydämenikin. Niinkuin urhoolliset katteinit myrskystä ja hyrskähäwistä aalloista välittämättä seisowat komentosillalla ja jakelewat käskyjään, niin seisoiwat poliisitkin paikallaan katu-kuulmissa keskellä aaltoilewaa, hyöriwää Lontoonelämää, keskellä ihmisten, hewosten ja waunujen hurjaa hälinää. He hallitsiwat kaikki järkähtämättömän rauhallisina, mutta ainoastaan wiittauksilla, sanaakaan wirksamatta; herjaussanoja ei lainkaan kuulunut. Jos ajopelit jossain paikassa oliwat särkeytyneet ja waunuwirta joutui peljättävään häiriöön, niin he wiittasiwat waan kädellään niin ja niin ja niin; kaikki odottiwat kärsiwälisestii arwelematta, ja siten päästiin pikemmiten taas liikkeelle. Sen oheessa liikenii poliiseilta aikaa vastaamaan kaikenkaltai=siin heille tehtyihin kysymyksiin, ja minäkin usein heitä kysymyksilläni waiwasin. Kohteliaimmalla tavalla seurasiwat he huolestuneita naisia kadun toiselta puolelta toiselle ja kantoiwat käsiwarjillaan äidillisellä hellyydellä itkewiä lapsia poikki kadun.

Sanalla sanoen minusta tuntui kaikkialla Englannissa että ihmiset wähemmilläkin koulutiedoilla liikkuwat wapaammin, warmemmin ja itsenäisemmin kuin meillä. Näin kaikkialla kansakunnan, jonka powessa alkuperäistä luonnonwoimaa piilee runsaasti — näin kansakunnan, joka wielä suuressa määrin on werestä, käyttämätöntä woimaa. Ja tämä ei koske wähimmin ruumiillista puolta. Näkee tawattoman monta kaunista ja woimakasta ihmistä, eikä sitä sowiakaan ihmetellä, kun tietää, minkä arwoisena englantilaiset pitäwät järjellistä ruumiinhoitoa. Mitä ruoanwalmistukseen tulee, niin minä en tosin woinut siihen suostua; mutta itse asianomaiset näyttiwät siitä woim=

wan oivallisesti. Kaikissa tapauksissa voivat saksalaiset englantilaisista oppia, kuinka ruumiin terveyttä on hoitaminen. Kaikkialla kohtaa ratsumiehiä ja ratsastawia naisia, myöhemmin aikoina myöskin pikajalalla ajajia, mikä kulkuneuvo saattaa olla hyrkin terweellinen, vaikka se näyttää hieman lapselliselta kun wanhat ihmiset sitä käyttävät. Wirroilla, järwillä, merenlahdilla wilibee weneitä, joissa naisia ja miehiä istuu, mitkä soutelemassa, mitkä purjehtimassa. Kaikilla niityillä ja laitumilla nuoriso lyöpi leikkejään, wieläpä täysikaswaneita työntekijöitä, miehiä ja naisia, nähdään siellä täällä joukottain olewan kriket'isillä, krocket'isilla ja lawn-tennis'illä. Lukemattomat ovat taiwasalla toimitettawat, woimiahjshwät ja jäntereitäwahwistawat harjoitukset ja leikit, ja wäsymättömän innostuneet ovat niiden harjoittajat. Mitä kylpyhyn tulee, niin on sanottu, että oikea englantilainen wiettää neljänneksen elämänsä wedessä; mutta kaikialla nähdään myöskin englantilaisten hankkiwan enemmän raitista ilmaa huoneisiinsa, ja että he paljoa enemmän liikkuwat ulkona raittiissa ilmassa kuin saksalaiset käsityöläiset ja työmiehet. Ja seuraus tästä kaikesta onkin silminnähtävä. Jos meidän kouluissamme saarnattaisiin hiukkasen enemmän terweysoppia kaiken ylellisen sulamattoman wiisauden sijaan, niin se suuresti hyödyttäisi lasten aivoja, sydämiä ja watsoja. Jos meidän hallitusmiehemme päättäisiwät määrätä joka kylälle ja liiatenkin joka kaupungille suuren niityn tai puilla istutetun maapalstan nuorisolle kisa- ja leikkitantereksi (niinkuin etelä-Englannissa on asian laita), niin se meno piakkoin tuottaisi suuren tulon.

Jos lyhykäisesti wielä kerromme yllä sanotun, niin emme ehdottomasti tahdo puolustaa englantilaisten paifunutta itsetuntoisuutta; mutta osaamme kumminkin paremmin arwostella sitä. Käsitämme paremmin, että englantilainen kaikkianne maailmaan ottaa mukaansa Englantinsa ja englantilaiset käsitteensä. Emme niin suuresti ihmettele että englantilainen, pystytäköön telttansa arapialaiseen moskeean warjoon tai ajagoon peuroilla Grönlannin jäätiköillä — kulkeoon höyrylaimassa Rheinwirralla tai toimittakoon wenekulkuetta Niiliwirralla tai astukoon Calcuttan katuja, — emme ihmettele, sanon minä, niin suuresti, että hän kaikialla on sama englantilainen, jonkalisena hänet kohtaamme Westminster'sillä Lontoossa. Olentaja toimintatapanja ottaa hän mukaansa kaikkianne. Hän ei mukaannu wieraitten kansojen tapoihin, waan joka paikassa

pistää englantilainen esiin. Hän käyttäytyy joka paikassa, niinkuin olisi Lontoossa; hän viettää pyhänsä; hän pitää jumalanpalveluksensa; hän lukee, jos mahdollista „Times“insä Saharan erämaassa samalla tapaa kuin hauskaissa kodissaan Greenwich'issä tai Chishehurst'issa. Harvoin hän koettaa päästä niiden ihmisten perille, joiden parissa hän elää, ja mitä hän näkee hyväksi heistä kirjoittaa, on enimmästä päästä perätöntä. Vaikka häntä tavataan kaikkien maanpiirin kansojen seassa, oppii hän kuitenkin harvoin kunnolleen toisen kansan kielen. Hän vaatii, että ne jotka joutuvat tekemisiin hänen kansansa, oppivat hänen kieltensä, ja niin jääpi hän omasta syystä muukalaiseksi kaikkialla Englannin ulkopuolella. Tämä „Englanti, Englanti ennen kaikkea“ menee niin pitkälle, että englantilaiset lähetyslaarnaajat usein tyllä tyrkyttävät käänneille pakanoilta englannin kieltänsä sekä kotimaansa jumalanpalvelusta kaikkine ulkonaisine menoineen, mikä minusta tuntuu todelliselta kavaluudelta puheena olevaa kansaa vastaan. Mutta he näyttävät luulewan, että maailma paranee jos se englantilaistuu niin paljon kuin mahdollista.

Tässä tahdon vielä lisätä, että huomioni usein on kiinnynyt siihen suureen yhtäläisyyteen, mikä on englantilaisten ja juutalaisten välillä. Suuret eroavaisuudet ja vastakohtat ovat myöskin lukuun otettavat, ja ne englantilaisten eduksi, joiden rehellisyyttä, uskollisuutta, mielenmalttia, järkätämättömyyttä, totuuden rakkautta ja urhoollisuutta nykajan juutalaisissa ei ole hitustakaan. Mielettöntä otaksumista on tosin, että muka englantilaiset olisi nuo hymmenen kadotettua Israelin sukukuntaa, eikä englantilaisten siivistykselle juinkaan ole kunniaksi, että tuhannet heidän „siivistyneisjään“ ottavat forwiinsa tätä hulluutta.

Ujan hukkaa olisi ruweta todistamaan tätä otaksumista hulluudeksi. Darwitsee wain sanoa: „Belikulta englantilainen, sielesi ilmaisee sinut ja osoittaa päivän selvästi, mistä olet saapunut kadehdittawaan saareesi.“ Kuitenkaan ei ole pelkkää jatumusta, että juuri englantilaiset ovat tulleet ajatelleeksi olevansa walitun kansan jälkeläisiä ja että, kuten muinoin „pelastus tuli juutalaisista,“ se nyt on tulewa englantilaisista. Englannin walitulla kansalla ja Israelin walitulla kansalla onkin useita yhtäläisyyksiä. Niinkuin Israelin kansa oli eroitettu naapureistaan meren ja erämaitten kautta ja eli itsensä muista kansoista erillänjään, niin ovat englantilaisetkin vuosifatoja saa-

rimaassaan eläneet erityistä muista eroavaista elämäänsä. Vaikka he tosin ulkonaisesti eivät ole olleet muista kansakunnista kaukana, niin ovat he kumminkin pysyneet niistä erillään ja kehittyneet aivan omituisesti. Suureksi osaksi tämän kautta on sekä englantilaisten että juutalaisten kansallisulkonäkö jyrkemmin muodostunut kuin minkään muun kansan. Tästä jyrkästä kansallisesta omituisuudesta huolimatta, joka on niin liikkeisessä yhteydessä heidän isänmaansa kanssa, tapaa kuitenkin sekä juutalaisia että englantilaisia kaikkialla maailmassa. Mutta ne pysyvät joka paikassa sinä mitä ovat, ja lapsikin tuntee heidät ensi silmäykseltä. Ja kaikkialla maailmassa kokevat he saada kaupan ja rahat käsiinsä. Ja siinä ne ovatkin onnistuneet; sillä nämä kaikki kansakuntaa ovat kieltämättä rikkaimmat maanpiirillä. — Juutalaiset ja englantilaiset ovat hien määrin wakuutetut omasta armostaan. Sentähden rippuwat he kaikissa ilmanaloissa ja kaikissa oloissa erinomaisella sitkeydellä kiinni erityisessä omituisuudessaan, ajatustawassaan, elämäntavoissaan, jumalanpalweluksessaan ja liiatenkin pyhänpäivän wietossaan, jossa kristityt englantilaiset ovat milt'ei yhtä lainalaiset kuin kuin lainalaiset juutalaiset. Epäilemättä on molempien kansakuntien sekä woima että heikkous mainituissa ominaisuuksissa. Rakkaisissa saksalaisissa weljissäni on liaksi juuri sitä, mitä englantilaisissa on liian vähän, ja päinvastoin.

Tahdon päättää tämän luvun pienellä eidyllillä. Jollalla ja kiitollisuudella muistan vielä päivällisiä, joilla olimme Greenwichin puiston syrjässä eräässä englantilaisessa perheessä, jota täten sydämmellisesti terwehdän. Englantilainen isäntämme oli aikoinaan tuonut jalon puolisonsa Saksan sydäimestä ja oli nähnyt sopiwaksi toimittaa kosimisen saksankielellä; hän oli siis oppinut saksaa, ennenkuin pyysi saksalaista neitoa waimokseen. Muutamat lapsistakin hymäršiwät saksaa, ja kaikki ainakin lauloivat saksaa. Siten oli tämä herttainen perhe saksan ja englannin hengen sopusointuinen yhdistys, — walitettawasti erittäin harwinainen ilmiö. Tämän yhdistyksen siunausta koski siis, kuten helposti voi hymärtää, pöytäpuheet, ja muun muassa lausuttiin, että paraat ihmiset mitä saattaa ajatella syntyisi, jos otettaisiin saksalainen nerollisuus ja englantilainen terve käytännöllinen ihmisjärki, suloinen saksalainen thjjäntoimitus ja pontewa englantilainen toimellisuus, saksalainen itsekohtaisuus (subjektiwismi) ja englantilainen wanhoillaan olewaisuus, englantilainen järjestämistaito ja saksalainen filosofiia, saksalainen

haaweilu ja englantilainen selkeys, saksalainen taipuvaisuus ja englantilainen itsepäisyys — ja nämä ainekset pantaisiin suureen tislauksastiaan, sekoitettaisiin kunnolleen ja tisleerattaisiin, ja jos sitten jokaiselle henkilölle molemmista kansakunnista annettaisiin osuutensa näin saadusta sekoituksesta.

Kun tätä ehdoitusta ei helposti käy toimeen paneminen, niin pitäisi ainakin Saksan nuorison ahkerasti tawan takaa matkustaa Englantiin oppiakseen tuntemaan englantilaisten tapoja ja luonnetta. (Alimpana puhun senlaisen matkan tarpeellisuudesta semmitenkin nuorille saksalaisille teoloogeille.) Samaten pitäisi niin monen kuin mahdollista noista pienistä oma-päisistä gentlemanneista elää Saksassa, mutta todella myöskin elää saksalaisten parissa, oppia saksankieltä, saksan runoutta ja tiedettä, niinkuin saksalaiset Englannissa kowinkin usein englantilaistuvat. Nämä kaksi kansakuntaa ovat luodut toinen toistansa warten niinkuin mies ja waimo. Dikein yhdistyneinä toisiinsa woisivat he helposti hallita maailman ja säätää maailmanrauhaa, mikä olisi heille itselleen ja maailmalle hyödyksi.

Mutta jääkööt filosofiat ja tulewaisuuden musikit. Wi-hanta on elämän ihana puu, ja nyt tahdomme kääntyä tähteläiseen ihmiselämään, jommoisena se meidät kohtaa Englannissa.

3. Elämä Lontoon kaduilla.

Uamulla elokuun 5 p:nä 1882 uskalsin ensikerran yksinani lähteä aaltoilemaan elämään Lontoon kaduilla. Maankuululla London Bridge'llä jätin rautatiejunan, joka oli tuonut minut ystäväällisestä Bronleystä aina kaupungin keskusta. Floisin päiväpaiste wallitfi puolen penikulman päässä maailmankaupungista, mutta Lontoo itse oli kellahtawaan raskaasen sumuun peitetty, joka kaiken pimensi ja waikeutti hengittämisen. Aaween-tapaisina kohosivat suuret tehtaitten sawupiiput sumusta; korkeampana niitä kaikkia „tulipalo-muistopatsas*”) ja Tower'n mustat huiput ja yli kaikkien muiden pyhän Paawalin kupooli, joka näytti jättiläislaiwalta tuossa sumumeressä. Aaween-tapaisina ja äänettöminä lyntiwät höyrylaidat Themseniä, jonka kuwathyntä pintaa ei woinut sillalta nähdä pelkältä sumulta.

*) Korkea patsas, pystytetty sen suuren tulipalon muistoksi, joka häwitti Lontoon w. 1666.

Lontoota ei voi sanoa kauniiksi kaupungiksi. Ken on nähnyt esim. Pariisin, huomaa siellä paljoa useampia suurensuuria rakennuksia, jotka suurenmoisella kauneudellaan tekewät valtaavan vaikutuksen, ja sitä paitsi näyttää kaikki paljoa ystävällisemmältä, iloisemmalta, hymyilevämmältä. Taiwas on iloisempi, kaikkien esineiden värät ovat iloisemmat, säveleet, jotka soivat ympärilläsi ovat iloisemmat, ihmiset ovat iloisemmat. Lontoossa ovat kaikki rakennukset tuon ikuisen sumun vaikutuksesta mustanharmaat; ihmisetkin ovat totisennäköisiä, harwoin näkee nauravia tai leikkiä laskevia, vielä harvemmin kuulee laulua ja soitantoa. Kaikki ilmaisee työtä ja kiirettä, olemisen taistelua — se se onkin Lontoon kuva. (Niitä Lontoon osia, joissa joka toinen tai kolmas ihminen minä kohtaa näyttää ilmeiseltä juopolta, en tässä vielä ota puheeksi.)

Mutta wiehättävä on Lontoo enemmän kuin mikään muu miljoonakaupunki — kauhean wiehättävä. Kauheata on, että neljä miljoonaa ihmistä asuu niin likettäin. „Neljä miljoonaa,“ se on wäleen sanottu, mutta, koettele kerta ajatella sitä lukua. Lontoon mahdottoman suuruuden kuwaamiseksi on sanottu: „Siinä englantilaisessa kaupungissa asuu enemmän skotlantilaisia kuin Edinburgissa, enemmän irlantilaisia kuin Dublinissa, enemmän juutalaisia kuin Palestiinassa, enemmän roomalaiskatolilaisia kuin Roomassa.“ Tämä on todella kuwaawaa puhetta. Mutta mitä kaikkea siinä tapahtuuukaan, missä niin paljon ihmisiä on yhteen jullottu. Lontoon poliisin viime vuosikertomus ilmoittaa että w. 1881 „joutui hewosten jalkeihin 3,567 ihmistä, joista 127 kuoliaaksi runneltiin ja 3,400 haawoittui; teille tietämättömille oli joutunut 15,251; jäljettömästi häwinnyt 177.“ Nämä ovat kuuwia numeroita, mutta ken niitä hymärtää lukea, löytää niissä surkean murhenähtelmän ja joutuu niiden kautta keskelle suuren Babylonin kuohuawaa tyrskyä. — Enemmän huolestuneessa ihmisessä nämä tiedot kyllä waiikuttaisivat sydämen tykytystä, niin että hän tarkoin miettiisi ennenkuin rohkeaisi syöksyä niin waaralliseen pyörteeseen. Tämän kirjoittaja uskalsi kuitenkin wiiden wiikon kuluesssa yhä antautua waaraan joutua johonkuhun mainittujen onnettomien lukuun, mutta syynä siihen ei ollut se, että hän olisi wallan wapaa huolellisuudesta, waan se että hänen halunsa perinpohjin oppia tuntemaan maailmaa on vielä huolellisuuttaan woimakkaampi.

Waan tule, rakas lukija, pyhähtykäämme hetkiseksi tähän korkean kaasulyhdyin juurelle pörssin edustalle ja lähtekäämme

fitten merkalleen astumaan Biktoriankatua p:n Paawalin kirkon ohitse Westend'iin. Mutta aikaa, paljon aikaa täytyy meidän warustaa matkallemme ja tarkasti käyttää joka hetkistä. Itäwälle matka sinusta warmaankaan ei tunnu, tai sitten et ansaitse Lontoota nähdä.

Oletko milloinkaan missään maailmassa tällaista wilinää nähnyt? Rhymentuhanfittain tulwailee ihmisiä etukaupungeista cithyn, useimmat ruumis eteenpäin kumarruksissa, kun kiire on kowa käsisjä. Entäs tämä hurja ajo kaikennäköisillä waunuilla, joita wetää koirat, muulit, hewoset ja aasit. Niiden wälitse kiittää kummitusten näköisinä huimat pikajalalla ajajat. Kaikilla on kiire, kowa kiire, kumminfin odottawat kaikki sanaakaan wirkkaamatta kun liike äkkiä tufkeentuu. Lukemattomat hansom'it ja kab'it, omnibus'it ja ratawaunut kilpailewat höyrylairojen ja maanalaiisten ja maan päällä olewien rautateitten kanssa siirtämään ihmispaljoudet paikasta paikkaan. Tuossa on rau-doitettuja korkeita, elefanttihewosten wetämiä, kuormawaunuja; ne owat täpötähnnä kalaa tai ostronia, potaatteja tai lampaita. Mutta kufapa kaikkia woisi luetella? Kaikki mitä maa kaikissa eri ilmanaloissaan tuottaa näkyy wirtailewan yhteen tänne Lontoosen ja kiertelewän sen katuja. Kun ensi kerran näkee tätä liikettä woi tuskin muuta ajatella mahdolliseksi, kuin että jotain tawatonta on tapahtunut tai on tekeillä, esim. tulipalo tai wallanfamous. Mutta wähitellen tulee wakuutetuksi että tämä liike on warsin jokapäiwäistä — paitsi jumalan kiitos pyhäpäiwinä. Siunattu asia on että enemmin kuljetuilla kaduilla kiwitys on waihdettu asfalttihuopaan tai puuhun; muuten ei minikään ihmisen korwakalwot kestäisi siellä kuuluwaa jyrhää. Näin ollen kuuleekin nyt Lontoon kaduilla aiwan wähän kolinaa, waan ainoastaan humua mikä eläwästi muistuttaa meren pauhua, ja johon ihmeen pikaan tottuu.

Minakin näyttävät nuo oudonnäköiset herrat tuolla siihen tähdelleen perehtyneen. He kulkewat keskellä hälinää jättiläisfanomalehti awattuna kädessään ja etsiwät tuoreimpaa uutista Egyptistä. Pienet fanomalehtipojat eiwät turhaan tarjoa Times'iaan, Standard'iaan, ja Daily-News'iaan joka haaralla, joka puolella. Penny'ä satelee poikien likaisiin käsiin, ja joka ostaja alkaa heti lukea. Tuolla ylhäällä omnibus'in katollakin kiusaawat herrat (joilla kaikilla on wälttämätön sylinterihattu päässä) filmiään englannin fanomalehtien hienolla painoksella.

Mutta ei ainoastaan fanomalehtiä myydä kaduilla; tuhannet ihmiset, usein hywin arweluttawan näköiset olennot, jotka

omat lifeisessä yhteydessä rikostentekijäin kanssa, toimittavat kauppaansa kaduilla. Tulitikkuja ja leikkikaluja, hedelmiä, kuffia, kuvia, kelvottomia romaaneja, katekismäistä tavaraa, ja kaikki satumaisen huokeasta hinnasta. Häwyton naimalehti, jossa sadottain „nuoria kauniita ja rikkaita ladyja“ tarjoo kätensä ja sydämensä, annetaan sinulle aiwan ilmaiseksi ja maksutta. Mutta saattakaamme tämä onneton wanha nainen poikki kadun. Oletko häntä huomannut? Jo kymmenen kertaa on hän ollut lähtemässä ja uskaltamassa yrittää päästä yli, waan joka kerta on hän taasen peräytynyt. Wihdoinkin walitsee hän epätoivoissaan pahimman hetken, ja jäisi warmaanin hewosten jalkoihin, joll'et auta häntä. (Huolestuneet luonteet walitsewat viimein aina epäsuotuisimman hetken alkaaksensa „elämän taistelua,“ se on sielutieteellinen tosiasia, jonka voit huomata paitji Lontoossa, kaikkiällä maailmassa.) Mutta onnekkemme on ihmisrakkaus wienyt meidät toiselle puolelle katua, sillä siellä tarjotaan meille 1/2 penny'stä Cetewayon „Afrikan suurimman kuningaan“ muotokuwa. Waaditun rahajumman suuruus ei meitä säikähytä. Tuo musta herra on meidän silmissämme paljoa enemmän syöttiläshärän kuin herrasmiehen näköinen. Parast'aikaa hän oleskelee Lontoossa ja on päässyt kuningattarenkin puheille, ja sentähden hän on päivän sankari, ja koko maailma ostaa hänen hirweän rumaa kuwaansa. Waan ent. keisarinnan Eugeni'en ei olisi pitänyt wihan wimmassa Cetewayolle „hänen poikansa murhaajalle“, osoitetusta kunnioituksesta lähteä Englannista, jossa oli löhtänyt turwapaikan. Hänen olisi helposti pitänyt huomata, että tuota mustaa tirannia Lontoossa enemmän pilkattiin kuin kunnioitettiin. Katsos lähimmässä katukulmassa seisoo wanha akka tarjoomassa irwikuvia. Siinä istuu Cetewayo kuwattuna. Hän on aamiaiseksi syönyt 7 naulaa lihaa ja walittaa, että tuo pikku murunen saattaa hänelle ruoansulatuswaiwoja. Toinen kuwa esittää häntä apinapalatsin edustalla eläintieteellisessä puutarhasa ja sywästi liikutettuna hän siinä janoo: „Tässä kuitenkin olen oikein kotona.“

Katsos noita kullalle ja hopealle hohtawia waunuja! Ohjaksissa on mies, jolla on kankipalmikko niskassa ja hiukset jauhoissa, takaiistuimella samaan tapaan laitettu palwelija, ihan niinkuin eläisimme Ludwig XIV:nen aikakaudella! ja tuossa ikämies, joka tuskin on ihmisen näköinen, — nälistynyt ja repaleilla werhottu; eläimen ahmeudella hän syöksee omenankuoria katuloasta tawoittamaan ja hotkii ne halukkaasti suuhunsa.

Tuolta syrjäkadulta kuuluu julmaa soitantoa; ne owat neekerinä, jotka siinä näyttävät temppelejä. Mutta jos heitä puhuttelet hywällä saksankielellä, niin ne totta todenmukaisesti sinulle waistaawat: „Scheenster Härre, mer sein aus Dräsen.“ Tuolla torillapa wasta paljon on nähtävää. Toisella puolella on katusaarnaaja, joka ponnistaa kaikki woimansa äänensä koroittamiseksi, ja töin tuskin voit sittenkään kuulla hänen puhettansa. Mutta aina onnistuu hänen saada nuo wähä wäliä toistetut sanat „taiwas ja helwetti“ lukusten kuulijoittensa korwiin. Toisella puolella nähdään intialaisen ilweilijän toimittaman sellittämättömiä tujaitaan ja ilweitään. Kesellä toria äkseerättää oiwa rhyssihin puettu lontoolainen hiiriä tai lintuja, wieläpä kilpikonniakin. Tuolla kulmassa p:n Paawalin kirkon takana puhaltaa slowaatti säkkipillään, ja kaksitoista koiran pentua tanssii walsia hänen ympärillään. Tällä miehellä on suurin yleisö ja hän saapi palkinnoikseen „uudestaan“ huutoja ja pennyä enemmänkin, sillä englantilaiset owat hartaat eläinten ystäwät ja Lontoossa tapaa majojakin joissa maksutta hellästi hoidetaan karanneita kissoja ja koiria.

Afrikan mustia ja ruskeita lapsia, — joukko kylmäkatseisia, ymmärtäwäisiä, hiuspalmikolla koristettuja fiinalaisia, — ruskeita Englannin alamaisia Gangeen rannoilta, — uusiseelantilaisia kansallispuvussa (jonka huomattawin omituisuus on melkein kaisen puwun puute) liikkuu tuossa aaltoilewassa ihmisjoukossa, mutta ei kukaan sitä huomaa, se kun on warsin jokapäiwäistä. Mutta muukalainen jää hämmästyneenä alallensa seisomaan tässä ihmimeressä pitäen kiinni kelloaan ja kuffaraan. Siinä on merimiestä kaikista naapuri-kansakunnista, siinä on hienoa herrasmiestä, jotka kantawat raittiusnauhaa napinreissä; skotlantilaisia sotamiehiä, kookkaita yläkomaalaisia eriskummallisessa, melkein itämaalaisessa puwussa ja polwet paljain seijoo tuossa tarkastamassa kuwamyymälän ikkunassa wiimeistä Egyptin sotatantereen kartaan; nuoria miehiä, jotka kantawat-pelastus armeijan uniwormua, lähestyy ja pyhtäwät heitä täniltana saapumaan kokoukseen Oxfordstreet'in warrella. Nuo punapostiset pojat, pitkät siniset takit yllään, owat erään suuren oppilaitoksen oppilaita; he käywät wielä tänäpäiwänä awopäin, sentähden että joku englannin kuningas neljäwuosijataa sitten niin on säätänyt. — Nuo „naiset“ taasen näyttäwät koristelleen päähinensä kaisen maailman lintujen kirjawilla höyhenillä. Ja tuossa kulmassa seijoo muuan herra, joka kaikille ohikulkewille

jakelee kirjasia, nimeltä: „Kiiruhda pelastamaan sielusi!“ Täällä kantawat poliisit miestä sairasmaunuihin; hän on joutunut he-
mosten jalcoihin ja huutaa korkealla äänellään tuskissaan, mutta
hän on ainoastaan yksi niitä monia tuhansia, jotka vuosittain
joutuvat sen kohtalon alaisiksi. Säälimättä lainehtii elämän-
virta yksityisten murrettujen olemusten yli, ikäänkuin ne olisi
oljenkorjia waan. Tuossa tempaa aalto erään syliinsä, syöksee
hänet sywhyteen — hän uppoo, katoaa. Tuossa kaatuu ihminen
nälkään nääntyneenä, täällä jää toinen hemoisten poljettawaksi;
kukapa siitä huolii? Tuskan huudahdus — muutamat uteliaat
katseet — he kannetaan waunuihin — pois tieltä! kukapa tiennee
sen se oli, kukapa tiennee kuinka heidän sitten on käypä? —
Mitä tässä yksityinen ihminen merkitsee? Niinkuin aalto nou-
see ja painuu alas toisen suuremman jaloissa eikä enää voi
tuntea sen sijaa — niin käy tässä maailmankaupungisfakin tu-
hansien ihmisten, jotka kuitenkin kaikki owat yhden äidin lapsia,
ja Jesuksen Kristuksen werellä lunastetut. Ja jollei kristillisen
rakkauden jälkiä siellä täällä olisi nähtawissä, niin olisiwat olot
wieläkin kurjemmat. Mutta oi kuinka waikaa nytkin on, tuota
tuhijewää wilinää tarkastaessa, uskoa Jumalan kaitsemusta,
joka yksityisestä ihmisestä pitää huolta! Ei mikään muu paitsi
se, että itse on kokenut tuota isällistä kaitsemusta, tässä voi
pelastaa determinismiin, „sokean sallimuksen“ uskoon, joutumasta.

Mutta me jatkamme matkaamme. Katso tuota sokeaa uk-
koa, joka lyöpi helähtäwin kepin maahan ja siten kerjää sana-
kaan wirkkaamatta. Muuan nainen tarttuu hänen käteensä, ta-
luttaa häntä rauhaiselle syrjäkadulle, antaa hänelle lahjan, ja
lufee vielä lisäksi hänen kuullen lohdutuksen, sowituksen sanoja
pienoisesta raamatustaan. Tuolla rhyssyihin puetulla waimolla
on kolme pientä, milt'ei alastonta lasta syliinsään, ja kangistu-
nein silmin anoo hän armahdusta. Ja tähtyijipä häntä armah-
taakin, ell'ei hän olisi lainannut lapset ja ell'ei pyhtäisi ra-
haa wiinaa saadaksensa! — Mutta tässäpä naurettawa — tai it-
kettävä kohtaus. Repaleiset poikanulikat juoksawat innolla,
joka waatiji jalompaa tarfoitusperä, omnibus'ien ja waunujen
keskelle, asettuwat päälleen, käsilleen, „pyörivät“ j. n. e. Waikka
he saawatkin sen parihymmentä kertaa turhaan tehdä, niin an-
netaan heille kumminkin 21 ferralla penny tai sixpence'inenkin.
Sanalla sanoen kaikilla näet kummastuttawan wapauden, ja kui-
tenkin warsin wäähän loukkaawaa.

Museoista, kokoelmista, historiallisista mekillisyhkistä, ajan

hammasta kestävästä rakennuksista nyky- ja muinaisilta ajoilta en tässä tahdo puhua, vaikka maailman monessa suhteessa rikkain kaupunki tässäkin kohden osoitakse rikkaimmaksi. Ystävä Bedecker kertoo niistä asioista kiitettävällä tarkkuudella, enkä minä kirjoita näitä riviä hänen kanssaan kirjoittelakseni. Mutta jos astelee katuja filmät auki tai joku perehtynyt loontolainen oppaana, niin huomaa joka askeleelta mitä ei mitään matkustuskirja selitä ja mikä kumminkin on kaikkein omituisinta. Tässä esim. on Paternosterkatu (Sämeidänkatu), jonka varjilla tapaavat ainoastaan kirjakaupan kirjakaupan wieresjä. Mutta kuskakin niissä on ainoastaan erityisiä kirjoja. Tuossa kirja-kaupassa myydään ainoastaan kirjoja jotka todistavat, että Israelin kymmenen kadotettua sukukuntaa ovat tawattawissa Englannissa, että siis englantilaiset ovat suurin osa walittua kansaa. Jkunoihin asetetut mahdottoman suuret sukupuut näyttävät tämän ohikulkewillekin. Tämäpä oivalista englantilaista hullutusta! Siinä kentiesi osakki syhy siihen raiwoon, jolla englannin sanomalehdistö käwi sotaa kaikkea juutalaisten wastustamista vastaan. — Tarkastapa tuota wanhaa rawintolaa lähellä sitä kappelia, missä suuri Wesley kerran saarnasi, ja jossa hänen luunsa wieläkin lepää. Sen ikiwanhan rawintolan owen yläpuolella näet kiween hakatun aimo miehen, joka iskee maahan härän, ja sen alla nämä sanat: „Krotonilainen Milo iski kädenhyönnillään härän, ja söi sen yhdeksi weroksi. Di jumalat, mikä watsa sillä miehellä liekään ollut!“ Silminnähtävästi on tämän kuwan tarkoitus ohikulkewissa synnyttää halua rawintolassa näyttää mihin heidän watsansa kelpaa. Mutta poiketaanpas mieluummin tänne. Kas, tässä wanhasa salissa istuu wakawia pitkällä hollantilaisilla liitupiipuilla warustettuja miehiä, jotka wankkojen oluthaarikkojen takana pitävät puheharjoituksia, siinä hurksaassa toiwossa että he kerran parlamentissa saawat taitoansa näyttää. — Tässä musiikkisalissa soittaa koko joukko „taidenieikkoja“. Ei kukaan ihminen nähtä heidän soittoansa kuuntelewan, ja heillä on kuitenkin lukuisa kuulijakunta. Musiikki johdetaan näet täällä telefooneilla 5 englannin penikulman*) päässä olewaan kristallipalatsiin, ja siellä voit yhden skillingin maksusta nauttia musiikkia, jota soitetaan Picadilly'ssä. Jos seuraat mukana tänne egypt-

*) Englannin penikulmia menee noin 6 yhteen Suomen penikulmaan. Suom. muist.

tiläisen noidan luo, niin saatetaan sinut uskomaan, että „ihmeitä“ vielä tänäpäivänä tapahtuu niin että hymmärtäväisensä hymmärrys siinä joutuu hymälle ja kaikki katsojat wärisewät. Ihmiseltä leikataan päät ja asetetaan jälleen paikoilleen, niin kuin se olisi leikintekoa waan, ja waimo wainajasi hengen voit manata näkywiin ennustamaan tulewia kohtaloitasi.

Tämä suurenmoinen kauppayhtiö tarjoo sinulle ostettawaksi kaikki mitä ikinä maailmassa kasvaa tai walmistetaan. Sillä onkin myymälöitä ja konttooreja melkoinen joukko. Tässä osastossa voit esim. milloin mieleksi tekee tulla naineksi mieheksi, saatpa vielä, jos aiot pitää hienoja pitoja, wuokralla kenraalin tai kuuluisan taideniekän, tahi ilwehtijän tai pilkkafirween; „maksaa illalta niin ja niin monta puntaa“. Woitpahan myöskin täällä wuokrata kesytettyjä jalopeuroja, waiikka ne tosin wiikolta maksawat noin 20 puntaa sterlingiä, ja siihen lisäksi jotain 10 kertaa niin monta lihanaulaa. Ja tässä aiwan wieresssä pyhdetään sinua kuulemaan hirweänkaunista kiskain kiskinlaulua. Pääsymakso on waan 1 penny, ja minä kadun vielä tänä päivänä, että minä sen pennyn säästin.

Warjin omituiset Englannissa owat ilmoitus- ja kehuminstawat. Jokainen joka etelä-Englannissa on matkustanut, on warmaan huomannut, että jo kymmenkuntain penikulmain päässä Lontoosta kaikki pysähspaidat owat tähdelleen peitetty mahdottoman suurilla ilmoitustauluilla. Ei ne juuri rakennuksia kaunista, waan tekewätpä ne korean ja kirjawannäköisiksi, sekä tuottawat kaikissa tapauksissa onnellisille rautatieosakkeitten omistajille kauniit rahat. — Entäs itse Lontoon kaupunki! Kaikissa mahdollisissa ja mahdottomissa paikoissa näet noita moniwärisiä julistuksia, jotka kehoittawat käymään Alhamrakokouksissa, pelastusarmeijan kokouksissa ja jos jonkinlaisissa kokouksissa. Tässä nähdään 16-wuotias saksalainen jättiläsnainen kuwattuna luonnollisessa koossaan: hänen ojennettujen käsiwarsiensa alla kulkee pitkää miestä päät pystyssä, ja jäljennöksen tuon ihmishirwiön syntyä ja ripillepääsötodistuksesta saat arwatenkin lukea. Tuossa ylistetään yhtä loistawalla tawalla „Good Words“ nimistä kristillistä wiikkolehettä. Tuossa taas on kuwattu luonnollisensokoisia hirwittäwiä kohtauksia eräästä teatteri-kappaleesta, jota tän’iltana näytetään Haymarket’issa N:o 8. Tässä waaditaan sinua heti yhtymään teewedenystäwien seuraan, joka kieltää kaikki juowuttawat juomat, aiwan wieresssä kehutaan olutta ja wiinaa todelliseksi elämännesteiksi.

Sitä ei lukaan usko, joka ei ole omin silmin nähnyt, mitkä uhraukset, mikä kekseliäisyys tällä alalla näytänsä. Rakfihymmentä englanninpenikulmaa Lontoosta voi esim. kaikkien rautateitten varjilla nähdä tavattoman suuria tauluja, joissa oli luettavana ainoastaan sanat „Colmans Mustard“ (sinappi) ja näitä tauluja oli aina kivenheiton päässä. — Entäs kaduilla! Muutamassa paikassa istui jalkinemyyhmälän ovensuulla joka päivä aamusta iltaan summattoman suuri kissa — kauniisti alallaan. Kaulassa oli sillä taulu, jossa korkeilla kirjaimilla oli kirjoitettu: „Roetteleppas näitä jalkineita 6 shilling’istä 8 pence’stä!“ Ja tuon leikkikalujen myhmälän ikkunassa istuu komea papukaija, joka huutamistaan huutaa: „Käykää sisään, käykää sisään!“ Eikä se suotta huudakkaan. Kas tuossa mies, joka selänsään ja rinnallaan kantaa lahta suurta taulua, joissa sinun, tahdo tai ole tahtomatta, täytyy lukea: „Ostronit ovat terveellisin ja maukain ruoka.“ Parin askeleen päässä tulee toinen, jonka taulussa waan on kysymys: „Missä paraimmat ostronit syödään?“ Kohta seuraa kolmas mies, jonka taulu odotawalle ja totuutta etsiwälle ihmiskunnalle julistaa: „Paraita ostronia on siellä ja siellä, eikä missään maailmassa ole niin hyviä kuin siellä.“ — Tuollaiset ilmoitukset maksawat tietysti suuret summat, mutta tuottawat warmaankin vielä suurempia, sillä muuten ne pian katoaisiivat näkyivistä. Englannin kristitytkin käyttävät tehdäksensä pyrintönsä tunnetuksi warjin runsaassa määrin tänkaltaisia kehuwia ilmoituksia. Olemme jo ylempänä siitä hiukan maininneet, ja saamme wasta tilaisuutta palata tähän aineeseen. Me saksalaiset kristityt voimme täällä oppia miten on menettelemisen saattaaksemme kansaa harrastamaan „uskonnollista kysymystä“ ja tehdäksemme sitä päivän kysymykseksi. Mutta me voimme täällä myöskin oppia miten ei ole meneteltävä, sillä englantilaiset menewät hywinkein usein yli kaikkien sopiwasuuden rajojen. Näitä molempia puolia tapaamme seuraawilla lehdillä. Hyvän joukon wäärää ujoutta, huolestumista ja saamattomuutta woisimme me saksan kristityt haudata Englantiin, ja hiukkaosan enemmän kristillistä hienotunteisuutta sopisi englantilaisten weljien monessa kohden meiltä oppia.

Pyhäpäivänvietto Englannissa ja Saksassa.

Pyhäpäivä, lahja kallis,
 Anniin armahan Jumalan,
 Kirkonkellon kaiunnalla,
 Jäihsyyden kirkonkellon
 Suloisella soitannolla,
 Puhuttelet ihmisiä,
 Väsyneitä wirwottelet;
 Jotta nuo inehmon lapset,
 Astareista ainaijista,
 Hetkeksi herettyhänsä,
 Toden tuntisit elämän,
 Tien on oikean osajsit!

J. B. Lange.

Jokaiselle ihmiselle, joka Wirkistystä kaipaa toivotan että he, mikä minulle ja omaisilleni oli suotu, woisiwat wiettää päiväpaisteisen kesäkuukauden Kent'in kreiwikunnassa, joka on meren ja Kontoon välissä. Jos koko etelä-Englantia sanotaan suureksi puistoksi, niin ansaitsee Kent'in kreiwikunta vielä suuremmalla syhllä nimen: Englannin puutarha, joksi sitä sanotaankin. Saksassa on monta seutua, joiden luonto on paljoa suuremmoisempi, mutta seutu joka niin tuntuu paratiisilta ei kenties liene toista maailmassa. Ken kirkkaana, herttajena kesäaikana kulkee siinä maakunnassa, hän milt'ei tulle ajatelleeksi, että joka päivä täällä on pyhäpäivä, että täällä jokiuinen sapatti on sarastamaisillaan. Täällä näyttää näet kaikki niin lewolliselta. Kontoo on suuri mehiläispesä; mutta niillä ihmisillä, jotka siellä hyöriwät ja pyöriwät, on eteläisessä kreiwikunnassa hauska kotinsa kukoistawine puutarhoineen tai komeine penikulmanpituisine puistoineen. Wiljawainioita, joilla hiki lakkaa työmiesten otsasta, näkee täällä harwassa; kaikki näyttää ainoastaan lepoa ja iloa tarfoittawan. Ufkeat ja miellyttäwät asumukset owat muratin peittämät; puutarhoissa tuotjuua moninaijset kukat; funnaita ja kuffuloita werhoo mehukas, tuore nurmikko. Ja niin kauniita tuuheita puita kaswaa täällä joka paikassa, jonka wertaisia tuskin missään muualla Euroopassa näkee. Ja Libanonin solakat seeteripuut wiehättäwät silmääsi joka askeleella. Sihatwat lehmät käywät kummuilla laitumella ja laaksoissa käy lampaat ja hewoset rauhallisina rinnat-

kain, kulkepa siwutseji hlpeitä hirwiä ja foreita metsävuohia, jotka täällä owat yhtä kesyjä, kuin aromailla, joita ei milloinkaan ihmisjalca ole astunut. Hopeakirkkaat purot ja kimaltelemat järwet, joiden pintaa waltoiset joutsenet ja weneet rinnan khyntäwät, tekewät kauniin maiseman hymhilewän iloiseksi ja kaifialla kummuista terwehtiwät sinua murattiköyhösten somistatamat göötiläiset kirkot, joiden uhkea kauneus ja wiehättävä siustus sinulle ilmoittaa warakkaan kansan täällä asuwan, ja wielä lisäksi että kirkko on kaikkien mielipaikka. Sanalla sanoen, kaikki täällä hengittää rauhaa, rikkautta ja onnea. Tämän kaiken lisäksi tulee ihana ilmanala, jossa samalla tuntuu meri-, wuori- ja metsäilmaa. Siellä kesä harwoin käy tuskallisen helteiseksi, talwi harwoin jäädyttävän kylmäksi, ja sentähden saawatkin nuo lukemattomat aina wihannat kaswit ja puut, jotka eiwät meillä kestäisi joulujuhlaa taiwasalla, pitää kaunihimman hohteensa. Sanalla sanoen, tämä seutu on ikäänkuin luotu wirtistykseksi. Ja kaukaa terwehdän englantilaisen weljeni rakasta kotia Bromley'ssa, jossa me niin pikaan kodistuimme ja joka jo nimellään Borgfeld-Lodge muistuttaa meidän Weser'iä ja Wumme'a. Riitollisuudella muistan niitä rauhallisia teitä, jotka suuren puiston halki weiwät meidät itäänpäin Chislehurst'iin, jossa Napoleon III:n ja hänen onnettoman poikansa luut lepääwät, sekä luodetta kohti maailman kuulun kristallipalatsiin, joka korkealta kuffulaltaan loistaa tulilinnan näköisenä yli koko ympäristön.

En pyyhdy anteeksi että näin aluksi kuwaan miltä minusta se maisema tuntui, jossa opin tuntemaan englantilaisten pyhäpäiwää. Sen kautta saattaa seuraawaa helpommin ymmärtää. Enkä nytkään heti käy puhumaan itse pyhäpäiwästä. Tarpeellista on huomauttaa, että jo lauantai-iltapäiwä useimmille englantilaisille on lepopäiwä, että siis englantilaista lepopäiwää oikeastaan kestää 36 tuntia. Sydäntäni kirweltää, kun ajatellen, että sunnuntai lukemattomille kansalaisilleni alkaa wasta silloinkun se jo on puoleksi kulunut, ja että miljooneilla ei ollekaan ole sunnuntaita!

Kuinca kadehdittawat owatkaan sitä wastoin englantilaiset! Nämä ihmiset, joiden pahimmatkaan wiholliset eiwät woi kieltää heissä olewan ahkeruutta, pontewuutta ja työwoimaa, panewat enimmästä päästä jo lauaintaina puolenpäiwän aikaan työajensa syrjälle, oli se kuokka, lapio tai kynä, nimitettäköön sitä höyrykoneeksi tai ompelukoneeksi. Kaikkein useimmissa teh-

taisja, konttooreisja, työhuoneisja, myymälöisjä j. n. e. pääte-
tään työt lauantaina puolenpäivän aikaan ja viikkopalkka mak-
setaan koldastaan. Samoin maanviljelijöisjäkin. Ainoastaan
wähittäin-myöntiä toimitaan enään. Warjin hauskaa on huo-
mata kuinka tuo mahdoton liike ja helinä neljänmiljoonan-kau-
pungisja Lontoosja klo 1:stä hälwenemistänsä hälwenee. Se on
kuin aaltoilewa meri, joka wähitellen tyhnyty myrskyn tauottua.

Rauhallisisja englannin kodeisja siis kaikki lauantain puo-
lipäiwästä odottaa sunnuntaita; kaikkialla tehdään walmistuksia
Herran päiväksi, ja illalla on paikoillaan kufatkin, jotka kau-
nistawat pöytiä ja ikkunoita. Rautatiekonduktöörit panewat we-
refsen ruusun tai asterin napinreikään, ja ajurit koristawat rak-
kaan hewofensa waljaita lehdillä ja kufilla. Tämä tuntuu lii-
kuttawan lepopäiwäiseltä. Puistoisja, niityillä, laidunmailla ja
kedoilla, jotka owat eri seurakuntien yhteismaata, nähdään kaik-
kialla nuorten erinomaisella innolla olewan krikket'isillä,
kroket'isillä ja lawn-tennis'illä, eikä suinkaan ainoastaan
n. s. parempien säätyjen jäsenet tällä tavoin huwittele; eipä,
tehtaitten mies- ja naispuolisja työteliöitä on joukottain osal-
lisina samojen leikkien toimesta, sillä aikaa kuin pienokaiset käyt-
tawät liikeneviä woimiaan kilpajuoksuun ja leikkisotiin. Ah, misjä
tapaa Saksassa sellaisia iloisesti leikkiä tehtaanthyömiehiä?
Eipä ihmettä, että englantilaiset näyttawät paljoa terweemmiltä
ja notkeammilta.

Mutta warjin omituisen näköinen on jokainen englantilainen
paikkakunta lauantaiheitoolla. Kuinka suuri yhtäläisyys
lieneekin englantilaisten sunnuntain ja juutalaisten sabbatin wä-
lillä, — niin on ainakin pyhäpäiwän aatto englantilaisilla pe-
rästi toisenluontoinen kuin israelilaisten. Suuret seurat, kon-
sertit ja teatterit tarjoowat kilwan warakkaammille huwitusta
aina likemmä sitä puoliyötä, jonka jälkeen sunnuntai alkaa. Waan
rahwasikin kokee woimainsa mukaan iloitella ennen sunnuntain
pakollista hiljaisuutta. Lauantai-iltoina owat, näet, kaikki myy-
mälät tavallista kirkkaimmiksi walaiistut, ja silloin wilišewät
kadut köyhempää kansaa, joka liikkuu ostoksillaan. Silloin tah-
too jokainen iloita lähenewän pyhänkin waralta. Raikentaltai-
sia puhujaita, soittoniekkaja, laulajia ja ilwehtijöitä saapi kuulla
kaduilla ja toreilla, ja he saawat osaksensa runsaat suosion osoi-
tukset tai runsasta pilkkaa, sen mukaan kuin kufin yleisönsä
miellyttää. Samaten toimitetaan julkisissa paikoissa huutokaup-
poja, joissa mitä mukawimpia sukkeluukkia satelee. Suurella mie-

lihywällä muistan erästä fellaista huutokauppaa Newport'issa Wight=saarella. Siinä tarjosi muuan mies ostettavaksi seinäpaperia, koiria, filliä, elämiä ja teurastettuja lampaita, saappaita, merisikoja, pistuoleja, putinkia, käwelyheppejä, apinoita, kaikki sekalaista. Ja hänen onnistui saada yleisönsä nauramaan ja ostamaanfin.

Mutta juuri pyhäpäiwän aattona on myöskin sangen surullisia kohtauksia nähtävänä. Ken astuu ravintoloihin, näkee myöntipöydät miesten ja naisten saartamiksi. Mitä he haluavat? Juoda, ainoastaan juoda! Niin, jospa juoda sanaa sopijkaan käyttää! Mutta tässä on käytettävä sana, jota oikeastaan pitäisi käyttää järjettömistä eläimistä, mutta jota kumminkin tähtyy hywinkein usein käyttää ihmisistä, jotka ovat luodut Jumalan kuwan kaltaiseksi ja lunastetut Kristuksen kalilla werellä. Englantilaisien juomingit ovat kaikkea runoutta wailla. Saksalaiset puhelewat hauskaasti keskenänsä lasin ääressä tai laulawat tai huwitteleiwat kaikellaisilla peleillä ja soittoilla, — mutta englantilainen rahwaan mies tyhjentää seisolla jalalla sanaakaan wirkkamatta, yhtä ainoatakaan laulua laulamatta lasin toisensa jälkeen, kunnes hoipertelee epävarmana jaloiltaan, tai kaatuu. Näin woi lauantai=iltoina saada nähdä monen monta miestä — ja walitettawasti naisiaakin — juopuneina makaawan laupungin kaduilla. Melua nämä juopuneet tosin eiwät matkaan saata; rähinää kuulee heiltä harwoin, laulua wielä harwemmin. Ylipään näyttävät englantilaiset säästävän laulua siksi kunnes tulewat kirkkoon. Mutta jos englantilainen toimittaakin sekä hywät että pahat ilman pitkittä puheitta, niin ei häneltä puutu sekä woimaa että kestäwyhttä, niin hywässä kuin pahassa. Englantilainen näyttää yleensä kiihkolla tekewän sen minkä saksalainen tekee huwiksensä. Edellinen tietää ylimalkaan vähemmän kuin meikäläinen mikä „Gemüthlichkeit“ (miellyttävä iloisuus) on. Yksin peliä ja huwituksefin, oli se schackia tai krotetia, soutelemista tai ratsastamista toimittaa englantilainen niinkuin työntekoa. Englantilaisessa on aina hieman kiihkoa ja liiallisuutta, olkoon puhe juomisesta tai juomattomuudesta, sielun kääntymisestä tai pyhäpäiwän wietosta. Aluksi sananen pyhäpäiwästä.

Muukalainen, joka edelliset päiwät on oleskellut paikkunassa missä teollisuutta harjoitetaan, ei usko filmiään eikä kormiaan herätessään pyhäaamuna. Ihmeellinen, painawa äänetömyys wallitsee entisen wilkkaan liikkeen asemasta. Wiljoona=

kaupungin Lontoonkin kaduilla on yhtä hiljaista kuin sunnuntai-iltoina pienoisesä Saksan pikkukaupungissa. Raappa ja koko tuo suuren suuri teollisuus lepää, kaikki julkiset toimet lepäävät; posti- ja sähkösanomawirkamiehillä on milt'ei poikkeuksetta lepopäivä. Osta tai myöä jotakin ei huoli (pahimmintunnettuja kaupungin osia lukuun ottamatta) yrittäkään, yhtä vähän voi panna kysymykseenkään, että käsityöläiset, suutarit, räätälit y. m. pyhäämuna tilaajalle toijivat valmiit teoksensa, kuten walitettawasti hywinfin usein Saksassa tehdään. Tuoreesta leiwästäkin luowutaan leipurin hywäksi. Maitowaunut ovat ainoat ajopelit, joita kohtaa pyhäämuna, ja sen wälttämätön sunnuntairauhan häiritäjä kiihuhaa minkä kerkää päästäksensä lepopäiwää nauttimaan. Rautatiet eiwät tosin voi kokonaan laffauttaa liikettänsä, mutta tawarajunista ei voi olla puhettaakaan, ja matkustajajunien luku on supistettu noin neljänteen osaan tawallisesta. Rawintoloissa ei voi saada yhtään mitään jumalanpalveluksen aikana, ja senkin loputtua töintuskin mitään kelwollista, ja jos nälistynyt matkamies, joka pyhäämuna tulee johonkin rawintolaan, ei ennen ole oppinut odottaamaan, niin hänellä silloin on oiwa tilaisuus siihen harjaantua. Useat ovat ne rawintolat, joiden owella on täntapainen kirjotus: „Täällä tarjotaan teetä, olutta, lämmintä ja kylmää ruokaa kuusi päiwää wiikossa.“

Oleiset museot, taulukokoelmat ja muut nähtävät ovat suljetut, ja waikka wähitellen kansan hywäksi alkaa nousta ääniä, jotka sitä tapaa wastustawat, niin ei niitä wielä ole otettu mihinkään kuuloon. Moni niistäkin jotka sydämesään haluawat suurempaa wapautta, pelkääwät että, jos kerran lähdetään paikkaamaan jotain yksityistä kohtaa tuossa wanhasa kunnianarwoisessa rakennuksessa, koko laitos silloin raukeaa raunioiksi. Ja tämä pelko ei lienekään aiwan perätön, kun muistaa englantilaisten omituista kansallisuusluonnetta. Taidekokoelmat ovat siis suljetut, mutta eiwät nuo monet ihanat julkiset puistot kimaltawine wedenpintoineen, tuoreine nurmikkoineen, komeine kukkaspenkereineen ja suurenmoisine kaswihuoneineen. Mutta waikka ne maksutta ovat kaikille awoinna, niin ei tuota wapaata pääsää kuitenkaan käytetä likimainkaan niin suuresa määrin kuin luulisin. Ainoastaan jotkut rakastuwaiset pyhäämuna istuwat parittain siellä täällä puitten warjossa. Jälkeen puolenpäiwän on enemmän ihmisiä liikkeellä; mutta luonnon wallassa olewalla, wiljelemättömällä kedolla näyhtää olewan suu-

rempi wetowoima englantilaisiin. Tarpeelliset wirwoitusaineet wiedään sinne mukana. — Lapsiparwia, jotka iloisesti leikkiä löysi kaduilla tai puistoissa, ei liioin missään näy. Sanalla sanoen, wastakohta saksalaiselle sunnuntaille on niin täydellinen, ett'ei sitä kyllin jyrkästi woi kertoa. Sen uskoosta vasta omin silmin nähtyään. — Monien ja moninaisten kirkkojen oiwaäänisten kellojen soitanta ja lintujen liwerrys owat ainoat äänet mitä kuulee nyt ympäri. Mutta englannin kirkonkellot soiwat, ainakin meidän saksalaisissa kormissamme, enemmän iloisesti kuin juhlassa festi. Sen suhde onkin saksankirkonkellojen wakawaan ääneen verraten sama, kuin keweästi ja nopeasti laulettuin englantilaisten wirsien suhte woimalliseen saksalaiseen kirkkolauluun.

Mutta luokaamme filmäys koteihin ja perheoloihin. Englantilaisten asumukset tuntuwat warjin miellyttäviltä. Jokainen perhe, joka ei ole peräti köyhä, asuu erithyisessä talossa ja somistaa sitä parhaan kykynsä mukaan. Lufemattomat asuinrakennukset owat muratin peittämät ja kumminpuolin niitä on pieni kuckastarha. Jokaisella huoneella on aiwan niinkuin jokaisella ihmiselläkin oma nimensä. Se ei tyhdy olemaan ainoastaan muuan numero monen joukossa waan se tahtoo edustaa omaa yksildänjää. (Useissa hotelleissa on jokaisella asuinhuoneellaakin oma nimensä, että siinä asuwa muukalainenkin tuntesi olewanja niinkuin kotonaan, eikä tarwitji kuwitella itseänj numeroksi.) Huoneitten sijustus taas ilmoittaa kaiffialla aistia ja hauskuutta. Huomaa että siinä perhe tahtoo olla onnellinen, että sen jäsenet tahtowat tehdä toinen toisensa onnelliseksi. Ja perheenisä kokoo kotiinsa kaikki mitä saattaa hankkia menneiltä ja nykyisiltä ajoilta, muinaiskaluja, perhehuonekaluja, merkillsyhyksii, kalleuksia kaikenkaltaisia. Hän ei tahdo ainoastaan kunnistaa talonsa, waan myöskin antaa sille omituisen näön ja luonteen. Dikea englantilainen tahtoo koota kaiken omanja yhteen paikkaan, neljän seinänjää sijälle perheensä keskuuteen.

Mutta jos perhe-elämä Englannissa yleensäkin on warjin lämmintä, niin kohoo se kumminkin korkeimmilleen pyhäpäiwänä. Silloin eläwät puoliset ainoastaan tosilleen ja lapsilleen. Silloin ottaa isä pienokaisensa polwilleen, kuuntelee heidän juttujaan tai kertoilee heille ja laulaa heidän kanssaan. Kuinka paljon mies muuten hokeneekin ajan olewan rahaa, — pyhäpäiwänä ei mikään englantilainen sano waimolleen, joka hänen kanssansa tahtoo keskustella niitä näitä: „Eukofeni, nyt minulla ei ole aikaa!“ Samaten on welikin silloin täy-

delleen sijaren käytettävänä ja sijar welsjen. Mitä kulunut wiikko on tuonut mukanaan ja mitä tulewalta odotetaan, siitä paraasta päästä keskustellaan, oli puhe ajallisista tai iankaikkisista asioista.

Pyhäpäivänä saawat palveljatkin lepoa nauttia, sillä silloin toimitetaan ainoastaan kaikkein wälttämättömimmät aska=reet. Päiwällisillä ollaan aikaisemmin tawallista, ja ne owat niin yksinkertaiset kuin mahdollista; sängen monessa perheessä tyhdytään sinä päivänä pelkkiin kylmiin ruokiin, jotka laitetaan walmiiksi jo lauuantaina. Edelleen pidetään joka englantilaisessa talossa tarkkaa waaria sitä, että palveljoilla on hywä aika kirjossa käydä sekä edellä että jälkeen puolenpäiwän, sekä ett'ei heiltä sälläkään wälin rauhallisia hetkiä puutu.

Elämä on todella hywin hiljaista ja, jos niin tahtoo sanoa, yksitoikkoista englantilaisissa perheissä. Seurat ja keskinäiset wieraissa käynnit, jotka meillä owat niin tawalliset juuri sunnuntaisin, eiwät Englannissa tule kysymykseen juuri sen tähden että on sunnuntai. Ei seurapelitkään, niinkuin korttipelit, schackipelit ja sellaiset ole sallitut, peleistä ja huweista taiwasalla, niinkuin kriket'istä, krotetista, purjehtimisesta, sou=telemisesta y. m. ei puhettakaan. Wilkkaamminkin lapset kielletään ankarasti meluamasta; ne eiwät saa huwitelleida tawallijilla leikkikaluillaankaan. Jos naiset sunnuntaisin ottaisiwat käsihönensä käteensä, niin se olisi ääretön hairaus, ja musiikki rajoittuu melkein kaikkialla hengellisiin lauluihin. Siellä täällä on suurempi wapaus päässyt wallalle, mutta ylimalkaan pyhyytään tuolla ankaralla kannalla.

Elämää ja liikettä syntyhy sunnuntaisin englantilaisissa kaupungeissa ainoastaan kirkkoaikoina, s. o. edellä puolenpäiwän klo 11 aikaan ja jälkeen puolenpäiwän klo 6 aikaan. Jo klo 9 seuduisa nähdään kuitenkin niiden perheenjäsenten jotka opettawat sunnuntaihouluissa, hiljalleen lähtewät kotoa; mutta wasta kahta tuntia myöhemmin portit oikeastaan awataan. Siinä sitten ainoa tilaisuus, jolloin englantilaista perhe=elämää näkhy kaduilla. Nyt terwehtawät naapurit toisiansa, jos heillä on jama tie kirkkoon. Siinä tutustutaan toisiinsa yhteisten harrastusten perusteella. Sanotaankin, että nuo monet kirkkomatkat ja lifeinen, tuttawa yhdesjä olo kirkossa owat antaneet syhtä ja aihetta moniin kihlauksiin. Tästä on laskettu paljon pilaa. Mutta minusta tämä tilaisuus on parempi kuin tapaamiset suurisja julkisissa tanssiaisissa ja warakkaampien luokkien jäy=kisjä. luonnottomisja „suurisja pidoisja“.

Englantilaiset siis käyvät warfin ahkerasti kirkossa, ja ottavat lapset sinne mukanaan. Kirkossakin jatkuu perheelämää; ei tahdota sinä päivänä ensinkään luopua pienokaisista. Niin nähdään jokaisessa englantilaisessa kirkossa nukkuvia lapsia, jotka ovat lasteneet päänsä isän tai äidin helmaan; usein kyllä tawataan itkewiä lapsia ja vielä useammin sellaisia, jotka eivät istu hiljaa alallaan. Ei kuitenkaan asian laita ole niin arveluttava kuin woisi luulla. Sillä englantilainen jumalanpalvelus, ainakin mitä waltiokirkkoon tulee, on senlaatuinen, että se waatii kaikkien, lastenkin, alinomaista osanottoa. Wähä wäliä on awattawa ja etsittäwä jokin luku kirjasta; laulua ja wuorolaulua on tuon tuostakin, niin että siis yhäti jokaisen osanottoa kysytään. Ja siten sopiwatkin lapset paremmin englantilaiseen jumalanpalvelukseen kuin luulijikaan.

Mitä sitten itse jumalanpalvelukseen tulee (— puhun tässä ainoastaan waltiokirkon jumalanpalveluksesta —) niin siihen en waan woi oikein suostua. Hiukkasen enemmän kirkonmenoja oliji tosin warfin suotawa monessa kohdin Saksassa; mutta Englannissa on tuota hywää ihan liiaksi. Kun yhden jumalanpalveluksen aikana pari kolme kertaa täytyy kuulla Jhämeidän, kymmenet käskyt, apostoollisen, atanasiuksen ja kentiesi vielä lisäksi nifealaisen tunnustuksen — niin tämä ei woi muuta wai kuttaa kuin wäsymystä. „Common Prayer-Book“in (kirkokäsitirjan) suuret kauneudet owat aika ajoin herättäneet huomista Saksassa; minäkin ihailin esim. siinä tawattawia sywämielisiä rukouksia, jotka parhaasta päästä owat mallikkojen tekemiä. Warmaankin woisimme me saksalaiset enemmän kuin yhdessä suhteessa hyödyksemme ammentaa tästä lähteestä. Mutta surullista on että kirkonmenot owat kaikki kaikissa. Sillä niin on asian laita. Tawallisesti on saarna ainoastaan wäähäpätöinen osa kirkonmenoista, ja se luetaan kowinkin usein käsitirjoituksesta mitä yksitoikkoisemmalla äänellä. Huomasinkin sen tähden ett'eiwät useimmat kuulijoista sitä liioin seuranneet. Että englannin waltiokirjolla kuitenkin kaikiténkin on yksityisiä jaloja saarnamiehiä, sen tiedän wallan hywin; — mutta tämä ei muuta asian yleistä luonnetta.*)

*) Waltiokirjossa wallitjewista wääristä käntännöistä en tässä tahdo paljon puhua, sillä me emme woi niistä mitään oppia. En ylimalkaan ole waltiokirkojen ystäwä ja luulen niiden kohta aikansa eläneen; mutta vielä enemmän kuin mikään nuu on Englannin waltiokirko käynyt maailman mieliseksi, se on niin ylhäinen, niin umpinainen

Sanotaan useimpien englantilaisten tahtowan jumalanpalweluksensa tänmuotoiseksi ja että se heille on mieleen. En tiedä onko asian laita yleensä sellainen. Alituiset kansantun-
gokset eriuskolaisten aivan toisin järjestetyissä jumalanpalwe-
luksissa, sekä se erinomainen liike, minä „pelastusarmeija“ on
synnyttänyt, näyttävät herättävän epäilystä siitä. Mutta oli
miten oli; minä luulen kaikissa tapauksissa että ne saksalaiset,
jotka kirkossa käyvät, sinne tulewat enemmän kuulemaan,
oppimaan ja mieltänsä ylentämiseksi, kuin monet ahkerat kirkon-
kävijät Englannissa. Meidän onnettomuutemme Saksassa on,
että useimmat Saksalaiset eivät lainkaan käy kirkossa. Mutta
luulen kirkollisuuden niissä, jotka owat kirkollisia, waijuttawan
runsaammin siweellistä parannusta, kuin tawallisesti englantila-
laisissa. Kuinka loistawaa olisiikaan siweellinen elämä Englan-

alhaisempiin kansakerroksiin nähden, että sillä siinä tuskin on wertais-
tansa maailmassa.

Kuuluisa amerikalainen R. W. Emerson, joka muuten ylistelee
englannin kansaa yli kaikkien muiden, sanoo: [En puolestani yhdy hänen
lauselmiinsa; tunnen oloja liian vähän uskaltakseni niistä päättää ylei-
sesti. Tahdon myöskin mainita että tuo nerokas kirjailija on uni-
taari (yhkyysuskoinen), ja siitä saa moni hänen sanansa selityksensä.
Mutta opettawaista on kaikissa tapauksissa kuulla niin suosiollisen ja
niin asiaan perehtyneen miehen mieltä. Hän sanoo muun muassa
(„Englantilaisuuteen omituisuudet“ s. 153 ss.)] Wanhan Testamen-
tin oppi on Englannin oppi. Siinä ei enää awata luden Testamen-
tin ensimmäistä siwua. Siinä uskotaan kaitsemusta, joka walwoo jo-
kaista puntaa sterlingiä. Ne eivät ole idealisteja eivätkä kristiaaneja.
Gentlemanit luulee, että hänen puolestaan on warsin alentawaista ru-
koilla Jumalaa. Muuan mainio herttua lausui kerran, kun parlamen-
tissa oli puhetta saadusta voitosta, luulewansa ett'eivät he olleet hy-
win kohdelleet kaikkivaltiaasta Jumalaa, ja että heidän ylewämieli-
shyhtensä mukaista olisi niin suuren voiton jälkeen jolloin sopi-
walla tawalla osoittaa kiitollisuuttansa. Englannin kirkko
on aatelial warten, waan ei mitenkään köyhiä warten. Työkansalla ei
ole sen kansa mitään tekemistä, gentlemanit wakuuttiwat nykyään
alihuoneessa, ett'eivät he eläissään ole nähneet reikänutuista miestä
kirkon muurien sisäpuolella.

Englantilaisen ymmärryksen uneliaisuus uskontoon nähden osoit-
taa kuinka paljon järkea ja järjettömyyttä sopii yksiin aivoihin. Eng-
lantilaisten uskonto on pelkkää korupuhetta, heidän kirkonsa on nukke
ja kaikkea arwostelua lykkääwät he luotaan kauhistuksen ulwonnalla.
Te luulette heidän siwistyneissä seuroissaan naurettawan alhaisen us-
kontowimmaa, sitä he eivät tee; he owat itse alhaisia“ . . .

Näin Emerson. Minun tekisi hywin mieleni kuulla kuinka pal-
jon tai kuinka vähän totuutta uskowainen ja ennakkolunloista wapaa
englantilainen löytäisi näissä muistutuksissa.

nissa, jos lukemattomien kirkossa kävijöiden sieluisissa oli kirjoitettu: „Paranna sinä, Herra, minua, niin minä parannun! Auta minua, niin minä olen autettu!“ Mutta niinkuin pyhäpäivän wietto yleensä on hyvä tapa, niin owat myöskin kirkossa käynnit hyvä tapa, ja isiltä perityt tawat ja tottumukset merkitsevätkin kaikkialla Englannissa niin paljon, ett’emme me kumoukselliset ja itsekohtaiset (subjektiiviset) saksalaiset sitä woi aawistaakaan. Mutta sellaiset kuin ihmiset kerran owat, on heille hyvä, että tapa ja tottumus heitä hallitsee, waikkapa siinä „hywässä tawassa“ olisikin jotain järkkyyttä, ja tottumus yksittäiskohdissa muuttuu hirmuwallaksi.

Mutta jos vielä käännyimme Englannin perheoloihin, niin kuulen kysyttävän: „Koh, mutta mitä nuo ihmiset tekewät koko pitkän pyhäpäivän? Eipä toki woitane istua kirkossa tai kырristyä huoneisjaan koko seitsemänneksen wiikosta.“ Jos niin tahdot nimittää perheen lifeisintä yhteyttä, niin ei kukaan woi sitä sinulta kieltää. Mutta tosiaankin ei tehdä mitään muuta paitsi minkä olen sanonut. Nautitaan lepoa, ja suurella mielihywällä nautitaan, tätä lepoa tarwitaan yhtä hywin kuin ilmaa. Roomalainen Tacitus sanoo, että juutalaisesta sabbatista on työhönkyllästyks saanut alkunsa, ja Tacitus oli rehellinen ja ymmärtäväinen mies. Mutta tässä suhteessa hän suuresti erehtyi, kuten jokainen tietää, ken tuntee juutalaiset ja heidän historianja. Kun se kansa, johon Tacitus kuului, aikoja sitten on häwinnyt kansojen joukosta, elävät yhä vielä nuo juutalaiset „sabbatin wietäjät“. Ja jos juutalaiset, sanottakoon ja ajateltakoon heistä muuten mitä tahansa — vielä tänä päivänä owat huomattawat ihmeellisen työkykynsä ja oiwallisen perhe-elämänsä kautta, niin on heidän siitä suuresti kiittäminen totista sabbatinwiettoon. Niin on englantilaistenkin laita; sitä ei kukaan puolueeton woi kieltää. Mutta myhönnettävä on että englantilaisten sabbatinwietto samoin kuin juutalaistenkin on kowin lain-alaista; sitä tuskin englantilaisettaan woiwat kieltää. Kun laskee niitä raamatuntodistuksia, joilla he puolustawat pyhäpäivän wiettoansa, niin huomaa heidän aina turwantuwan wanhan Siiton lakiin. Pyhäpäiwä on jokin hyvä työ, joka on tehtävä. Puritaanit (puhdasuskoiiset) owat mutkittomasti panneet pyhäpäivän vanhantestamentin sabbatin sijaan, kaikilla niillä lainmääräyksillä, jotka oliwat annetut Israaelin kansan sabbatin wietosta. Sellaisesta lain-alaisesta lepopäiwästä ei koko kristitty kirkko, juutalaiskristittyjä lukuun

ottamatta, tuntenut ennen puritaanein päiviä. Mutta puritaaninen pyhäpäivä on tullut englantilaiseksi pyhäpäiväksi. Wapaampi katsantotapa, jota Kristus ja hänen Apostolinja noudattivat lepopäivään nähden, jota he pitivät Jumalan lahjana lepoa kaipaaville ihmisille, ei sowlu englantilaisille (Mat. 12, 5 ff. Mark. 3, 4. 2, 27. Luk. 13, 14 ff. Kol. 2, 16. Rom. 14, 6 y. m.). Englantilaisten lepopäivän wietto on, kuten jo olemme huomauttaneet, epäilemättä jossain määrin liioiteltua niinkuin sekin tapa, millä he juoppoutta wastustawat. Ankara lepopäivän wietto on teewesihstämyyttä uskonnollisella alalla. Englantilaiselle luonteelle omituista näyttää olewan ehdoton „joko — tahi“; siis mitä pyhäpäivään tulee: joko tähtyy meidän wiettää se entiseen tapaan, — tahi menetämme sen kokonaan. Ja mitä siihen on sanottawaa? Kun me syntiset ihmislapsat pontewasti edistämme jaloa aatetta, niin sitä emme taida tehdä yksipuolisuuksiin kallistumatta. Mutta semmitenkin kun kokonainen kansakunta, jonka suurin osa kumminkin aina on lain eikä armon hengen alaisena, — kun, sanon minä kokonainen kansakunta omaksensa omistaa jumalallisen aatteen, niin se ei woi käydä päinsä ilman melkoisetta lain=alaisuudetta. Se on walitettawaa, mutta on tuhat kertaa parempi kuin laittomana.

Sanotaan, eikä kentiesi perättömästi, että moni englantilainen kammoa omaa sunnuntaitaan, — että he lauantaisin puolinöhdön asti antautuwat kaikellaisiin huwituksiin, — sen jälkeen nukkawat pitkään pyhäpäivänä, siten lyhentääksensä pitkää, ikävää päivää, että welwollisuuden tunnosta kahdesti käywät kirkossa, mutta siellä pahanpäiwäisesti ikäwystywät. Sanotaan että miljoonat englantilaisia kaipaisiwat suurempaa wapautta, mutta että he tuntewat itseltään puuttuwan woimia sen taistelun taistelemiseen, jonka he sen kautta eloon herättäisiwät.

Näin kuulee niiden sanowan, jotka perinpohjin Englannin oloja tuntewat, ja minä olen taipuainen sitä uskomaan. Mutta suurella enemmistöllä näyttää olewan waistomainen warmuus siitä, että Englannin walta ja suuruus rippuu Englannin sabbatista; suurta enemmistöä se minä me ankaruudeksi sanomme ei mitenkään nähtä waiwaawan. Sitä ei ylmalkaan lapsistakaan woi sanoa. Muukalaiset owat iwallisesti sanoneet, että pyhäpäivä englantilaisille lapsille tehdään luonnottomaksi ja kuolettawan ikäväksi, toiset sanowat sitä selwäksi lasten hiduttamiseksi. Dliapa muuan englantilainen naiskirjai-

lija, joka esitti erään sairaan, kuoleman lapsen, joka sanoi äidilleen: „Eikö totta, äiti kulta, kun nyt kohta tulen taiwaasen, niin saanen leikkiä helwetissä sunnuntaina?“ Pienen tytön mielestä oli siis suotavampaa saada wietää pyhäpäiwänsä helwetissä, kuin pitää ikävää taiwaassa, jossa hän luuli että pyhäpäiwä on ylen ankarasti wietettävä? En tiedä onko todella mikään lapsi niin kysynyt, wai onko kasvu tekemällä tehty. Mutta epäilemätöntä on, että jotkut wilkkaat lapset tuntewat jotakin tuontapaista. Ylimalkaan rakastawat kumminkin englantilaiset lapsetkin suuresti pyhäpäiwää, eiwätkä ainoastaan tuon salaperäisen elämän muutteellisuuden tähden waan ennen kaikkea sentähden että isä ja äiti silloin kerrankin owat tähdelleen heidän omanja. — En epäile että tuhansissa (toiwon ett'ei tämä luku ole suureksi arwattu!) todellisesti kristityissä saksalaisissa perheissä pyhäpäiwä wietetään, joka paremmin kuin englantilaisten wastaa pyhäpäiwän ihannetta ja joka enemmän on ewankeeliumin hengen, taiwaallisen elämän mukainen. Mutta ilahuttawa tosiasia ei kumoo toista sängen surullista, että kaikkein suurin osa meidän kansastamme on kadottanut pyhäpäiwänsä, ja että yhä vielä on sängen epäiltävää woivatko he sitä koskaan enää omaksensa saada.

Me saksalaiset olemme englantilaisten suhteen ylhäisellä filosofillisella kannallamme; me arwostelemme ylewästi, nau-ramme noita tuhmia farisealaisia liiallisuuksia; pidämme pitkiä ja kauniita puheita ihanteellisesta, sopusointuisasta pyhäpäiwästä ja kultaudesta keskiteistä; me puhumme aiwan oikein ja kauniisti „kristityn wapaudesta, jota ei mikään laki rajoita;“ otamme apostoli Paawalin awuksemme sodassa ja annamme hänen sanoa: „puhtaille on kaikki puhdasta,“ ja „kaikki on teidän,“ — pidämme pitkänweteisiä puheita siitä, että Jumalan lapsen ei tule antautua wangiksi orjuuden iteen alle; katsomme hengelliseltä korkeudeltamme säälien tuota „pöyhkeilewää puritanismia“ ja sen shunyttamää englantilaista pyhäpäiwää, ja olemme kaiken tämän hienon teologiamme ja filosofiamme ohessa — menettäneet pyhäpäiwämme!! Ja sillä olemme menettäneet lähteen, josta woiji ammentaa uskonnollista ja siweellistä kansallista ja yhteiskunnallista woimaa. Tämä on monasti toteen näytetty, eikä milloinkaan kumottu. Onnellisen perhe-elämän ja wakawan sunnuntailewon yhteys on niin ilmeinen, että, jos kohta jokainen filosofi tai waltiopäiwämies ei sitä tajua, sen kumminkin käsittää jokainen lapsi. Siunauk-

jestä runjas vaikutus kansan ruumilliseen terveyteen on sitä paitsi huomattava asia. Epäilemättä nähtävät englantilaiset muukalaisen filmissä erittäin terveitä ja voimakkaita ruumiillises-
sessa suhteessa, ja onkin sanottu että he ovat Euroopan tervein kansakunta. Tätä ei ole pyhäpäivänvietto yksin vaikuttanut; mutta epäilemättä se on päävaikutin tähän suotuisaan tosiaan.

Viimeisinä vuosina on, Jumalan kiitos, meillä Saksassa nousut monta painavaa ääntä, kansallemme vaatimaan pyhäpäivää, ja nämä äänet kaikuivat voimakkaammin ja voimakkaammin erilaisimmilta elämän aloilta. Kansan yhteiskunnallisten etujen valvojat, kansallistalouden tutkijat, papit, lääkärit, työmiehet ja kaikenlaiset virkamiehet vaativat pyhäpäivää muka kansan oikeutena. Mutta olot eivät vielä ole suurin parantuneet. Useimmat niistä, joilla valta ja voima on, jotka voisivat auttaa kansaa jälleen saavuttamaan lepopäivän, sanovat welsensurmaajan Rainin tawoin: „Olenko minä welsjeni wartia?“ Ja monet heistä vielä wälillisesti tai wälittömästi pakoittawat kansaa työhön. Sydäntäni wiihki, kun Englannista palattuani jälleen näin mikä liike sunnuntaisin wallitji meidän kaupungissamme ja kaikilla rakkaassa isänmaassamme. Melkein koko tuo suuri liuta posti- ja sähkösamawirkamiehiä on koko sunnuntain täydessä wirtatoimes-
sa; lukemattomia tawarajunia kulkee niinkuin muinakin päiwinä, ja tawallisten matkustajajunain lisäksi tulee „huwiretkijunia alennettuihin hintoihin,“ joissa wäkeä on ahdinkoon asti. Ei sotawäen päällikötkään lepopäivän pyhydestä suurin wälitä, ja paraatit, wetoomiset, myymiset ja tutkimiset eivät suinkaan ole ainoat, mitä sinä päiwänä toimitetaan. Tehtais-
sa ei oikeastaan pitäisi työtä tehtämän; laki myöntää ainoastaan „wälttämättömiä korjauksia“, mutta tässä nimellä jatkuu usein työt yhtä mittaa kaiken päiwää. Ja se työntekijä, joka kentiesi kiel-
täytyy pyhäpäiwätyöstä, eroitetaan pitemmittä mutkitta. Ja missä ei työtä tehdä, siellä kuuluu kumminkin palkanmaksut ja tawarainwastaan-otto pyhäaamuna päiwäjärjestykseen. — Tuhansilla suurilla aatelisilla ja aatelittomilla maatiloilla täytyy työwäen olla työssä aamusta iltaan. Tosin ei kartanon omistajan työssä, mutta omissa töissään, kun ei heillä milloinkaan muulloin ole aikaa omien pienten maatilkkojensa hoitamiseen. Julkiset rakennustyöt ovat laissa kielletyt; mutta kowinkin usein jatkawat wirtakunnat rakennustöitänsä pyhäpäiwinä, koska ne, kuten sanotaan, ovat kiireellistä laatua. Näin rikkowat itse

lainsäätäjät lafia ja alentawat kansan filmisä lain arwoa ja ihmettelewät sitten wielä että kansa käypi kumoukselliseksi!! — Kun maakäräjillä tai waltiopäiwillä pyhdetään, että pyhäpäiwälait tehtäisiin ankarammiksi ja tarkeimman walwonnan alaisiksi, niin kohdellaan esityksen tekijöitä ihmisinä, jotka eiwät mitään tiedä tämän maailman menoista. Mutta naurettawaa (pankoonpa ansiollinen postiylitirehtööri tai kauppa-ministeri sanan pahaksensa) — naurettawaa on kun sanotaan, ett'ei kaikki woisi käydä päinsä toisin kuin meillä käy. Mahdotonta on käsittää kuinka järkewät ihmiset wäähääkään wälittämättä tosiasiallisesta pyhäpäiwän wietosta Englannissa ja Amerikassa, joissa kauppa ja teollisuus paraiten kukoistawat, woivat yhä uudelleen matkia tuota tuhmaa pyhetta.

Postiylitirehtööri on waltiopäiwillä niitä wanhoillaan olijoita vastaan, jotka waativat hiukan enemmän pyhäpäiwälepoa waiwaantuneille postiwirkamiehille, kumma kyllä tuonut esiin wapahtajan sanat: „Sabatti on tehty ihmisen tähden.“ Ei woi hymärtää kuinka muuten niin älykäs mies woi olla huomaamatta, että hän tällä raamatun lauseella kumoo omat wäitteesä. Tällä lauseella woi tosin taistella eräitä ahdasmielisiä puritaanisia säännöksiä vastaan, — mutta wielä enemmän soimaa sana niitä miehiä, jotka woivat hankkia pyhäpäiwälepoa käskynsä alaisille eiwätkä sitä tee. Jos sabatti on tehty ihmisen tähden, — no hywä, tehtäköön sitten ihmiset osalliseksi sen siunauksista.

Di Saksan onneton kansa, jospa wihdoinkin ajatteleisit mitä rauhaasi sopii! Wuodatat werta tuhansista haawoista, ja lääketä, joka on niin likellä, halweksit sinä. Ja te, joille walta ja waiutuswoima on annettu, kuinka suuri onkaan teidän wastuunne siinä asiassa! Kuinka paljon woisittekaan tehdä oikean perustuksen laskemiseksi, jolla rauhaisa pyhäpäiwän wietto olisi mahdollinen. Mutta niiden jotka tämän jättäwät tekemättä ja wieläpä sitä wastustawatkin, niiden on wastaaminen siitä, jos kansan woima heikkenemistään heikkenee, jos perhe-elämä tuhehtuu ja turmeltuu, jos nyrehden ja tyhtymättömyhden henki s. o. wallankumouksen henki syntyy ja juurtuu wirkamiehissäkin. Ken tuulta kylwää, hän leikkaa myrskyä, ja ken tahtoo olla wiisaampi Jumalaa, hän on surkuteltawan hullu. Siitä päivästä asti jolloin Jumala painoi leiman luomaansa maailmaan ja lepäsi töistänsä, siitä päivästä on sunnuntai ihmiskunnan oikeutettu oma. Jumala on sen ihmiskunnalle

antanut, ja esivalta, joka on Jumalan palvelija, on welwoitettu kaikin voimin hankkimaan sitä alamaisilleen, ja puolustamaan niitä, joilta tavalla tai toisella lepopäivä riistetään tai lyhennetään. Uskonnollinen wietttäminen ei tosin koske waltiota, se olkoon yksityisten asiana. Mutta lewon päivää tulee waltion suojella. Naurettawaa on, kun ei huomata sitä wapaamieliseksi. Esivalta ei muuten ole liian arka. Me olemme pakotetut rokottamaan lapsemme, olemme pakotetut kuudennesta ikävuodesta pitämään heitä koulussa. Tämä on wapaamielisten periaatteiden mukaista. Jos esim. wähimpään mahdolliseen määrään supistettaisiin postin, sähkösanomalaitoksen ja rautateitten ääretöntä tointa, niinkuin Englannissa on tehty, niin olisi jo miljooneja ihmisiä saanut apua, eikä kukaan siitä kärsisi wahinkoa. Samaten jos asetuksen kautta suljettaisiin kaikki myymälät, niin saisivat kaikki myyjät hengähtää niinkuin kauan ikäwöidyn pelastuksen saamutettuaan, eikä ostajien siltä tarwit-
 sija kuljeksia nälkäisinä tai repaleisina.

Tehtöön kumminkin jokainen joka tämän lukee aluksi minä woi omassa talossaan ja tehtöön kaikin mokomin lepopäivän senlaatuiseksi, että hänen talonwäkensä silloin sekä ruumiinsa että sielunsa puolesta woi iloita elämässä Jumalassa. Emme tahdo jäljitellä englantilaisten pyhäpäivää, mutta woimme tässä suhteessa oppia sangen paljon englantilaisilta ja kartta-
 kaamme sentähden, ett'emme lain-alaisen liiallisuuden tähden, kuten sanotaan, kanna ulos lasta kylpyweden kanssa. Viioiteltu pyhäpäivä on kaikissa tapauksissa paljoa parempi kuin ei pyhäpäivää ollenkaan. Asettakaamme siis elämämme sunnuntaina niin yksinkertaiseksi kuin mahdollista on ja wälttäkäämme kaikkia pitoja, jotka palvelijoille saattawat erithistä työtä. Tuota niin arweluttawaa palveluswäen kysymystä woipi ratkaista ainoastaan yhteydessä sunnuntaikysymyksen kanssa. Mutta yllä-
 liset seurat, jotka meillä owat niin tavalliset juuri pyhäpäivinä, riistävät lepopäivän ei ainoastaan palkollisilta, waan kaikilta ihmisiltä jotka tekewät työtä „leipänsä tähden.“ Tämä on laffautettava. Alkäämme edelleen ostako yhtään mitään, ei yhtään mitään — ja koettakaamme saada kaikkia muitakin, joihin woimme waiuttaa siihen tapaan nythymään, että he ewät mitään osta, että he kieltäytywät pyhäpäiwää vastaan ottamasta heille lähetettyjä ruokatarweroita tai waatteita tai mitä tahansa. Rentiesi olisi myöskin hyödyllistä perustaa yhdistys johon kuuluisi ne, jotka ilmoittawat tahtonsa pyhäpäivä-

winä olla saamatta kirjeitä tai käärynjä postista. Ryhtykäämme wihdoin innolla harrastamaan kaikkia pyrintöjä, jotka tarkoittawat parannettuja ankarampia pyhäpäivälakeja, alkäämme heretkö toiwomasta, jos emme näyttäisikään pyrinnoillämme rahtuakaan woittawan. Pisara kowertaa wiimeinkin tiwen. Korkea on päämaali, ja ihana on palkka. — William Wilberforce teki 20 vuotta Englannin parlamentissa työtä orjuuden poistamiseksi. Hänelle naurettiin, häntä pilkattiin, häntä wastustettiin kaikella tawoin; mutta hän ei wäsynyt, ja wiimein hän pääsi voitolle. Koko meidän kansamme hengittää wapaamin sekä ruumiin että sielun puolesta, kun kerran joka mökin, joka palatsin, joka tehtaan ja joka wainion yläpuolella on kirjoitus: „Tämä Herran päivä on!“

Spurgeonin Tabernaakkelisä.

„Joko olette kuulleet Spurgeon'ia *)?“ — „Te aiotte kai kuulla Spurgeonia?“ — „Tietysti tulee Teidän Spurgeonian kuulla!“ — „Woitte kiittää onneanne. Hän on wastapalannut Skotlannin yläkōmailta; Te tapaatte hänet oikein wirkeänä!“ — Tänkaltaisia ääniä tunkentui korwiini jo ensimmäisenä päivänä, minkä Lontoossa wietin. Ja nämä puheet, kysymykset ja kehoitukset eiwät suinkaan aina lähteneet erittäin kristityiltä taholta, waan niitä kuulin sellaisiltakin henkilöiltä, jotka owat peräti wieraat kirkolliselle elämälle. Spurgeon on „ilmiö,“ josta jokaisen siwistyneen ihmisen on hankkiminen itselleen tietoa. — Lontoossa on kaikki suuren suurta; maailman suurimmasa kaupungissa on kaikki suurinta laatuaan, niin suurta, ett'ei misjään muualla moista. Taidekokoelmat ja oluttehtaat, asiatoimet pörssillä ja asiatoimet kalatorilla, suurin rikkaus uhkeimmasa loistossaan ja sywin kurjuus, minkä ajatella woi aiwan rinnakkain. Kaikki on täällä niin suurenmoista, ett'ei sen wertaista misjään ole tawattawissa. Lontoo on pie-

*) Tunnettu suomalaiselle lukijajunnallemme „Suho Beltojen esielmän“ tetijänä.

noistuma koko maailmasta; kaikki ne wallat ja woimat, jotka tyhkiwät ihmiselämässä, kokoontuvat täällä, ja siten syntyhy aiwan ihmeellisiä muodostuksia. Myöskin synti ja kaikenkaltaiset paheet muodostuvat täällä hirveiksi ja eriskummallisiksi ilmiöiksi, kuten kohta saamme nähdä. Kristillisistä pyhinnöistä ja syntiä wastustavista ja ewankeliumin laajenemista tarkoittavista pyhinnöistä woipi myöskin sanoa, ett'eivät ne missään näyttähy niin suuremoiseksi kuin täällä. Tämän käsittämiseksi ei tarwitse muuta kuin käydä piipiaiseurun mahdottoman suurisra-
fennukissa.

Ja Lontoossa asuu myöskin ewankeelinen saarnaaja, joka jo useampia vuosia joka ikinen sunnuntai saarnaa suurimmalle seurakunnalle, mikä jäännöllisesti kokoontuu maailmassa, eikä hänen kuulijakuntansa koskaan jattumoitakaan vähene. Kun Spurgeon joka sunnuntai aamuin illoin puhuu kuudelle tai seitsemälle tuhannelle ihmiselle, eikä suinkaan saarnaa ai-noastaan sunnuntaisin, waan tavallisesti jokunen 250 kertaa wuodessa, niin ei suinkaan liene liioiteltua, jos otaksuu hänen (pääluwun mukaan laskien) wuoden kuluesra julistawan ewan-
keliumia puolelle toista miljoonalle ihmisää. Olkoonpa ainoas-
taan puoli miljoonaa tai olkoonpa kaksi, kaikissa tapauksissa nähtti minusta tärkeältä ja oikealta nähdä ja kuulla miestä, jolla, mitä kuulijakunnan lukuisuuteen tulee, ei ole wertaistansa maan päällä.

Päätökseni oli siis pian tehty, ja eräänä pyhäamuna Elokuussa olin matkalla Spurgeonin luo. Sillä Bromleysta (jossa asuin) on pieni matka Spurgeonin tabernaakkeleihin. Mi-nun tähtyi päättää tavallani rikkaa englanlaista pyhäpäiwää woidakseni wiettaa englantilaista pyhäpäiwää. Pyhänspaikalla wallitsi haudan hiljaisuus. Ei kuuttakaan henkeä astunut ju-
naan. Herttainen konduktööri, joka jo tunsi minut ja aina niin isällisesti piti huolta muikalaisesta, loi kysywan, milt'ei sääli-wän katseen saksalaiseen pappiin. En ollut liian ylpeä selit-tääkseni hänelle miksi käytiin rautatietä pyhäpäiwänä. En tah-tonut että hän minusta loukkaantuisi. Nuo muuten niin kii-
rettä pitävät englantilaiset weturitkaan eivät nähtäneet sinä päiwänä huoliwan keuhkojaan waiwata. Tosin pääsimme wiimeinkin Fundon Bridgelle; mutta olimme siihen käyttäneet ai-
faa puolta enemmän kuin nuo tavalliset 25 minuuttia. Noin klo 11 astuin junasta, ja noin klo 11, sen tiesin, alkoi myös-
fin jumalanpalwelus tabernaakkelissa, joka oli 20 minuutin

matkan päässä siitä paikasta. Otin ainoat ajopelit, jotka sinä päivänä olivat matkustavia odottamassa. „Spurgeonin luo!“ oli minun waan tarwis sanoa; kunnon ajaja nyhkäytti päätänsä osoitteeksi että oli hymärtänyt, ja nuolen nopeudella wieriwät waunut tabernaakkelia kohti, joka on Lonton lounasosassa lähellä Themseniä.

Olimme perillä; edessäni oli suuri melkein teatterin muotoinen kiviakennus, torniton, mutta pylväskäytävällä warustettu. Huoneusto on kivistä ja raudasta, ja sen koko woipi kuwitella, kun tietää että se on maksanut lähes miljoonan marffkaa ja ett'ei penniäkään ole „tuhlattu“ taiteelliseen somistukseen. Yksi miljoona on tosin satumainen summa; mutta se koottiin yksikäs wapaaehtoisilla lahjoilla.

Woimakas laulu raikui minulle vastaan; mutta kowakki onnekseni näin sadottain ihmisiä seisowan ulkopuolella, jotka samaten kuin minä olivat myöhästyneet ja turhaan näyttiwät katoksen alle pyrkiwän. Tiesin ennustaa että ihmisten sata wieläpä tuhatmäärin täytyy palata, kun ei enää sijaa ole. Olin hywin pahoillani ajatellessani että olin menettävä pyhäpäivärauhani, enkä kuitenkaan saisi kuulla Spurgeonia. — Siinä seijoi mies, joka näytti tawattoman hywäntahtoifelta ja hänelle sokerisin minä tuskaani surkealla englannintielelläni. Hän hymäräsi mitä tarkoitin; mutta kohotti waan olkapäitään. Mutta kun sanoin olevani sakjalainen pappi, muuttui kohtelu heti toisellaiseksi. Englannissa käypi wielä puoltosanana, kun siwis-tyhnyt ihminen woipi esittää itsensä papiksi, ja useamman kerran sai kokea armokasta apua sentähden että olin pappi. Kerran olin erään ystävän parisfa itäosassa Lontoota, ja tahdoin muun muassa luoda filmäyksen niihin kurjuuden pesiin, joita sanotaan „opiumikapakoiksi“, joiden rinnalla pahimpia palowiinankapakoita woisi sanoa oiwallisiksi laitoiksi. Käännhimme kysymyksillämme paikkakunnan poliisikonttoorin puoleen. Esimies sanoi waaralista olevan sinne lähteä, sillä siellä wiliisi kaikkein pahimpaa wäkeä. Mutta kun wastasin olevani pappi, antoi hän heti suurimmalla alttiudella meidän käytettäväksemme kookkaan poliisipalwelijan, joka samalla oli oppaamme ja suojelijamme. Saksassa on aiwan toisin. Siellä on lukemattomia ihmisiä, — eikä suinkaan ainoastaan sosiaalidemokraatteja, waan myöskin aristokraatteja — jotka pitävät pappeja „tarpeettomina kappaleina koko maailmassa“, laiskureina, jotka warastawat päivän Herralta Jumalalta ja maksawat koko joukon rahaa, jota woisi

paremmin käyttää teitten tekoon ynnä muuhun senlaiseen. Kuinka usein olenkaan saanut lukea kirjoitettuna että warjin walitettava seikka on se että olen papiksi tullut, — ikäänkuin ihmiset siinä toimesta turmeltuivat ja menettäisivät kaiken henkisen kykynsä. Tosin voisi helposti luetella suuren paljouden ewankeelisia saksalaisia pappeja, joiden nimet loistawat firkkaina kansakunnan ensimmäistenkin rinnalla ja jotka ovat perustaneet kaikki ne pelastawat rakkauden laitokset, joita paitsi maailma ei enää koossa pyyhiji. Voisi myöskin näyttää toteen, että sängen useat kansamme jaloimmista miehistä ovat pappisperheistä lähteneet, — mutta mitä se auttaisi. Meinen mielipide on kun onkin meitä vastaan. Woipihan ollakin mahdollista, että pappisylpeys liaksi paisuiji, jos meitä pappeja Saksassa kohdeltaijin yhtä suurella kunnioituksella, kun Englannissa, — mutta suotakoon anteeksi tämä aineesta poikkeaminen! — Sinä pyhäämuna Spurgeonin tabernaakkelin edustalla oli luonnollisesti minulle hywin mieleistä, että minun pappiuteni niin paljon aikaan sai. Sama mies, josta ylempänä puhuin, wirrkoi heti: „Teidän tulee ja täytyy saada paikka, waikk’ei kukaan muu saisiakaan.“ Hän tiedusteli, oliko Spurgeonilla ystäviä Saksassa, ja ihastui kuullessaan että hänen kirjoituksiansa on käännetty saksaiksi ja että niitä paljon luetaan. Hän puhui minun puolestani eräälle firkkopalwelijalle eli presbyteerille. Tämä sanoi olewansa pahoillansa siitä, ett’ei minulle enää woinut antaa mitään istuinpaikkaa, ne kun aikoja sitten oliwat kaikki täytetyt. Mutta syrjäowen kautta wei hän minut eräälle terassitapaan kohoawista lehtereistä. Paikka minkä sain ei ollut kaukana saarnaajan puhelawasta, ja kun istuuduin takanani olewalle portaalle, oli minulla istuinpaikkakin. Ja se olihin warjin suotawaa, kun jumalanpalwelusta kesti kokonaista 1 1/2 tuntia.

Siinä seisoin nyt keskellä suurta seurakuntaa, josta niin usein olin kuullut puhuttawan. Sanotaan että kuusi tuhatta ihmistä woi mukawasti istua tabernaakkelisja. Jos niin on, niin oli ainakin seitsemäntuhatta henkeä koolla; sillä seisojia oli monta sataa ja toiset sadat, jotka istuiwat warjin epämukawasti. Spurgeon woi siis helposti uskoa, mitä hän usein saarnassansa mainitsi, että, näet, wielä on seitsemäntuhatta jäljellä jotka eiwät ole Baalille polwiansa notkistaneet. Ja todella sydäntä wirwoittawalta tuntuukin saarnaajalle, kun itse omin silmin näkee nuo seitsemän tuhatta. Kuulijoihinikin tekee woi-mallisen waikutuksen nähdä niin monta ihmistä kokoontuneen

yhteen paikkaan Jumalaa rufoilemaan. Syvä hartaus valtasi sydämeni, kun nuo tuhannet nousivat jaloilleensa ja lauloivat wirren, niin laikuwan että huoneen lattiapalkit ja rautapatsaat tärisivät. Laulun voimaa lisäsi epäilemättä suuresti se, että seurakunta seisoi laulettaisissa. Saman olen huomannut useissa englantilaisissa kirkoissa, ja käytännöllistä on epäilemättä laulaa seisolta. Kinta on siten wapaampi. Rukouksen aikana lasjetaan taas useissa englannin kirkoissa polwilleen, tai istutaan eteenpäin kumartuneena, käsi filmien edessä, — jota tapaa woi monelta kannalta sekä puolustaa että vastustaa. Seuratama on warmaankin se, että Spurgeon aina juhlallisesti seurakunnalle edeltä luki julki wärssyn, mikä oli laulettawa. Eisentähden että kuulijoilta olisi wirsikirjaa puuttunut; se oli kentiesi kaikilla muilla paitsi minulla. Mutta moni kentiesi ei woinut lukea, ja kaikissa tapauksissa teki saarnaajan luku jokaiselle selwäksi, mitä lauloi; hän sen ymmärsi ja tunsi ennenkuin alkoikaan laulaa, ja siten hän ei ainoastaan laulanut yksitijisiä sanoja perättäin, waan lauloi ne koko wärssyn hengen mukaisesti. Ja siten lauloi hän suuremmalla lämmöllä, kuin minä muuten olisi tehnyt.

Muuten kaipasin suuresti urkua. Rowin tyhjälle tuntuu, kun ei mitään alkusoittoa kuulu seurakunnan kokoontuesssa, eikä mitään jälkisoittoa kirkosta lähdeittäisä. Laulu oli tosin woimallinen; mutta luffari, joka saarnaajan rinnalla seisoi puhelawalla, näytti kuitenkin katsowan tarpeelliseksi ankarasti waiwata keuhkojansa jotakuinkin täyttääksensä urkuin tehtävän. Maalattuja ikkunoita, alttaritauluja, tai kuvia ja koristuksia ei tietysti ole minkäänlaisia tässä baptistein (uudestikastajain) tempelisissä. Sen sijaan näin suuren altaan kastetta (weteen kastamista) warten, mutta sekin oli kaikkea taiteellista tai kuwaanollista koristusta waiilla. Kaikki on weistetty ainoastaan käytännöllisen tarpeen mukaan, että niin monet ihmiset kuin suinkin woisivat istua ja kuulla. Muuten oli mainittu kasteallas ainoa, mikä ilmaisi että oltiin baptistein kirkossa. Itse saarnassa ei yksikään sana sitä osoittanut. Se oli warsin yleiskristillinen ja erityistä uskontunnustuswärihtystä waiilla. — Kuulemisen puolesta tuo suuren suuri huone on ihmeteltävä, sillä saarnaaja, joka puhui puhelawalta eikä saarnastuolista ei ensinkään tuntunut waiwaawan ääntänsä saattaaksensa sanansa monelle tuhannelle kuulijallensa tajuttawaksi.

Mutta katselkaamme jo itse saarnamiestä. Yksinkertainen

takki yllään, wirtapukua, papinkaulusta ja kaikkea muuta papillisista tunnusmerkkiä waiilla hän seisoi lawallaan. Sinä aamuna hän näytti olewan hywisä woimissa. Mutta kuulin hänen terwehdentilanja jo muutamia vuosia olleen hywin huonon. Saarnasfakin tuli useammassa kohden ilmi, että hän on kokenut mitä apostoli Paawali kirjoittaa: „ett'en ylpeilijä korkeista ilmestyksistä, on minulle annettu oka ruumiiseni.“ Ja todellakin jos Paawali tarwitfi sellaista nöyryhtystä warjeltuaksensa ylpeilemisestä, kuinka tähdellinen se sitten lieneekään englantilaiselle saarnaajalle, joka ewankeliumin julistamisessa on menestynyt niin, ett'ei siinä meidän aikoinamme yhtään kukaan hänelle wertoja wedä.

Luodessani ensi filmäyksen Spurgeoniin, muistui minulle heti mieleen Risto Blumhardt wainaja Bad-Bollilainen. Mutta tarkemmin katsellen huomasi kumminkin erinomaisen suuren eroituksen tuon suoran, lujauskoisen, sywämielisen schwabilaisen ja tämän rohkean, wapaan, käytännöllisen englantilaisen esiintymistawassa. Tanakka, jyrkä wartalo, werewät, melkein pyöreät kaswot, rehelliiset silmät, awosydäminen, lämmin, teeskentelemätön olemus on molemmilla aiwan samanlaiset. Sywämielinen jaksalainen ajatteli ja puhui yhä kaikkien kappalten uudistumisesta ja Herran tulemisesta, joka ihmeillä ja tunnusmerkeillä pian oli saattawa kaikki jälleen kohdalleen, — mutta englantilainen tahtoo heti paikalla, nyt, tässä hetkessä taiwuttaa esyneet ja epäilewät lampaat ratkaisemaan päätökseen ja hallelujaa laulamaan wapahtumisestaan.

Spurgeon on jalon, sydämellisen, luontehikkaan miehen perikwa. Vielä tänä päivänä huomaa että hän on itseksien oppinut, ett'eiwät häntä raamatunoppineet, filosoofit ja puhujat ole kaswattaneet, waan wälittömästi itse Jumalan käsi, niin kuin muinoin Johannes Kastajaa korwessa. Vielä tänä päivänä hänessä helposti huomataan mies, joka seisten ylösalaan käännetyllä tynnyrillä kedolla saarnasi kokoontuneelle kansanjoukolle. Hän puhuu aiwan mitä tuntee, ja sen hän woi luottamuksella tehdäkin, koska hänen uskalluksensa perustuu nöyryhteen, mikä on uskosta rikas. Kristillinen urhoollisuus ja pyhitetty itsetunto, — „Jumalan armosta olen, mikä olen“ — kuultaa läpi koko hänen olentonsa. „Hän on mies joka tuumalta“ — on hiljakkoin joku hänestä sanonut, ja minuun hän niin waiwutti, että olen walmis tähän ylistykseen yhtymään. Saapi sen rauhoittawan tunteen että tämä mies milloin ta-

hanja, jos niin waadittaisiin, heittäisi henkensä sen ewankeliumin edestä, jota hän julistaa. Tyrkempää wastakohtaa kuin Spurgeon ja ne korkeakirkolliset papit, joita näin wiran toimittuisissa Westminsterissä, p:än Paawalin kirkossa ja muualla, tuskin woipi ajatellakaan. Nämä muuttivat joka hetki ei ainoastaan pukua, asemaa ja ryhtiä, waan vielä lisäksi ääntänsäkin. Siellä oli kaikki ulkonaista komeutta ja juhlallista menoa. Kuoripojat, kynttilät, joita kannettiin edestakaisin, juhla-kulkueet, pitkät litaniat ja ihmeellinen musiikki oli pääasiana jumalanpalveluksessa. Musiikkia kaikkien ihmisten korwat kuuntelivat, ja aiwan wähän näytti luettu saarna heidän sydämiänsä koskevan. Rowin johtivat nuo korkeakirkolliset wirkaweljet mieleeni roomalaiskatoollilaisten pappien opetettuja ja jäykiksi kangistuneita tapoja *). Spurgeonissa ja muissa eriuskolaisissa, joista kuulin, toivoisi tapaawansa hiukkasta wähemmin yhtäkaikkisuutta. Mutta mitä Spurgeoniin tulee, niin teki hän minuun lopulta sen vaikutuksen: että tuo mies on niinkuin Jumala hänet on luonut, eikä hänessä ole hiwentäkään näytteijää, — mikä todella on suuri asia. Hän on saarnaaja „Jumalan armosta“ ja on Euojan kädestä lähtenyt sellaisenaan kuin hän on. Papin wiittaa ja kaulusta hän ei kaipaa, waikka ne eiwät häntä haittaisikaan. Mitä hänen ulkonaiseen esiintymiseensä tulee, niin hän woii puhua wiiji minuuttia melkein liikahuttamatta päätä, kättä tai jalkaa. Hänellä on silloin joko molemmat kädet lewollisesti laskeutuna puhelawan ristikolle, tai oikea käsi poween pistettyinä, tai käsiwarret ristissä rinnallaan tai selällä. Mutta sitten taas kohottaa hän koko wartalonsa ikäänkuin pyhään taisteluun. Se näyttää tuliselta taistelulta Jumalan ja ihmisten kanssa. Toisinaan hän rukouksen nostaa molemmat kätensä korkeuteen ikäänkuin pakoittaaksensa Jumalaa astumaan alas taiwaasta, mutta sitten hän taas kääntyy ihmisten puoleen niin liikuttawan houkuttelewalla ja sydämeen tunkewalla äänellä, että kylmäkiskoijimmankin kuulijan sydän

*) Wäärinymmärtämisen wälttämiseksi huomautan kumminkin, että ulkonaista muotoa silmällä pitävät papit tähän asti Englannin kirkossa owat wäheimmäistönä. Suokoon Jumala että niin wastakin olisi, muuten Englannin kansa joutuisi katolisuuteen ja paawilaisuuteen. Englannin waltiokirjon useimmissa kirkkoissa on jumalanpalvelus melkein yhtä koruton kuin reformeeratuilla Saksassa ja Schweitsissä, se waan eroitusta, että koko englantilaisessa waltiokirkoissa kirkonmenot owat jumalanpalveluksen ydin.

jiitä heltyy. Että hänen sointuwa, hopealle helähtävä äänensä hänelle tässä on suureksi avuksi, sitä ei tarwinne mainitakaan.

Spurgeonilla oli tekstinä 40 psalmi. Walitettawasti meni minulta puuttuwan kielentaitoni wuoksi paljon hukkaan. Sittenkin tunsin mieleni saarnasta suuresti hlyennetyksi. Vielä nytkin soi — ei korwissani, waan sydämessäni, kuinka hän kolme kertaa perätysten huudahti sanat: „Kiennä, Herrä, minua auttamaan!“ (w. 14.)

Tässä muuten tietysti ei ole oikea paikka lukijoille kertoa sen päivän saarnaa. Se on kentiesi ennenkuin nämä riwit painetaan, aikoja sitten ilmestynyt saksankielellä. Mutta sinä sunnuntaina ymmärsin wasta oikein miehen merkitystä. Minulle selweni pian, että näitä saarnoja ei pidä lukea waan kuulla, ja juuri tässä lukuisassa sanan liikuttamassa seura= funnassa.

Rajattomasti hän säälii kansan kärsimyksiä, sywästi hän haluaa turmeluksesta nostaa jokaisen sielun, jonka luo hänen äänensä tunkee, ja siinäpä miehen omituisuus. — Jo ennen olin lukeut useita Spurgeonin saarnoja. Waikka kentiesi sillä loukkaankin monta hänen ystäwäänsä, täytyy minun tunnustaa, että minusta useimmat niistä oliwat sangen hywät, mutta ei muodoltaan eikä sijällöltään paremmat kuin monet painetut saksalaiset saarnat, joita Saksan kansa ei likimainkaan niin suuresti suosi. Mutta nyt nähdessäni ja kuullessani itse saarna= miestä, tulin wasta ymmärtäneeksi hänen merkitystään, ymmärsin minkätähden tuhannet ihmiset niin suuresti häneen luot= tawat; — ymmärsin miksi monet tuhannet mahdottoman suuren Lontoon kaupungin joka äärestä sunnuntai sunnuntailta tuntewat itsensä ikäänkuin tenhowoimalla wedetyksi hänen luokseen.

Kentiesi jotkut rakkaat wirtaweljet minulta tässä kysywät, walmistaako Spurgeon huolellisesti, kirjoittaako hän saarnansa ja lukeeko ne ulkoa. En ole woinut saada warmaa ja luotet= tawaa tietoa tästä, mutta sen takaan, että se mies tekee ahke= rasti työtä ei ainoastaan polwillaan, waan myöskin aiwoillaan ja kynällään, ja ett'ei hän luota hetkelliseen innostukseen tai puhujaonneensa. Raikki mitä hän sanoi oli perinpohjin harkit= tua, mietittyä. Hän ei milloinkaan epäillyt mitä hänen tuli sanoa eikä kertaakaan puheessaan erehtynyt. Alineensa hallitsi hän kumminkin niin täydellisesti että hän nähtävästi ei ollut sidottuna käsikirjoitukseensa, waan saarna kulki wapaa= na, tähteläisenä wirtana, ihan niinkuin jos se juuri silloin olisi

syntynyt. Ja tämäpä on luullakseni päämaali, johon jokaisen hengellisen ja maallisen puhujan tulisi pyrkiä.

Mutta lopuksi tulee minun virkkaa sananen seurakunnan luonteesta ja minä vaikutuksen se minuun teki. Kuo tuhannet ihmiset, jotka näin edessäni kuuluivat silminnähtävästi kaikkiin kansanluokkiin, ja warma on ainakin että miehiä oli yhtä paljon kuin naisia. Keskiäätyhyn tosin useimmat kuuluivat, mutta nähtiinpä joukossa myöskin ihmisiä, jotka ruumiillisesti ja siiveellisesti olivat niin wajonneita, ett'ei koko Saksassa woi heidän wertaisiansa tawata; toiselta puolen taas herroja ja naisia, joiden takana istui palvelijoita hiwukset puuterottuna ja kankipalmikko niskassa. Olipa siellä moniaita neekerejäkin; ja samaten huomasi muutaman kiinalaisen ja intialaisen, jotka edellisenä päivänä luulin nähneeni itämaalaisten majassa. Tuolla lehterillä istuu joukko uljaita sotilaita, joiden walkoiset hypärin ympärille käärityt hunnut osoittawat, että heidän heti tulee astua laiwaan Egyptiin lähteäkseen. Useille heistä oli tämä kentiesi viimeinen julkinen jumalanpalvelus maan päällä. Kuka tiesi kuinka monta heistä makaa erämaan hiekan peittämänä! — Tuolla alhaalla on joitakuita hywiin waatteisiin puettuja merimiehiä asettunut suurelle käytäwäle. Kentiesi he ensi kerran pitkästä ajasta nyt woivat yllittää Jumalaa siinä suuressa kuulijakunnassa. Koko heidän ryhdistään näkee, ett'eiwät he ole tottuneet näyttäthymään sellaisessa seurassa. — Noiden kahden nuoren naisen tuolla, joilla lapset on yllissä, täytyy kesken lähteä kirkosta, koska pienokaiset liian ankarasti saarnaajaa wastustawat. Naisia wiettiin joitakuita kirkosta kalmankalpeina ja pyörthymäisillään olewina. Himmettelin waan että se niin harwoin tapahtui, sillä ilma kirkossa oli sinä helteisenä päivänä milt'ei tukehuttawa. Ei juuri ylentäwää ollut edelleen noitten satojen wihkojen alituiset liikunnat (eiwätkä ainoastaan naiset niitä heilutelleet!) wilwoutuksen wuoksi. Tämä tuntui hywin rauhattomalta ja häiritsewältä; se jo alkoi käydä hermoihin. Ja moni läsnäolijoista koetti wielä parantaa ilmaa mystillä, joita olivat tuoneet muasjaan. Tämä on walitettawaa englantilaista hemmoittelua; ajurikin ottawat pieniä mystipilleriä karfoittaaksensa oluen ja wiinan hajua. Niistäkin miehistä, jotka istuivat minun edessäni kirkossa, lewisi mystihaju, joka oli milt'ei huumaawa.

Kaikesta tästä woi si melkein päättää ett'ei seurakunta juuri tuntunut erittäin hartaalle. Se on totta, mutta ei täy-

delleen totta; tässä on tehtävä eroitus. Epäilemättä oli sinne tullut sadottain ihmisiä pelkästä uteliaisuudesta. Spurgeon kuuluu, kuten jo mainitsin, Lontoon merkittävyyksiin, joita tulee nähdä ja lufemattomia muukalaisia kehoitetaan häntä näkemään ja kuulemaan eriskummaisena muka ilmiönä. Useat kuulevat häntä niinkuin kuullaan mainiota wiuluniekkaa tahi lausujaa, siis ilman rukoilevaa, ijankaiffisuutta halajawaa mieltä, ja nämä eivät tietysti ole hartaita kuulijoita. Minusta tuntui samalla naurettawalle ja surulliselle, kun muutamia päiviä myöhemmin rouwa Tusfandin maan mainiossa wahakuwa-koelmasssa näin myöskin Charles Haddon Spurgeonin (sillä se on hänen täydellinen nimensä), kuwan. Ei kaukana Arabi paschasta, joka juuri siihen aikaan oli englantilaisten kauhuna, ei kaukana Cetewayosta, joka juuri silloin oleskeli Lontoossa pyhämässä takaisin itsellensä waltakuntaansa, ja samalla hawannollisesti oppimassa tuntemaan englantilaisten yliwoimaa, — mutta ei myöskään kaukana Stanley'n ja Livingstonen wieläpä keisari Wilhelmien ja ruhtinas Bismarkin kuwista oli baptistisaarnaajan ihailtu kuwa pystytetty, juuri sellaisena kuin hän tawallisesti seisoo puhelawallaan. Eikä hän wähemmin kuin nuo muut mainitut kuwat wetänyt puoleensa katsojien huomiota. Ja selwähän on, että ne monet ihmiset, jotka ilman rukoilevaa henkeä tulivat Spurgeonin jumalanpalwelukseen ainoastaan niinkuin nähtelmää katsomaan ja puuhasiwat lorneilla ja teaatterikiikareilla, ja joista useat kirjoittiwat wieläpä toiset, niin minusta näytti, piirustiwat ja toiset laskiwat kuulijat, — selwähän on, sanon minä, että moiset ainekset warfin suuressa määrin häiritsiwät jumalanpalweluksen ylentäwää waikutusta. Mutta useimmista woipi sanoa että he korwat pystyssä seurasiwat puhujan sanoja. Sywimpää liikutusta näin kuwautuneena monen kaswoissa, ja wiljawat wedet wirtasi useitten niiden filmistä, jotka oliwat läheisyydessäni. Wälittömästi tulin wakuutetuksi, että saarna herätti monessa niistä miehistä ja naisista pyhiä tunteita, joiden kiertolaineita wielä tulee tuntumaan ijankaiffisuudenkin maassa. En koskaan ole unhottawa sen kunnan miehen rakkaita kaswoja, joka istui wieresäni ja awasi tekstin (Ps. 40) ja ojensi minulle raamattunsa. Näin tehden laski hän formensa psalmien ensimmäiselle sanalle ja sanoi sanomattoman onnellisen näköisenä: „Herra kallisti itsensä minun puoleeni.“ Sitä sanoessaan hän katsoi minua niin silmiin, että ilokseni tunsin hänen pitävän mi-

nua miehenä, joka ymmärtää mitä psalmin sanoilla tarkoitetaan.

Hauskalle tuntui joka haaralla nähdä kuinka ystävällisesti ja sydämellisesti sanankuulijat kohtelivat toisiansa ja kuinka monet saarnan loputtua tuttavasti käittelivät toisiansa, ikäänkuin tehdäkseen liittoa keskenänsä sen johdosta, minkä olivat kuulleet. Seurattavaa oli epäilemättä myöskin että melkein kaikki kuulijat paitsi wirsikirjaa toivat mukanaan ja ahkerasti käyttivät pientä raamattua. Sen panin myöskin merkille, että he useimmiten kauan lehtiä selailematta löysivät paikan, jota etsivät. Siitä näkyi että he olivat hyvin perehtyneet Jumalan sanaan. — Wirsikirjassa oli enimmäkseen Taawetin psalmeja. Ei tosin puuttunut muitakaan lauluja, mutta ani harvoin kohoavat ne meidän saksalaisten kirkkowirttemme vertaisiksi kauneudessa, voimassa, juhlallisuudessa ja ijäisyyden tunnossa. Englantilaiset wirret ovat enimmästä päästä liian hylityistä laatua ja liikkuvat peräti ahtaassa ajatuspiirissä.

Noin k:lo 12,30 loppui saarna. Se päättyi aivan äkkiarvaamatta, s. o. minulle äkkiarvaamatta, joka ainakin odotin loppuwirttä. Se puuttui, ja minusta tuntui tämä puute wailinaijuudelta. Seurakunnan tulisi kumminkin vielä kerran saada suun wuoroa. Mutta tämä on kenties „makuasia“.

Korkeammalta kohdalta katua näin sitten aaltoilewan ihmistulwan jakaantuvan joka taholle. Kuinka monta ijäisyyden siementä oli löhtänyt tien noitten tuhanten sydämiin, — kuka sen tiennee? Päiwä sen on osoittawa. Mutta minä istuin kohta jälleen Bromleyn kauniitten hiljaisten puitten varjossa, awasin vielä kerran 40 psalmin ja päätin siitä saarnata jona-kuna sunnuntaina Bremeniin palattuani, joka myöskin tapahtui. Ja jos saarnani on ylentäväinen, niin on kaikissa tapauksissa ystävä Spurgeon ansainnut osan seurakuntani kiitollisuudesta.

Sodomin sata wanhurskasta.

1. Paheiden pejät miljoonakaupungissa.

Ei sanota mitään uutta, kun nykyaikojemme jättiläiskaupungeja mahdollottoman suurine yhä karttuwina asukaslukuineen

sanotaan hirveiksi kummituksiksi. Ja kaikki Euroopan kaupungit ovat kuitenkin pienet Lontoon rinnalla. Jos onkin mielin määrin nähnyt Berlinin, Wienin ja Pariisin, ja sitten saapuu Themsenin rannalla olemaan miljoonakaupunkiin, niin hämmästyttävää ikäänkuin ei ennen olisikaan kaupunkia nähnyt. Ja tämä hämmästyys muuttuu usein kauhuksi. Kaikki paheet mitä ikinä ajatella voi tuodaan tänne yhdesä kaikkien ilma-alojen tuotteiden kanssa. Lontoo eroaa muista miljoonakaupungeista ei ainoastaan suuruutensa kautta, vaan vielä enemmän sen kautta että se on ensimmäisen luokan satamakaupunki, siis yhtymäpaikka lukemattomille merimiehille, jotka suurimaksi osaksi ovat naimattomia. Samassa asemassa on eri syistä satatuhansittain muita miehiä, kaikkiin säätyihin ja ammatteihin kuuluvia. Siitä seuraa paljon, josta ei voi puhua, minkä ihmistuntija välittömästi ymmärtää, ja minkä yksinkertainkin aavistaa.

Tähän tulee lisäksi laiminlyöty opetus, kun kouluopetus aina viime aikoihin asti ei ole ollut pakollinen. Lontoossa sanotaan olevan enemmän kuin puoli miljoonaa ihmistä kymmenvuotisia ja vanhempia, jotka eivät osaa lukea eivätkä kirjoittaa. Tämän kirjoittaja ei ole mitään vapaamielisen laisjädännön vastustaja, kun se vaan pysyy järjellisisä rajoissa. Englannissa woipikin oppia kuinka paljoa vapaammin, itsenäisemmin ja warmemmin ihmiset liikkuvat kuin meillä. Minä puolestani en ollenkaan epäile sen alkuperäisen itsenäisyyden, joka asuu kunkin ihmisen powessa, woimakkaammin kehittyvän sellaisessa wapauden ilmassa, ja että todelliset ksywyt sillä tiellä pikemmin ksyshwät. Mutta hullutusta on antaa raa'an kansanjoukon itse päättää tahtooko se lapsillensa kunnollista opetusta wai eikö, — ja sen tunnustaakin nykyään melkein kaikki siwistyneet englantilaiset, ja pakollinen kouluopetus on jo milt'e ei päätetty asia. Mutta kentiesi liian myöhään. Samaten kuin englantilaisilta puuttuu sotawäkeä, joka woisi jotain suurta saada aikaan, sentähden että heillä ei ole yleistä asewelwollisuutta, samaten tawataan, syystä että koulussa käynti ei ole pakollinen, alhaisemmissa kansankerroksissa niin raakoja, tietämättömiä ihmisiä, että heidän wertaisiansa ei löytyne Saksassa eikä Ranskassa, ei apenniinijellä eikä skandinaawian niemimaalla. Kaikissa noissa useissa Englannin suurissa kaupungeissa, mutta ennen kaikkea Lontoossa nähdään alemmassa kansassa raakuutta, henkistä häwiötä, eläimellisyhttä, sanalla sanoen hir-

wittävää yhteiskunnallista kurjuutta. Ja tämä kurjuus pistää vielä jyrkemmin silmään ylhäisten suunnattoman rikkauden ja loistavan komeuden kautta. Köyhien ja rikkaitten välillä tosin on älykäs ja varallinen keskiääty; mutta se on suhteellisesti harvalukuinen, jos kohta, kuten englannin tilastotiede kokee näyttää toteen, se on kasvamassa. Mutta kauheaa on, että seitsemäs osa kaikista englantilaisista elätetään yleisillä varoilla, jättääksemme mainitsematta niiden kentiesi yhtä suurta lukua, jotka saavat elantonsa yksityhisen armeliaisuuden kautta tai lukemattomissa kaikenkaltaisissa laitoksissa. *)

Lontoon elämän pimeästä syvyydestä on paljon kirjoitettu, ja sen ovat tehneet paljoa etewämmät kynät kuin minun. Mutta aikomukseni ei olekaan enentää niiden surullisten kuvausten määrää; niitä onkin jo maailmassa yltäkyllin. Minä tahdon ainoastaan puhua pimeydestä voidakseni kuvata valon taistelua tätä pimeyttä vastaan. Jos nuo suuret kaupungit toiselta puolen owattin hirveitä kummituksia, niin owat ne toiselta puolen yhtymäpaikkoja, makasiineja, säilöitä, joihin kaikki mitä maailmassa on suurta ja kaunista kokoontuu, ja suuret kaupungit eivät suinkaan ole vähemmin pääfortteerina Jesuksen Kristuksen, maailman kuninkaan sotajoukoille. Niinkuin jo psalmeissa Jerusalemi Jumalan kaupunkina asetetaan vastakohdakki hirmuiselle Babelille, joka on Jumalasta wieraantuneen hengen perikuwa, niin taistelee jokaisessa kristikunnan kaupungissa Babeli ja Jerusalemi keskenänsä wallasta. Tämä koskee myöskin Lontoon elämää, wieläpä eritoten Lontoota. Voi todella sanoa että kristityt tässä kaupungissa owat käsittäneet tehtävänsä. Trafalgarin torilla seisoo Nelsonin, englantilaisten kansallissankarin, muistopatsas. Mutta kuwan alle on kirjoitettu kuoleman urhon sanat: „Englanti waatii että joka mies tekee welwollisuutensa“. Kristuksen palvelijat owat muuttaneet sanat näin: „Jesús Kristus waatii että jokainen englantilainen kristitty tekee welwollisuutensa pelastaaksensa langenneita weljiään“. Kristityt Lontoossa eivät ole peljästyneet suunnattomasta työstä, joka tarjoutuu heidän tehtäväk-

*) „Reichsbote“ (Saksan waltakunnan sanansaattaja) jolla ta-wallijesti on niin tarkat tiedot, kertoi hiljakkoin että w. 1878 enemmän kuin 7 miljoonaa englantilaista, siis melkein kolmas osa koko kansakunnasta, jossain muodossa oli syönyt armoleipää. Se olisi kauheata!

seen. He eivät ole joutuneet epätoivoon ajatellen mahdotto-
muutta johtaa elämän wettä myrkyllisiin lampiin. He ovat
ryhtyneet työhönsä tehdäksensä welwollisuutensa, huolimatta siitä
että se tuhat kertaa on epäonnistunut.

Me emme siis puhu ollenkaan niistä suurenmoisista pa-
kanalähetyksen ahjoista, joita kyllä löytyy Lontoossa, ja
joista säikeitä kulkee kaiikkiin maanpiirin maihin. Me emme
myöskään puhu pipliaseurasta, jota tosin kutsutaan britti-
läiseksi, mutta joka kuitenkin työskentelee suurenmoisesti kaikkein
maanpiirin asukasten hyödyksi. Me emme puhu traktaatti-
seurasta, jonka vaikutus samaten ulottuu paljon laajemmalti
Englantia ja sen siirtomaita ja lähettää wirtoja hywää kirjal-
suutta kaiikkiin maihin. Samaten kun melkein joka askeleella
Lontoossa kuulee sanottawan, „tuota ja tätä ei löydy misään
maailmassa niin suunnatonta ja suuremmoista“, — samaa täy-
tyy myöskin sanoa kristittyjen töistä. Englantilainen rik-
kaus ja englantilainen toimeliaisuus vaikuttawat siinä yhdessä
weljeskansamme käytännöllisen älyn ja ihmeellisen järjestämis-
kywyn kanssa. Sydäntäni ahdisti ja minua häwetti näh-
desäni nämä ja muita jättiläislaitoksia, jotka työskentelewät
koko maailman hywäksi. Minun täytyi itselleni tunnustaa: Jos
me saksalaiset olisimmekin niin rikkaita kuin englantilaiset, niin
tuskinpa waan sittenkään woisimme kehua tuollaista aikaan saa-
neemme. — Mutta englannin kristityt eivät ole olleet niin
turhamaisia, että olisimat unhottaneet lähellä olewan ja muis-
taneet ainoastaan kaukaisen.

Uskallatko, armas lukijani, lähteä kanssani matkalle Lon-
toon paheiden pesiin? Jaa, uskallustapa siihen waaditaankin.
Minun täytyy usein peittää silmäsi, s. o. minä en ole kirjoit-
tawaa, kertowaa kaikkea mitä siellä näkee ja woipi nähdä. Ken
ei sitä ole nähnyt, ei saataakaan uskoa niin elettwän. Nämä
kirjoitukset käwisiwät aivan asiallisen kertomuksen kautta
mahdottomiksi lukea useille sekä naisille että miehille.

Mutta sitä pelastawaa kättä, joka kiitelee kaikkialla
turmeluksen yli, tahtoisiin mielelläni nähtää lukijoille. Kentiesi
meillä siellä täällä on jotain opittawaa. Sillä niin eriskum-
mallisesti ja meidän mielestämme sopimattomasti kuin englan-
nin kristityt toisinaan menettelewätkin, — niin owat he kui-
tenkin toiselta puolen meitä monessa suhteessa paljoa etewäm-
mät. Armostella, jättiä, moittia taitawat houkkiot, laiskurit
ja pelkurit aivan mestarillisesti. Mutta tee itse asia parem-

min, se olisi parasta armostelua. Uskalluksella ja usein illoksin käyvät englantilaiset käsiin useaan suureen työhön, johon me tuskin ollenkaan vielä olemme puuttuneet. Missä suuria yritetään, siinä, se on myönnettävä, tehdään suuria erehdyksiäkin. Mutta kieltämätöntä on, että jos meidän ewankeelista kirkkoamme mielimme warjella häviämästä, jos mielimme estää suuria ihmisjoukkoja kirkosta yhä wieraantumasta, — niin emme saa odottaa kunnes he tulewat ewankeliumin luo, waan meidän tulee saattaa ewankeliumi heidän luokseensa. Ja meidän täytyy tehdä se uusilla teillä ja uusilla keinoin, sillä wanhat ovat näyttäneet riittämättömiksi. Ja kuinka kakseliäs rakkaus on sekä kuinka kakseliäiksi se tekee ihmiset, sen woimme oppia Englannissa.

Tässä tahdon vielä mainita, ett'en eri matkoilla noissa pimeissä Lontoon osissa olisi nähnyt niin paljon pimeyttä enkä waloa, ell'ei minulla olisi ollut apunani niin kokeneita oppaita. En saata jättää mainitsematta niistä, nimittäin saksalaisen kaupungin lähetyksaarnaajan Dostermorin, joka jo wuosisymmeniä on harjoittanut ihmisten kalastusta Lontoon itäisessä osassa ja jonka ihmiset tosin siinä työssä ovat käyneet harmaiksi, mutta jonka sydän ei ole wanhentunut eikä kylmentynyt.

Alamme kiertomatkamme siinä Lontoon itäisessä kaupunginosassa, jonka nimi on Whitechapel ja lähdemme Lemaninkadulta 17. Siinä on saksalainen köyhäinkoulu, jota myöskin sanotaan lähetyksouluksi, mikä jälkimäinen nimi selwästi osoittaa ylt'ympärillä wallitsewaa pakanuutta. Eräs weli rauhe-Hausista nimeltä Ritter taistelee täällä ritarillista taistelua tätä pakanuutta vastaan. Lapset tulivat juuri silloin koulusta, sillä kello oli 4 j. pp. He olivat kaikki köyhästi mutta siististi puetut, sillä koulussa waaditaan tinkimättä puhtautta ja siisteyttä, olkoon puku muuten kuinka paikattu ja parsittu tahansa. Puhuttelin pienokaisia, jotka nähtävästi olivat suuresti mielisjään siitä, että joku heille puhui saksaa. Kaikki rakkaan isänmaamme murteet kaikuiwat näiden poikien ja tyttöjen huulilta, mutta heidän joukosjansa ei ollut yhtäkään, joka ei olisi sottenut puheesen englantilaisia sanoja. Tämä on peri saksalaista, mutta „siivistyneet“ englantilaiset woivat sitä wastoin vuosia elää Saksassa oppimatta oikein ääntämään ainoatakaan saksalaista sanaa. — Astuimme kolmiluokkaiseen kouluhuoneeseen ja kättelimme rakasta saksalaista kouluopettajaa. Luokahuoneitten sijustus oli niukempi kuin minkään kyläkoulun Rei-

nin ja Weikselin välillä. Useitten Englannissa asuwien rikkaitten saksalaisten tulisi pitää kunnia-asianaan poistaa tätä miukkuutta, ja helposti he sen tekisivätkin mitään uhrausta kärsimättä. — Nyt menimme suuriin saksalaisiin majataloihin, joissa ystäväni kaupungin-lähetysaarnaaja oli warsin perehtynyt, ja joissa tapasimme vielä toisen lähetyssaarnaajan rauhe-Hausista. Nämä mahdottoman suuret useamman kerroksiset kasarnit owat lähellä jokertehtaita, joissa aina on mieluummin käyretty saksalaisia työntekijöitä. Nämä tehtaot owat nyt monessa paikoin häviämässä päin, mutta siitä huolimatta tapaa täällä joukottain maamiehiamme ja kurjuuttakin joukottain! Täällä oli nuoria tyttöjä, joita kelwottomat asioitjat owat houkutelleet Lontoosen, jotka owat suorittaneet maksunsa ja kumminkin jääneet paikattomiksi. Seurakumppanini kertoi minulle hirwittäviä kertomuksia näistä petetyistä tyttö-raukoista, kuinka niitä täällä huffuu sadottain, kuinka usein opettajattariakin tänne houkutellessaan ja sitte elatuksen puutteessa wajoowat sanomattoman wiheliääsen paheiden elämään. Ken tämän lukee ottakoon sen huomioonsa ja waroitakoon jokaista tyttöä siirtymästä Englantiin, joll'ei tarkkaan tiedä kutka häntä siellä owat vastaan ottamassa. Siellä oli edelleen saksalaisia soittoniekkaja, jotka juuri oliwat puhdistamassa soittofoneitaan ja warusteliwat kiertomatkalleen, ja jotka usein puhuwat ja maalaawat itsensä neekereiksi tai intialaisiksi, aina kuinka sattu. He ansaitsewot usein suuria rahajummaa, sillä musiikissa owat kansalaisemme paljoa etewämmät englantilaisia. Mutta mitä hyötyä on rahoista, kun niitä kuitenkin käytetään ainoastaan wiinaan! Elämä mainituissa majoissa, joissa miehet ja naiset eläwät yhdessä kauheassa wapaudessa, on niin täynnä wiettelyksiä, että waaditaan siweellistä mielenlujutta woidakseen pysyä saastuttamattomana.

Täällä oli edelleen kaitenlaisia ihmisiä, jotka hakivat työtä ja paikkaa, rappiolle joutuneita taideniekkaja ja suutaripoikia, parranajajia ja nuoria kirjanpitäjiä, lintujen kaupustelijoita ja ilweilijöitä, sekä sellaisia joilla ei ollut muuta jottawana kuin tanakat, wahwat kämmenensä. Wuuan wanha maanmies wastasi kysymykseeni, mikä hän oli miehiään: „Olen ammatiltani eläinten kesyttäjä“. „No, minkälaisia eläimiä te kesyttätte?“ Wastaus: „Ranaarianlintuja“. „Mitenkä?“ Wastaus: „Äkseerautan niitä“.

Kaupungin-lähetysaarnaaja esiintyi tässä kirjawasfa jouk-

Kiossa ewankelistana ja isänä, uskollisena neuwon-antajana ja neuwojana. — Muutamille antoi hän suojittelukortteja työn-teettäjille siinä ammatissa johonka he kuuluivat, toisille ilmoitti hän tehtailijoita, jotka olivat työmiesten puutteessa, toisia taas, jotka olivat erittäin woimakkaita, kehoitti hän hakemaan työtä laima-weistämisjää. Mutta kaikille jakeli hän ystäväl-lisiä waroituksia, neuvoi heitä rupeamaan jäseniksi nuorukais-yhdistykseen, ilmoitti heille hyviä ja huokeita ruokapaikkoja, joissa he voivat tawata lukuhuoneenkin ja biljardin j. n. p.

Näistä keskusteluista kutsuttiin meitä kuolinwuoteelle, kun kuolewa tahtoi nähdä kaupungin-lähetysaarnaan. Nousimme lahonneita portaita ylös, jotka olivat tikapuitten tapaiset, ja kohtasimme nuoren saksalaisen naisen, joka juuri kilwoitteli kuoleman kilwoitusta. Hän oli nähtävästi aikoinaan ollut hywin-fin kaunis. Mitä hänen elämän vaiheistaan kerrottiin tuntui minusta romaanin-tapaiselta; mutta kaupungin-lähetysaarnaa-jasta se oli aiwan jokapäiväistä. Kaikissa tapauksissa oli se uusi todistus, että Lontoo on kauhean liukas ja waarallinen paikka saksalaisille naisille. Rukoilimme tuon kurjan waimon kanssa ja pidimme huolta tarpeellisista wirwoitusaineista niiksi hetkiksi mitkä hänellä vielä oli eletäväänä. Mutta minä hym-märäsin siinä päivänä paremmin kuin ennen Lordi Shaftesburyn sanoja Lontoon kaupungin-lähetysaarnajista että satamäärä heistä tekee kymmenkertaisen luvun poliisimiehiä tarpeettomaksi. — Lopuksi käyhyämme erään entisen Darmstadtin räätälin luona, joka waimoineen ja suurine lapsilaumoineen asui kuopantapaiesssa suojuksessa eräällä takapihalla ja kaikesta köyh-hydestään huolimatta meidän tullessamme lauloi saksalaisia kansanlauluja lastensa kanssa, — läksimme juutalaisten asu-maan kaupunginosaan (Houndsditch). Päivä kun oli lämmin ja kaunis, niin kaikki kuljeksivat pitkin katuja. Mutta ei yh-tään juopunutta nähnyt täällä, minkä juutalaisten kunniaksi kernaasti mainitsen. Useat sadat näitä Israelilaisia owat ko-toisin itämaista tai Wenäjältä ja Puolasta, toiset Saksasta; mutta melkein kaikki olivat he niin likaisia ett'ei heihin pihdil-läkään olisi tahtonut koskea, ja heidän kaswonsa olivat ahneen ja häwyttömän näköiset kuin melkein kaikkialla muuallakin. Paatuneen ja kadotetun Israelin onnettomat pojat ja tyttäret owat täällä Lontoosfakin köyhien nylkhyreitä. Senpätähden he owatkin, sängen kunnioitettawia poikkeuksia lukuun ottamatta, sekä saksalaisten että englantilaisten kesken yhtä wihatut täällä

kuin muuallakin maan päällä ja hymmärtävät yhtähyvin täällä kuin Berliinissä ja Hamburgissa, Warsowassa ja Odessassa kätntää hyväksensä kansa-ihmistensä puutetta. Näissä kammosuttawissa pesissä harjoitettiin asiatoimia, siellä oli wanhojen vaatteiden myymälöitä, toisissa kaupitellaan puoleksi pilaantuneita hedelmiä ja ruokakaswia, täytettyjä ja eläviä lintuja, koiria, kissoja, apinoita, papukaijoja, — wanhoja krusifikkeja, foristeita, kelloja, aseita j. n. p. Englantilaisilla on myötätuntoisuutta Juutalaisia kohtaan, harrastawat myöskin rehellisesti heidän tilansa parantamista. Mutta eivät he unissakaan ole tulleet ajatelleeksi määrätä kristitylle kansalle juutalaisia tuomareita, opettajia ja wirtamiehiä kuten yhä useammin meillä Saksassa tapahtuu. Yksityiset etewät juutalaiset (useimmiten kuitenkin wasta silloin kuin jo owat kastetut) owat pääsneet ministereiksi. Muuten on Englanti tähdellisesti pysynyt kristillisenä waltiona ja tulee sellaisena wastakin pysymään. Juutalaisia maanomistajia löytyy tuskin muuta kun nimeksi. Kaupan, hallinnon, oikeustojen, opetuksen ja sotawäen suhteen antaa englantilainen juutalaisille sen sijan mikä heille tulee, s. o. kohtelee heitä wieraina ja muukalaisina maassa, joiden niin pian kuin mahdollista tulee palata isänmaahansa. Englannissa ei woi olla puhettakaan juutalaisten wallasta millään alalla. Heitä onkin suhteellisesti vähän; koko maassa heitä tuskin on yhtä monta kuin yksin Berliinissä. Lukuisimmat owat he Lontoossa, mutta katoowat sielläkin tuntumattomiin miljoonain kristittyjen sekaan. Englantilaiset owattin älykkyhdesä, toimeliaisuundesä ja järjestämiskywysä ainakin juutalaisten wertaiset, niin ett'eiwät nämä tuffu- eiwätkä vähittäinkaupassa pääsewoitolle heistä. Niinoastaan onnettomissa, pahantapaisissa Lontoon itäisissä osissa on heidän waikutuksensa suuri ja turmelowainen. Muuten löytyi juutalaisten joukossa Houndsditchissä yksityisiä kunnianarwoisia, melkein patriarkallisia henkilöjä, joiden koko olemus ilmaisi sywää, wakaata surumielisyyttä. — Mloitimme heidän kansansa puhetta uskonnollisista asioista, mutta yhä saimme kuulla tuon wanhan wäitteen: „ristinnautittu on juutalaisille pahenukseksi“. Vielä nytkin on silmieni edessä muuan hylpeäryhtinen nuori nainen, jonka silmät tulta iskivät ja jonka syjimustat suortuwat wapaina soluiwat hartioille; wihan wimmassa paiskasi hän hänelle jätetyn kirjusen lokaan ja sanoi sitä jaloillaan polkien: „Tuo Jesus on kärsi-

nyt; se ei sowi Messiaalle!" — ja mutisten kirouksia hän läkfi matkoihinsa.

Uivan lähellä juutalaisten asumaa kaupunginosaa on juutalaislähetyslaitos; tapasimme siellä herttaisia ihmisiä joita innostutti pyhä rakkaus onnetonta Jsraelia kohtaan. Mutta lieneeköhän se aika vielä tullut, jolloin peite on putoowa Jsraelin filmiltä, ja lieneeköhän paikkakunta, jossa tuhansittain kristittyjä ylt'ympäri elää niin soodomilaista ja petomaisista elämää, juutalaislähetyslaitoksen oikea sija? Sillä ihka petomaisia olivat useimmat näkemäni irlantilaisten asumilla kaduilla, jotka ovat juutalaisten lifeisimmät naapurit. Suopuneita naisia nähtiin hoipertelewan katuloilla, wieläpä katuojisjakin makaawan; toiset pitivät ikkunoista kauhean rivoja puheita, joita ei käy kertominen. Puoleksi alastomia lapsia leikki kadulla, ja humalaisia ennen aikojaan murtuneita miesolentoja liikkui heidän välissään. Pojat ja useat tyttökkin polttivat tupakkaa. Minua naurattaa ja itkettää ajatellessani kaunista noin kymmenwuotista poikaa, jonka koko pukimena oli sylinterihattu, kirjawa kaulahuiwi ja kamalan rikkiäiset housut. Suussa hänellä oli sikarin pätkä ja päättään hän kohotti niin ylpeänä niinkuin jos hän olisi woittanut itse Arabi pashan. Ruumiillinen rappeutuminen ja liha, joita täällä näkee ovat kauhistuttawat. Tuntui melkein kuin erämaassa kosteikon olisi nähnyt kun siellä täällä huomasi nuoria, joille wasta pestyjä waatteita oli ripustettu kuivamaan. Ne olivat tosin niistä näistä, mutta olivathan toki pestyjä ja suopawaahtoa tippui wielä päälliseksi allakawijan päälle. Poliisit näkewät kaiken tämän, mutta eiwät ole siitä milläänkään. Muuten täytyy minun sanoa, että nämä Irlantilaisraukat herättiwät sywintä sääliäni, liikkuttiwatpa minut kyyneleihin asti. Tämä, alkujaan yhtä lahjakas kuin herttainen, wäärhyden ja huonon hallinnon kautta turmeltunut kansakunta, on enemmän kuin mikään muu kansa maanpiirillä wajonnut juoppouspaheesen. Mutta näiden ihmisparkejen hienot kaswojen piirteet näyttiwät minusta suureksi osaksi ihmeellisen miellyttäviltä. Ihana maailma on siinä häwinnyt. Te rakkaat Englannin weljet: eikö sitä käwisi häwiöstään kohottaminen?

Mutta eipä ainoastaan sakslaisia, juutalaisia ja irlantilaisia tawata Lontoossa, — melkein kaikki maailman kansat ovat tänne istuttaneet pienen wesan taikka suuren oksan. Mutta eri kansakuntien köyhät ovat enimmäkseen kookoontuneet erityisiin kaupunginosiin. Siten woipi täällä käydä terwehtimässä

kaikkia maanpiirin kansoja, ja sen kaupunginlähetystoimi tekefin. Suuren suuresta palatjin tapaisesta kodistaan citystä läh-
 temät lähetyssaarnaajat, nuo ihmiskalastajat tarjoomaan apu-
 ansa kaikille haaroille waiwaisten kaupungin osaa. He käywät
 karfoitettujen Kanskan kommunistein ja pakolaisten wenäläisten
 nihilistein luona sekä köyhien ruotsalaisten ja suomalaisten luona,
 jotka joskus owat tänne tulleet ja joilta puuttuu rahaa koti-
 matkaksi. Mutta erinäiset kertomukset siitä työstä tähttäsiwät
 kolonaisen kirjjan, jonkatähden minun täytyy jättää ne sikseen.

Mutta itämaalaisen majaan täytyy minun vielä
 wiedä lukijani. Tahdon ainoastaan huomauttaa, että minä en-
 nenkuin erään ystävän seurassa sinne läksin, Wirkistin itseäni
 „kristillisessä“ kahwilassa. Sellaisia paikkoja, joissa war-
 sin sopuhinnoista saapi oiwallista ruokaa ja juomaa, mutta ei
 mitään juowuttawaa nestettä, tavataan kaiffialla Kontoossa. Jo-
 han niitä, Jumalan kiitos, meilläkin perustetaan, ja ne owat
 tehokkain saarna palowiinaa vastaan. Sitä ne owat juuri
 sen kautta, että ne eiwät ainoastaan saarnaa wiinaa vastaan,
 waan todella tarjoowat jotain parempaa sen sijaan.

Mutta nyt ajamme ratawaunuilla „Strangerin ma-
 jaan Intian, Arabian, Afrikan, Kiinan y. m. kansa-
 kuntia warten.“ Se on koti muukalaisille pakanamaa-
 ilmasta meren toiseltapuolen. Me astumme suureen rakennus-
 seen; eräs kiinalainen on portinwartiana ja ottaa meidät was-
 taan ystävällisesti mutta samalla juhlallisesti. Hän wie mei-
 dät esimiehen luo, joka on englantilainen, ja hän onkin walmis
 näyttämään meille kaikfia. Hän kertoo meille kuinka noita pa-
 kanallisia merimiesrauffoja tässä suuressa maailmankaupungissa
 ennen petettiin, peijattiin ja wiefoiteltiin kauheimpaan synti-elä-
 mään. Sitten rakensiwät tämän huoneen hurstkaat englantilai-
 set yhdessä muutaman intialaisen ruhtinaan kanssa, joka täällä
 paikalla näki kansalaistensa wiheliäisyyden. Ja se on todella
 kaikille, olkootpa intialaisia tai neekerä, kiinalaisia tai tywenen
 meren saaristojen asukkaita, rakas koti, pelastuksen satama, jossa
 he nauttiwät ulkonaista, mutta vielä lisäksi sisällistäkin turwaa,
 jossa he eläwät oiwallisesti warjin kohtuullisesta maksusta, jossa
 he panewat säästönsä korkoja kaswamaan, jossa heillä on kan-
 salaistensa seuraa ja jossa heidän luettawanaan on hywiä kir-
 joja. Työtäkin he täällä saawat, sillä ne laiwakatteinit, jotka
 haluawat itämaalaisia merimiehiä, hakewat mieluummin niitä
 täältä. Kun he tulewat niin kutsutaan kaikki majatalon asukkaat

rummulla kokoon tilawaan saliin, ja katteinit sopivat siellä merimiesten kanssa. Sepä sali on omituisen näköinen. Sillä tuuleehan sen täyttää peräti erilaisten ilmanalojen ruskeitten, mustien ja keltaisien poikien tarpeet ja toivomukset. Kaikenkaltaisia huvitusvälifappaleita onkin täällä tawattawana. Mutta ei myöskään puutu seiniltä kalliita raamatunlauseita, jotka kohotawat pakanain ja mahomettilaisten mielet kaikkien henkien yhteisen isän luo.

Tuntuu ikäänkuin olisi siirtynyt sotamaailmaan, kun täällä tapaa niin kummallisen karvaisia olentoja kaikista maailman pakanafansoista. En saata unohtaa jättiläisen kokoista ylpeäryhtistä intialaista, joka istui ristissä jaloin lieden edessä walmistamassa intialaista mieliruokaansa (currha). Haaweksiwaa surumielisyhttä oli nähtävänä hänen filmissään. Saimme kuulla hänen olewan jaloa sukua, sekä että hän Lontoossa oli menettänyt koko omaisuutensa, kun hän täällä koki woittaa suuren kärkeäasian, jonka oli kadottanut kotimaassaan. — Kloinen kuin taimaan lintu oli sitä wastoin eräs nekeriruhtinaan Cetewayon alamaisista, joka oli kylpyhuonetta puhdistamassa ja sitä tehdessään lauleli englanninkielistä wirttä. Hän oli ennen merimiehenä ollessaan asunut täällä „Stangerin majassa“; sittemmin oli hän rakkaudesta tähän entiseen kotiinsa palannut tänne ruwetaksensa kristityksi ja palwellaksensa täällä talonrenkinä. Kuinkahan monta niistä pakanoista ja muhametilaistista, jotka vuosittain täällä asuwat, kertoneekaan kaukaisessa kodissaan turwemajoissaan, bambuputkihuoneissa ja teltoissa, palmujen ja banaanein warjossa, omaisilleen Englannin kristittyjen heille osoittamasta rakkaudesta, jommoisesta heidän uskonnoissaan ei ole aawistustakaan. Eiwätköhän „Stangerin majan“ asukkaat usein ole ewankeliumin paraat julistajat?

Jätimme tämän siunatun paikan lähteäksemme — älkööt lukijani kauhistuko! — opiumikapakkaan. Kun Lontoosakin näiden wiheliäisyyden pesäpaikkojen tähtyhyksen huoolellisesti kätkeytyä, niin kyselimme tietoja likimäisessä poliisikonttoorisssa. Wirkamies, jolle ilmoitimme halumme, katseli meitä tarffaawasti ja sanoi waroittaen: „Se on huono paikka herroille.“ Ja kun sanoimme emme tahtowamme polttaa, waan ainoastaan luoda filmäns siihen pesään, pudisti hän epäilewästi päätään ja wirkoi, että se osa kaupunkia, missä tuo häpeällinen talo on, oli liian waarallinen; meidän ei pitäisi uskalttaa mennä sinne. Mutta kun tuo kunnan mies sai kuulla, että minä olin pappi ja siitä

syystä mielelläni tahdoin oppia tuntemaan tätä asiaa, muuttui hänen kähtöksensä sywintä kunnioitusta osoittawaiseksi ja hän käski heti erään kookkaan, hartewan poliisipalvelijan seurata meitä matkallemme. Tulimme nyt kaduille, jossa elämä oli kauheata nähdä, jossa elettiin sillä tavoin, että minä iloitsin seuraajastamme ja hänen kirkaista aseistaan. Ne asumussuhteet, joihin täällä saimme luoda filmäyksen, olivat hirwittäwät ja julma on se siweettömyys, mikä täällä wallitsi eläimellisen yhdesjäälämisen seurauksena. Wihdoinkin saawuimme opiumikapakkaan, joka enemmän oli petojen pesän kuin ihmisasumuksen näköinen. Ainoastaan yksi kiinalainen oli siellä silloin. Meidän olisi pitänyt tulla kahta tuntia myöhemmin tawataksemme „hienoa wäkeä“, sanoi pesän isäntä. Wainittu „taiwaallisen waltakunnan“ alamaalainen makasi huonekalulla, joka oli puoleksi pöytä, puoleksi sänky, ja jossa oli sijaa kahdelle ihmiselle. Toinen ja kolmas samanlainen kapine seisoi muissa huoneen nurkissa. Sawuawasta öljylampusta, joka oli kiinnitetty wuoteen päänalustan kohdalle, sytytettiin opiumipiippu ja sitten imettiin sawua sywin hengähdyksin. Tietty on, mikä sitten tapahtuu, ja sille, joka ei sitä tiedä, ei sitä tarwitsakaan kertoa. Mutta jotain niin hirweätä ja inhoittawaa kuin se, mikä kuwastui tuon opiumista juopuneen kiinalaisen kaswoissa, olen harwoin nähnyt. Ja tämä kauhea turmelusta tuottawa nautinto lewiää lewiämistään yksitähissä perheissäkin. Amerikan suurissa kaupungeissa on puheina olewa pahe jo arweluttawin määrin lewinnyt; Englanti seuraa nopeasti jäljessä, ja meillä Saksassakin tämä rutto hiipii ympäri pimeässä. Rowin usein kuulee puhuttawan miehistä ja naisista, jotka owat joutuneet opiumin ja morfiinitaudin alaisiksi. Suokoon Jumala, ett'ei se enempää lewiäisi, muuten joutuu lukemattomat sen uhriksi!

Mutta poistukaamme jo tästä opiumikapakan wästenmielisestä ilmasta! Pistäykäämme raitista ilmaa saadaksemme lähellä olewissa mahdottoman suurissa Lontoon satamamakasiineissa, joihin kaikkien kansakuntain laivat tuowat tawaroitaan. Oppaalleni, nuorelle kauppiaille, jolla on suurein kauppahuoneen nimi, awautuwat kaikki portit, ja astumme rappusia ylös, toisia alas, katselemaan kaikkia niitä ihmeellisiä aarteita, joita kaikki maailman maat lähettäwät Lontoosen. Näissä labryrintipaississa kellarikäytäwissä on kaksikymmentä tuhatta astiaa wiiniä kaikista maanpiirin eri seuduista. Mutta huumaawa haju ajaa meidät kohta jälleen päivänwalaan. Tässä näet jättiläis-

muotoisen holwikäntävän, jossa kaikki Indian maustimet ovat footut wuorenkokoisiin läjiin; nuo sata nippua ruskeata puun kuorta tuolla ovat, niin vähäpätöisiltä kuin näyttävätkin, itjesjään koko suuren suuri pääoma; ne ovat näet kiina-kuorta. Tämä makasiini on täpötähnnä kookospähkinöitä; tuolla on lukemattomat määrät Indian ja Afrikan willien eläinten, tiikerein, leijonain, jaguarein, leopardien y. m. kauniimpia nahkoja, jotka nyt kun onneksi ovat kuolleet, tulewat lämmittämään meidän rikkaitten ihmisten kylmiä jalkoja. Täällä näet lukemattomat kääryt willoja, jotka ovat kaswaneet kaikkien maanpallon lampaitten ruumiilla; tuossa on kaikki maailman maustimet, tuossa itämaitten hienot öljyt, ja tämän makasiinin päällä on sana Ivory (norjunluu). Elehwanttien, wirtahepojen ja muiden senlaatuisten petojen hampaita on täällä kasattu pyramiidien muotoiseksi wuoriksi, ja niissä on pääoma, jonka suuruutta tavalliset ihmiset eiwät pysty laskemaan. Täytyy ihmetellä että niin paljon tuonlaatuisia eläimiä on maailmassa. Nämä summattoman suurten hampaitten wuoret tuottiwat minulle lohdutusta, jota en woinut aawistaakaan. „Mintähden,“ kysyi matkakumppalini, „owat nuo suuret elehwanttien hampaat heitetty noin huiskin haiskin, niinkuin niillä ei mitään arwoa olisi?“ Wastaukseksi saimme kuulla että nuo hampaat oliwat kowertuneet hampaan kolotuksen kautta ja siten käyneet hapraiksi, juuri niinkuin kuolewaisten ihmislasterien pienten hampaitten on laita; sentähden oli ne eroitettu muista. „Sepä wasta lie hampaankolotusta ollut, mikä on häwittänyt sellaisia hampaita!“ arweli ystäwäni. Minä ajattelin niitä monia hetkiä elämäsjäni, jolloin olin hampaankolotusta kärsinyt, ja huokasin sywään sen tiedon johdosta, minkä olin saanut. Suloiselle tuntui tietää että noillakin eläimillä on hampaan kolotusta. Tosin ei tule olla pahansuopa ketään kohtaan, ei wirtahepoa eikä elehwanttiakaan kohtaan. Mutta kun niillä kumminkin on hampaankolotusta, niin on siinä meille lohdutusta kun tiedämme että meillä on niin monta onnettomuuden toweria Niili-, Kongo- ja Gangeswirthojen tienoilla, semmitenkin kun nykyisissä uskosta köyhissä ihmisissä käy yhä tavallisemmaksi kadehtia luonnonihmisiltä sekä aarniometsien eläimiltä niiden hywää mieltä ja häiritsemätöntä hywinwointia. Nyt tulimme oikein tämän asian perille. Ei seisjo jokaisen otsassa kirjoitettuna mitä hän kärsii. Älä siis, ihminen, ole kademiellinen, — elehwanteillakin on hampaankolotusta.

Ennenkuin jätämme satamamakasiinit, tulee minun huomauttaa, että suuri osa näistä tavaroista on saksalaisten kauppiasten omaisuutta. Meidän kansalaisillamme on kaikkialla Lontoossa suuri vaikutus, ja melkoinen osa maailmankaupasta on heidän käsissään. Saksalaiset on taipusampia ja nuorempia kuin englantilaiset, sentähden perehtyvät saksalaiset paremmin muiden kansakuntain oloihin ja omituisuuksiin ja siis myöskin paremmin voivat käydä kauppaa niiden kansa. Kun kulkee Lontoon cityssä ja etehisissä lukee niiden kauppuhuoneiden nimet, joilla siellä on konttoorinsa, niin tähtyy ihmetellä saksalaisten liikemiesten monilukuisuutta ja suurta vaikutusta. Näissä meidän maamiehissämme on, Jumalan kiitos, monta, jotka kernaasti uhraavat omaisuudestaan ihmishyden ja Jumalan waltakunnan tarkoituksiin. Toisia on jotka pyhällä innolla kaikenkaltaisissa seuroissa ja yhdistyksissä työskentelewät tuossa maailmankaupungissa oleskelewien köyhien maanmiestensä hyväksi. Saksalaisia kouluja on koko joukko, ja ne owat enimmäkseen mallisiksi kelpaawia. Dalstonin suuri saksalainen sairashuone on kuuluisa koko Lontoossa. En ikinä unohda sitä päivää, jolloin minut tuntemattomana ja kuitenkin tunnettuna awoshilin otettiin vastaan tässä kauniissa sairashuoneessa. Minua kohdeltiin kun talon wierasta konsanaan, sain vielä leikata paistinkin päivällispöydässä, jossa istuin rakkaitten Darmstadt'ista olewien diakonisjojen keskellä. En milloinkaan saata unohtaa, kuinka minun sitten wirkaa tekewän sijaren rinnalla piti astua niiden monien salien läpi, joissa sairaat makasiivat, sekä sain sanoa sanan heille kullekin. Oi, kuinka onnelliset olivatkaan nuo kansalaisparat, jotka maailmankaupungin melusta ja hälinästä olivat tulleet tähän rauhalliseen leposatamaan, täällä parantuaksensa tai rauhassa kuollaksensa! Kuinka monta tuhlaajapoikaa ja tytärtä olikaan siellä tawannut kodinkaipaus, kaipuu päästä maalliseen ja taiwaalliseen kotiin! Dalstonin „sijarilla“ on waikaa mutta tärkeä tehtävä maailman suurimmassa kaupungissa, mutta minä huomasin heidän pää pystyssä waikka useinkin khynei silmässä käywän tehtävänsä. Mutta tässä sairashuoneessa ei suinkaan pelkkiä saksalaisia ollut tawattawissa. Ei, niin paljon kuin tilaa on, otetaan muitakin kansalaisia vastaan. Ja saksalaisten lääkärien ja saksalaisten sairaanhoitajattarien kunniaksi olkoon sanottu, että Lontoon wiheliäiset ja potilaat tuntewat melkein wastustamattoman halun päästä saksalaiseen sairashuoneeseen. Tapasin siellä englantilaisia ja sloma-

keja, ruotsalaisia ja juutalaisia, puolalaisia ja hispanjalaisia. Ja kun saksalaisilla lääkäreillä jälkeempuolenpäivän on vastaanottotuntinsa, jolloin neuvoja ilmaiseksi annetaan kärsiville, nähtiin ihmisiä joukottain sinne tulwailewan, ja kuulin niin tapah-tuvan jota ikisen päivän. Tämä saksalaisen taidon ja rakkauden menestys ilahdutti sydäntäni.

Saksalaiset ovat myöskin perustaneet monenmoisia oival-lisia rakkauden laitoksia. Tahdon ainoastaan mainita saksalai-sen yhteysluoneen (Finsburg square), jonka herttainen isäntä on pohjoissaksalaisen lähetyksseuran entinen lähetykssaarnaaja. Siinä on kelpo saksalainen majatalo, joka tyhdyttää kaikkien vaatimuksia; siellä kokoontuvat sekä „nuorukais-“ että „kaup-piasyhdistys“. Jälkimäisessä pidetään kristillisiä esitelmiä sak-san-kielellä. Minullakin oli Syyskuun 1 p:nä, siis päivää en-nen Sedanin päivää, ilo monilukuiselle saksalaiselle kuulijakun-nalle kumpaakin jukupuolta ja kaikkia säättyä puhua „Saksan-maan uskonnollisista oloista“. Minkä silloin sanoin, sen tah-don kertoa tässä, että näet saksalaiset voivat paljon oppia eng-lantilaisilta ja että ne ovat hulluja, joll'eivät sitä tee; mutta että he ovat kansansa kavaltaajia, jos he englantilaistuvat. Kes-kellä Vontoota tulee heidän juuri oikein olla saksalaisia ja us-kollisesti koossa pysyä. Mutta heidän tulee myöskin näyttää, ett'ei saksalaisten kristillisyyks ole vähemmin toimintaan kyke-nenä eikä vähemmin rikas hywistä töistä kuin englantilaisten kristillisyyks. Surkeata on, kun monen protestanttisen saksalai-sen „kristillisyyks“ ei ilmaannu missään muussa kuin iwallisissa wastalauseissa kaikenlaisia englantilaisten kristittyihin omituisuuksia ja hullutuksia vastaan, mutta heillä itsellään ei ole mieltymystä englantilaiseen tai saksalaiseen tai mihinkään muuhun kristillisyyhteeseen. Sellaiset kristityt häpäisewät samalla Kristuk-sen ja kansansa nimeä. Wähentyköön heidän lukunsa wähen-tymistään!

2. Pelastawaiset kädet.

Muuan saksalainen ewankeelinen seurakunta Pariisissa oli ferran wuokrannut jumalanpalveluksiansa warten salin, joka wastasi heidän suurta vaatimattomuuttansa. Mutta tuskin oliwat nämä erikoisprotestantit päässeet iloitsemaan huoneen omistamisesta, ennenkuin warsin odottamaton este ilmaantui.

Hiwan tuon uuden „kirjon“ wieresjä oli muutamalla aasilla asuntonsa, ja tapahtui, että se, kentiesi pahoillaan kristillisestä laulusta, woimiensa mukaan korotti äänensä juuri jumalanpalveluksen aikana. Sillä iloista kiitoslaulua vastaan panewat kaikki maailman aasit wastalauseensa, ja liiatenkin kaksijalkaiset. Tarpeetonta on huomauttaa, ett'ei mikään apostoli eikä profeta, saatikka sitten halpa saksalainen pappi, woi saada äänensä kuulufsi, kun aasi huutaa, olkoon se sitten ranskalainen tai saksalainen. Nykyinen maailman meno on niin turmeltunut, että aaseille aina jää wiimeinen sana, ja niin tulee olemaan loppuun asti. Mutta kerran on olewa toisin; kun „siwiät saawat maan peria“. Mutta wielä eiwät asiat walitettawasti ole sillä kannalla, ja meidän täytyy sentähden tulla toimeen niin hywin kuin woimme. Ja sentähden huutawat nelijalkaiset ja kaksijalkaiset aasit yhä huutamistansa. Niin teki myöskin tuo nelijalkainen Pariisissa.

Mutta mitä tekiwätkään meidän weljemme? He wuokrasiwat aasin niiksi tunneiksi, jolloin pitiwät jumalanpalvelustaan ja antoiwat jonkun wiedä sen jaloittelemaan kyllin kauas sen kotopaikasta. Siten oli seurakunta autettu ja myöskin aasi, joka pääsi raittiisen ilmaan ja liikkeeseen.

Tätä parisiin=aasia tai, oikeemmin sanoen, parisiilaisten maanmiestemme ja uskolaistemme oiwallista kakseliäisyhyttä olen usein ajatellut. Walitettawasti saksalaiset ani harwoin Jumalan waltakunnan asioissa osoittawat niin suurta suffeluufta, tervettä ihmisjärkeä ja kakseliäisyhyttä. Mutta Englannissa johtui mainittu aasi usein minulle mieleen. Englannin kristityillä on erityinen kyky saattaa kristillisyys ihmisten huomioon ja raiwata esteet tieltä. Jos ei se olisi sopimatonta, tekisi mieleni arwella, että wapahtaja tuskin Englannissa olisi sanonut että „maailman lapset owat toimellisemmat kuin walkeuden lapset, heidän sukukunnassansa“ (Luuk. 16, 8). Useimpa walkeuden lapset Englannissa minusta tuntuu liian toimellisilta. En myöskään luule, että wapahtajamme olisi pitänyt kaikki mitä walkeuden lapset Englannissa tekewät in majorem Dei gloriam (Jumalan nimen kunniaksi) walkeuden lapsille sopiwana. Kohta tulee puheiksi monta seikkaa, joita tällä tarkoitan.

Mutta se on myönnettävä, että Englannin kristityt pitävät huolta siitä että ewankeliumi tawalla tai toisella kohtaa sinua, misjä liikkunetkin. Kautateitten odotusfaleissa näkee usein n. s. raamatunpyöriä. Tarwitsee wain wäentää niitä, niin

esiintyy heti ihana lohdutus- tai herätys-sana raamatusta. Matkatalojen makuuhuoneissa tapaa säännöllisesti raamatun, jonka joka kristillinen yhdistys sinne on pannut, enkä milloinkaan tawannut jollain tawoin liikaantunutta. Eikä siinä kyllä, wieras-huoneitten seinillä nähdään kauniissa puitteissa wäripainoksella painettuja raamatunlauseita. Suuren suuret ilmoitukset kaikilla julkisilla paikoilla kehoittawat saapumaan erityisiin jumalanpalveluksiin ja kristillisiin juhliin, tilaamaan kristillisiä aikakauslehtiä, rupeemaan kristillisiin yhdistyksiin j. n. p. Romeassa Guild Hallissa luemme seinällä Lontoon kaupungin kilpilauseen: „Domine dirige nos, — nos nostraque Domino!“ (Herra, johda meitä; itsemme ja omamme jätämme Herran haltuun). Yksin Lontoon pörssin korokuma-koristeessa tervehtää meitä kallis raamatun lause: „Maailma on Herran ja kaikki mitä siinä on,“ ja sangen hyödyllistä olisi, jos siihen taloon koonnut wäri rahapohatat aina pitäisiwät sitä sanaa mielessään. Kauduilla jaetaan julistuksia, toreilla pitäwät kaikenkalaiset saarnamiehet puheitaan, jotka useinkin päättywät hywinkin oudosti.

Yhmiset Englannissa liikkuwat epäilemättä werrattomasti paljoo wapaammin kuin meillä. Annetaan arwoa toisten omiksiuudelle ja jätetään se arwostelematta. Silloinkin kun se menee mielettömmyyteen saakka, ajatellaan: „Mitä se sinuun koskee?“ Poliisi sallii sellaisen wapauden puheissa ja toimisissa, että se meistä tuntuu suorastaan satumaiselta. Sillä puolen Englannin kanawaa arwellaan, että, jos ihmisten sallitaan tehdä hyökkäyksiä niin kauas kuin mahdollista, he wähemmin tulewat jaattelemaan wallankumouksellisia puuhia, kuin jos heitä joka puolelta wastustetaan etuwarustuksilla ja wallihandoilla, ja seuraus joka tapauksessa osoittaaakin englantilaisten käytöllisyyden etewyyttä.

Sentähden on kristityillekin tullut paljoo helpommasi tuoda julkisuuteen wakuutuksensa, — paljoo helpommasi myöskin saarnata kristinuskoa „katoilta“. Kurja ihmisten pilkan pelkääminen masentaa meillä tuhansittain jaloja woimia. Tämä ei ole samassa määrässä laita Englannissa. Ensiksikään ei englantilainen pelkää niin paljon pilkkaa; sitä paitsi ei hänen tarwitsi sitä peljätäkään niin paljon, koska, kuten sanottu, täällä wähän huolitaan toisista. Kuitenkaan, olipa tapaus mikä tahansa, ei häntä pilkata, jos huomataan, että rehellisesti tarfoittaa ihmiskumppaniensa hywää. Semmoisen liikkeen, jommoista täällä tarfoitetaan sanalla „pelastusarmeija“, tukahduttaisi Saksa-

jo heti alussa melkein koko sanomalehdistö masentamalla pilkallansa. Sitä vastoin suuret ja pienet Englannin sanomat sanovat: „Antaa heidän olla, heidän tapansa on sellainen; odotakaamme nähdäksemme, minkälainen hedelmä on.“

Olkoonpa niinkin, kyllä meille, kun käymme edempänä tervehtimässä pelastusarmeijaa, tulee liiankin selväksi, että Englantilaisien uutteruus jotenkin usein on sokea, etsiessään uusia pelastuskeinoja, ja että se siis usein etenee harhaankin. Mutta ilolla minä ajattelin pariisin-aasia, kävellessäni muutaman ystäväni kanssa Waterloo-Road'in lävitse, eteläpuolella Tems'ia. Siellä on, vähän matkaa Spurgeon'in tabernaakelista, hyvin suuri tanssitali, missä ennen irstaus ja kaikenmoinen saastaus oli vallalla, sillä tämän seudun köyhä väestö on sangen raa'kaa. Nyt kertoi minun seuraajani, että rikkaat kristilliset ihmiset olivat vuokrataneet tämän huoneuston, että he sinne olivat toimittaneet hyvän ravintolan — missä kuitenkään ei tarjota mitään päihdyttäviä juomia — ja että he sallivat pitää siellä kaikenmoisia kokouksia, kunhan ne waan eivät ole epäsiweellisiä. He tekivät aiwan oikean periaatteen mukaan, että kansalla pitää olla huvitusta ja hauskutusta, ett'ei se alinomaatahdo weijata ja rukoilla eikä yhtämittäa kuunnella käännhystskertomuksia. Tupakanpolttokin on sallittu Victoriajalissa, ja tämä on suuri myhönnytyks Englannissa. — Liian ohut terä tlyshy pian, ja koko munkkilaitoksen kuten erään yksipuolisen pietisminkin historia on wastustamattomana todistuksena siitä, että liikanaainen hengellisyhy liiankin pian muuttuu hillitsemätömimmäksi lihallsuudeksi. Halu seuraan ja huvitukseen asuu poistamatonna ihmisyhdamessä. Rysymys on waan siitä, josko tätä tarwetta tahtoo tyhdyttää jalolla tawalla, tahi josko tahtoo odottaa, kunnes se muodostuu raa'aksi petomaisuudeksi. „Pelastusarmeija“ tekee waarallista leikkiä, tarjotesaan illat pitkät ihmisjoukoille kiitoslauluja ja shnintunnustuksia huwiksi. Zoh-tajat, herrat, huomaawat luultawasti, ett'ei tämä ajan pitkään kelpaa, ja sentähden owat he panneet toimeen teaterifujeita ja paljasta humbugia rukouksista, shnintunnustuksista ja käännhystskertomuksista. Tämä on waarallinen seikka. Zoka ihmisluonnon tuntee, ei woi ennustaa mitään hywää tästä. Tästä kuitenkän enemmin tuonnempana.

Monet tuhannet wieraat eivät jääneet tulematta Victoriajaliin, sittenkään kun yleisistä nähtäntöpidoista oli poistettu kaikki sopimattomuus ja epäsiweellisyhy. Ulmiin tuli, että kansa

oli tyytyväinen, kunhan heille annettiin jotakin aatteellista. Mutta vieläpä mentiin askel eteenpäin. Minun ystäväni kertoivat nimittäin, että muutamia päiviä sitten näytettiin Victoriahallin näyttämöllä Bunhan'in „Kristityn matkustus“ neljäsfatoista näytöksessä, ja että tuhansiin noussewa wäenpaljous äänetönnä seuraa kummallisen näytelmän kulkua. Tätä vastaan woisi olla yhtä ja toista sanomista. Kaikesa tapauksessa ovat „passioninäytännöt Oberammergau'ssa“, joissa esitellään ristillä kuolewaa wapahtajaakin, vielä arweluttawampia. Minä puolestani toiwotan onnea tälle englantilaisten welijien keinolliselle „keksinnölle“ tällä keinoin johtaa ewankeliumin ajatuksia rahwaasen, ja minä kehoitan heitä iloisesti: „jatkakaa!“

Katsokaapas, tuossa kiwuloinen englantilainen tyttö, joka ei woi mennä huoneestansa pois eikä siis käydä terwehtimässä köyhiä ja kurjia ihmisiä. Mutta hän tahtoo kuitenkin mielellänsä jotakin tehdä ja hän rukoo waloa Jumalalta. Ja sitä hän saakin. Kohta on hän innoikkaasti toimessaan neuvoen luopumattomilla langoilla suuriin walkoiisiin willapeitteisiin ihania raamatunlauseita, niinkuin 1 Mos. 3, 15. Joh. 3, 16 tahi Matt. 18, 11. Nämät peitteet joutuwat sitten sairashuoneisiin. Joka tietää, kuinka niissä on laita, joka etenkin tuntee, kuinka pitkälliseltä aika paranemassa olewasta tuntuu, hän hymärtää, kuinka suureksi hyödyksi nämät lämpimät raamattupeatteet ovat ei ainoastaan ruumiille, waan myöskin elämää ja waloa himoitsewalle sielulle, ja että ne neuwowat monelle kadotetulle pojalle ja tyttärelle tien kotiin.

Siunattu olkoon myös se englantilaineu tyttö, joka ensiksi teki sen sywän ja yksinkertaisen päätöksen, että hän joka päivä ilahutti sairaita muutamassa sairashuoneessa tuomassa heille tuoreita kakkia. Tämä jumalallisen suuri lapsen ajatus on siten tullut käyntätöön sadoissa englantilaisissa sairashuoneissa, — ehkäpä meillä Saksassakin? — Kukka — kuinka pieni esine tämä kuitenkin on! Miljoonittain niitä lakastuu, eikä yksikään ihminen pidä niistä wäliä, ja toisia miljoonia nähdään tosin, mutta ei kukaan niistä iloitse. Heidän omistajainsa sydämissä on liian paljon hywyhttä tahi ne ovat turmeltuneet ja kuihtuneet liiallisesta itsekkäystä nautinnosta. Kuinka wähän kuitenkin kuskassa on, ja kuinka paljon siinä sittenkin on sairaalle ja surkastuwalle, se on elämän sanansaattaja kroleman huoneessa, sydämellisen rakkauden sanoma yksinäiselle ja hyljätulle. Minä näin erään jalon naisen käwewäntö iselta sairashuoneelta toi-

selle jokaisen ääreen asettaen pienen astiallisen kuffia ja jokainen sairaa sai osaksensa osaaottawaisen katseen tahi jonkun sanan. Vielä näen minä kuoleman pienen saksalaisen tytön, jonka vanhempien, jotka olivat siirtolaisia, täyhti jättää jälkeensä sairashuoneeseen; minä näen vieläkin tuon yksinäisen lapsen kuolemaisillansa tarttuwan kädellensä valkoiseen ruusuun ja onnellinen hymy huulillansa nukuwan kuoleman uneen. Minä näen vieläkin vanhan juutalaisen valkoisine partoinensa ja hiuksinensa. Hän oli paennut Wenäjältä kuollaksensa Lontoossa saksalaisten sisarien hoidossa. Hänelle annettiin wihko kärsimyskuffia lisäämällä muutamia sanoja Kristuksen kärsimyksestä. Jo ennenkin oli Kristuksen rakkaus wähitellen vaikuttanut hänen sydämeensä. Mutta tällä hetkellä walui runsaasti kyhneleitä hänen filmistänsä, ja hän sanoi hitaasti wetäen sydään henkeänsä: schalom, schalom, schalom! (rauha, rauha, rauha!). — Minä näen vielä tawattoman kauniin englantilaisen laiwapojan, joka oli pudonnut mastosta Westindia-tokassa ja katkaisut molemmat jalkansa, mutta jonka sydän vielä oli perin turmelematon. Kun nainen hänelle ojensi wihkon orwoffia, ilosta riemuiten hän sanoi: „Tänlaisia kuffia kasvaa kotona meidän puutarhasssa; woi, kuinka minä olen iloinen! Nyt tulen minä kohta jälleen kotiin!“

Jospa kuitenkin rikkaat ihmiset tietäisivät, kuinka suurta taiwaallista riemua he voisivat saada aikaan, jos tahtoisivat uhrata hiuffaksenkaan halpa-arwoisista rahoistansa! Jospa he tietäisivät mitä puhdasta ja suloisista iloa he itse voisivat saada nauttia, jos he tällä tawalla tahtoisivat ilahduttaa ja wirwoittaa kärsiwä ihmisiä! Jospa etenkin ne tuhansittain tuhannet nuoret naiset, jotka joutilaina seisowat torilla kuluttaen hukkaan aikaansa kurrjalla turhamaisuudella, samalla kuin maailma heidän ympärillänsä on täynnä sydämiä, jotka janoawat pisaraa rakkautta, jotka janoawat ainoata pientä todistusta siitä, että edes joku vielä täällä maan päällä heitä ajattelee, — oi, jospa sen tietäisivät, kaikki nämät ihmiset, joilla on niin yltäkyllin rahoja, kunniaa, neroa ja aikaa, — nähtäisipä tämä maailma kohta toiselta! Jumalan kiitos, sen tietää moni ei ainoastaan Englannissa, vaan myöskin Saksassa, eikä heidän nimensä ole kirjoitetut ainoastaan taiwaassa; eipä suinkaan, ne loistawat maassakin mitä kirkkaimmassa walossa. „Mutta kussa ne yhdeksän owat?“ —

Mitä etenkin „parempien sääthjen“ kristillisiin naisiin tu-

lee, uskaltawat he Lontoosja ryhtyä semmoisiin asioihin, jommoisiin heidän sakkalaiset sisarensa eivät koskaan voisi koskea. Rauheimmissa pesäpairoissa, joita ei tarkemmin voi kertoa waan jotka siweellisessä suhteessa ovat sellaisia likawiemäreitä, että ne muistuttawat kauheimpia kertomuksia vanhasta Romasta, — näissä kortteereissa saattaa tawata moisia, jotka Uusi Testamentti kädessä käwelewät huoneesta toiseen etsimässä kadotettuja. Yksin öijissä kokouksissakin, joihin langenneita naisia kutsutaan, näkee naisia korkeimmista jäädystä ojentawan pelastusta semmoisille, jotka ovat alentuneet lähelle eläinten kanta. Minä en kerro tätä kehoittaakseni sitä suorastaan seuraamaan. Me olemme nähneet, että englantilaisen luonne ja englantilaisen elämä sallii paljon semmoisia asioita, jotka ovat naisilta kielletyt, ja kieltää paljon, jotka meillä taas ovat sallitut. Monet ilmiöt kristillisen elämän alalla Englannissa tuntuwat meistä suorastaan soppimattomilta, kun meillä on ainoastaan kertomus paperilla niistä; mutta ne tuntuwat paljon luonnollisemmilta, kun me näemme ne sillä alalla, missä ne owat alkunsa saaneet.

Toisin on paljon myöskin ehdottomasti hyljättävää johonka minä luen ilman armoa naisten saarnaamisen. Kumppalini ja minä tulimme Lontoon itäisestä osasta suuren rakennuksen luo, joka oli melkein teaterin näköinen. Mahdotoman suurella paperilla oli ilmoitettu: „Täällä laulaa Mr. Parker ja saarnaa Miss Parker tänä iltana klo 8.“ „Meidän pitää mennä sijaan“, sanoin minä tietysti, ja niinpä teimme. Me tulimme hywin suureen saliin, johonka mahtui kaksi tuhatta henkeä; perällä oli lava, joka ulottui mahtawan suuriin urtuihin. Wähitellen tuli huone tähteen firjawaa joukkoa. Silkeimpiä roistonaamoja näki jaloimpain ja hienoimpain kaswojen wieressä. Kumppalini kertoi, että rikas, kristillinen oluenpanija, — joll'en wäärin muista, on hänen nimensä Chairington — oli rakentanut ja hartausharjoituksia warten sijustanut tämän rakennuksen; että sama mies paikka paikoin köyhimpiin kortteereihin oli toimittanut loistawia rawintoloita biljardineen, lufu- ja musiiki-huoneineen. Näissä rawintoloissa saawat kailki, jotka käyntäntywät siivosti, mitä parhaimman rawinnon hywin halvasta. Ainoastaan päihdyttäviä juomia (siis olutta-kaan, jonka ansio perustajan koko rikkaus on) ei saa. Omenawiiniä, limonaattia, maitoa ja muuta senlaisista ou siellä sitäwastoin saatavana miellyttävässä muodossa erinomaisesti wälifoidusta warastosta, johonka wakuutukseen tulin omasta koke-

muksestani. Pääsy kaikkiin äsken mainitsemiini huoneisiin on vapaa. Minun kumppalini sanoi minulle, että nämät laitokset ovat tehneet sängen hyvän vaikutuksen satoihin rappiolle joutuneihin ihmisiin, ja sehän onkin luonnollista.

Mutta palatkaamme „jumalanpalveluspuheesemme“. Emme kauan tarwinneet istua, ennenkuin uruista alkoi kuulua sydäntä sulattava esifoitanto. Sitte esiintyi mustapartainen ja jokseenkin siivonaamainen herra ja esitteli itsensä Mr. Parker'iksi. Hän piti rukouksen, joka ehkä olisi ollut mieltä ylentävä, joll'ei se olisi ollut niin tawattoman pitkäweteinen. Mutta hän alin-omaa matki samoja harwoja lauseita loukkaawalla tawalla, ja tuntuipa oikein helpottawalta, kun hän wihdoin sanoi „amen“. Nyht tuli paras osa nimittäin laulu. Jumala oli tosin antanut tälle miehelle harwinaisen laulu-äänänen, ja se ansaitsee ainoastaan kiitosta, että hän sitä tahtoi käyttää kunniaksi Jumalalle joka sen oli hänelle antanut, ja ihmiskumppaniensa iloksi ja mielenylennykseksi. Hän lauloi siis useita hymniä hywin ylewällä tawalla, eikä siis sellaisessa galoppi-tahdisssa, joka tawallisesti on wallalla englantilaisten firkkolaulussa. Mutta me lauloimme taitomme mukaan loppusäkeet, sitten kuin yhdellä pennyllä olimme ostaneet itsellemme pienen laulukirjan. Tämä kaikki oli siis, niin kuin pitikin. Mutta nyht piti Mr. Parker johdannoksi seuraawaan lauluun pienen puheen, jonka pääsisällys oli seuraawa: „Se laulu, joka nyht seuraa, on Moody'n tekemä; se on erinomaisen ihana ja se on jo usein tehnyt ihmisiä. Silis-iltana tätä hymniä laulettaessa heräsi kolme nuorukaista kuolemasta elämään. Sittemmin nähtyntyvät he tässä lawalla. Minä toiwon Jumalan kautta, että tämä laulu tänäkin iltana näyttää tenhowoimansa. Mjatelkoon kufin teistä, jotka ette vielä ole pelastetut, itsöksensä todenteolla, jos ehkä hänenkin Damaskushetkensä lyö juuri nyht, kun tätä laulua lauletaan.“ Nyht lauloi hän laulun, jonka nuotti todellakin oli sydämeen käypä ja unhottumaton. Joka wärssy loppuu näillä ihanilla sanoilla: „Take me as I am!“ (Ota minut sellaisena, kuin olen!), siis aiwan ewankeelisesti ja kristillisesti. Mutta nyht toi hän esiin koko laitoksen taidetemppeja meitä liikuttaaksensa. Ne monet äänenwaihdoukset ja wäristykset, joita herra Parker laulusansa käytti kertoessaan säettä: „Take me as I am“, tuntuivat minusta, wähimmin sanoen, tuskin mieltä ylentäwiltä. Mutta sitten antoi hän merkin urfujen soittajalle, joka tuli hänelle apuun milloin wienosti ja haaweksiwasti, mil-

loin koko wiimmeisen tuomion jyrinällä säestäen; sitten komenfi hän: „Ladies only!“ (ainoastaan naiset!); sen jälkeen: „Gentlemen only!“ ja siten alinomaa jotakin uutta ja aina kuitenkin samat sanat: „Take me as I am“. Näistä ponnistuksista huolimatta ei kukaan ilmoittautunut laavalla, joka juinkaan ei ollut kummallista, jos englantilaisilla tämän toimituksen kestäessä oli samat tunteet kuin saksalaisella papilla. Nyt seurasi rukous, jonka kestäessä kaikki läsnäolijat olivat polwillansa. Välittömästi tämän rukouksen jälkeen herra Parker ilmoitti, että hän ja Miss Parker huomenna lähtisivät pitkittämään ewankeliuminlewithstointansa Brighton'iin. Wiimmeiseksi oli hänellä annettavana sekin tieto, että herra Chairington iloisensa siitä, että tässä salissa kävi yhä edelleenkin lukuisasti wäkeä, oli päättänyt repiä sen alas, ostaa sen ympärillä olleet rakennukset ja rakentaa saarnahuoneen, jonkaalaista ei olisi koko maailmassa. „All right!“ — Amen, Amen! — Halleluja! — „Very well“. — „Victoria!“ kajahteli sadoista farkeista ja hienoista kauhoista. Minä olin jo tullut arwostelwalle tuulelleni ja minusta tuntui tuo hurskas kehuminen paljon inhottawammalta, juuri sentähden että se oli olewinansa hurskasta. Kuitenkin minä vielä siesin tätä hetkisen, koska herra Parker oli sanonut, että hänen sisarensa nyt puhui muutamia sanoja läsnä-olewain herätykseksi. Niwan oikein, tuossa hän jo seisoi, noin 30 vuoden wanha tyttö, osoittaen semmoista rohkeutta, että se minua kauhistutti. Mutta hän ei edes räpähyttänyt silmiänsä. Tällä naisella oli jokseenkin korkeapiirteiset kaswot, ja hänen äänensä kajahti hywin joka päiväiseltä. Mutta waikka hän olisi ollut kaunis kuin enkeli ja waikka hänen äänensä olisi sointunut kuin enkelin ääni, olisin minä kuitenkin ollut suutuksissani siitä, että nuori, suuresti itserakas naisolento täällä toi tarjolle todellisia tai luuloteltuja kristillisiä kokemusiansa kahdelle tuhannelle ihmiselle molempaa sukupuolta kaikista kansanluokista. Tämä ei ole ijanakkaisuuteen saakka ei naisellista eikä kristillistä, sanottakoonpa siitä mitä tahansa. Minä en sentähden kestänyt tätä kauempaa ja minä sain tarpeekseni jo alusta: „Minun aineeni on: wuoret. Minä tahdon teidät wiedä ylös Jumalan rakkauden waloiille kuffuloille; minä tahdon näyttää teille, mitä hän on tehnyt minun sielulleni ja mitä hän tahtoo tehdä teidän sieluillenne. Minun tekstini on Korkeassa weisussa, luf. 7, w. 11 ja 12: „Tule, minun ystäwäni, käykä ämme ylös wuorille!““

— Mitä minuun tulee, menin minä ulos kadulle ja kiitin Jumalata siitä, ett'ei se ollut minuun waimoni tahi tyttäreni, joka tuolla sijässä puhui. Minä ihmettelin ankaran apostoolin kiel-
 lon wiisautta: „Teidän waimonne pitää seurakunnissa ääneti oleman“. — Mutta aiwan toisin ajattelin minä mie-
 hen laulusta, jonka olin kuullut. Jos kaunis ääni on iha-
 nimpia Jumalan lahjoja ja jos kaunis ääni vaikuttaa melkein
 tenhoowalla woimalla sydämiin, — minkätähden semmoinen ääni
 ei woiji ruweta ewankeeliumin palvelukseen? Englannin ja
 Amerikan kristityt owat aikaa sitten jo antaneet käytännöllisen
 ja toteutetun vastauksen tähän kysymykseen. Eipä siinä kyllin
 että harjoitetut köörit katoolisten messujen tapaisissa jumalan-
 palveluksissa waltiofirkon tuomiokirkoissa esittävät arwoikkaim-
 pia mestariteoksia, — ei niinkään, myöskin herätyskokouk-
 sissa tehdään kaikilla kauniit äänet Jumalan enkeleiksi ja
 palvelijoiksi. Onhan Moody'n menestys maailman mainio;
 mutta kaikilla Englannissa huomaamme pyrittävän laululla
 kohottamaan enimmäin rappeutuneita ja sywimmälle wajonneita
 ihmisiä lähemmäksi korkeinta ja ijäistä ihanteiden maailmaa.
 Ja tässä on kyllä nainen yhtä hywin paikallansa kuin mieskin.
 Minun mielestäni on oikein erinomaista, kun esim. Englan-
 nissa kokoowat kaikkein köyhimpiä ihmisiä antaaksensa ensiksi
 lämpimällä kädellä näille nälkään nääntymäisillään olewille run-
 saan ja woimakkaan aamiaisen ja sitten laulaaksensa heille
 jotakin. Maan ylhäisimpien ja jalosukuisimpien naisten ja
 herrain joukossa löytyy sellaisia, jotka eiwät ole liian ylpeitä
 tekemään tätä rakkauden työtä. Tämä onkin yksi Englannin
 „pelastawista käsistä“, ja minä luulen että meillä on siitä
 opittawaa.

Me saksalaiset olemme, kuten sanotaan, maailman enim-
 min musikiin taipuwainen kansa. Olkoonpa kuitenkin miten
 tahansa, vaikuttaa ihana musiki meidän köyhiin warmaankin
 yhtä paljon kuin Englannissakin köyhiin. Näemmehän että ylhä-
 näinen ja alhainen rahwas suoraan sanoen jumaloitsee „säwel-
 ten maailman primadonnaa“, niin että waljastawat hewoset
 hänen waunujensa edestä itse wetääksensä niiden asemasta, niin
 kuin muutakin samanlaista häpeällistä sopimattomuutta. Kui-
 tenkin nähdään tässä, mitä musiki voi aikaan saada. Mutta
 mitäpähän siitä olisi, jos ne kristityt, jotka owat saaneet iha-
 nan äänen, tahtoisiwat käyttää sitä Jesuksen palvelukseen —
 eiwätköhän he woiji tulla hywinkin vaikuttawiksi ewankelistoiksi?

Eiköhän tässä olisi tie awoinna ewankeeliumin lewittämistä warten rahwaasen. Eiwätköhän ihanat hengelliset laulut tosin-kaan olisi Jumalan enfeleinä, jotka lempeästi ja hiljaan wai- kuttawat sydämeen? Minkätähden eivät nuoret naiset saisi muualla kuin ainoastaan perhe-seuroissa ja akateemiain musiiki- iltoina sallia kuulla ääntänsä, jonka he owat Jumalalta saa- neet? Minkähäntähden meillä on niin waikeata koota äänilah- jaisia henkilöitä korkeammista säädyistä kirkko-kööriksi? Niin miksikä? Minun mielestäni on kaunis ääni leiwiskä, jonka käyttämisestä omistajan kerran tulee tehdä tili, yhtä hywin kuin niistä rahoista ja omaisuuksista, jotka Jumala on hänelle suo- nut tässä elämässä. Tässä pitäisi kristillisten tirehtööreihin tulla awukki tuumien, mitä tässä suhteessa olisi tehtävä. Heidän tu- liisi itsekseen tuumia, josko ehkä ihanan, kristillisen hengen elä- hyttämän musiikin kautta woisi waikeuttaa niitten sydämiin, jotka eivät tahdo kuunnella pitkiä saarvoja. Tietysti tähtyisi tätä kaikkea tehdä ilmaiseksi ja ilman rahatta. Myöskin minun mielestäni voitaisiin ei ainoastaan warjinaisia jumalanpalwe- lukkia ja liturgioja, waan myöskin niin kutsuttuja tieteellisiä ja kansantajuisia luentoja pidettäisjä, ja useissa muissakin tilai- suuksissa, sekä alussa että lopussa laulaa joku kaunis kwartetti. Silloinhan warmaan woisi tietää saaneensa jotakin hywää waiwoistansa. Voi kuinka kuuwaksi ja proosallisiseksi, kuinka wä- rittömäksi ja soinnuttomaksi me saksalaiset protestantit olemme enimmäkseen tehneet uskonnon, waike ewankeeliumi kuitenkin on paljasta runoutta. Enkelien laulaessa se tuli maailmaan; myös- kin saattaa se laulamaan kaikki ne, jotka sen oikein käsittävät. Eikä meille ole sanottu muuta tulewaisista jumalanpalweluksista taiwaassa, kuin että kaikki on paljasta musiikia ja laulua.

Kuitenkaan emme vielä ole taiwaassa, waan Lontoon itäisen osan kaduilla, joilla, kun kaasun walo on päivän wa- loiksi waihtunut, elämä suinkaan ei ole taiwaallista. Oltuamme Parker'in kokouksessa oli kadulle tullut vielä enemmän wäkeä. Mutta minkälaista wäkeä! Siellä wiliisi itsensä myymistä harjoit- tawia naisia; — sadoittain näki näitä kurjia olentoja, joiden jou- kossa oli 12—13 wuotisia lapsia. Heitä oliwat tahtoneet ottaa kädestä wiedäksensä mukaansa. Voi, älköön kukaan tuomitko näitä sywälle wajonneita! Kuinka woisiwatkaan lapset, jotka kaswawat semmoisessa kaupungin-osassa, jotka aamusta iltaan saakka näkewät semmoisia kauheita asioita, joilla ei ole aawis- tustakaan perhe-elämästä, jotka enimmäkseen eivät käy mitään

koulua, eivät näe eivätkä kuule mitään kristin-opista ja siiveel-lisyydestä, — kuinka voisivatkaan sellaiset wälittää pahetta? Eipä olekaan ihmeteltävä, jos he lankeewat; ihme on, jos he lankeemuksesta säilyvät.

Kas tuossa rahalle alttiita naisia, joista osa häilyttelee soihtuja käsissänsä, kaikki enemmän tahi vähemmän juowuksissa, tukka puoleksi tahi kokonaan hajallaan, — niin tanssiwat he hurjasti kuin raiwottaret, melkein tenhomoimalla temmaten muksaansa miehiä ja nuorukaisia, laajoissa piireissä muutamien soittomiesten ympäri, jotka soittawat inhottawia walssinuotteja. Toden totta, me olemme Sodom'in kaduilla; ei mitään puutu. Ja kuitenkun on täällä jotakin toisin. „Sata wanhurskasta“ on keskellä tätä Sodomia, eivätkä he ainoastaan ole siellä, waan he myöskin pyhässä innossaan owat toimesa heittäen sywimmälle wajonneille pelastusnuoraa heidän perikatonsa kui-luun. Kuinka tätä tehdään, sen olemme jo ennen maininneet; siitä on useinkin paljon kirjoitettu.

Mutta mitäs tämä on? Etäältä kuuluu iloinen raitas marssi ja woimakas laulu. Luulisi sotamiehiä olewan tulossa, ja tämä onkin jotain senkaltaista. Keskele pakanallista saas-taisuutta marsii liehuwin lipuin pataljoona pelastus-armeijaa. Minä en voi kieltää, että tässä oli jotakin ylewää. Oli aiwan kuin Jumalan kaupunki heti tahtoisi ruweta julkiseen taisteluun Jumalan wihollista Babel'ia vastaan. Walssimusiikin täntyi antaa tilaa „pelastusarmeijan musiikille“, sitten laffasi wiimemmainittukin. Rahwas laffasi tanssimasta ja meluamasta ja tunkeusi parwittain „pelastus-armeijan“ pienoisen joukon ympärille. Wanhanpuoleinen päihtynyt nainen huusi pilkallisia sanoja. Mutta häntä löi nyrkillänsä wasten naamaa kowakou-rainen, raakamainen merimies niin, että hän meni tiehensä werisenä ja ulisten. „Sen lohikäärme,“ sanoi merimies, „joll'et sinä tahdo kuunnella, niin woithan sinä madellä rotkoosi. Tähtynhän jokaisen saada puhua, waikka hän puhuisikin tuhmuuk-sia!“ Se oli oikein englantilaista.

Tällä kertaa emme tahdo tutkistella, kuinka paljon jär-jellisyhtä tahi järjettömyhtä pelastusarmeijan sotamiehillä oli kuunneltawaksi tarjottawana, koska me kohta tulemme heitä terwehtämään heidän omaan pääfortteeriinsa. Mutta mennessämme pois kuulemme me yhden näistä „pelastetuista“ laikuwalla äänellä sanowan: „Minä olin repaleretku, eikä minulla ollut muuta kuin ryyshjä, niinkuin useimmilla teistä nyt; mutta nyt,

kun olen pelastettu, elän minä kuten gentleman ainakin ja minulla on joka päivä lammaspaistia pöydälläni." Tämä uskon hedelmä teki tietysti syvän vaikutuksen kuulijoihin.

Edellä olemme jo huomauttaneet, ett'ei leikillisyyttä puuttuisään tilaisuudessa Englannissa. Sitä huomaa jumalanpalveluksissafin. Siitä pitävät huolta jo ne monet pienet lapset, aina kapalolapsesta saakka, joita kyllä mielettömästi kuljetetaan mukana. Minä näin noin kolmen vuoden ikäisiä lapsia, jotka Prayer Book'insa edessään aina näyttivät etsiwän tarwittawaa paikkaa ja hywin pyhän- ja juhlallisen-näköisinä oliwat löytäwinänsä sen. Jotkut tekivät joksenkin selwästi kuuluvia muistutuksia papista ja muista. Mutta se ei wetänyt min-käänlaista huomiota puoleensa. Englantilainen on firkossa paljoa suuremmassa määrin kuin me ja ehkä liiakifin at home s. o. kotoisasti rattoisa. Mutta myöskin tänä yönä, heittäessäni silmäykseni alhaisen wäestön kauheaan pimeyteen ja kuiluihin, huomasiin minä sywimmän kurjuuden rinnalla iloifimman leikillisyyden. Tuossa esim. seisoi kaasulyhdyin alla mies, jolla oli monta koppaa kaikenlaisia eläimiä, joita hän kowalla äänellä kaupitteli. „Tämä kissa pyhtää kaikki rotat sinun huoneistasi neljä kertaa neljässä kolmatta tunnissa; eikä sinun tarwitse muuta, kuin olla sille antamatta ruokaa. Jos vielä yhden wiikon kuluttua ainoataan rottaa olisi neljän seinäsi sijäpuolella, niin minä rupeen waikka orjaksesi ja vielä lisäksi lahjoitan sinulle tämän papukaijan, — joll'en minä jo fikfi ole myhnyt sitä. Kissan huusi wihdoin 1 shillingistä 7 pence'stä nainen, jonka sääty oli jokseenkin epätietoinen; hän otti pedon lempeästi syliinsä ja silminnähtävästi se tuli hywin toimeen uuden haltijansa huostassa. — „Katsokaapas tätä willakoiraa! — Kuka tahtoo ostaa sen? Wiisi shillingiä ei ole siitä liian paljon; se oppii kaikki ihmisen konstit neljäsätoista päivänsä. Katsokaas waan, se syö jo molemmilla käsillessään niinkuin tähdellinen gentleman!" Ja se söikin todella, käyttämällä molempia etukäpälobitään, niin somasti, että useimmat saksalaiset woi-siwat oppia siltä syömistaitoa. Wihdoin tuli sillekin ostaja, joka siitä antoi wanhan taskukellon puhtaan rahan asemesta.

Sillä tavoin olin wähitellen tullut jokseenkin uuvuksiin; mutta wäsymätön seurakumppalini kehoitti, vielä wiimmeiseksi menemään waraskortteeriin. Mutta hän muistutti minua panemaan kelloni ja kuffaroni samaan taskuun ja pitämään käteni siinä. Me tulimme pimeälle kadulle. „Mitähän tuo suu-

ri, walaistu huone tuolla on?" kysyin minä. „Se on kaikkein pahimmanlainen tanssi-huone. Sinne ei lasteta ketään sisään, ennen kuin hän etehiseen on pannut weitsen, revolverin, wäkipuukon tahi muun murha-aseen, joka hänellä ehkä sattumalta on mukanaan. Ilman tätä warowaisuuskeinoa tapahtuiksi siellä yhtämittä murhia ja tappoja; „bloody“ (werinen) „werinen nyrkki, werinen nenä, werinen filmä“ on joka kolmas sana englantilaisen alhaisen wäestön suussa, ja jo sillä on, surullista kyllä, hywä syh käytetään tätä sanaa niin usein“. — Tulliesamme waraskatujen nimellä tunnetuille kaduille, tapasimme me katusaarnaajan, joka erämaan saarnaajan tavoin huusi woivoteluaansa kadotetun maailman yli, waikkei hänellä ollut muita kuulijoita kuin wanha waimoihminen ja kuusiwuotias lapsi. „Olkaa nyt waroillanne!“ sanoi kumppalini, kuin poikkesimme pimeälle korkeitten huoneitten ympäröimälle kadulle. Mieleni tuntui wähän kolkolta. Heti tulikin hywin kohteliaasti mies, jolla oli ainoastaan kurjia nutun ja housujen jätteitä yllänsä, ja sanoi: „Hywä herra, teidän waatteenne owat tahraantuneet walkoisiksi“. Hän walmistautui minua pölyyttämään ja samalla epäilemättä ottamaan saalista minun taskuistani. Kumppalini kyllä karfoitti hänet pois kowasti huutamalla: „Polisemen!“ jonka jälkeen repaleinen mies katosi; mutta kimeä wihellys kuului ja samanlainen wastaus tuli useasta pimeästä nurkasta. Minä tunsin kylmän wäristyksen ruumiisfani, mutta minulla ei ollut kyllin rohkeutta ilmaistakseni pelkoani. Siten jatkamme me waellustamme. Tuolla keskellä katua istuu tulikouran ympärillä, joka on tulisilla hiilillä, pieniä poikia ja tyttöjä paistamassa potaattia ja kastanjoita. He owat niin iloisia, kuin ainoastaan lapset woivat olla, sillä heidän illallisansa on walmistumaisillaan. Mutta näitten nälistyneitten lasten riemu tuli äärettömäksi, kun minä heitin muutamia pencinkappaleita heidän syliinsä.

Me pistäydimme parisfa tahi kolmessä englantilaisessa boarding house'ssa ja tahdoimme uskotella, että meillä oli siellä jotain tekemistä kysymällä, josko siellä oli ketään jaksalaista. Meidät karfoitettiin tosin nauramalla ulos, mutta saimme kuitenkin aikaa heittää filmäyksen näihin salaperäisiin huoneisiin, joidenka kaikkien perällä kamiinisfa oli takkawalkea, — ainoa walo, mikä koskaan loisti tässä kauheassa pimeydessä. Miin, kauhea siellä todellakin oli näky. Zhmiisiä molempaa sukupuolta ja kaikenikäisiä, melkein kaikki kurjimpiin repaleisiin puettuina,

monet juowuissija, toiset vielä juoden ja pelaten, seisoi, istui ja makaili siellä sekasin. Muutamia „fänkyjä“ ja „istuimia“ näki pitkin seinää ja suurella paperilla oli ilmoitus: „Täällä maksaa yönvietto 1/2 pennyä“; joka tahtoo tuolin saa maksaa yhden pennyn; istuin maksaa kassi, wuode kolme pence'ä.

Minä woin tuskin hillitä hyyneleitäni, nähdeskäni tätä ihmiselämän kurjuuden sywyhttä. Jospa kaikki nämät ihmiset woisiwat kertoa kaikki, mitä heille oli tapahtunut, ennenkuin olivat tulleet tähän helwetilliseen paikkaan, — mikähän romaani siitä tulijikaan! Mutta minä pelkään, että pieni sana: brandy (palowiina) useimmissa tapauksissa olisi selityksenä kauheaan arwoitukseen.

Minä olin iloinen, jälleen tultuani raittiisen ilmaan. Me menimme nyt takaisin city'yn, istuen korkealla ratawaunujen fatolla. Meidän allamme oli melu ja hälinä, niin kuin markkinoilla. Ja kuitenkin oli puolihö kohta käsisä. Wasta city'ssä oli hiljaan, mutta minun sydämmessäni ei. Mitään unta ei tahtonut tänä yönä tulla silmiini. Minun uupuneitten, suljettujen silmiäni edessä hyyppeli edestakaisin kauheita haamuja. Ja kaikki nämät onnettomat, sywälle wajonneet ihmiset, he olivat kuitenkin ihmisiä yhtä hywin kuin minäkin, ja yhtä hywin kuin minut oli heidätkin Golgatalta wapahtanut sama Wapahtaja, joka armosansa jo aikaa sitten kallistuen minun puoleeni lausunut toiwotuksensa: „Rauha olkoon sinulle;“ — Saammekohan me vielä kerran kristallikirkkaan joen rannalla Jesuksen istuimen edessä tawata näitä kauheita haamuja Jumalan lapiksi julistettuina. — Sitä minä en, hnohimatta kaikesta, tahdo epäillä.

3. „Walo loistaa pimessä“.

Niitä, jotka etelästäpäin matkustawat kauniiden Southampton'in merenlahdelmaan, terwehtää länsirannalta palatjinmoinen, mahtawan suuri rakennus, joka on keskellä somaa puistoja. Se on Victoria-House, suurenmoinen laitos sotamiehiä warten, jotka sairaina ja kurjina tulewat takaisin Intiasta täällä rakkaassa kodissa hoidettawiksi, kunnes he tulewat terveiksi. Eiköhän iloinen rohkeus tähtä heidän sydämmiänsä, kun he näkewät tämän rakennuksen jättäessänsä isänmaansa palweluksen waarallijilla itämailla! Ensimmäisenä aamuna, jolloin olimme Englannin maalla, tulimme me tähänkin kallisarwoiseen

turwapaikkaan. Se on ainoastaan physsyn kantaman werran Nedeley-Abbey'stä. Se on yksi maailman runollisimpia ja suurenmoisimpia raunioita. Tämän minä kirjotan siinä tar-koitukseksa, että kufin, jolla on muutaman tunnin werran ai-faa Southampton'issa, käwisi siinä paikassa metsän kaunista-milta raunioilta luodakseen katseensa siniselle merelle, jonka ete-lässä rajoittaa oivallinen Wight'in saari. Mutta kuitenkin myöskin Victoria-House'a ja sen oivallisia laitoksia sotamiehiä ja upseereja warten tähtyy myöskin käydä katsomassa. Tämä miljoonia maksawa turwalaitos on omituinen Englannin oloille. Se kertoo niistä mahdottoman suurista rikkauksista, jotka owat kokoontuneet tälle saarelle; mutta se kertoo myöskin, kuinka käy-tännöllisiin ja ihmishyistäväisiin tarpeitukseen englantilaiset näitä rikkauksia käyttävät. Sillä sellaisia suurenmoisia laitoksia, kuin me täällä näemme, on Englanti täynnä, ja vähimmäinkin kar-jas saksalainen voi tässä kohtuudella kadehtia Englannin rik-fautta.

Joka puolella on laitoksia, joilla on äärettömiä waroja ammoiin ajoista saakka. Minä huomautan waan Oxford'in 25 colleg'ista, jotka yhtensä muodostawat ihanan, göötiläiseen malliin rakennetun kaupungin ja joissa on monelle sadalle yli-oppilaalle sangen loistawat turwakodit. Minä huomautan Greenwich-hospitaalista inwaliideiksi joutuneita merisotamiehiä warten; sillä ei ole vähempää, kuin noin kuusi miljoonaa markkaa wuotuisia tuloja. Nyht on siinä myöskin koulu meri-upseereiksi aikowia warten, sitäpaitsi uiwa hospitaali — entinen sotalaiva — kaikkien kansojen merimiehille. Hawainto=ope-tusta warten on tulewille merisankareille rakennettu leikkipai-kalle suuri tähdellinen laiva. Lähellä olewassa linnassa on hywin kallisarwoinen taulukokoelma, jossa tulewien meri-upsee-rein nähtävänä owat kaikki Englannin suuret merisankarit kai-filta ajoilta ja kaikenmoisista meritappeluista. Semmoista ylellisyyttä emme me köyhät saksalaiset, paha kyllä, voi käsit-tää. Ja kuitenkin minä woisin tunnittain puhua semmoisista asioista.

Näiden wanhojen laitosten rinnalle voi asettaa yhtä ar-wokkaina nyky=ajan esiintuomat. Lufemattomat owat laitok-set kysenemättömiä thömiehiä, leskiä ja orpoja, kaikenlaisia sai-raita warten, ja kaikissa näissä laitoksissa Englannissa on sem-moinen loisto ja komeus, että se tekee meidät mannermaan asukkaat oikein alakuloisiksi. Erinomaisen hywän waikutuksen

teki minuun suurenmoinen turvalaitos köyhii rint- ja keuhko-
 tautisia warten. Bentnor'in luona olewilta walkoifilta liitu-
 kallioilta luo se katseensa sadoin affunoin etelään siniselle me-
 relle ja pohjoiseen paratiisilliselle Wight'in saarelle. Sen oli
 rakentanut kiitollisuudesta Zumalata kohtaan rikas englantilai-
 nen, jonka sairaat keuhkot oliwat paranneet Bentnor'issa. Jo
 olen maininnut suuret, oivalliset ravintolat, joita kansan tar-
 peeksi monessa kohden Englantia on toimitettu. Muullakin
 tavoin tehdään hywin paljon köyhien hyödyksi, ja joka haaralla
 tapaa yleisiä puistoja useinkin mitä loistawimpine palmustoi-
 neen, kaswihuoneineen, museoineen j. n. e., (kuten esim. New-
 issä), jotka aina owat awoinna kelle tahansa ja joissa saa liik-
 kua sängen wapaasti. Myöskin kaikki Lontoon sunrenmoiset
 kokoelmat ja museot owat määrättyinä päiwinä awoinna ilman
 maksua; niinpä hywin harwoin tarwitsee nähdä waiwaa ihmi-
 sistä, jotka kärkkivät juomarahaa. Köyhäsäkin englantilaisessa
 näkyy olewan paljon ylpeyttä, yksin pienet katupojatkin city'ssä
 tahtowat jollakin konstitempulla ansaita penny'n, jonka heille
 antaa. Mutta kuitenkin on köyhyyhys rajaton Englannin suu-
 risissa kaupungeissa. Rahat niinkuin maa-omaisuuskin owat
 werrattain harwojen hallussa; pienempien maanomistajien luku-
 tuskin ansaitsee mainitsemista, keskiluokka on werrattain har-
 walukuinen, mutta sitäwastoin niiden luku, jotka menettävät
 waransa sitä myöten, kuin ne ansaitsewatkkin, on kauhean suuri.
 Jo toisessa jaksossa olen maininnut, että seitsemännen osan
 kaikista englantilaisista ylläpitää kuntain köyhäinhoito; mutta
 sitäpaitsi on ehkä miljoonia, jotka saawat apunsa tahi ylläpi-
 tonsa yksityijiltä tahi lukemattomista laitoksista. Bahin seikka
 kuitenkin on, että tämä luonnoton tila kaikesta päättäen paha-
 nemistaan pahenee; se kasvaa samassa suhteessa kuin suuret
 kaupungit. Eikä kukaan tiedä pelastuskeinoja. Huolimatta ta-
 rumaisesta ja sananparreksi käyneestä Englannin rikkaudesta —
 huolimatta Englannin yksityijistä ja yleisistä loistorakennuksista,
 joiden lukumäärä nousee kymmeneen tuhansiin, — eiwät olo-
 suhteet ole lainkaan loistawia. Jos misjään, niin ainakin Eng-
 lannissa, koneitten maassa, on uudenaitainen kehitys muodos-
 tanut luonnottomia ja ihmisille arwo=alentawia olosuhteita.

Mutta se ainakin on kiitettävää, että kauheitten wasta-
 kohtain tasoittamiseksi tehdään kaikki, mitä voidaan. Ja todella
 tapaakin se, joka filmät auki matkustaa Englannin läpi, tuhan-
 sittain ylewiä muistomerkkejä todellisesta ihmisrakkaudesta. Etu=

päässä tulevat tässä näkyviin, kuten kohtuullista onkin, julki-
set kristityt. Eikä ole siinä kyllin, että he ovat etunenässä
niissä toimissa, jotka koskivat ruumiillista ja aineellista hä-
tää, — ei suinkaan, vaan heillä on erityistoimensa, jotka
ajallisen hädän auttamisen ohessa myöskin tarkoittavat sielun
ijankaikkista pelastusta. Joka tahtoo oppia tuntemaan englan-
tilaisen tahdonlujutta, etsiköön sitä näistä kristityistä, jotka
eivät lainkaan välitä mistään vaikeuksista ja jotka toimillansa
toteuttavat englantilaisen sananlaskun: „Missä on tahtoa, siellä
on myöskin keinoja“. Me olemme jo nähneet paljon näitä asi-
oita, emmekä saisi mitään loppua sanoillemme, vaikka tahtoi-
simmekin tyytyä ainoastaan siihen, mitä Lontoossa tässä
suhteessa on näkemistä. Meidän tarkoituksemme ei ole väit-
tää, että saksalaisten kristittyjen aikaansaamat toimet olisivat
halvempia kuin englantilaistenkaan. Ei tarvitse muuta kuin
mainita esimerkkinä meidän ajoiltamme nimet Fliedner, Wi-
chern, v. Bodelschwingh — niin on edessämme semmoi-
sia pelastavan rakkauden tekoja, että niillä alallansa tuskin on
vertaisia. Mutta kumminkin on jokseenkin terveellistä oppia
tuntemaan, mitä muiden maiden kristityt vaikuttavat ja ai-
kaansaavat. Sen kautta saa uusia ajatuksia ja herätyksiä,
erittäinkin Englannissa, missä kaikki on niin aivan omituista,
missä luonteen sitkeys, uupumaton järjestämisvoima ja suuret
rahavarat puolestaan antavat asioille ja tapauksille aivan toi-
senlaisen muodon kuin meillä. Sanalla sanoen, me tahdomme
sydämellisesti iloita toinen toisemme toimista ja ottaa oppia
toinen toisiltamme. Ainoastaan siinä tarkoituksessa minä tah-
don tässä kertoa vielä vähän enemmän.

Koko nidosen voisi kirjoittaa Miss Macpherson'ista,
joka on armahtanut ja vieläkin eteenpäin armahtaa repaleisia
lapsia Lontoon kaduilla (joita kutsutaan „pieniksi arapialaisi-
si“). Hän ottaa nämät onnettomat, joista suurin osa ei tiedä
isästä eikä äidistä mitään, lempeästi hoitaaksensa ja kaswattaak-
sensa ja toimittaa heidät sitten yli meren vähäkansaiseen Ca-
nada'an. Täällä on kyllin monta rehellistä ihmistä, jotka mie-
lessänsä ottavat heitä vastaan ja antavat heille hyvää ansi-
ota. Enpä tiedä kuinka monta kertaa tämä jalo nainen jo on
kyntänyt halki valtameren laivansa lapsia täynnä.

Erinomaiset ovat kristillisen rakkauden aikaan saamat
laitokset Mildmay-park'issa Lontoon pohjoisosassa. Ne ovat
kehittyneet sinapinsiemenen tavoin ja ne ovat kohonneet pastori

Pennfather'in huolesta, jolla ei ollut muuta omaisuutta kuin maailmanvoittava uskonsa. Perustajansa kuoleman jälkeen ovat ne nyt hänen leskensä ja entisen Mathiesjon-nimisen pankkiirin johdon alla. Konttooriväen joukossa tapasin minä yhden niistä harvoista englantilaisista, jotka osaavat puhua saksaa ja ovat meille kuin ilmestyksiä. Ja tämä rakas mies, joka oli saanut kasvatuksensa ja siivistyksensä Württemberg'issä, rupefi minun seurakumppalikseni. Minä tahdon mainita ainoastaan muutamia niistä laitoksista, jotka hänen johdollansa opin tuntemaan.

Ensiksi huomaamme me komean „kokoushuoneen“, johon mahtuu wiisi tuhatta henkeä ja on käytettävänä kaikenlaisiin juhliin ja kokouksiin. Sitten iltakoulu miehille, jotka vanhoilla päivillänsä tahtovat oppia, mitä he nuoruudessaan ovat laimiinlyöneet; -- sillä kuten on tunnettu, kuuluu myöskin englantilaisen „vapauteen“, että vanhemmat lähettävät lapsensa kouluun, jos tahtovat, mutta muuten eivät. Sitäpaitsi on täällä työhuoneita työttömille naisille. Nämät saavat täällä opetusta kaikenmoisisissa ansiokkaissa toimissa kristillisten naisten johdolla; laitos maksaa hyvästi heidän töistään ja myöpi ne sitten jälleen. Mutta täältä he löytävät myöskin ijankaikkisen rakkauden sanan, jonka rakkauden heijastus kohtaa heitä ihmisrakkaudessa. Edelleen on täällä yhdistys, johon kuuluu wiisikymmentä diakonisjaa, jotka kufin käyvät haarallansa mailmankaupungin köyhien luona. Näiden ja meidän diakonissojen kutsuimuksella ei ole kuitenkaan muuta yhteistä kuin nimi. Joita me raamatun perusteella kutsomme diakonissoiksi, kutsuvat englantilaiset nimellä „nurses“, ja niitäkin on Pennfather'in laitoksissa, — waikka saksalainen diakonissalaitos on paljon etewämpi englantilaista. Mutta niitä, joita Kontoossa kutsutaan „diakonissoiksi“, kutsuimme me „kaupunginlähetyksen nais-saarnaajoiksi“, sillä he ottawat hoitaaksensa kaikkea, mikä on meidän kaupunginlähetyksaarnaajoilla huolena. Englantilaisten „diakonissojen“ vaikutus kuuluu tuottawan sangen paljon siunausta, erittäinkin sywälle langenneitten naisten joukossa työmieskorteereissa.

Sitten näin minä täällä lapsenkodon „parempien“ perheitten tyttöjä warten, joidenka perheiden lapset useinkin vanhempain kuoleman jälkeen ovat vieläkin waikemmassa tilassa kuin köyhän nimellä tunnetut. Sen wieressä on sairashuone korkeammanjäätijisiä naisia warten, eikä

puntu sairashuonetta oikein köyhiäkin warten. Minä en tarwitse sanoakaan, että ewankeliumin henki näissä laitoksissa on kaikilla wallitsewa. Jos minä waan lisään, että täällä myöskin on laitos pakanalähetystä warten, niin on meillä edesämme kuwa komeasta kristillisestä koloniasta, josta elämän lähteitä wuotaa joka taholle kuoleman maailmaan. Tämä kolonia on ikäänkuin kristillisten rakkaudentöitten museo. Joka siis tahtoo tehdä tutkimuksia sijälähetyksen alalla, sen ei tarwitse muuta kuin saapua tänne, niin on hänellä kaikki yhdesä paikassa; sillä minä en ole tässä edellä luetellut lähestään joista erikseen.

Mutta kunhan waan hyvää ei olisi liiaksi kokoon läjätty? Minun miellyttävä seurakumppalini wakuutti minulle, että kaikki yhteensä muodostaa yhden suurenmoisen elimistön, ja että erinlaiset laitokset woivat auttaa, palwella ja tähdentää toinen toistansa. Mutta kuitenkin eivät minun epäilykseni tykknään poistuneet.

Erinomaisen huolen pitää Englanti merimiehistänsä, ja luonnollistahan se onkin, kun ajattelee, että tämän kanjan mahti ja woima riippuu sen laiwastosta. Me olemme jo löytäneet useita laitoksia sairaita ja kykenemättömiä merimiehiä warten. Mutta selwä asia on, että terweetkin ja palweluksessa olewat myöskin saawat osansa. Kaikissa Englannin meri- ja satamakaupungeissa tapaa esimerkiksi kelwollisia laitoksia tässä suhteessa. Lontoon itäosassa, lähellä London-Docks'ia, on kauhean suuri merimieskoti (Sailors home). Täällä saawat sadat merimiehet, pienimmästä laiwapojasta kapteeniin saakka, hauskan kodin, jätettyhänsä jelfänsä taakse waltameren myrskyt ja aallot. Midillisesti ja samalla ruhtinaallisesti on täällä pidetty huolta kaikista heidän tarpeistansa. Kufin merimies saa täällä ei ainoastaan halwasta hyvän majan ja jofseenkin hyvän ruoan, — onpa täällä vielä myöskin kylpyhuoneita, lufuhuoneita, juuria saleja laiwamalleineen kaikilta siwistystshistorian aikakausilta, merifortteineen ja purjehdustieteellisine koneineen, sitäpaitsi vielä musiikihuoneita ja muita sellaisia, kaikki järjestettyinä oikein loistawalla tavalla. Onpa täällä suuri sali, misjä pidetään „hartautta“ aamuin ja illoin; kuitenkin ei osanotto näihin ole pakollinen. Samassa rakennuksessa on „pankki“, mihin merimiehet huolelta woivat panna jäästönjä ja misjä he woimat waihtaa wierasta rahaa. Siellä

on yksin waatekauppakin jossa seura myö heille erinomaisia kaun-
kaita ostohintaan.

Tämä komea laitos ei tosin ole julkisesti kristillisellä pe-
rustalla, mutta kristityt puolestaan ovat kaikin tavoin ko-
ettaneet tuoda ewankeliumia näille nuorille miehille, jotka ovat
kaukana kodistaan ja isänmaastaan ja jotka useinkin vuosit-
tain kuljeskelewat sinne tänne aawoilla merillä tahi ovat wiet-
telhyksiä tähyissä satamoissa pakanallisissa waltakunnissa. Uivat
kirkot, jotka ovat warustetut kristillisillä kirjastoilla, waras-
toilla raamatuita ja raamatunomia y. m. ovat pastorien hoi-
dettawat, jotka merimiehille osaawat saarnata kaikenlaisilla kie-
lillä. Nämät laiwakirkot kulkewat satamasta satamaan ja me-
rimiehet kuuluwat pitävän niistä hywin paljon.

Vähellä wastamainittua merimieskotia, myöskin Lontoon
itä-osassa, on kaksi yksinkertaisempaa rakennusta, joista toinen
on nimeltään „Sailors-Welcome“ ja toinen „Sailors-Repo-
se“. Edellinen on maja semmoisia warten, jotka haluawat
kristillistä huonejärjestystä ja kristillistä seuraa; jälkimäinen
on semmoinen rakennus, missä joka ilta pidetään saarnoja eri
kielillä ainoastaan merimiehille. Minä käwin ensiksi „Sailors-
Welcome“ssa“, jossa noin kolmekymmentä matruusia oli kokoou-
nut ravintolaan — säihkyvän omenawiinin ääreen. Juuri
jissään astuessani kuulin minä yli muitten kuuluwan saksalai-
sen äänen huutawan: „We berliniläiset“. Siis joku maan-
miehiäni; hän oli perämiehenä jossakin Itä-Intiasa käywässä
laiwassa. Seitsemääntoista vuoteen hän ei ollut nähnyt Ber-
lin'ia; mutta kuitenkin sanoi hän suurella itsetunnolla: „We
berliniläiset!“ — Muutoin oli hän hywin miellyttävä ja hurs-
kas mies, ainoastaan hiukan kehuwa, — joka usein taitaa olla
berliniläisten laita. Isäntä sanoi: „Berliniläiset esiintywät
aina puheenjohtajina ja sanowat aina wiimmeisen sanan; mutta
korkaukseksi siitä he sitten huwittawatkin koko seura. He rä-
pättäwät kuin korpit, mutta shwemmältä tarkastaen owat he
hywäntahtoisia, eiwätkä pane pahaksensa nuhteita, kun ne waan
heille sanotaan ystävällisesti“.

Berliniläinen maannieheni wei minut sitten „Sailors-
Repose'en“, jossa englantilainen isäntä otti sangen ystävällisesti
wastaan saksalaisen pastorin. „Teidän tähtyh tänä iltana saar-
nata saksalaisille“, sanoi hän. Eikä tässä auttanut mitkään es-
telemiset. Mutta kun apostoli sanoo: „Mutta kuinka he kuu-
lewat ilman saarnaajata“, niin woipi samalla oikeudella sanoa:

„Kuinka he woivat saarnata ilman kuulijoita?“ Yksinään, kuten saarnaaja erämaassa odotin minä saksalaisessa salissa niitä asioita ja maanmiehiä, joiden piti tuleman, mutta jotka eivät tulleet. Kun jo eri huoneista kuului englantilaisia, espanjalaisia ja ranskalaisia hymnejä, loistivat minun maanmieheni pois-olollaan. „Saksalaiset tulevat aina jokseenkin myöhään kokouksiinsa“, oli jo edeltäkin isäntä huolissaan minulle tiedoksi antanut. Miwan samaa kirjoittaa jo Tacitus'kin aikaan, jolloin esi-isämme vielä kuljeskeliwat siellä täällä karhunnahka olalla ja puhwelinsarwet päässä. „Nämät Germaanit“, hän kirjoittaa, „tulevat säännöllisesti myöhään kansankokouksiin“. Di, eipä ainoastaan kulje laki ja oikeus, waan myöskin laittomuus ja huonot tawat ikuisena tautina vuosituhansien läpi polwesta polween. Meikin bremeniläiset saamme vielä tänä päivänä tuntea näitten Tacituksen sanojen totuutta, ja minä — löin wasten rintaani.

Jo tuntui minusta maa kuimalta jalkojeni alla, kun kuulin raskaasti astuttawan rappusia ylös. Kuului aiwan kun tulijalla olisi ollut 100 kilon paino seljässään. Tämä ei ollut tosin kuitenkään laita sen, joka nyt hitaasti lähestyi. Mutta rappusilla oli tähyi syh joka laitoksessaan narista. Wiesolento, jonka jäsenet oliwat ennen wedenpaisumuksen aikaista kokoja, ilmestyi nimittäin owelle. Hänen silmänsä meniwät lewälleen ja pettäneenä toiveessaan hän sanoi: „Du komme ek doch noch to fröh!“ „Mistä maasta te olette kotoisin?“ kysyin minä matruusilta tarttuesani hänen tawattoman juureen käteensä. „Ek“, wastasi hän, „ek bün en Westfälinger ut de Bielefelder Gegend“. Minä: „Na, denn sünd Se jo ut den richtigen Pumpernickel- un Schinken-Lanne“. Hän: „Herr Gott! datt ek dat erlewen darf! hier in düsse utbännige, sackermetsche englische Stadt hür ek mine plattdütsche Heimatsprofe. Ne, ne, hier in London! Wat weten düsse Bief-eters von Pumpernickel?“ — ja hän pyyhki suuret, firrkaat kyyneleet silmistänsä. Minä sanoin hänelle käyneeni kuusi vuotta Gütersloh'in lukiossa ja tuntewani perinpohjin hänen kotiseutunsa; minä ferroin hänelle myöskin sitä ja tätä hänen kotopaikastaan, josta wanha merikarhu tuli niin juhalliselle tuulelle, että hän komenji äkäisesti nyt juuri sisään astuwan laiwapojan ulos, aiwan kuin olisi se tahtonut tunkentua hänen kaikkein pyhimpänsä. Luonnollisesti minä kyselin hänen wanhemmistaan ja sisarusistaan, sitten myöskin hänen ripillepäästöstään ja minä

raamatun-lauseen hän siinä tilaisuudessa oli saanut. Hän tuumisteli pitkän aikaa. Wibdoin heräsi se hänen muistossaan; hänen kasvoillensa tuli aiwan kuin kirkas hohde. „Nu kann ek Se datt seggen, Herr Pastor, jo, warhaftig, et stimmt.“ Ja wapisevalla äänellä hän sanoi: „Se on totinen sana, ja kaikei mahdollinen ottaa vastaan, että Kristus Jesus on tullut maailmaan syntisiä wapahtamaan“. Minä lasin käteni hänen olallensa ja hän seisoi edessäni hajajaloin, ikään kuin olisi ollut kiikkuwan laiwan kannella. Minä puhelin weljellisesti alaksan murteella hänen raamatunlauseestaan, niin että me pumpernikkelin ja liikkiöiden maasta kotosiin olewat nousemistamme nousimme ylös ijankaikkisen kodin maailmaan. Wibdoin hän puristi minun kättäni niin kowin, että oikein huusin, mutta hän ei wälittänyt mitään huudostani, waan sanoi: „Herr Pastor, un wenn ek morgen oder'n annern Dag to Grunne kommen schall, denn ek den Düwel tum Trotz noch mitten in'n Dod meinen Spruch seggen: Das ist je gewisslich wahr und ein theuer werthes Wort, das Christus Jesus gekommen ist in die Welt, die Sünder selig zu machen. Un ek danke Se ok. — So, nu kann jo de Bütje ok inkommen.“

Ja nyt kutsuttiin sisään äsken pois karfoitettu laiwapoiika, joka oli hilpeä ja kaunis poika Etelä-Saksasta. Hän oli karannut wanhempiensa luota, mutta nyt hänellä oli kädessä kirje, jossa hänelle annettiin lupa pyhymään merellä. Nyt oli hän mielestänsä oikein onnellinen, kun wihdoinkin hywällä omalatuunnolla woi olla mielitoimissaan, ja tänään hän tunsi tarpeen kiittää Jumalata. Hänen hurskas englantilainen perämiehensä oli lähettänyt hänet tänne. Me kolme saksalaista yhdymme nyt kiitokseen, ja minä sanoin vielä tuolle kauniille nuorukaiselle niin paljon hywää kuin Jumalan suomasta taisin. — Tämän johdosta oli aika niin pitkälle kulunut, ett'ei kunnollista jumalanpalwelusta enään kähnyt pitäminen. Entä minä vielä tänäänkään ole harmissani siitä, ett'ei siitä mitään tullut. „Rakki tahi kolme“ olivat kuitenkin Jesukseen nimeen olleet koossa, ja tämä onkin juuri kaiken jumalanpalweluksen ydin. Millähän merellä te nytkin kuljeskelette, te rakkaat maanmieheni? Jumala olkoon teidän kanssanne! Me tapaamme toisemme ijankaikkisuuden satamassa.

Sillä aikaa kuin olimme olleet täällä, oli jo kadulla kaasuhyhdyt sytytetty palamaan ja kirjawa, liikkuwa elämä syntynyt. Minä näin, ett'ei näitä pyhiinwaeltajan majoja waan

fattumalta ollut rakennettu Sodom'in kaduille. Mahdotonta on kirjoittaa, mitä kaduilla nähtiin. Minä olen jo ennen sitä kertonut, enkä enään tässä tahdo tulla siihen asiaan. Zhmeelilifeltä kajahti tässä meluawasfa helwetisfä urfuharmonian jäestämä englantilainen hymni „Sailors-Repose'stä“. Walo loistaa pimeydesfä.

„Mutta eiköhän fe ole liian heikko? Tokkohan nämät apua tarjoowat kädet, joita kaiffialla huomaa Sodom'isfa owat mitään muuta kuin liikuttawia hymän tahdon osoitteita? Tokkohan nämät Sodom'in sata hurstkasta woivat muuttaa Sodom'in henkeä?“ Tälilaiset ajatukset saattoiwat sydämmeni wapisemaan, mutta kumminkaan ei kauakfi aikaa. Ei tarwitse muuta kuin kuwitella itsellensä, mitä tästä melkein pakanallifesta ja monesfa suhteesfa melkein eläimen kannalle alentuneesta wäestöstä tulifi ilman näitä hiljaisesti waiwuttawia Jesuksen mies- ja nais=opetuslapsia, — ilman heidän tuhansia rakkaidenosoitteitaan, rakkaiden joka ei ole tästä maailmasta! Mikähän mahtaisi olla seuraus, joll'ei näitä pelastussatamoita ja näitä erilaisia ja erinäköisiä apua tarjoowia käfiä ei olisi olemasfa? Ilman niitä hukuttaisi ja murtaisi pian hillitsemättömyyden ja epäsiweellisyhyden raiwoowa meri kaiffi jumalallisen ja ihmifellisen arwollisuuden tokeet. Nyht ne eiwät fitä tee. Eikä nyht ainoastaan yksityhiä sieluja pelastu perikadosta; ei suinkaan, waan yleinen tilakaan todellisuundesfa ei ole toiwoton, joll'ei waan uskowaisten seurakunta tule toiwottomakfi. Poliisfin kertomukset esimerkiksi tekewät selwäkki, että juopumus ja päihtymystilasfa tehdyht rikokset epäilemättä owat wähentyneet, waikka muutoin asian luonteen mukaan kaiffi olisi pitänyt paljon huonontuman ilman pelastawan rakkaiden toimia. Mäddännyt wesi rupee aina enemmin haifemaan, joll'ei raitis tuulen henki pane fitä liikkeelle, tahi joll'ei siihen juokse raitista wettä. Mutta totta on, että kristillistä urhoutta tarwitaan, jos senlaisesfa paikasfa tahtoo toimeen tulla järkähtämättä ja hämmästytmättä. Käyttäköötpä waan englantilaiset weljet itseänsä monesfakin kohden kummallifesti, — ei meillä kuitenkaan ole oikeus heitä tuomita, ennenkuin osoitamme samanlaisista rohkeutta, samanlaisista sitkeätä tahdon lujuufta ja samalla sywempää ewankeelista wiisautta.

Kuinka Englannissa vastustetaan juopumusta.

1. Kuka murtaa mustan portin?

Joka kauniina kuivalo-yönä kulkee Westminster siltaa pitkin, näkee Themsin laineitten kimaltelewan syvyydessä jalkojensa alla ja komean parlamenttirakennuksen kohoovan näköalan perällä. Jos hän nyt pysähtyy, on hänen silmäinsä edessä Westminster-Abbey, loistaen kun hopeavalossa, ja hän käsittelee, miksi Aleksanteri von Humboldt kutsui tätä ihmeellistä rakennusteosta „kiviseksi uneksi“. Niin kyllä unikuvalta näyttää sinusta tämä mahtavan suuri ja kuitenkin niin ilmainen rakennus kepeän kepeine huippuineen, jotka kuitenkin ovat kestäneet niin monien vuosikatojen myrskyt, solakkakaavaisine osineen, jotka, etenkin kuivalossa näyttävät ylös ja alas häilyviltä utukuivilta. Niinpä niinkin, „kivinen unelma“, jonka muodostava ihmisikäsi on loitsuvoimalla synnyttänyt! Joka katsellessaan tätä unta ja waipuessaan sen historian miettimiseen ei rupea uneksimaan, siinä ihmisessä ei ole hiwentäkään runollisuutta. — Päiwälläkin on tämä kirkko ihana. Taiwaallisen maailman aamistukset täyttävät herkän sydämmen, kun astuu puolipäivän aikana näiden holvien suojaan auringonpaisteen tungetessa sijään maalattujen ikkunain kautta ja kauniitten äänien taiwaallisista kööreistä muistuttawalla laulullansa kaintaessa awaraa huonetta.

Mutta Westminster-Abbey ei ole ainoastaan mieltä ylentävä temppeli; ei suinkaan, tämä mahtava göötiläinen rakennus on samalla mahtavan suuri hautapatsas tahi, oikeammin sanoen, Englannin kansan kunnia-patsas. Suurimmat miehet, jotka Englannissa ovat puoleen vuosituhanteen ilmaantuneet, ovat täällä haudattuina, tahi joll'ei niin ole laita, on heille täällä kumminkin muistopatsas pystytetty. Jotka elämässä olivat weriwihollisia, niille kuolemassa on täällä rauhallisesti valmistettu wuode toistensa wiereen, joko elämänsä aseman taikka suurien töittensä kautta tultuansa kansallensa merkiksi. Täällä näet sinä niiden kuningas-sukujen haudat ja muistomerkit, jotka yhdeksän vuosikataa sitten ovat hallinneet Englannissa, samoin myöskin suurinten sotapäällikköjen, waltio-

miesten, oppineitten, filosofien, runoilijoiden, taiteilijoiden, keksintömiesten, löytöjen tekijäin muistopatsaat; täällä näet sinä mainioiden piispain ja muiden kirkkoruhtinasten muistomerkit, mutta myöskin yksinkertaisia saarnaajaita, jotka eläisjansä herättivät maallisten ruhtinasten ja kirkonmiesten vihaa vastaan (kuten Joh Wesley, joka huolimatta kaikista valtiofir-
kon säännöistä kutsui koko maailman „kirkkoherrakunnaksensa“) on täällä „tehty ikuisiksi“. Tunnittain voi kävellä Wesminster-Abbey'n salaperäisessä hämärässä katsoen ja lukien, eikä sittenkään ole nähnyt mitään verraten siihen, mitä vielä jäljellä on. Tunnittain olen minäkin monta kertaa kävellyt ihmetellen, kuinka paljon suuria miehiä kaikenmoisilla aloilla Englannissa on ilmestynyt, ja katsellessani näitä hautoja kertonut ja uudelleen tutkinut Englannin historiaa sellaisella tavalla, kuin sitä ainoastaan täällä voi tutkia.

Mutta erittäinkin halusin minä löytää Livingstone'n hautaa. Sillä minä tiesin Englannin kansan kunnioittaneen suurta lähetyssaarnaajaa, samalla kuin kunnioitti itseään laittamalla hänelle haudan Westminster'iin. Minun tarkoitukseni ei ole tässä puhua tästä ihmeellisen suuresta miehestä, joka uhraisi koko elämänsä viimeiseen veripisaraan saakka toimittaksensa Kristuksen valoa „mustaan maanosaan“, Afrikaan, joka sankarin tavalla taisteli kauheata orjakauppaa vastaan, joka imee kiviin Afrikan sydänveren, — miehestä joka on tehnyt niin suuria löytöjä, että sanotaan hänen ensimmäisenä tehneen Afrikan maantieteen; — minä en tahdo kertoa kuinka tämä Afrikan apostoli heitti henkensä keskellä Afrikaa, taistellen Afrikan puolesta uskollisten afrikalaistensa ympäröimänä; — minun täytyy peljätä loukkaavani lukijoitani, joll'en edellyttäisi, että he tietävät tämän kaikki.

Ustukaapa nyt kanssani kirkon väli-osassa olevan yksinkertaisen, siileän hautakiven luo, joka peittää Livingstone'n luut. Hautakirjoitus teidän pitää lukea; se on lyhyt; paitsi wälttämättömmimpiä biografisia tietoja on siinä ainoastaan kuolewan lähetyssaarnaajan päiväkirjan viimeiset sanat, ja ne kuuluvat näin: „Taiwaan siunaus jokaiselle, olkoonpa hän sitten aasialainen, amerikalainen, turkkilainen tai eurooppalainen, joka waan on apuna Afrikan portin awaamisessa.“ Sen, jolla on jokin käsitys sanan voimasta, täytyy myöntää, että tämä tämän miehen lausuma sana on semmoinen taisteluhuuto, että se voi elähdyttää ja lämmit-

tää tunnottomia ja kylmiäkin sydämiä. Afrika on maanosa, joka meidän aikaan näkyy saavan samanlaisen merkityksen mailmalle, kuin Amerika 16:lla vuosijadalla. Mutta Livingstone kehoittaa jättäiläistyöhön joka on „mustan maanosan“ tähttäminen walolla ja wapaudella.

Samana päivänä, jolloin minä Livingstonen haudan ääressä seisoin ja häpesin ja (sen saan sanoa) rukoilin, — samana päivänä saivat hänen sanansa minun mielestäni myöskin tykkyään toisenlaisen merkityksen. Minä menin nimittäin Westminster'istä Lontoon itä-osaan, missä köyhä alhainen väestö asuu. Jo olen edellä kertonut tämän kaupunginosan kauheata tilaa. Tämän päivän illalla aina myöhään yöhön saakka kulkjeskelin minä leweillä kaduilla, jotka olivat täynnä lainehtiwia ihmisjoukkoja, ja ahtailla kamalilla kujilla, missä paheilla on pesäpaikkansa. Mutta yksi pahe ilmestyi kaikilla peittämätönä, mihin ikinä kääntyikään, tarkastelipa sitten miehiä tahi naisia, ja se pahe on juopumus. Melkein joka askeleella tapasi ihmisiä, jotka suoraan sanoen olivat eläimen tilassa. Ihmishyys muuttuu juopumuksen kautta eläimellishydeksi, ja tämä on satojen tuhansien laita Englannissa. Ja kuinka monta mies- ja nais-juoppoa, niin monta perikatoon joutunutta perhettä; — kuinka monta isää ja äitiä on juoppoja, niin monella on sairaat lapset joiden veri on myrkytetty. Waan miksi tuhlaamme sanoja tähän? Tästä on kylliksi kirjoitettu, ja onhan yli maan tietty, miltä Englanti tässä suhteessa näyttää. Ja miksi me sanomme waan Englanti! Voi, yhtä hywin Saksa, Wenäjä, Hollanti, Skandinaavia ja kaikki pohjoismaat! Mutta juopumusta en kuitenkaan missään ollut tawannut niin kauheassa määrin kuin Lontoossa; ja kun minä tänä iltana näin nämät helwetinhaamut ympärilläni, nämät hoipertelewat olennot joka puolelta ryhmissä; kun ajattelin niiden kauhean suurta lukumäärää, jotka kaikissa brittiläisissä maisissa ovat samassa tilassa, kaikkea sitä ääretöntä kurjuutta, joka siitä tulee, sitä pakanuutta, mikä siitä alkunsa saa, — silloin kuulin minä jälleen Livingstonen sanat: Taiwaan siunaus jokaiselle olkoonpa hän sitten aasialainen, amerikalainen, turkkilainen, tahi eurooppalainen, joka on apuna Afrikan portin awaamisessa.

Niin kyllä oikein ja hywin, wälttämätöntä ja Jumalalle otollista on, että murretaan pakanuuden mustaa porttia meren toiselta puolella, mutta senkaltaisen taistelun ja työn tähden emme saa koskaan unhottaa sitä pakanuutta, joka meitä ympär-

röi. Juopumus keskellä kristittyä maailmaa, palowiinan heruus tuhansien ihmisten yli, jotka ovat kastetut Kristuksen nimeen — on oikea perfeleen voittoriemu. Kuinka voisi häneltä riistää pois tämän saaliin? Me voimme jo edeltäksin otaksua, ett'eivät niin innoffaat ja toimeliaat Englannin kristyt ole unhottaneet taistelua juopumusta vastaan, wieläpä, että he panevat kaikki voimansa ja keinonsa liikkeelle tätä kansansa perintöwihollista vastaan. Me emme pety tätä otaksuessamme. Katsokaamme, millä aseilla tuolla puolen Englannin kanawaa taistellaan, ja oppikaamme sitten, mitä me Saksassa ja muissa maisissa siitä voimme hywäsemme käyttää.

2. Teetotaler'it.

Suurin katujulistus, jonka luin kohta Englannin maalle astuttuani, sisälfi lämpimän kutsumuksen erääseen „wäkwien juomien tähdellisesti nauttimattomien seuraan“; wiimmeisessä julistuksessa, jonka lähtiesäni näin Bromley'n asemahuoneella, oli kutsumus suureen juhlaan jonka raittiuden ystävät muka pitivät kristalli palatsissa. Kuusikymmentä tuhatta henkeä oli luwannut tulla saapuwille, ja suurenmoiuen lausunto yleismielipiteestä muka annettaisiin. Raikentaltainen soitanto, täysikäisten köörit, lasten köörit ja useain kieliset todistukset panosivat muka oikeaan waloonsa tämän suuren kansallisliikkeen. Raikkialla Englannissa kohtaa kutsumuksia. Ei niin mitätöntä kaupunkia ole, ett'ei siinä olisi rawintolaa, jonka kilpeen jättäjäiskirjaimilla on kirjoitettu: „Temperance-Hôtel“. Tämä siis on rawintola, missä ei wiiniä eikä olutta, ei palowiinaa eikä mitään muutakaan päihdyttävää juomaa ole saatavana.*)

Mihinkä tahansa meneekin tapaa kaiken säätöjisiä ihmisiä, joilla on sininen, wiheriäinen tahti keltainen nauha napinreiässä. Ne, jotka tällä tavoin ovat itsensä koristaneet, ilmoittamat sillä tykkänään kieltäytyneensä nauttimasta alkoholinse-

*) „Temperance“ merkitsee, kuten tietty on, itsessään ainoastaan kohtuutta. Alkuaan tarkoittivat yhdistykset juopumusta vastaan ainoastaan kohtuullisuutta päihdyttävien juomain käyttämisessä; mutta melkein kaikki kohtuuden-yhdistykset ovat hajonneet. „Sana „temperance“ on kuitenkin pysynyt käytännössä ja sillä tarkoitetaan itsensä hillitsemistä semmoisten juomain nauttimisesta.

kaisia juomia. Se jo tällä tavoin sanoitta kutsuvat tulemaan yhdistykseensä. Mutta eipä heiltä puutu sanojakaan. Ihmeen suurella innolla koettavat raittiuden ystävät lewittää liittonsa mielipiteitä. Tuskin mitään warsinaista eroitusta on siinä, ett'eivät he kaiikki pidä samanwäristä nauhaa; irlantilaiset pitävät mieliwäriänsä wiheriäistä, mutta owat kuitenkin yhtä ankaroita raittiuden ystäviä kuin siniset ja keltaisetkin. Ainoastaan ne muutamatsa, jotka pitävät punaista nauhaa, eivät tahdo tyhkänään poistaa wäkijuomien käytläntöä, waan myöntävät niiden kohtuullisen käytläntämisen. Mutta heillä ei ole juuri puoltoa.

Wieläpä naisten ja neitostenkin kesken, ja erittäinkin mies- ja nais-palwelijain kesken „Temperance work among servants“ waiwuttu raittiussliitto hywin uutterra. „Temperance work among children“ on asia, joka meistä saksalaisista tuntuu suorastaan naurettawalta ja lapselliselta, ja kuitenkin on sillä, kuten kohta saamme nähdä, suuri merkitys.

Se sana, joka selwimmin osoittaa tämän liikkeen omituisuuden ja jota sekä ystäwä että wihollinen käytläntää, on sana „Teetotaler“. Se ei suinkaan merkitse „tähdellisistä teenjuojaa“, kuten asian tuntemattomat arwelewat; tällä sanalla „Tee“ ei ole mitään yhteyttä Te-sanana (tea) kanssu. Wiisikymmentä vuotta takaperin ei sanaa „teetotaler“ löytnyht vielä missään englantilaisessa sanakirjassa, eikä missään englantilaisessa murteessakaan. Sillä on suorastaan koomillinen synty. Preston'issa perusti nimittäin muuan herra Turner raittiussseuran, ensimmäisen kaisista raittiussseuroista. Tässä tilaisuudessa piti mainittu mies pienen puheen; hän tahtoi sanoa, että täythyisi täydellisesti (totally) olla nauttimatta wäkiwijnajuomia, jos tahtoi saawuttaa mitään menestystä. Mutta koska hän änkytti, ei hän suorastaan woinut lausua sanaa „totally“, waan tawoittelee: „tee-tee-tee-tee totally“. Sillä tawoin sai uusi liike uuden nimen. Se alkoi waiwuttuksensa seitsemällä hengellä ja nyt mainitaan siihen kuulowan 3—4 miljoonaa kaisen jäättyisiä, kaisen itäisiä brittiläisiä moolempaa sukupuolta. Waikka tämä lukumäärä olisiikin hiukan liian suureksi arwattu, ei kuitenkaan woi kieltää, että tämä yhdistys on suurennut sinapinsiemenen lain mukaan (Matt. 13: 31, 32) ja että mahtawa puu on kaswanut pienestä, wäähäpöisestä siemenestä. Ja tämä liike on vielä nopeassa kaswamistilasssa. Lontoon kaduilla wiliisee herroja, jotka käytläntä foru-

nauha napinlänessä. Melkein yhtä paljon on niitä, jotka ovat täydellisiä teetotaler'ia, waikka eivät pidä wäliä nauhan käyttämisestä. Ehkäpä heillä ei olekaan wäärin arvellessaan, että nauhan käyttämisestä voisi olla aihetta hengelliseen kerskaamiseen ja farisealaiseen ylpeyteen; sitä paitsi he tahtowat wälttää, ett'ei toisin ajattelewaiset saisi mitään loukkausta sen johdosta. Nauhankäyttäjät sitä wastoin todistawat, että nauhalla tässä asiassa on jonkunmoinen lähetystyö, — että häpeemiiden ihmisten edessä on raukkamaista, ja että kiusauksenkin hetkenä nauha on suojeluksena. Käypi tämäkin laatuun.

Mutta teetotaler'it — olkoonpa heillä nauhaa tahi ei — tulewat usein suuriin kokouksiin wahwistuaiksensa työnsänsä. Ja näissä kokouksissa, joihin joka ihmisen on lupa ottaa osaa, päristetään wärwähsrumppua, ja jokainen, joka voitetaan, tulee heti puolestaan innokkaaksi tahi suorastaan kiihkoisaksi lähetyssaarnaajaksi. „Belastusarmeijaan“, jonka waikutus Englannissa on mahtawan suuri, ei oteta miestä eikä naista, joka ei ole antanut täydellistä raittiuslupaa. Suuressa kauppalaiwastossa on sadoittain laiwoja, joihin ei lainkaan oteta päihdyttäviä juomia. Sotajoukossakin tällä liitolla on hyvä waikutusala. Ei löydy yhtään englantilaista sotalaiwaa, jossa ei olisi teetotaler'ija, ja jokaisessa maasotawäen kasarmissa owat heillä omat huoneensa. Monet lääkärit ja upseerit edistävät innolla liikettä tällä alalla. Kenraali Wolseley, Arabi'n woittaja, päivän sankari, on innokas teetotaler'i, eikä woi kyllin kehua, kuinka paljon kestävämmät marsseissa teetotaler'it oliwat muita hänen armeijansa sotamiehiä. Sanalla sanoen, joka alalla edistyy liike suuresti. Alhainen wäestö se kumminkin tekee vielä pahinta wastusta. Mutta kaikenmoisten meeting'ien kautta, joissa ei waikuteta ainoastaan järkeen ja sydämmeen, waan myöskin (kunnan suuruksilla y. m. s.) tyhjään watsaan, taimutetaan se wähitellen. Ja tämä tarכותus saawutetaan sitä paremmin, kun raittiusyhtävät liittywät lujiin yhdistyksiin, jotka tarjoowat yksityisille jäsenille kaikin puolin wahwaa tukea ja toimittawat heille kaikenlaisia etuja.

Eipä siis ihmettäkään, että asiain näin ollen on ymmärtäwäisiäkin englantilaisia, jotka jo hengessä näkewät rakkaan isänmaansa wapaana kaikista juupoista, jotka näkewät kansan toista wertaa lujempuna kuin se nyt on, yhteiskunnallisessa ja aineellisessa, siweellisessä ja uskonnollisessa suhteessa, — uuden terween sukupolwen. Wäkiwiinajuomien nauttiminen kokonai-

suudessaan ja sen mukaan wäkiwiinatuonti on jo alkanut wähetä äärettömän suuressa määrin. Yksistään Lontoossa oli w. 1881 juopumustilassa tehtyjen rikosten lukumäärä suurempi kuin kaksi tuhatta, s. o. noin 12 prosenttia wähempi kuin 1880, waikka wäkiluku on saman ajan kulussa mahdottoman paljon enentynyt. — Meistä saksalaisista tuntuu melkein naurettawalta, kun Lontoon ravintoloissa näkee nuorten ja vanhain herrain syöwän oikein kadehdittawalla ruokahalulla, mutta jotenkin monen syödesänjä juowan ainoastaan wettä tahi maitoa tahi korkeintaanakin hedelmänmehua. Mutta edellisissä luvuissa olemme jo maininneet, että Englannin lähetyksistävät waikuttawat „yhteiseen kansaan“ ei ainoastaan kertomalla kauheita kertomuksia palowiinan aikaansaamista onnettomuuksista, eikä myöskään ainoastaan sen kautta, että owat nauttimatta alkoholinsekaista juomia, — waan myöskin positiivisesti, nimittäin toimittamalla kaikialle hyviä ravintoloita, joissa on sekä luku- että biljardihuoneet, ja joissa helpolla hinnalla saa kaikkia, mikä wähdistää ruumista, ottamatta lukuun olutta, palowiinaa ja wiiniä. Warmaankin on tämä lähetyksen woiakkain puoli. Sillä ihminen ei luowu nautinnosta, sentähden että se on waarallinen, waan mahdollisesti tekee sen, jos hän saa sijaan toisen nautinnon, joka on terweellisempi.

Tähdellisesti johdonmukaista on, että teetotaler'it kääntywät etenkin nuorison puoleen. Nuorison tähtyy kannattaa josta hanketta, jolle tulewaisuutta toiwotaan. Voi, uskoma tonta on kuinka monta poikaa ja tyttöä Englannissa jo nauttii palowiinaa. Onpa oikein hywissä perheissä jotenkin usein tapahtunut, että lastenkemuisia pienille 5—10-wuotiaille on annettu niin paljon portwiiniä tahi sherryä, ett'ei suuri osa lapsiraukkoja enään woinut seisoa jaloillaan. Wastustamaton tosiasia on sekin, että on suuri osa ei ainoastaan mies- waan myösnaispalwelijoita ja erittäinkin ruoankeittäjiä, jotka owat hywin wiinaan menewiä. Juopumus on siis Englannissa kansallispahae aiwan toisessa merkityksessä kuin meillä. Sentähden ei olekkaan kyllin siinä, että uusilta yhdistyksen jäseniltä waaditaijiin yksinkertainen alkoholin sekaisten juomien nauttimattomuuden lupaus. Ei koreassa nauhasjakaan ole tarpeeksi. Ei suinkaan, uuden jäsenen tähtyy allekirjoittaa todistus (pledge), jossa hän sitoutuu kunniasanallansa hillitsemään itseänsä kaikenlaisten päihdyttävien nesteiden nautinnosta. Minun edesäni on kaksi kaawaa; kummassakin on päällekirjoitus „Hywä pää-

tös". Toisessa seuraa sitten lupaus Jumalan avulla koettaa pidättää itsensä wäkiwiinajuomista niin ja niin kauan, ja sitten taaskin mietiskellä asiaa. Toisessa on lupaus heti tehtävä tähdellisemmästi ja koko elinajaksi. Siis — wiisaasti kyllä — ei niitä suljeta pois, jotka ensin tahtowat koetella, tokko heillä on kylläksi siweellistä woimaa woidaksensa tähdellisesti hillitä itseänsä, ja tokko heidän ruumiinsa sietää senlaista hillitsemistä. Pienten lasten ei ole lupa allekirjoittaa pledge'jä; suuremmat pojat ja työt ainoastaan silloin, kun heillä on wanhempiensa kirjallinen myöntymys.

Todistuksen alla owat nämät epäiltävät sanat: „Jos sinä allekirjoitettua si tämän pledge'n pidät myöskin lupauksesi, niin sinä teet paraan teon elämäsiäsi“. Siis olisi muka parempi todistuksen allekirjoittaminen kuin uskossa jättäytyminen Kristuksen haltuun. Mutta waikka tahtoisi janoa: „Tämä on luonnollisesti poikkeustapaus“, niin lieneehän toki kunkin erinlaisen elämänpituuden mukaan monta tätä parempaa tekoa. — Todistuksen toisella puolella on innokas kehoitus käymään raittius-kokouksissa ja lopettamaan seurustelemisensa entisten juomatoveriensä kanssa (joiden joukossa ehkä woisi olla hänen isänsä tahi welsjensä!) Tästä näkyy, ett'ei raittiusyhdistäwiltä puutu ankaran kowaa pontewuutta eikä armotonta johdonmukaisuutta. Kun lukee näiden raittiusyhdistysten perustamisesta, tuntuu tosin melkein, kuin olisi uuden uskonnon perustaminen hankkeilla. Tosin onkin monessa teetotaler'issa muodostunut jangen arweluttawa farisealaisuus, niin että hän surkuttelewaisesti kohottaen olkapäitänsä katselee alas sellaisten kristittyjen puoleen, jotka kieltäytywät yhtymästä heidän yhdistykseensä. Kuitenkaan ei pidä hyljätä asiaa wäainkäytösten tähden; tapahtuuhan se wiisaallekin ihmiselle, että suu pannaan hiukan liian täyteen kun pontewasti ajetaan hywää asiaa. Senlaisethan me ihmiset olemme.

Jos nyt kysyy yhdistyksen jäseniltä, tokko heidän mielestään oluen, wiinin y. m. nautinto itsessään syntiä, niin wastaa moni arwelematta: „On kyllä, se on luonnotonta ja Jumalan tahtoa vastaan sotiwaa“. Tahi sanovat he: „Hdentekewää, onko se syntiä wai eikö, — lähimmäistänsä todenteolla rakastawan ihmisen tähty luopua senlaisen juoman nauttimisesta, hänen tähty olla esimerkkinä tähdellisestä raittiudesta“. — Toiset owat warowampia. „Rohtuullinen nautinto“, sanovat he, „ei itsessänsä olisi mikään synti. Mutta

Kun tällä alalla kohtuuttomuuden vaara on kauhean suuri, niin luovumme me wapaatahtoisesti semmoisten juomain nauttimisesta, osaksi itsiämme suojellaksemme itsiämme vastaan, waan vielä enemmin antaaksemme heikoille weljillemme hywän esimerkin. Mutta me myönnämme kullekin wapautensa, emmekä tuomitse niitä, jotka toisin ajattelewat'. Minun edesjäni on juuri kirje raittiuden ystävältä, joka muun muassa kirjoittaa seuraawat sanat: „Jumala pelasti rakkautensa kautta omansa ijankaikkijiksi ajoiksi; me pelastamme ihmiskumppalimme täksi elämäksi.“ Me näemme siis tässä kaksi erinlaista kantaa. Toiselta puolen on raittius tehty uskonkappaleeksi, toiseltapuolen se ilmestyy wapaana rakkaudenosoitteena. Mutta kaikki, sekä kiihoiset että warowaiset, wäittävät erittäinkin, että alkoholinseksaiset juomat sisältävät kaikissa tapauksissa niin hiukan määrän rawintoainetta, ett'ei sitä woi ottaa huomioonkaan sen rahajumman rinnalla, joka siitä pitää maksaa; että lisäksi nämät juomat owat ainoastaan kiihoittimia, jotka säännön mukaan owat wahingollisia, eiwätkä ruumiille tarpeellisia.

Mitäpähän koko tästä liikkeestä nyt olisi sanottawa? Ainoastaan pintapuoliselta ihmiseltä woi jäädä huomaamatta se mahtawa pontewuus, se suurenmoinen itsensäkieltämys, se armelias, sääliwä weljellinen rakkaus, mikä tässä tulee näkhyiin. Toiselta puolen taas ilmestyy heti sangen arweluttawia seikkoja, ja moni korkeasti siwistynyt ihminen ja jumalinen henkilö itse Englannissakin on ensiksi kerran toisensa jälkeen huomauttanut niistä.

Mutta me muistakaamme ensiksi, että englantilaiset owat englantilaisia; ja Albionin poikain weressä on taipumus johtamaan joka asiaa korkeimmilleen. Tarkasta englantilaisia turisteja, jotka seisowat glatscher'in tahi vielä saawuttamattoman lumihuipun luona Alpeilla. Waikka kaikki asiantuntijat sanoiswattkin waaralliseksi vieläpä mahdottomaksikin tälle kukkulalle nousemisén, — ei se auta. „Me tahdomme kuitenkin koettaa!“ sanowat he, ja sitten he ryhtywät toimeen ja taittawat useinkin niskansa siinä. Mutta siitä wähät. Heidän serkkunsa ja tätiensä harjoittawat kumminkin samaa kiistoa. Ja samoin on laita joka alalla. „Pää seinän läwitse“ — on lukemattomain englantilaisten tunnusfana, waikk'eiwät sitä lausu, ja tässä onkin se tarpeen, että heidän päänsä säännön mukaan owat kowat, usein kowemmat kuin kowat seinät, ja että he todella pääsewätkin läwitse. Saman jäykkäluontoisuuden, joka ajaa asian

forkeimmilleen, huomasiimme me jo englantilaisten sunnuntain-
pyhittämissäkin, joka menee melkein niin pitkälle, ett'ei min-
käänlaista työntekoa hyväksytä; vielä huomasiimme me sen siinä
tavassa millä monet dissenter'it ja etenkin „pelastusarmeija“
saarnaavat kääntymistä ja luopumista maailmasta. „Joko tei-
dän tähtyy kääntyä nyt, tällä hetkellä, tässä paikassa ja sillä taval-
la, kuin me sanomme, — tahi teette sen liian myöhään!“ Saman
ankaran johdonmukaisuuden tapaamme täällä raittiuden alallakin.

Wielä edelleen on se seikka huomattawa, että hlipäänsä
lujatahtoisten englantilaisten enemmän kuin muiden kansojen
kristittyjen on peljättävä wäkewäin juomain uauttimisen into-
himoa. Siihen kuuluu myöskin kostea ilmanala kiihoittawan,
ja suuret rahawarat myöntävät ylellisyyttä. Uskomatonta on
kuinka paljon englantilaiset woivat juoda. Rauhulla olen usein
Alpeilla nähnyt englantilaisten huwiretkelijäin juoda holahutta-
wan pikarillisia brandy'a yhtähaawaa muuttamatta naamansa
juonteita enemmän kuin wettäkään juodessaan. Mahdotonta on
mainita niitä tilastollisia lukuja, joita teetotaler'it julkaisewat ja
joiden kautta he ilmaisewat, kuinka suuri kansallisuusomaisuus pannaan
alkoholiin. Ja mitä ne sanovat perhe-elämän, siweellisen ja
uskonnollisen elämän rappiostilasta, ja lukemattomasta joukosta,
jonka terveys on mennyt pilalle, sitä on jokainen, joka omin
silmin ei ole tullut näkemään, pitävä naurettawan liiallisena.

Älkäämme siis kiiruhtako arwostelemaan! Meidän, saksalaisten
kristittyjen, jotka emme tahdo menettää olut- ja wiini-
lasiamme, pitäisi kumminkin ihastuksella ihmetellä näitä teeto-
taler'ia, jotka osoittautuwat niin wapaiksi itsekkäisyydestä ja
weljiänsä rakastawiksi. Tässä on meillä kuitenkin muistutus.
Se suuri raamatun-ajatus, että kaikki kristityt owat Jesuksen
Kristuksen sotilaita ja työmiehiä, jotka owat kutsutut etsimään
ja woittamaan vielä ehsyhsissä olewia ihmiskumppalianza, woit-
tamaan heitä osoittamalla uskoa ja rakkautta, — tämä suuri
ajatus nähy minusta hlipäänsä paljon enemmän muuttuneen
lihaksi ja wereksi Englannin kuin Saksan kristityhsissä. Me tah-
domme häpeällä tunnustaa tämän, emmekä tahdo poistaa tätä
terweellistä häpeätä sillä, että kiinnitämme huomiomme siihen
laintapaiseen wivahdukseen, joka kieltämättä usein selwästi
tulee nähywiin englantilaisten hurskaudessa ja etenkin englantilaisten
ihmisellisyhsypyrinnöissä.

Minä puolestani en uskalla tuomita teetotaler'eja. „Hon-
ny soit qui mal y pense“. Kun nyt ferran englantilaisten

luonne on senlainen, woipihan ehkä olla mahdollista, että tähdellinen raittius on ainoa tie, joka heillä wie tarkoituksen perille. „Useimmat englantilaiset ovat sen luontoisia, että heidän joko tähtyy olla tähdellisiä juoppoja tahti olla aiwan nauttimatta wäiwiinajuomia“ — sanoo muuan englantilainen kirjailija. Minä en tiedä, toikko niin lienee laita. Jos niin on, ei teetotaler'eilla ole wäärin. He älkööt waan sanoko: „Suominen on itsessään pahetta“, waan: „Meille englantilaisille, jotka ylipäänsä emme voi juoda olematta juoppoja, on se kerrassaan waarallista“. Mutta tämä ajatuskanta on jo lufemattomille wanhettunut. Raittius on heidän mielestään jo tullut autuaaksi tekewäksi uskonkappaleeksi, ja se, joka uskaltaa tehdä muis-tutuksia tätä uskontunnustusta vastaan, ei ole „puhdaskarwainen“. Silloin on mahdoton wälttää wastakohtaa. Miljoonia ihmisiä estetään tällä yksipuolisella tavalla kristinuskosta, jonka he kohtaawat semmoisen lain turmelemana. Minun mielestäni on aiwan warma, että tämän toimen jäljennys erittäinkin meillä Saksassa joutuisi naurun-alaisuuden kiroukseen. Sanalla sanoen, me kaikki, jotka wirkistämme itsiämme oluella ja wiinillä, tiedämme kyllä hywin, kuinka waikata on tästä nautinnosta luopuminen. Mutta kun nyt kymmenen tuhatta ja sata tuhatta, joilla on aiwan sama tunne kuin meillä, luopuu nautinnosta näyttääkseen juopumushimoon joutuneille ihmiskump-paleillensa hywää esimerkkiä, — niin on tämä semmoinen welljellisen raffauden sankarius, että sen tulee saattaa meitä ihastumaan ja sywästi häpeemään. Tällä emme tahdo sanoa, että meidän täällä Saksassa sopisi ja pitäisi tehdä samoin, kuin he tekewät. Että se on mahdotonta, pitäisi kaikkien hymmärtäwäisten saksalaisten lufijain myöntää. Mutta me puristamme kiittollisesti heidän kättänsä toiwoen, että heiltä jotain olemme oppineet.

Mutta tätä minä sanon ainoastaan niistä, jotka sanovat: „Me tunnemme halua osoitta tällä tavoin raffauttamme lähimmäistämme kohtaan. Waan kunkin pitää tietää, mitä ja miten hän tekee. Ei tämä ole mikään laki kristithlle, ei se ole mikään uskon waatimus“.

Se, mitä seuraawassa sanotaan koskee etupäässä niitä teetotaler'eita, jotka tekewät raittiuden uskonnolliseksi la'iksi, waikka se oikeastaan on käytännöllinen keino, — jotka tuomitsewat päihdyttävien juomain nautinnon itsessään hyljättäväksi, eiwätkä siis hywäksi niitä kristithitä jotka eiwät ole teetota-

ler'ēja. Näiden luku näyttää, paha kyllä, olewan jofseentkin fuuri. Tätä epäkristillistä wieläpä křistinuskoa vastaan soti-
waa farisealaisuutta wastustamaan on seuraawa aijottu.

3. Raittius ja ewankeeliumi.

Waikka suuresti ihailemmeekin sitä suurenmoista rakkauden pontewuutta, mikä mainitusfa liikkeessä pistää filmäämme, emme woi olla lausumatta siitä arwostelua raamatun kannal-
la. Me tahdomme mitata tätä liikettä Jumalan sanan mitalla ja ennen kaikkia kysyä, mitä wapahtaja siitä sanoo. Katso-
kaammepa, tokko raamattu kieltää semmoisten juomain kähtän-
nön, joidenka ylenmääräinen nauttiminen woi saattaa juojan päihtyneesen tilaan (I). Me tahdomme wielä lausua muuta-
mia sanoja siitä, mitenkä raamatun mukaan křistityhjen ihmisten ylipäänsä pitää kähtäytyä niitten lahjain ja nautintojen suh-
teen, joita maailmassa on tarjona (II).

* * *

(I). Wiini on ainoa päihdyttävä juoma, jota raama-
tusfa mainitaan. Sitä mainitaan jotenkin usein ja jo jotenkin aikaiseen. Noa se wedenpaisumuksen jälkeen istutti ensimmäiset wiinitarhat; mutta hän ei woinut wastustaa sitä waaraa, mikä tässä Jumalan lahjassa on. Hän ei siis ainoastaan syö-
nyt rypäleitä, eikä juonut ainoastaan rypäleiden wasta puser-
rettua mehua, waan hän myöskin käytti wiiniä ja nautti liian paljon sillä tawoin saatua päihdyttävää juomaa. Suuri on niiden joukko, jotka eiwät ole woineet torjua samaa waaraa, ja sen kautta on tullut paljon pahennusta. Lot esim. teki päis-
fänsä sukurutsaufsen ja monessa muussa raamatun paikassa pu-
hutaan wiinistä. Milloin sitä keitetään arwokkaaksi Jumalan lahjaksi, jota tulee antaa surullisille ja joka ilahuttaa ihmisen mieltä (Sananl. 31, 6. Ps. 104, 15. Saarn. 10, 19), mil-
loin lukee: Wiina ja waimot tekewät wiisaat miehet hulluiksi, ja jotka porttoin kanssa yhteyttä pitävät tulewat mielipuoliksi (Syrak. 19, 2 j. n. e.) Mutta yhtä wähan kuin naimatonta sääthä puolustetaan sen tähden, että naiset usein wiettelewät wiisaan hulluuteen, yhtä wähan waaditaan wiinin nauttimatto-
muutta sen pahan tähden, minkä wiini saapi aikaan. Ainoas-
taan nasirien piti olla wiiniä juomatta, mutta juuri siitähän seuraa, että sen nauttiminen muulle kansalle oli sallittu. Wiin-
nin nauttimattomuus oli erityinen tunnusmerkki siitä, että na-

fiireilla oli oma omituinen suhteensa Herraan. Mutta merkki on yhtä vähän kuin leikkaamaton tuffakaan mikään korkeampi aste hurstautta.

Mutta missä suhteessa on wapahtaja tähän? Mitä sanoo hän ja mitä sanovat apostolit? Apostolit lähettävät kirjeensä (kreikkalais-roomalaiseen) maailmaan, missä juopumuksen kaikki paheet olivat jokapäiväisiä. Kuitenkin etsimme niistä turhaan kieltä wiinin juomisesta. „Älkää juopuko wiinasta“ waroitavat he kristityitä; mutta wiinin kohtuullisesta uautinnosta ei kielletä. Paawali vielä kehoittaaakin Timoteusta juomaan wiiniä huonon watsansa tähden.

Ja wapahtaja sitten? Hän ei ollut läheskään teetotaler'i! Tuhmaa olisi ollut hänen wihollistensa panetteleminen, kun he kutsuivat häntä wiinin juojaksi, joll'ei hän ollenkaan olisi juonut wiiniä. Tiedämmehän, että kaimoweden muuttaminen hywäksi, jaloksi wiiniksi oli hänen ensimmäinen ihmeensä. Vieläpä enemmänkin. Kun hän asetti pyhän ehtoollisen, teki hän wiinin werensä esikuwaksi, ja tätä wiiniä ei ole juhlaa wiettävän seurakunnan ainoastaan katseleminen, vaan myöskin juominen. Vieläpä yksi hänen wiimmeisiä lauseitansa sisältää, ett'ei hän enään juo wiinapuun hedelmästä, siihen päivään asti, kuin hän juo sen uuden Yhänsä waltakunnassa. (Matt. 26: 29). Siis myöskään sieltä: ilon pöydästä Jumalan ijäisessä, muuttumattomassa waltakunnassa ei puutu wiinillä tähtettyjä maljoja. Ei suinkaan, Kristus ei ollut mikään teetotaler'i, sitäwastoin Muhammet, Kristuksen irwikuwa, kielsi ehdottomasti kaikkia uskolaisiansa nauttimasta päihdyttäviä juomia. Ainakin tämän pitäisi herättää totista miettimistä niissä teetotaler'eissa, jotka kieltävät wiinin nautinnon itsessään. Olipa wiinin wäärinkäyttämisen Jesuksen aikaan kuinka suuri hywänsä, — ei Herran päähän pistänyt koskaan kehoittaa tähdelliseen wiinin nauttimattomuuteen. Mutta useat teetotaler'eista owat niin johdonmukaisia, että he ehtoollisessa wiinin asemesta käyttävät hedelmämehua tahi jotakin muuta nestettä. He eiwät, kummallista kyllä, näy huomaawan, että he sillä tawoin oikaisewat wapahtajaansa ja kuningastansa.

Mutta kuinka suoriutuwat teetotaler'it edellä mainituista tositapauksista ja esimerkeistä? Kyllä wastaus tähän olisi hywin lystikas ja naurettawa, jott'ei asia olisi niin totista laastua. Sillä kun he hywinä englantilaisina kristittyinä eiwät kuitenkaan tahdo olla raamattua wiisaammat, tähtyy heidän,

joko sitten tahtovat tahi eivät, sitä wääristellä ja sillä tavoin joutua joko tietäen tahi tietämättänsä ulkofullatuiksi. Edessäni on „Ratfismus lapsia warten“ („The Band of Hope Catechism“), jossa on 52 kappaletta kysymyksiä ja wastauksia, ja lisäksi vielä laulukirja. Tätä joukoittain lewinnyttä kirjaa käyttävät useat (ei kaikki) temperance-meetingjohtajat 52:na sunnuntaina lapsia opettaessansa, niin että joka kerta on yksi luku aineena. Onpa tosiaankin houkka aate 52 kertaa vuodessa kiihdyttää pienokaisia päihdyttäviä juomia vastaan ja samalla mättää heihin kauheimpia tuhmuuksia. Sillä mahdotonta on kertoa, minkälaisia tuhmuuksia tässä ratfismuksessa tarjotaan luettavaksi. Siinä selitetään esim. 1 Piet. 5: 8: „Olkat raittiit ja walwokaat“ — näin: Kreikkalaisessa testamentissa lukee: „Älkää juoko!“ Joka kreikkaa ymmärtää, se tietää, että tämä suoraan sanoen on walhetta. — Kunnellaammepa kuitenkin sanasta sanaan muutamia paikkoja! 50:nnen kappaleen päällekirjoitus on: „Wapahtajan esimerkki“. Kysymys: Mutta eikö siis monta hyvää ihmistä ole juonut kohtuullisesti? Wastaus: On kyllä, samoin kuin monta hyvää ihmistä on tottunut pitämään orjia, koska heillä ei ollut parempaa tietoa (sic!). Kysymys: Mutta eikö Jesus Kristus itse ole tehnyt ja juonut päihdyttävää wiiniä? Wastaus: Ei suinkaan, sitä emme voi uskoa; se olisi ollut hänen arwoansa alentawaa, eikä ole mitään todistusta siitä, että hän olisi tehnyt tahi nauttinut käydettyä ja päihdyttävää wiiniä. Niin kerran, jolloin tiedämme hänelle wiiniä tarjotun, nimittäin kun hän ristiinnaulittiin, kieltänsi hän sitä nauttimasta — j. n. e.

Eikös ole totta, että tämä olisi pilan alaista, joll'ei siinä olisi niin kowin totista puolta. Tässä nähdään, kuinka kristittytkin miehet voivat hairahtua totuuden tieltä ja antaa hyvän tarkoituksen pyhittää huonoja wälikappaleita. Minä luulisin loukkaawani lukijoitani, jos tahtoisin heille todistaa, kuinka ääretömän paljon hulluutta edellä mainituissa esimerkeissä on, ja kuinka suuri tuhmuus on, kun 51 sunnuntailuvuossa wäitetään, että ewankeeliumeissa puhutaan käymättömästä wiinistä. Tätä oivallista ajatusta ei vielä kukaan jumaluusopin tutkija koko kristillisessä kirkkohistoriassa ollut saanut päähänsä, ennen kuin teetotaler'it tekivät tämän suuren huomion! Rehellisempää olisi sitten sanoa: „Tässä kappaleessa on Jumalan sana meille liian kewymielistä, tahi ainakaan se ei sowy Englannin oloihin.“ Kutsukootpa waan teetotaler'it Muhammed'ia liittolaiseksensa,

ainakaan ei Jeesus ole. Ja tämä tekee koko liikkeen meille arveluttavaksi, jinä tapauksessa että sille tahdotaan antaa uskonnollista wivahdusta.*)

(II) Mutta koko tämän liikkeen henkikään ei millään tavoin sovellu ewankeeliumin henkeen; tahi paremmin sanoakseni: koko tässä liikkeessä ei voi olla puhetta hengestä raamatullisessa merkityksessä. Teetotaler'isuus ei ole muuta kuin uusi laki; mutta ewankeliumi on la'in loppu. Raittiusspyrintö on uusi paikka vanhassa waatteessa (Matt. 9: 16), tahi myöskin vanha lakipaikka ewankeliumin uudessa waatteessa. Jos Englannin kristityt sanoisivat: „Meidän kansa ei vielä ole kypsä ewankeeliumia vastaan ottamaan; se on ensin saatettava la'in alle,“ niin voisi wastata siihen: „Se tulee teidän tietää, tunnettehan te itse parhaiten kansanne.“ Mutta älkööt he koettako toteen näyttää, että tämä heidän oma tekemä lakinsa on ewankeeliumin kansa yhtäpitävä. Tämä yritys voi johtaa ainoastaan ewankeeliumin wäristelemiseen, ja me olemme nähneet, että se onkin siihen johtanut.

„Minä tiedän ja olen Herrassa Jeesuksessa wakuutettu siitä, ett'ei mitään asia itsesään ole saastainen; waan sille, joka jotakin pitää saastaisena, on se saastaista. Kaikki, mitä Jumala on luonut, on hywää eikä mitään hyljättävä ole, kun se waan kiitoksella vastaan otetaan,“ kirjoittaa apostoli Paawali. Jokainen nautinto, josta me iloisella mielellä voimme kiittää Jumalata, on sallittu. Meidän ei tule sallia panna meille lakia, sillä „ei wanhurstaalle ole lakia pantu“. „Kristus on lain loppu“; „älkäät taas teidänne sekoittako orjuuden ifeesen;“ „kaikki on teidän, mutta te olette Kristuksen“. Mikä ei ole uskosta, se on syntiä; mutta mikä on uskosta, s. o. mitä me voimme tehdä wakuutettuina siitä, että se ei ehkäise eikä wahingoita sisällistä suhdettamme Jeesukseen, se on luwallista.

*) Wälttääkseen wäärää käsitystä huomautan minä tässä vielä kerran, että edellä mainitut ja seuraawaiset muistutukset koskewat ainoastaan niitä teetotaler'ia, jotka perustawat raittiutensa raamatun pohjalle ja tahtowat korottaa sen uskonnolliseksi la'iksi. Toisia taas, jotka tuntevat kutsumuksen näyttää esimerkkiä heikkojen tähden, mutta eiwät millään muotoa tahdo tehdä esimerkkiänsä muille kristityille pakoksi, kunnioitan minä, kuten jo sanoin, sangen suuresti.

Niin puhuu ewankeeliumi. Tämä tosin on ainoastaan asian toinen puoli. Toinen on se ett'ei kuitenkään kaikki meitä hyydytä, waikka meillä on walta kaikkeen. Meidän ei pidä sekoittua mihinkään. „Te olette Kristuksen“, tämä on korkein laki, ja toisen: „Kaikki on teidän“ — täytyy alistua edellisen alle. Mikään luotujen esineiden nautinto ei saa muuttua intohimoksi, tarpeeksi, josta emme voi luopua. Meidän täytyy woida hallita kaikkea; meillä täytyy olla ja meidän täytyy myöskin woida olla ilman. Muutamalle äidille sanottiin, että hänen ystävänsä kaikki kolme lasta oli kuollut difteritistautiin. Silloin hän wastasi: „Jos Jumala tällä tavoin ottaisi omat lapseni minulta, en minä enään woisi uskoa hänen rakkauteensa“. — Mies, jolta lääkäri kielsi tupakan polttamisen, wastasi: „Minä tahdon ja minun täytyhykin polttaa waikka henkeni meniji.“ Tämä äiti ja tämä tupakanpolttaja eiwät enään olleet kristityitä, niin pian kuin he niin puhuiwat. Ja moni, joka ei suorastaan niin sano, waan jonka sisällinen tila on samantainen, ei myöskään ole mikään kristitty. Heillä on Kristuksen oheissa myöskin toinen herra, jota he palwelewat, olkoon se sitten waimo tahi hewonen, lapsi tahi mammona, ystävä tahi wiini, musiikki tahi tupakka. „Te ette voi palwella Jumalata ja mammonaa!“ Tärkeä asia on joka kristitylle, josko hän hallitsee luotuja esineitä, tahi josko ne hallitsewat häntä. Moni tekee tässä suhteessa kauheita kokeuksia, kun Herra waikkealla hetkellä murtaa rikki hänen epäjumalankuwansa.

Myöskin woi asian laita olla senlainen, että ne ilonaineet, jotka tawallisissa tapauksissa eiwät meitä wahingoita, kuitenkään joinakuina aikoina owat meiltä kielletyt. Tämä on ehdottomasti asian laita, kun me huomaamme, että meillä on jokin este rukouselämässämme. Waikka esim. naapurillasi olisi lupa käydä hywässä teaterissa, waikka olisi ollutkin aika, jolloin se sinua ei olisi wahingoittanut, — kuitenkään jos sinä nyt huomaat, ett'et sinä teaterinäytännön jälkeen woi puhua wapahtajasi kanssa tahi että sielullesi senkautta Jumalan sana ei ole oikein maukasta: — niin on se, mikä itsessään ei tarwitse olla syntiä, kuitenkään sinulle syntiä. Tahi jos sinä huomaat, että Herra kerran nyt tahtoo sinua wiedä oikein hiljaisuuteen, että hänellä on jotakin salaa sanottawaa sinulle; niin täytyy sinun jokjikin ajaksi poistua seura-elämästäkin, joka itsessään on wiatonta ja joka ennen sinulle oli luwallista, ja joka sittemmin jälleen tulee olemaan sinulle luwallista. Kaikki täytyy alis-

tua sen suuren aatteen alle, että me olemme kutsutut olemaan Kristuksessa ja lisääntymään hänessä. Kaikki tähtyy sinun mielestäsi olla pahaa, kun se estää sinua tulemasta lähemmäksi suurta päämaliä, sinun Kristuksen kuwaksi julistamistasi.

Mutta sinun pitää silloin kartaata, ett'et mittaa tahi tuomitse kristityitä weljiäsi ja sisaria si sen mitan mukaan, mikä sinulle itsellesi on määrätty. Sinä teet syntiä syhdesäsi marengija, koska ne pilaawat watsasi; mutta miksi si sen, jonka watsa tietää semmoista makupalaa, tarwitsisi sitä halweksia?

Ja kuitenkin on vielä toinen raja. Jos me muutoin luwallisella nautinnolla suututamme heikkoa weljeä, niin että hän sen kautta tulee epäilemään meidän uskonelämäämme, niin woi niinkin tapahtua, että meidän hänen tähtensä tähtyy jättää semmoinen nautinto jossikin aikaan. Meidän tähtyy waan kartaata, ett'emme kshymyksessä olewalle weljelle myönnä, että tämä nautinto itsessään on syntiä. Ei se ole muuta kuin ulkokuultaisuutta, jos joku pastori saarnastuolistansa arwilematta julistaa teaterikäynnin syntisten huwien joukkoon ja kuitenkin matkustuksillansa käy teaterissa, kun ei luule tunnettawan eikä huomattawan itseänsä. Semmoisella käntöksellä on paljon pahaa saatu aikaan. Joko hän sitten pitää todellakin teaterinkäynnin syntisenä; silloin hän wapaatahtoisesti tekee syntiä; — tahi hän ei sitä pidä syntinä ja on silloin walhetellut peljäten wallalla olewaa mielipidettä tahi jotakin osaa kuulijoistansa. Ei tiedä, kumpiko synti on huonompi, edellisessä tapauksessa hän wastoin parempaa tietoa si teki syntiä Jumalan käskyä vastaan, jälkimäisessä tapauksessa hän walhetteli wastoin parempaa tietoa si. — Mutta minä woin kyllä lakata teaterissa käymästä, jos tiedän olewani muussa tapauksessa loukkauskseksi ja pahenukseksi todellisesti huruskaille, rehelligille kristityille, jotka owat ahdasmielisemmällä kannalla (eiwätkä ehkä ollenkaan woi arwostella asiaa), ja aiwan samoin on muidentkin asiain laita.

Suuresti kiitollisena ajattelen minä vielä sitä esimerkkiä, jonka rehtorimme Gütersloh'in lukiossa antoi meille. Hän oli kerrassaan kieltänyt oppilaitansa tupakkaa polttamasta, sillä hän ei pitänyt sitä terweellisenä eikä sen ikäisille nuorukaisille sopiwanakaan. Mutta itse hän poltti tupakkaa ja teki sitä miellensäkin. Silloin tuli meidän koulun korkeimmalle luokalle oppilaita toisesta lukiossa, missä oli sallittu korkeimman lähimmältä luokalta saakka polttaa tupakkata. Nämät selittiwät, ett'ei jo niin kauan poltettuan sa woi siitä luopua. Rehtori

wastasi: „Minä näytän teille, että voi kyllä tulematta sentähden sairaaksi.“ Ja tämän hän toden totta tekikin. Tämä teki meihin erinomaisen vaikutuksen eikä siitä hetkestä lukeen uskaltanut puhua sillä tavoin, kuin edellä kuulumme. Mutta rehtorimme ei suinkaan sanonut: Tupakanpoltto on itsessään pahasta; eikä hän myöskään sanonut: Minä olen tehnyt väärin, että olen niin kauan polttanut tupakkaa. — Jollen erehdy, rupesi hän undelleen polttamaan tupakkaa tultuansa toiseen asemaan elämässä, ja tämä olikin aiwan johdonmukaisesti ja oikein tehty.

„Niinpä kyllä,“ kuulen jonkun sanovan, „mutta etkö sinä todista juuri tällä puheella, että rakkauden tähden tulee lakata nauttimasta päihdyttäviä juomia. Selväähän on, että tuhansittain ihmisiä joutuu pilalle oluesta ja wiinistä, puhumattaakaan palowiinasta; kieltämätöntä on, että useimmat ihmiset ovat senlaisia luonteeltaan, että he intohimolla heittäntyvät sen nautinnan waltaan, joll'eivät siitä tähdellisesti luovu. Eikö rakkauden silloin pidä pakoittaman sinua kiroomaan tätä nautintoa ja esimerkiksi osoittamaan heikolle veljellesi, että ilman semmoisikin juomia voi olla terve sielunsa ja ruumiinsa puolesta; samoin, että siitä voi lakata, waikkapa siihen nuoruudestaan on tottunutkin? Eiköpä tässä ole sama tapaus kuin Rom. 14, 15—21?“

Tähän minä nyt en tahdo tässä wastata, että suurin osa lääkäreistä arwelee kohtuullisen wiinin ja oluen-nautinnon (toinen on palowiinan laita) olewan raitista ja terveellistä, wieläpä useille ihmisille suorastaan wälttämätöntäkin. Raamattu kutsuu wiinin hyväksi luojan lahjaksi, joka ilahuttaa mieltä ja Wirkistää ruumista. Kukaan järjellinen ihminen ei voi wäittää, että wiinin- ja oluen-nautinto itsessään on syntiä. Se, joka sitä wäittää, ei ole heikko weli, waan omapäinen ihminen, jolle yksinkertaisesti tulee osoittaa Kristuksen esimerkkiä. — Ei sowi kieltää, että näiden käyttäminen monelle ihmiselle on suureksi waaraksi; mutta mahdollinen wäärinkäytös ei voi lakauttaa käyttämistä, ja sen tähden että joku asia voi aikaan saada pahennusta, ei sitä tarwitse jättää pois, jos tämä pahennus on järjetön ja selwästi sotii Kristuksen ajatusta vastaan. — Muutoinhan täytyy wihdoin luopua kaikesta, sillä ei ole mitään, mikä ei herättäisi paheksuamista, sillä mitään ei ole, jota ei käytettäisi wäärin. Vegetariaanit esim. sanovat lihansyömistä wahingolliseksi ja arwoa alentawaksikin. Pitääkö meidän sen tähden lakata lihaa syömästä? Sosialistit selittävät yksi-

tyisen omaisuuden omistamisen itsekkäisyydeksi ja synniksi. Pitääkö meidän sen tähden ruweta kiihkoilemaan kommunistisen waltion hywäksi? Onhan yksityisessäkin omaisuudessa sängen suuri waara tarjona, ja mammona tekee mielettömäksi ja ahneus pitää orjuudessa miljoonia. Miljoonat ihmiset käyttävät wäärin waltaansa rahan yli, ja lukemattomia kristityitä löytyy, jotka niitä eivät tahdo hoitaa Jesuksen johdolla, waan pidättävät itsellensä erityisiä etu-oikeuksia tällä allalla. — Kuitenkaan ei koskaan kukaan walistunut kristitty ole waatinut yksityisen omaisuuden poistamista. Mutta Jumalan järjestys on se, että kaikki pitää oleman rakkauden herruuden alaisena ja wapaasti hoidettava sen mukaan, kuin rakkaus Jumalaa ja ihmisiä kohtaan waatii.

Onhan rakkaus naista kohtaan miljoonissa ihmisissä muuttunut naisten jumaloitsemiseksi jopa irstaudeksi ja kainenmoiseksi paheiksiin. Mutta tuomitsemmeko sen tähden awioliiton kelwottomaksi? Tuomitsemmeko sentähden ylipäänsä rakkauden molempain sukupuolien välillä pahaksi? Munkit, jotka tahtoivat forjata luonnon lakeja hylkäämällä sekä omaisuuden että awioliiton owat joutuneet alkuperäisen tarkoituksensa wastakohtaan, — wapaa=ehdoista köyhyydestä, naimattomuudesta ja itsensä=hillitsewäisyydestä owat he langenneet kainenmoiseen ahneuteen, haureuteen ja juoppouteen. Luonto kostaa, jos sitä wäärin käytetään.

„Mutta mainittujen juomien nautinto“, sanotaan, „ei kuulu wälttämättömyyden, waan ylläisyhyden alalle, ja sentähden pitäisi ainakin, ottamalla huomioon wäkiwiinajuomien aikaan saattaman turmion, halukkaasti rakkauden tähden luopua niistä käyttämästä.“ Me emme suinkaan myönnä tätä, että moka olut ja wiini olisimat ainoastaan ylläisyhytawaroita. Mutta waikkapa me sen myöntäisimmekin, emme kuitenkaan suostuisi mainittuihin johtopäätöksiin. Koko meidän elämämme on ylläisyhyttä täynnä, ja jos me tahdomme siitä päästä wapaiksi täytyy meidän pian kääntyä jälleen luonnontilassa olewain kansain tilaan. Kaikki, mitä me tunnemme taiteen ja kaunistuksen nimellä, täytyy siinä tapauksessa murtua yhdellä iskulla; kaikki, mikä tarkoituksena on kauneuden ja hienouden hankkiminen elämälle, täytyy silloin poistua, ja wihdoin täytyy joutua vähimpään, mikä elämän jonkunlaiseen ylläpitämiseen tarwitaan. Sillä tawoin saisi kaikki taide kuoliniskunsa, mutta tieteellä woisi enään olla päämääränä tutkia, kuinka tarpeellisia elantoaineita ja waatteita voitaisiin saada.

Siitä on nyt kaksikymmentä vuotta, kun muutoin kyllä hurstas, mutta pietistinen, ahdasmielinen nahkuri istui minua vastapäätä. Me puhelimme „kristillisistä asioista“. Muun muassa sanoi hän minulle: „Jos te, herra pastori, tahdotte muiden filmissä olla täydellisesti kääntynyt saarnaaja, niin täytyy teidän heittää pois nuo kultaiset kellonwitjanne, jotka teillä on. Sellaista ylellisyyttä paheksuvat weljet ja sisaret.“ — Minä vastasin: „Silloin täytyy minun ottaa kuparipiirroksiset seinältä, täytyy polttaa tämä matto, repiä utimet ikkunoista j. n. e. Mutta miksi teillä itsellänne on noin kaunis karwalakki päässä; kun te kymmenennellä osalla sen hinnasta olisitte voineet hankkia päähineen, joka aiwonne olisi lämpiminä pitänyt? Miksi juotte te lasin olutta, jota kuitenkin moni muu, jonka myöskin pitää elää, ei voi tehdä. Miksi te poltatte tupakkaa, ettekä sen sijaan ilahuta köyhiä rahajumalla, jonka se maksaa? Ja vaikka te luopuisitte vieläkin useammasta nautinnosta, niin olisihan kuitenkin aina miljoonia ja vieläkin miljoonia ihmisiä, jotka sanovat: Kyllähän tuon on helppo sanoa; onhan hänellä paljon helpompi olla kuin meillä!“ — Tämä on kaltewa pinta, jota myöten alinomaa luistaa alaspäin, kunnes wihdoin joutuu mitä hulluimpaan ja vähäpätöisimpään lakijärjestelmään, joka taas muuttuu raiwoisimmaksi kiihkoilemiseksi. Esimerkiksi mainitsen minä mennonitit, jotka wihdoin jakautuivat „Knöpler'eihin“ ja „Sestler'eihin“ s. o. kahteen puolueeseen, jotka kauhealla wimmalla kiistelewät, olisiko luvallista pitää nappia nutussa, wai pitäisikö luopuen tästä ylellisyydestä tyytyä hakaasiin.

Lukijat hymmärtävät, mitä minä tahdon sanoa. Itsensä hillitseminen wäkwien juomien nautinnosta on itsensä kieltämiseksi esimerkkinä epäilemättä moneen wai kuttawa siunaawaisesti ja saattawa aikaan hywän herätyksen. Mutta selwillä pitää olla, että „wäkwäin juomain“ nimellä merkitään ainoastaan yhtä niistä monista sadoista aloista, joilla itsensä hillitseminen woi tulla kysymykseen. Warmaankin on tämä ala kuitenkin tärkein; mutta kullakin kristityllä täytyy olla wapaus walita, mitä keinoja hän tahtoo käyttää juoppouden estämiseksi. Estäköön Jumala meitä uudestaan kuormittamasta ewankeeliumia Sinai'n tiwillä!

Me olemme jo Englannin sabbatista puhuttaissa ja muissakin paikoissa huomanneet, että jokseenkin moni Englannin weljistä on taipuwainen erääsen lakijärjestelmään. Salaa ja huo-

maamatta tehdään siinä suuria raamatun aatteita naurrettaviksi. Raamatun käsite „liha“ tehdään lihalliseksi; käsite maailma tehdään maalliseksi, s. o. lihaa, syntiä ja maailmaa etsitään muuttamisesta erityisistä tiloista, teoista ja nautinnoista farisealaisella tavalla, waikka oma sydän se oikea paikka on, missä maailma, liha ja synti asuvat.

Tähän mukawaan tarkastukseen emme kuitenkään millään ehdolla tahdo lopettaa ainettamme. Waikk’ei juopumus meidän maassa olisikaan sellainen turmio kuin Englannissa, niin ei kukaan, joka vähänkin tuntee meidän kansaamme voi sitä wäittää walheeksi, että lukemattomat perheet joutuwat perikatoon etenkin palowiinan waikutuksesta; että lukemattomat waimot ja lapset tulewat onnettomiksi ruumiin ja sielun puolesta semmoisten miesten ja isien tähden, jotka ensin owat tehneet itsensä onnettomiksi ruumiin ja sielun puolesta. Rauhean murhanenkelin tawoin waeltaa wiinanperkele meidänkin rakkaan isänmaamme seutujen läwitse etsien, ketä hän saisi niellä. Ja hän löytää joukoittain sellaisia, jotka mieluummin heittäytywät hänen nieltäwäkseen, kuin kilwoittelewat hyvän kilwoituksen. Rauhean pitkät ja wuofittain suhteettomasti suurenewat rikosten ja törkeyksien luettelot, jotka tilastotiede tuo esiin, samaten myöskin hullunhuoneiden luettelot, — ne tulisiwat pian paljon lyhemmiksi, jos meidän kansamme wapautuisi palowiinan rutosta.

Kuin ja mistä on löydettävä apu tämän haltijan waltaa vastaan? Sillä siitä on etupäässä kysymys, koska se ennen kaikkia muita juomia kiihoittaa kohtuuttomuuteen ja ennen kaikkia muita turmelee terveyden ja siweellisen luonteen. Mitä olueen ja wiiniin tulee, niin on laki niiden käytännön suhteen sama kuin kaikkein muidenkin nautintojen suhteen, nimittäin että meidän tulee niitä käyttää hymmärtäwäisesti ja kohtuullisesti. Warmaankin on tämä kehoitus kohtuullisuuteen wälttämättömämpi tämän, kuin maidon- ja teen-juonin suhteen. Mutta me emme tuomitse wiiniä ja olutta hyljättäwiksi; me pidämme niitä Jumalan lahjoina, joista meidän on lupa iloita. Wieläpä me olisimme onnellisia, jos hyvää, halpaa, puhdasta olutta olisi saatavana joka ravintolasja isänmaassamme; sillä meidän mielestämme olisi se mitä tehokkaimpia ihmisellisiä keinoja palowiinaa wastustamaan ja raiwaamaan tieltänsä. Tätä me siis etupäässä ajattelemme, kun me koetamme hankkia keinoja juopumusta vastaan. Me emme voi emmekä tahdo matkia teetotaler’eja, tämä

on meidän hyvillä perustuksilla tuettu epäamhksemme. Mutta mikä siis on meidän asemamme?

4. Mitä teemme me parantaaksemme kansamme koinwammaa?

Mitä tulee meidän tehdä? — Tähän kysymykseen ei viimein ole muuta kuin yksi ainoa vastaus, nimittäin julistaa ewankeliumia kansaan ja sydämiin. Kun aurinko nousee säteilewässä walossaan, silloin pakenevat kaikki willieläimet; samoin myöskin, missä Kristus tulee eläväksi sydämessä, siellä on pimeyden walta murrettu, sieltä pakenevat pimeyden teot. Sen jälkeen kuin Jesus ilmestyi maailmaan syntisiä wapahtamaan, löytyh keino syntiä vastaan ja se keino on sydämen jättäminen hänen waltaansa. Eikä, sywemmältä katsoen, ole muuta kuin tämä apu; kaikki muut owat ainoastaan helppoitus- ja liewitys-keinoja.

Ja jospa tosiaan onnistuisikin kaikenmoisella työllä, wiisaudella ja keinoilla poistaa tahi wieläpä lainlaatomistoimilla tehdä mahdottomaksi jotakin pahetta esim. juopunnsta, — niin tulisi joku toinen pahe sen sijaan. Sisällinen tauti woi ilmesyä jaloisja, kun haawat keinoillisesti owat poistetut päästä. Eimikään auta, ennen kuin weri on puhdistettu. Ja niin kauwan kuin lihallsuuden ja nautinnonhimon peto hallitsee ihmisen sisällä, löytää se pian palowiinan sijaan toisen, olkoonpa se sitten nimeltään morfiinia, opiumia tahi en tiedä mitä, tahi muuttuu entinen juoppous ahmaamiseksi tahi saisuudeksi. Sydän on juurineen uudistettawa muutoin ei auta yrtyt eikä woiteet.

Jos esim. „pelastusarmeija“ pitää rahwaan todellista käännnyttämistä tarkoituksenaan, niin on turhaa, että se waatii sotilaittensa olemaan teetotaler'ea. Todellisesti kääntyneet eiwät woi olla juoppoja eiwätkä syömäreitä eiwät keikfareita eiwätkä rahannarreja; sillä he owat kääntyneet, kääntyneet jumalalliseen aurinkoon päin ja pois kääntyneet kaikesta pimeydestä. Mutta joll'ei pelastusarmeijan onnistu saada aikaan todellista sisällistä kääntymistä, rupee ihmisyydämessä asuwa peto, waikka sitä olisikin harjoittanut lankeemaan polwilleen, tekemään ristinmerkkiä ja laulamaan wirsiä, pian jälleen

näyttämään hampaitansa, eivätkä mitkään kiellot tupakan polttamista ja brandy'a vastaan auta lainkaan.

Sanalla sanoen, missä Kristus asuu sydämessä, siellä kuolee synnin myrkynpuu juurinsa. Sen näyttää toteen joka kirjokohistorian lehti, sen todistaa jokapäiväisen elämän kokemus, minä toivon, että sen todistaisi sinunkin kokemuksesi, rakas lukijani. Sentähden tulee kaikissa juoppoutta vastaan olemaan ainoastaan sitä myöten pysyväistä voimaa, kuin ewankeeliumi on tämän taistelun sieluna. Jos Jumala lahjoittaa kansallemme uuden suuren helluntaijuhlan, niin tulee pian taistelu yksitähden pahetta vastaan joutuvaksi. Tätä helluntaijuhlaa me kyllä voimme rukoilla, mutta me itse emme voi sitä luoda; meidän täytyy sitä odottaa. Mutta me voimme wiimmeiseen hengenwetoon puuhata ewankeeliumin lewittämistä ihmisten joukkoon, heidän huoneisiinsa ja heidän sydämiinsä. Useimmat „kastetut kristityt“, Jumala paratkoon, eivät edes tiedä, mitä ewankeeliumi onkaan, vielä vähemmin owat he sen voimaa kokeneet. Siis ahkeruudella ja innolla tulee Herran kansan lewittää lewittämistensä ewankeeliumia. Mutta tässä sen tulee osoittaa itsensä Herran kansaksi, eikä siis semmoiseksi kansaksi, joka ainoastaan puhuu toista kieltä kuin muut ihmiset, waan kansaksi, jossa korkeampi elämä ja korkeampi rakkaus sykkii, — elämä ja rakkaus, kurinpito ja voima, joita maailma ei tunne, mutta joka osoittaa voimansa ihmisten omisja-tunnoisja. Kristittyjen täytyy omisja silmissään esiin tuoda ewankeeliumin autuutta, osoittaessansa itsensä kieltävää rakkautta, taivaallista iloa, uskaltassaan kärsiä ja palwella, ollessaan koftuullinen ja kärsiwällinen ja harjoittaessaan jokaista jaloa hywettä. Mutta me puhumme edempänä tarkemmin siitä asiasta, kuinka ewankeeliumia sanoilla ja töillä on lewitettävä ihmisten joukkoon.

Jos hywä jotenkin usein, paha kyllä, on paremman wiholdollinen, ei kuitenkaan paremman ja paraan sentähden tarvitse olla hyvän wiholdollisia. Ja koska erittäin paras parhaista ei ole meidän waan Jumalan hallussa, niin tulee meidän kysyä itsiltämme: Mitä me sittenkin voimme tehdä? Nyt on Herran asian laita niin, ett'ei meidän kansaamme voi kutsua kristilliseksi, waikka melkein kaikki lapset owat kastetut, eikä se tähän maailman aikaan tule olemaankaan kristitty, waikka sen onnistuisikin kumota kaikki „toukokuun lait't“, jota minä puolestani en suinkaan toivo. Meidän tulee laskuissamme käyttää niitä

lukuja, mitkä meillä ovat, saadaksemme selville, että me enimmäkseen olemme tekemisissämme senlaisten ihmisten kanssa, jotka eivät vielä ole armon alaisia, vaan lain alaisia; jotka eivät vielä ole la'inkaan alaisia, vaan joita täydellisesti lihalliset, maalliset esineet hallitsivat. Tästä tähtyy siis kaikkien ei ainoastaan kristittyjen, vaan myöskin ihmisyhdistävien liittyä yhteen hankkimaan apukeinoja. Kaikkien kansanystävään tulee, kuten edellä olemme sanoneet, yhdistettyin voimin toimia saadaksensa sunnuntain uudestaan valloitetuksi kansallemme. Kaikkien kansanystävään, sen sanomme nyt, tulee yhdistettyin voimin hankkia apukeinoja palowiinan turmiota vastaan.

Mutta kuinka? — Tärkeä periaate kaswattaessa on, että ei, jos mahdollista on, oteta ihmiseltä mitään, josta hän pitää, antamatta hänelle korvaukseksi jotain muuta parempaa. Meidän hyvä tohtorimme tapasi nuorimman tyttärensä leikkilelmästä paperia lapsenkamarissa. Tämä oli lapselle nähtävästi suuri huwitus, mutta tohtori kielsi hänen käyttämästä saksia terävien kärkien tähden. Silloin pienoinen katkerasti „pahansetä tohtorin“ tähden. Mutta seuraavana päivänä tuli tämä taikain tuoden mukanaan kauniit saksit, joidenka kärjet olivat hiotut tylsiksi, ja antoi ne lapselle „ahkerasti käytettäväiksi“. Tällä tavoin voitti hän lapsen sydämen tykkynään puoleensa, ja siitä hetkestä nautti pienokainen ilonielin ja hyväällä luottamuksella hänen katkerimminkin rohtonsa. Tämä on ainoastaan pieni esimerkki siitä, kuinka suurissa asioissa pitää toimia. On pidetty sängen liikutettavia puheita palowiinaa vastaan, on pienissä kirjaisissa sängen kauheilla kuvauksilla kerrottu sen hirveitä seurauksia, niistä on tehty kuvia, jotka saavat katsojan kauhistumaan. Tätä me emme tahdokaan moittia; me emme myöskään tahdo väittää, että se on hyödytöntä. Mutta paljon sillä ei ole tehty. Niitä tuhansia hywin toimeentulowia ihmisiä, jotka omissa huoneissaan ovat mielissään varallisuudesta, mutta jotka eivät tunne kansamme hätää, — niille tähtyy kaikin tavoin antaa tietoa heidän ihmiskumppaliansa kurjuudesta ja teroittaa heidän omia tuntojansa. Heidän tähtyy oppia tuntemaan vääräksi Rain'in kysymystä: „Olenko minä weljeni wartia?“ Heidän tähtyy tulla tietämään, että heidän juuri sen tähden, että ovat hywinwoipia, tulee pitää huolta ja auttaa kärsiviä ihmiskumppaliansa. Mutta ei sinnekaan tarvitse uskoa, että palowiinaturmion kertomuksilla mitään uutta kerrottaiisiin niille, jotka jotka jo ovat paheen orjia.

Minä oleu jo monta kertaa puhutellut juoppoja, mutta en ole vielä tawannut ketään, joka ei olisi hawainnut juoppoudesta tulevaa kauheata kurjuutta. Eikä siihen paljon tarwitakaan. Ei semmoisen onnettoman ihmisen tarwitse muuta kuin kouraista päätänsä, repaleisia waatteitansa ja tyhjää kuffaroansa, ei tarwitse kuin huomata heikontunutta työtyhjänsä ja rappen-
tunutta perhe-elämäänsä, niin tietää hän yllin kyllin. Mutta kurjuutensa huomaaminen ja lakkaaminen juoppoudesta ovat kaksii perinpohjin eri asiaa. Joka syntiä tekee, se on synnin orja. Useimpain juoppojen mielessä on, sanokootpa sen tahi olkoot sanomatta: „Minä tahdon ja minun tähtyh juoda, waikka kaffi, kunnia, ammatti, omaisuus, terveys, waimo, elämä ja autuus sentähden meneekin perikatoon.“

Tässäpä oli kohtuushydistyksiensä heikko puoli. Melkein kaffi nämät yhdistykset olivat saaneet alkunsa parempiin säätyihin kuuluvista henkilöistä. Ne juuri kutsuivat seuroihin tulemaan ja näyttivät „hyvää esimerkkiä“. Mutta työmies sanoi: „Kyllä kai te voisitte olla juomatta; kyllä kai te voisitte hyvällä ruoalla pitää itsenne wahingoittumasta; onpa teillä monta muutakin nautintoa, joita me emme nimeltäkään tunne, emmekä ainakaan koskaan voi saada. Köyhä mies tahtoo myöskin pitää huwinsa.“ Mitähän tästä seuraa? Seuraa se, että lähinnä ewankeeliumin lewittämistä ei mikään muu keino ole tehokkaampi wiinaa wastustamaan kuin jalompien huwien ja nautintojen hankkiminen kansalle. Ja juuri tämä johtaa tällaisiin ewankeeliumiin; sillä se rakkaus, joka täänkaltaisia saa aikaan, on ewankeeliumin heugen hedelmä. Kansankieittäöt ja kansankahwilat suojelisiwat warmaan monenkin menemästä wiina-kapakkaan. Jos näitä laitoksia hoidetaan järjellisesti, jos wieraat hyvällä hinnalla saawat hyvää ja terveellistä ruokaa ja juomaa siistissä, ja maukkaassa muodossa kiiltävien, puhtaitten pöytain ääressä, ja heitä kohdellaan ystävällisellä katseella ja hywillä, ystävällisillä sanoilla; jos heillä täällä on käytettävänä siistiä hywiä kirjoja, ja etenkin kuwilla warustetuja kirjoituksia, (sillä kansa tahtoo nähdä kuwia!); — jos sinne myöskin toimitetaan kaikenmoisia pelejä esim. schakki-, domino-, lautapeliä j. n. e., — jos on waroja keiliradan, biljardin j. m. s. toimittamiseen, jos lisäksi olisi puutarha, missä ehkä voisii pelata krikettiä ja krofettia, — silloin ei warmaankaan wieraita puuttuisi, ja he tulisiiwat tarpeeksi lujiksi luopumaan palowinasta, lukuun ottamatta niitä, jotka jo tykkynään owat joutu-

neet juoppouden valtaan*). Mutta tässäkin kohdassa pitää paikkansa sananlasku: „Eiian ohut terä tylsyy pian“. Näistä paikoista ei pidä poistaa olutta ja wiiniä. Waikka tämä käwisikin päinsä Englannissa, waikkapa se siellä olisi wälttämätöntäkin, koska siellä olut ja wiini on niin wäkewää ja sekotuffeltaan läheistä sukua palowiinan kanssa, — meillä ei saa eroittaa pois olutta, joll'ei tahdo samalla eroittaa pois juuri niitä ihmisiä, joiden hywää tahdotaan edistää.

On jaloja teollisuustyömiä, jotka edellä mainitulla tavalla kahvilla, oluella, kansakirjastoilla, biljardihuoneilla j. n. e. pitäen huolta työmiestensä huwista owat saawuttaneet oivallisen tuloksen. He owat menneet pitemmälle: tehneet lopun asunnonpulasta ja antaneet työmiehillensä tilaisuuden wähitellen hankkimaan itsellensä oman kodin. He owat saaneet palkinnoikseen kiitollisuuden tunteita, mutta eipä siinä tyllin; he owat oman kodin ohessa lahjoittaneet heille jalon ylpeän oman arwon tunnon, joka sotii kaikkea alhaista ja paheellista vastaan. Jospa meidän suurta pää-omaamme johonkin määrin tahdottaisiin käyttää pelastawan rakkouden palvelukseen, kuinka paljon sillä kuitenkin olisi toimittamista, ja säännön mukaan lähtisi pää-omasta sitäpaitfi tarpeeksi korkoa.

Mutta todellista uhraawaisuuttakaan ei saa peljätä, jos tahtoo auttaa kansaa. Semmoiset kahwilat, joista äsken kerroin, jotka woivat olla kokouspaikkoina, mihin ihmiset saisiwat kokoontua kaikenmoisiin seuroihin, lauluharjoituksiin y. m. f., missä he myöskin saisiwat wietttää häitänsä ja muita juhliansa, ne maksawat rahaa, paljon rahaa — ainakin perustettaessa. — Minä menen vieläkin askeleen edemmäksi. Raitissa ihmisissä piilee ihanteellisuuden ja ihanuuden tarwe, juuri sen tähden että he owat ihmisiä, waikk'eiwät tuntisikaan sanoja ihanne ja estetiikka. Siwistyneillä, jotka säännön mukaisesti eiwät ole ilman waroja, on tilaisuus omissa kodeissaan tyhdyttämään tätä wiettiä. Heillä on hauska koti, heillä on kaikenmoista lukemista, heillä on musiikkia ja taidetuotteita kodis-

*) Englannissa on koko joukko ihmisellisyys-yhdistyksiä, jotka owat toimittaneet senlaisia kahwiloita. Niitä on jadoittain perustettu ympäri koko maata etenkin suurin kaupunkeihin. Ja missä niitä on, siellä owat ne suureksi siunaukseksi. Ne antawattin suurimmat osatfi huolimatta helpoista hinnoista, tarpeeksi, osittain jokseenkin paljon woittoa omistajoihensa.

ja. Eivätkä he kuitenkaan tyydy siihen. He etsivät ja löhtävät etsittävänsä monella tavoin, seura-elämässä wertaistensa kanssa, huwiretkillä maalle, matkustuksilla, konserteissa, tahi wieläpä teattereissa ja tanssiaiisissäkin. Meidän tulee olla oikeutta harrastawia. Köyhä kansa, joka fotoonsa tuskin, tahi ei ollenkaan saa sitä, mikä meille tuottaa sisällistä mielenhlyennystä, ehkäpä wielä usein saa kokea sen wastakohtaakin, tahtoo myöskin saada huwitusta. Tätä vastaan ei pitäisi olla sanomista kelleään, joka itse ei elä erakko-elämää. Seuraus siitä on, että siinä asemassa olemat ihmiset etsivät sitä, mitä fotoansa eivät saa, ei ainoastaan kapakoista, waan myöskin suurista loistawista tanssialeista, halwoista ja huonoista teattereista, kujeilija-näytännöistä j. n. e. Mutta kaikissa näissä paikoissa on palowiina ylinnä. Ja niin tulee asian laita olemaankin, kunnes näiden sijaan tulee jotakin parempaa. Semmoista parempaa owat epäilemättä ne rawintolat, joista yllä olen maininnut. Semmoista parempaa on kauniitten yleisten puistojen toimittaminen, joihin ilman maksutta kenen tahansa on lupa päästä, ja joissa saa ihailia kaunista luontoa, ehkä joskus myöskin saa kuulla hyvää musiikkia ja olla hyvässä seurassa kaitensäättyisten ihmisten kanssa. Suuri tämä sekoitus on tärkeä. Minä en tuskin koskaan ole nähnyt alhaisen miehen raa'asti käyttävän itseään tahi juopuwan juodessaan olutta samassa salissa kuin senaatori, kauppamies tahi opettaja. Webremiläiset ihailemme suurta Bürgerpark'imme, eivätkä meidän rikkaat henkilöt wäsy yhtämittaa sitä kaunistelemasta kaitenlaisilla taideteoksilla ja monenmoisilla uhkeilla rakennuksilla. Mutta he tulewat itsekkin sinne kansan sekaan. Tässä puistossa on elämä kaikkina kauniina päiwinä ja erittäinkin sunnuntaina sangen wilkas ja talwella siellä on oiwallisia luistinratoja yleisön käytettäväänä. Epäilemättä auttaa tämä meidän Bürgerpark'imme enemmän siwistyttämisen ja kansan raakuuden poistamisen hyväksi kuin kaikki puheet, jotka sitä vastaan pidetään.

Samoin on eläintieteellisten tarhain laita, joihin pääsemästä kuitenkin tuo onneton sisään pääsymaksu estää köyhän miehen. Kuinka helposti woisiwat ne, joilla on miljoonia hallussaan, tehdä tämän maksun tarpeettomaksi tahi vähentää sen pienimpään summaan! Minä olen edelleen maininnut, että Lentooissa on hritetty toimittamaan köyhiä warten teatteria, missä sillä on tilaisuus helposta sisään pääsymaksusta nähdä to-

siaanfin hyviä ja siweelliseltä kannalta puhtaita kappaleita, ja minä woin kertoa, että monet tuhannet owat kiitelleet sangen paljon näitä laitoksia.

Wielä on monta muuta keinoa, joiden kautta kansaa woi johdattaa jalommille poluille. Tässä minä mainitsen ainoastaan kaikenlaisia säästörahastoja. Semmoisia ei koskaan woi olla liian paljon. Jos jollakin perheellä on waan säästörahastokirja hallussaan, niin on, waikka se olisikin alkanut säästönsä mitä vähäpätöisimmästä summasta, kuten jokainen ihmistuntija tietää, halu sitä enentämään sangen suuri. Ja tunto siitä, ett'ei ole perin köyhä, herättää jonkunmoisen siweellisen tunnon, joka suojelee kaikkea alhaista vastaan. Senmoinen kaapissa olewa säästörahastokirja on ikään kuin huoneen hyvä henki. Jokainen siihen kirjoitettu marffa on wiinaperfeleeltä temmattu saalis. Mutta kaikki, mitä sanon säästörahastoista, toskee myöskin kaikenmoisia jaloja ja siwistytättäviä askareita, koita koetetaan saada toimeen köyhissä kodeissa. Minä tarhoijan käsitöitä, lehtijahausta ja muuta senlaista. Tässä tulee tuumia ja ajatella, kuinka woisi leksiä uusia apukeinoja. Waikka siihen tarwittawat ajan-, woiman- ja rahan-uhraukset olisiwatkin suuret, on kuitenkin itse tarkoitus nim. kansamme pelastus wieläkin paljoa suurempi. Minä sanon pelastus; sillä meidän kansamme ei opi minkään muun kautta uskomaan niin wakawasti taiwaalliseen rakkauteen, kuin sen kautta, että niiden ihmisten rakkaus, jotka ilman itsekkäisyyttä ja huolimatta waiwoistaan koettawat sitä kohoittaa lo'asta, woittaa sen sydän puoleensa. Mutta suuret rahakuffarot tähtyy panna liikkeelle, muutoin me tuskin woimme wälttää yhteiskunnallista wallankumousta.

Me uskomme siis, että juopumusta vastaan voidaan menestyksellä taistella ainoastaan alttiiksi antawaisuudella, itsetänsä huolimattomalla rakkaudella, sillä rakkaudella, joka on Kristuksen hengen hedelmä ja jonka olento ja waikutus ilmestyy tuhansittain tuhansille sellaisille, jotka wielä wierastelewat uskon tunnustamista. Tämän rakkauden hedelmiä owat myöskin juoppojen pelastuskodit, joidenka tarkoituksena on juoppouden orjiksi joutuneiden parantaminen. Niissä käytettävät lääkkeet owat työ, järjellinen elantotapa, terweydenhoito, hyvä esimerkki, Jumalan sana ja rukous. Ja suuri on näistä laitoksista tulewa siunaus, waikk'ei kaikki sinne tulleet olisikaan autettawissa. Kyllä minä tiedän, että moni epäilewästi tahi

halweksien katsoo tällaisia pyrinnoita, tahi vieläpä kysyy: Kuinka voi tämä riittää niin monelle? — Mutta se, joka tietää kuinka suuri arvoltaan yksi ainoa ihmisjelu on, se ei sano sillä tavoin. Se joka edelleen tietää, kuinka yhden ainoan parannuksen kautta usein kokonainen suuri perhe voi saavuttaa elämän onnen, se joka tietää, kuinka jokainen parantunut on mahdollavana, elävänä saarnana niille, jotka vielä palvelevat pahetta, se ei koskaan puhu sillä tavoin. Näiden turvakotien olemassa olokin jo itsessään on mahtava ja liikuttava todistus wiinaturmiota vastaan. Ja vaikka näitä turvakotia on ainoastaan vähän, niin eihän mikään estä perustamasta useampia riittämään useammille. Tähän on sitä suurempi syy, kun on huomattu, että missä maanviljelystä hoidetaan suuremmassa määrässä, voidaan niin toimittaa, että niihin tarwitaan hywin vähän aineellista uhraawaisuutta.

Mutta nyt tulemme wihdoinkin viimein hywin tärkeään kohtaan. Me luulemme, että myöskin waltion ja esiwallan, Jumalan säätämänä, täytyy auttaa tässä. Me emme tässä tarkoita etupäässä korkeata wiinaweroa, — woihan sekin kyllä olla hywin terweellinen, — mutta esiwallalla on vielä paljoa pätevämpiä keinoja käytettävänänsä. Jos hyvä tilaisuus todellakin tekee ihmisen warkaaksi, niin on warmaan meidän lainjäädäntömme tähden, joka tekee mahdolliseksi tuon kauhean suuren määrän wiinakapakoita ja olutkrouwia, se pahe, josta nyt on kysymys, laajennut kauhean suuressa määrin. Tämä täytyy jokaisen rehellisen ja puolueettoman ihmisen myöntää. Mutta jos tämän huomaa todeksi, täytyy myöskin huomata, että anniskelu-oikeus on vähennettävä. Uskomattoman kewytsielisesti on hallitus antanut myönnytyksiä krouvien ja olutkapakoiden pitämiseen. Joll'ei lakata kulkemasta eteenpäin tätä tietä, vieläpä joll'ei tässä suorastaan tehdä wastawaikutusta, niin owat kaikki muut pelastuskeinot ponneettomia. Kaikkien puolueiden isänmaanystäwien tulisi yhdistyä panemaan toimeen suurenmoisia yllätyksiä. Kaikkein paraiten palvelewat he waltiota yksimielisesti julistamalla wastustawansa nyt woimassa olewia lakeja ja waatimalla perinpohjaista apua s. o. niin suurta anniskelu-oikeuden rajoittamista kuin mahdollista. Tämä ei wastusta enemmin wapaamielisiä peri-aatteita kuin sekään, ett'ei mille rikkamatauppiaille tahi maankulkijalle tahansa myönnetä oikeutta myydä morfiinia, sinihappoa ja muuta senlaista.

Me saamme Ruotsista erinomaisen esimerkin siihen, mitenkä valtion ja kuntien virastot voivat antaa apua viina=turmion alalla. Sallittakoon minun mainita tässä siitä. *)

Sen jälkeen kuin vuonna 1808 **) viinanpolttaminen viattomana asiana Ruotsissa oli julistettu wapaaksi, tultiin wihdoin niin kau'aksi, että 21 vuotta myöhemmin valmistettiin 160 miljoonaa liter'ia palowiinaa 173,000:ssa polttimossa. Punnittakoonpa näitä kauheita lukuja! Ruotsissa on 4 miljoonaa asujamia; siis tuli joka hengen osaksi (siihen luetuina rintalapsetkin) 40 liter'ia vuodessa, ja joka wiides rakennus oli aina polttimo tahi kapakka. Nykyjään nautitaan ainoastaan 12 liter'ia kunkin henkilön osalle, ja samassa suhteessa on „rifostilastokin“ saanut aiwan toisen näön. Tarkastatkaamme pa, kuinka tämmöinen parannus on saatu aikaan.

1830-luvun keskivaikeilla syntyi woimakas vastustus tätä menoa vastaan, eikä se liike rauennut, kuten monta kertaa oli laita sitä vastaan liikkeeseen Saksassa ja Sweitsissä jälkeen vuoden 1848. Jo vuonna 1855 kielsi hallitus tykkänään kotitarpeenpolton, ja vuodesta 1861 alkain sai wiinaa valmistaa ainoastaan höyrypolttimoissa. Niinpä aleni polttimojen lukumäärä vähitellen 173,000:sta vuonna 1830 442:een vuonna 1879. Hyväksi awuksi oli myöskin palowiinan suuri werotus ja lain määräämä kapakoitten lukumäärän rajoitus. Vuonna 1855 saivat R. Mjt:n käskynhaltijat oikeuden määrätä anniskelu-oikeuksien lukumäärän eri lääneissä. Kymmenen vuotta myöhemmin jätettiin kunnallishallituksille oikeus R. Mjt:n myöntymyksen saatuaan määrätä anniskelupaikkojen lukumäärän joka pitäjässä. Muutaman la'in kautta vuodelta 1858 otettiin wihdoin se johdonmukainen asfel, että kunnallishallitusten annettiin wapaasti, wirastojen myöntymyksellä, antaa arennille lu'ultaan edeltäkäsin määrätyt anniskelu-oikeudet niille henkilöille, jotka tekivät korkeimman tarjoomuksen, mutta samalla antoivat takauksen niiden oikeasta käytämisestä. Maalla käytettiin sitä niin laajal-

*) Seuraawat tiedot, joiden todenperäisyyden minä woin ta'ata, owat suurimaksi osaksi saadut „Bremer Kirchenblatt'ista“.

Tekijä.

**) Oikeemmin 1800, jolloin waltioapäivät julistiwat wiinanvalmistuksen wapaaksi ja jäädyt ottiwat maksauksensa wiinaweroa; 1809 pantiin wiinarahat suostuntawerojen joukkoon.

R. m.

ta, että maakanjan waralta tässä harmaan asutusmaassa vuonna 1877 oli ainoastaan 324 kapakkaa ja 136 myymälää, siis yksi kapakka 10,500:n hengen osalle ja yksi myymälä 25,000:n hengen osalle.

Tämän muutoksen vaikutus oli todellakin ihmeteltävä. Jähkimpäinkin rajoittamattoman anniskeluwapauden puolustajien täytyi näitä tosi-asioita nähdesään luopua taistelustaan, tässäkin kävi koetteleminen tutkistelemisen edellä, „käytäntö“ „teorian“ edellä. Ainoastaan kaupungeissa oli enään suuria vaikeuksia voitettavana. Sillä siellä voitiin lakia helpommin kiertää, wiettelä kaikki kaikenmoisia konnankoukkuja, ja niissä tarwittiin vielä enemmän keinoja. Semmoisena olikin onnistunut anniskelujärjestelmän uudestaan muodostaminen, joka ensin kehitettiin ja pantiin toimeen Göteborg'issa ja sieltä nopeasti lewisi yli koko maan.

1860-luvun keskivaikeille eneni Göteborg'in työkanjan köyhyyden enenemistään. Se komissidoni, jonka oli hankittawa selwille tämän pahan asian syyn, sai selwille sen johtopäätöksen, että kapakoita oli lii'an paljon ja että juomarien lukumäärä oli aiwan liian suuri. Kustakin kapakasta maksettiin kyllä jofseenkin paljon weroa, keskimäärin jommoinkin summa yli 2,090:n kruunun wuodessa, mutta korkea weroitus ei juuri wähentännyt epäkohtaa, päinwastoin arweli isännät, että heillä oli sitä suurempi oikeus jos milläkin kujeella wikoitella luoksensa niin paljon ostajia kuin mahdollista. Komissiooni ei tyhtynyt ainoastaan tilaston toimittamiseen tästä kurjuudesta, waan se arweli, että sitä vastaan oli parannuskeinoja käytettävä. Se toimitti suunnitelman, minkä mukaan koko anniskelu-järjestelmä voitaisiin muka saada aiwan toiseen kuntoon, ja waati erittäinkin, että tälle elinkeinolle olisi pantawa senmoinen järjestys, ett'ei se enään joutuisi itsekkäisyyden waltaan, waan tykkänään pantaisiin riippumaan yleisestä hyödyistä.

Seti yhdistyi joukko yleistä hywää harrastawia ja warakkaita porwareita järjestämään seuraawalla tavalla anniskelulaitosta. He perustiwat yhtiön, wuokrasiwat koko kunnalta anniskelu-oikeuden ja hoitiwat sitä aina katsoen yhteiskunnan parasta. Wiinan myyminen takaukselta ja panttia vastaan (joka kokemukselta oli huomattu kaikkein pahimmat siihen asti waltajewista oloissa) kiellettiin tykkänään. Göteborg'issa oli 1865 61 anniskelupaikkaa, tasaluwulla sanoen, 60,000:ta asukasta

kohten. Näistä hankki yhtiö heti haltuunsa 40, seuraavassa huutokaupassa ja vuoteen 1868 jäljelle jääneet 21; sen jälkeen vuoteen 1875 joutuivat kaikki viinan vähittäiskauppaan yhtiön haltuun. Yhtiö luopui alusta saakka kaikesta itselleen tulewasta voitosta ja määräsi puhtaan voiton tulewaksi kunnalliskassaan. Muksi lakkautti se tykkänään 21 näistä 61:stä anniskelupaikasta ja jätti ainoastaan yhden 1500 henkeä kohten. Jäljelle jääneet 40 järjestettiin siten, ett'ei niiden hoitajilla ollut mitään voittoa, jos saivatkin menemään niin paljon wiinaa kuin mahdollista. Sillä kapakan johtaja myy viinan ainoastaan yhtiön puolesta eikä hänellä sitä ole mitään persoonallista hyötyä, myyköön sitten 10 tahi 100 liter'ia. Warfin tärkeäksi katsottiin vielä hankkia tilawia, puhtaita ja aina raitisilmaisia anniskeluhuoneuksia, sitä paitsi piti isännällä aina olla saatavana ruokaa. (Sunnuntaisin ei sallita ylipäänsä mitään viinan anniskelua, lukuun ottamatta pientä rhyppyä juuri ennen atriata.) Olutta, kahwia, seltteriwettä, sikaria j. n. e. myy isäntä omasta puolestaan. Kapakan isännistä saa sillä tavoin 9 tarpeeksi waroja elatukseksen; muut saavat yhtiöltä wuotuisen palkan. Riikettä walwoo tarkastaja, joka siitä persoonallisesti on wastuun alainen. Wuonna 1876 ei 26:ta anniskelua ollenkaan käytetty, 10 oli annettu klubeille ja rawintolan isännille, 7 käytti yhtiö itse omien wirkamiestensä kautta ja 13 oli wuokrattu yllä mainituilla ehdoilla wiini- ja palowiinakauppiaille. Ja puhdas woitto, mikä tuli kunnan kassaan, nousi tasaluwulla lausuen 700,000:teen kruunuun.

Göteborg'in esimerkkiä seurasi vuonna 1877 pääkaupunki Tukholma. Koko maan 90:stä kaupungista on jo 57 ruwennut seuraamaan göteborgijärjestelmää; niiden joukossa on kaikki kaupungit, joissa on yli 5000 asujanta, poikkeuksena on kumminkin yksi. Ja norjalaiset, jotka muutoin epäluulolla katselewat kaikkia ruotsalaisia uutisia, päättiwät jo vuonna 1871 stortingillänsä muuttaa Ruotsin esimerkin mukaan lakejansa, ja nykyaan on 19 Norjan kaupunkial järjestänyt anniskelulaitoksensa Göteborgin tapaan.

Niin taistellaan siellä turmiota vastaan, joka rasittaa meidänkin maatamme, ja sitä tehdään yleensä suunnallisemmin, päättävämmiin ja toimekkaimmin kuin meillä. Ja syhy meidän woimattomuutemme tällä alalla on suureksi osaksi niissä ajatelmisssa wapauden teorioisssa, joita kutsutaan ideaaleiksi huomaamatta, että ne owat ainoastaan idooleja (epäjumalia).

Me olemme jutelleet kertomuksen melkein lyhentämättä, mutta luulemme kuitenkin, ett'ei siitä mitään tarvitse pyhkiä pois. Me emme ole sitä mieltä, että mitä Rüstaa Adolff'in maassa tehdään niin waan ilman mitään mutkia meidän maassamme woisi mukaella. Silloinhan pitäisi ottaa kaikenmoisia waltiollisia ja yhteiskunnallisia oloja tarkastettawiksi. Mutta eipä ole epäiltävää, että meillä voitaisiin tehdä joksenkin samalla tavoin. Saksassa on nyt syntynyt „yhdistys wäkewäin juomain wäärinkäytöstä vastaan“. Kansan ystäwiä kaikista waltiollisista puolueista, miehiä, jotka tunnustukseltaan ja uskonnoltaan aiwan eriävät toisistaan, ojentaa toisillensa kättä ja kehoittaa yhteiseen apuun tässä asiassa. Rohdatkoon heidän wetoamisensa myötäwäikutusta kaikkialla! Mitä yhdistys tarkoittaa ja tahtoo, on pää-asiallisesti yhtäpitäwä sen kanssa, mitä edellä on esitetty. Se oli kirjoitettu, ennen kuin olin luenut tämän yhdistyksen kehoituksen ja tekee minut sen totuudesta sitä warmemmaksi.

Minä lopetan tämän pitkän kertomuksen hiukan muuttamalla Livingstonen edellä mainittua lausetta Afrikasta ja sanon: Taiwaan siunaus jokaiselle, olkoonpa hän sitten muutoin pietisti tahi katoollinen, juutalainen tahi ateisti, olkoonpa hän konserwatiivi, wapaamielinen tahi sossiaalidemokraati — joka waan auttaa murtamaan wiinan pimeätä, kauheata waltaa meidän kanssammme!

Pelastus-armeija.

(Salvation army.)

„Sillä minä annan heille tobistuksen, että heillä on kiwaus Jumalan puoleen, mutta ei taidon jälkeen.“ Rom. 10: 2.

I.

„Englanti on koneitten maa“ — niin opetetaan jokaista koulupoikaa Saksassa, ja se on oikein. Mutta täytyypä olla itse oikein näkemässä, ennen kuin woi uskoa, kuinka suuresa

määrin koneita Englannissa käytetään. Senhän jo käsittää itsestänsäkin, että kone on kaikki kaikissa teollisuuden alalla maailman enimmäen teollisuutta harjoittavassa maassa. Neljäkymmentä miljoonaa tehtaanratasta on yhtämittaa käynnissä ja miljoona ihmisiä on niitä hoitamassa. Mutta höyrykoneetta, jonka keksinnöstä tulee olla englantilaisille kiitollinen, käytetäänkin tuolla puolen Englannin kanavaa usealla alalla, joilla sitä harvoin tahi tuskin koskaan Saksassa näkee käytettävän. Maanviljelystä harjoitetaan kaikkialla koneiden avulla, ja kylväjä, kyntäjä ja elonleikkaaja kuuluvat kohta tällä aaltoisalla saarimaalla satumaailmaan. Höyrykone puhkaa joka kentällä. — Muutama puolipäivähetti, jonka olin maailman tärkeimmän sanomalehden, Times'in painossa, on minun hauskimpia matkamuistelmiani. Se painin, jota me ihmettelimme, on epäilemättä ihmishengen loistavimpia voittoja. Se on aivan kuin elävä olento; se ei ainoastaan paina tuota jättiläislehteä (12,000 kapp. tunnisja s. o. 200 minuutisja!), vaan leikkaakin samalla erityiset lehdet ja vielä taittaa ne ja laskee taitetut numerot.

Luonnollinen asia onkin, että Englanti on koneitten maa, sillä se on raudan ja hiilien maa. Tähän tulee vielä lisäksi englantilaisen käytöllinen henki, hänen keksintökykynsä ja hänen suurenmoinen, sitkeä tahtonsa lujuus. Lopuksi vaikuttaa tähän kansan rikkauskin, joka aina tarjoa varoja tuhansiin kokeisiin ja koetuksiin. Mutta englantilaisen luonteesen on syvästi juurtunut taipumus koneellisuuteen, joka aina on yhteydessä kaiken kone-elämän kanssa. Englantilaisen taloudenhoito esimerkiksi on myöskin ikään kuin kone ja toinen talo on siinä suhteessa sän-tille toisen talon kaltainen. Kaikissa oloissa tapahtuu kaikki toimet wakaantuneen tavan tahi järjestyksen mukaan, ja sen loukkaaminen pidetään suurena rikoksena. Tämä luja, wanhoina ajoista asti pysyvä järjestyks tekee englantilaisen hywin warmaksi esiintymisessään; hän tietää mitä hänen missäkin tilaisuudessa tulee tehdä. Mutta toiselta puolen uhkaa häntä se waara, että hän tulee jonkunmoisen jäykkyyden ja muodollisuuden orjaksi. Englantilaiset tulewat paljoa suuremmissa määräsä kuin me saksalaiset ikäänkuin waletuiksi määrättyyn kawaan kumoomattomien tapojen, sääntöjen ja järjestyksien muodostamilla koneilla. Kuinka kunniallisen perhen isän ja äidin tulee aamusta iltaan käyttäntyä kaikenmoisissa esiin tulewissa tapauksisja, kuinka heidän tulee kohdella lapjiansa ja lasten hei-

tä, — kuinka tulee käyttäytyä juhlassina ilon ja surun hetkinä, — kaikki on edeltäkin määrätty. Yksin englantilaiset pikentit, keittäjät, sijäpiiatkin tietävät, ennen kuin palvelukseen rupeewat, hywin hyvästi ja vähimpiin asioihin saakka mitä heidän tulee tehdä ja mitä he woivat waatia, samaten kuinka siinä talossa eletään, mihin he aikowat mennä palvelukseen. Sen tähden owat he paljon warmemmat ja tottuneemmat käyttöksissään kuin saksalaiset palvelijat; mutta he owat myöskin paljon jähkemmät ja konemaisemmat. Kufin on joko suurempi tahi pienempi ratas suuressa perhekoneessa. — Meillä Saksassa on warmaan enemmin kotia, joissa järjestys ei ole niin tarkka (minä tarkoitan semmoisia, joissa joka hetki pannaan uusi järjestys toimeen); mutta on myöskin enemmän omituisesti muodostuneita, itsenäisesti järjestettyjä kotia.

Esim. sunnuntain wiettämisestä on meidän maassamme eri mielipiteitä ei ainoastaan uskowaisten ja uskomattomain, waan myöskin itse uskowaisten välillä. Sitäwastoin Englannissa kaikki, darwiinilainen yhtä hywin kuin pusehläinen, — kapakan isäntä samoin kuin ylhäinen lordikin, pappi kuin nähtelijäkin, seuraawat yleistä kansan tapaa. He wiettävät sunnuntaita pää-asiallisesti samalla tavoin; ainakin sama lepo waltaa kaikki perheet. Meinen tapa hallitsee yksilöä ja yksityhisen henkilön on sanomattoman waikata luopua tästä tawasta, joll'ei hän tahdo irtautua koko kansastaan. Vieläpä kun nämät tawat owat muuttuneet pahoiiksi tawoiksi, joita vastaan tuhannet puhuwat ja kirjoittawat, on kuitenkin parannus waikaa waikempi. Huomatkaammepa waan sitä nyt wihdoinkin kummottua lakia, jonka mukaan Englannin muutoin kyllä niin suuressa arwossa pidetyllä naisella ei ollut perintö-oikeutta; — huomatkammepa sitä lakia, jonka mukaan leskimies waimonsa kuoleman jälkeen ei saa naida kälhänsä, joka kuitenkin olisi paras äiti hänen lapsillensa, — ja paljon muuta samanlaista.

Minä tarkoitan seuraawaa. Englannissa, enemmin kuin missään muussa maassa määrää yleinen tapa yksityhisen henkilön toimintotapaa. Tämä mahdottoman suuri werkko lujia sääntöjä, joka kaikki olot kietoo silmukoihinsa, on ikäänkuin suuri kone, jossa yksityhistä ihmistä, huolimatta tokko hän itkee wai nauraa, surwotaan ja sotketaan kunnes hän saa oikean muodon. Tämä yhdenmuotoiseksi tekeminen pistää esiin jo englantilaisten ulkonäöstäkin. Jos aiwan oikein on sanottu, että Englannissa on sängen paljon kauniita ihmisiä, niin täy-

tyh minun lisätä siihen, että, ainakin eteläisessä Englannissa, ihmiset ovat paljon enemmän toistensa näköisiä kuin olen huomannut missään muulla seuduin. Saksassa huomaa paljon rumia, mutta myöskin paljon useampia omituisia naamoja. Englannissa ovat ne enemmän ikään kuin samaan kaavaan walettuja, ja tämä johtuu luultawasti siitä, että yhteisten ajatusten ja tunteiden, tapojen ja tottumuksien summa on täällä paljon suurempi kuin muualla.

Suurimmalle osalle ihmisiä on warmaanakin määrätty tapa ja järjestys hywin terweellinen. Rahdestahymmenestä tuskin yhdellä on tarpeeksi hymärrystä ja siweellistä tahdon woi-
maa löytämään tahi raiwaamaan omaa tietänsä. Hänen määrääjinänsä ovat siis hänen alhaisemmat taipumuksensa tahi satunnaiset naapurinsa, serkkunsa ja tätinsä. Silloin on kuitenkin luja kansantapa suuremman arwoinen, erittäinkin jos se, kuten Englannin, on ylimalkaan järjellinen*).

Siten on sekä ylhäisellä että alhaisella englantilaisella kansansa pysyväiset järjestykset määrääjinä kaikilla elämän aloilla, eikä siinä, kuten jo sanoin, ole mitään pahaa. Mutta, paha kyllä, tyytty hän pitämään ainoastaan omaa tapaa-nsa parhaana, olkoonpa hän sitten Egyptin pyramiidein juurella tahi Japanin pagodeissa, ajakoonpa hän sitten poroilla Grönlannin lumikenttiä pitkin tahi nauttikoon aamiaista jollakin reinkhörryllä, — hän on kaikkialla ja aina sama. Hän on määrätty käytöksensä, mutta ei lii'oin mukaannu toisten mukaan. Hän puskee päänsä waikka seinän läwitse, — joka tuskin lienee hyödyllisempää seinälle kun päällekkään, ja joka sitä — tarkoitan englantilaisen päätä — ei tee herttaisiksi eikä miellyttäväksi.

Asianhaarain näin ollessa ei ole ihmeteltävää, että me

*) Sangen wäärä käsitys olisi se, että muka englantilaiset tawan ja perithyn tottumuksen suuren vaikutuksen tähden olisimat millään tapoin orjallisia olennoissaan. Päinwastoin ei mitään muu kansa liiku niin wapaasti kuin englantilaiset. Tapa on heidän oma itsellensä määräämä laki, joka on ainoastaan heidän oman tahtonsa ilmaistaminen. Wapaudenhenki, rohkeus, woima ja oikeus ne ovat englantilaisen olentoa kuvaawat ominaisuudet. Ja tawan määräämän alan ulkopuolella on vielä ääretön tila wapaudelle, ja Englantilaiset käyttäwät niin laajalta tätä wapautta, että tämän ihmeellisen saaren joka puolella wilisee omituisia ihmisiä, erittäinkin warakkaammista sääluokista.

silläkin alalla, jolla ei pitäisi olla muuta kuin henkeä, wa-
 pautta ja itsensä määräämistä, hawaitsemme jotakin, joka muistut-
 taa tehtaista ja koneista. Minä tarkoitan uskonnollista
 alaa; minä tarkoitan etenkin sen korkeinta ja syvintä osaa, ni-
 mittäin wapaahduksenwakuutusta, iankaikkisen elämän wapautta.
 Tässäkään ei woi olla huomaamatta taipumusta koneellisuuteen,
 katsottakoonpa mitä puolta hywänsä Englannin-kirkosta. Toi-
 selta puolen Englannin korkeakirkon ja toiselta puolen dissente-
 rein ja etenkin metodistain herätyskokousten (revivals) välillä,
 on erinlaisuus kyllä suuri. Mahdotonta on ajatella suurempaa
 vastakohtaa, kuin Englannin waltio-kirkon läpensä liturgillista,
 objektiivista, muuttumatonta, korpseata jumalanpalvelusta ja
 muodotonta, meluisata „käännitys-jumalanpalvelusta“, joissa
 niin sanoakseni, kello kädesä ahdistetaan yksityistä, että hänen
 nyt silmänräpähkessä täytyy ottaa vastaan lunastus, joll'ei
 hän tahdo joutua ijäiseen kadotukseen. Ja kuitenkin, waikka
 nämä vastakohtat olisivat kuinkakin wastakkaisia, owat ne kui-
 tenkin ainoastaan kaksi wastakkaisista magneetinapaa, jotka kos-
 kettawat toisiansa. Taipumus koneellisuuteen on yhteinen mo-
 lemmille. Tuskin kummallakaan puolella wälitetään paljon yk-
 sityisen ihmisen wapaasta itsensä määrähksestä. Molemmissa ta-
 pauksissa heitetään määrätty menestystapa werkon tawoin ihmis-
 ten yli; toisella puolella näemme me roomalaiskatoollisen tapai-
 sen hengenwakuutusyhdistön, missä ankarasti, ja lujasti yhdisty-
 minen kirkon järjestelmään, järjestykseen ja töihin on kaikki,
 mitä tarwitaan, — toiselta puolen taas äkkiä luopuminen
 maailmasta ja synnistä, äkkiä astuminen Jesuksen sotajoukon
 järjestykseen, äkkiä kääntymisen, josta säännöllisesti ei käsitä
 niiden suurien sanojen sisältöä, joilla pöyhkeilee, ja sen tähden
 pian joutuu lainmukaiselle ja epä-ewankeeliselle suunnalle. Siis
 ei woi epäillä, että hengellisen elämän wapaudelle ja totuudelle
 on todellakin suuria waaroja tarjona siinä taipumuksessa ko-
 neellisuuteen, joka Englannin kristillisyhdelle on omituista.
 Meillä Saksalaisilla tietysti ei ole mitään syhtä mihinkään yl-
 wästelemiseen. Sairas kristillisyys on epäilemättä parempi
 kuin tähdellinen kristinopin puute, ja miljoonat meidän maan-
 miehistämme eiwät, Jumala paratkoon, huoli enemmän ewan-
 keeliumista kuin fiinalaisten epäjumalat ja wälittävät wähem-
 min sielunsa autuudesta kuin wiimmeisistä tori- ja pörssi-il-
 moituksista. Jospa kerrankin uskonnonyhymys meillä tulisi
 niin kaikkien suhteitten ja elämänalojen keskukseen, kuin Englan-

nissa on laita; silloin olisimme pian pelastetut! Ja waikkakin paljon sairautta ja kurittomuutta siinä tulisi ilmi, — olisi tämä kuitenkin paljon parempi tulevaisuudellemme kuin tuo onneton hautausmaanrauha, johon lukemattomat ihmiset nyt owat wajonneet*).

Kuitenkin mikä on englantilaisten puolelta sairasta, sitä tulee myöskin kutsua sairaaksi, ja tämä sairas luonne tulee epäilemättä esiin yhtä opettawalla ja huwittawalla kuin surkultawallakin tavalla „pelastusarmeijassa“.

II.

Suettuanja edellä olewan woimat lukijat paremmin arvostella sitä, minkä nyt kerron tästä liikkeestä, enkä minä sen tähden huolikaan pyytää heiltä anteeksi pitkää johdantoa. Mainittu taipumus koneellisesti ja tehtaantapaisesti kääntämään ja pelastamaan ihmisiä on koko sen liikkeen pääpiirteenä, jota mainitaan „pelastusarmeijan“ nimellä. Englannissa ollessani kävin minä neljässä pelastusarmeijan kokouksessa; minä olen tästä liikkeestä paljon luenut ja keskustellut mielipiteiltään sangen eroawaisten siivistyneitten englantilaisten ja saksalaisten kansja; kuitenkin en minä tässä uskalla tehdä loppulausuntoa waan tahdon mieluummin hankkia lukijoilleni aineksia voidaksensa itse tuomita.

Ensi aluksi mainittakoon muutamia muistutuksia tämän kummallisen armeijan alusta ja järjestämisestä. Kenraali, joka sen on ko'onnut, on nimeltään William Booth, 61:n vuoden ikäinen mies. Hän oli ensin piispaallisen waltiofirjon jäsen, sitten metodistisaarnaaja. Hän on siis aiwan johdonmukaisesti suoraa wiivaa kulkenut eteenpäin; sillä hänen nykyinen asemansa on irwikuwaksi kohonnutta metodismia. Booth on wastustajainjakin mielestä luonteeltaan alttiiksi antautuwainen, sy-

*) Kun minä näissä lehdisissä puhun enemmän Englannin kristillishyden sairaista puolista, niin en tietysti sillä millään tavoin tahdo sanoa, että Englannin uskonnollinen elämä ylipäättään on sairas. Väinwastoin, niin kirjon alalla kuin perhe-elämässäkin näkee siellä perin terwettä kristillishyhtä. Mutta siitä emme tahdo tässä kertoa, mikä englantilaisille ja meille on yhteistä, sitä ei tule niin tuntemaankaan noin maassa pistäthymällä. Sairaus kohoo kaikkialla enemmän pin-nalle, ja me puhumme tässä siitä saadaksemme itse siitä oppia.

wästi wakuutettu siitä, että ainoastaan ewankeeliumi tarjoo pelastusta yksityiselle ihmiselle ja kaikille kansoille, ja kokonaan tähnnä palawaa rakkautta ihmiskuntaa kohtaan. Hän oppi tuntemaan Lontoon köyhän wäestön kauheata tilaa siweellisessä suhteessa, sen raakuutta, rikofsia ja pakanallista oppimattomuutta ja vaikutti sitten 17 vuotta katusaarnaajana niin, että hän walitsi juuri pahinmaineiset kortteerit vaikutusalaksensa. Hän tuli hywin pian yleisesti tutuksi. Mutta suuremmoisen, shwältä käynnän, koko Englantia käsittävän liikkeen sai hänen vaikutuksensa kuitenkin wasta silloin aikaan kun hän puoltajiensa kesken pani toimeen sotawäentapaisten järjestyksen ja jumalanpalveluksiinsa ja walloituksiinsa yhdisti kaikki ne menot ja sotawäenomaiset melut (joll'ei tahdo sanoa teaterikujeet), jotka niin mahtawasti vaikuttawat raakaan kansaan. Ei milään paawilla ole koskaan ollut niin rajatonta waltaa kuin kenraali Booth'illa. Hän nimittää kaikki upseerit, ewerstit, majoorit, kapteenit, luutnantit, kersantit j. n. e., ja niiden tähty totella häntä yhtä orjallisesti kuin pyhän Ignatius Loholan oppilaat ritaristonsa kenraalia. Ja tässä ei ole eroitusta i'än, sukupuolen ja säädyn välillä. Lapsetkin olkoonpa se sitten poika tai tyttö, woi tulla upseeriksi yhtä hywin kuin wanha mies tai 80-wuotias mummo; wanha kokenut kristitty marsii pahantekijän wieresjä, joka wiisi päiwää sitten oli raudoissa tai mafasi juopuneena Bemaustreet'in katu-ojassa. — Wormuna oli ensin waan monen värinen nauha, wjötin ja S (salvation = pelastus) käsiwarrella. Mutta jo nyt käytti moni hywin kummallisia ja kirjawia koristuksia yllään, ja nykijin on wieläkin enemminilmään pistäviä tuntomerkkiä ruwettu käyttämään koko armeijassa. Wähitellen tietysti on pakko menemään aina kauwemmaksi tähän suuntaan.

Sallittakoon minun tehdä nähtäväksi ainoastaan muutamilla luvuilla, kuinka paljon tämä liike jo on lewinnyt. Suur-Britannian alalla pidetään joka wiikko noin 5000 kokousta. Jos nyt laskee noin 600 henkeä kutakin kokousta kohden — eikä siinä ole tarpeellakaan — niin saamme 150—160 miljoonaan osanottajia. Tämän arviolaskun teki muuan englantilainen ja todisti, että sen johdosta noin 10 jumalanpalvelusta tuli jokaisen osalle, jos kufin hänen maanmiehensä kuuswuotiaista ja sitä wanhemmista näihin kokouksiin ottaisi osaa. Tosin kyllä on miljoonia, jotka tähän saakka eiwät lainkaan ole huolineet pelastusarmeijasta; mutta sen korwaukseksi on myös-

fin satatuhatta, jotka joka päivä ovat kokouksissa. Näiden kokousten vaikutuksen pitää siis oleman tavattoman suuren joko se sitten on hyödyllinen tahi vahingollinen. Seurauksen tästä pitää olla mahtavan suuren, kun niin monta voimaa niin alttiiksi antautuvasti ja niin innoikkaasti on toimesta.

Todellisuudessa voi kenraali Booth osoittaa juuria voitto-riemuja. Tuhansittain ihmisiä, jotka ovat eläneet kaikissa paheissa, on alkaneet elää täydellisesti „siiveellistä“ elämää. Joukoittain juoppoja on tullut raittiiksi ja warkaita rehelliseksi; ryhöwärejä, nyrkkipukaria, irstaita neitoja, entisiä pahantekijöitä kaikkein pahinta lajia on ruvennut elämään „moitteetonta elämää“. Häwyttömmimpiä teattereita ja tanssipaiikkoja on muuttunut hartauspaikoiksi, joista ainoastaan hymnejä ja rukouksia kuuluu. Rapakat tulewat useissa paikoin aina tyhjemmiksi, samassa suhteessa tyhjenewät wanfilatkin. Poliisilla ei ole paljon työtä, missä pelastusarmeija edistyy, ja sen tähden se voittoaakin howin ja wirtakunnat puolelleen, ja wieläpä moni korkeaarwoinen pappikin osoittaa sille ystävällisintä mieltä. Samasta syystä sillä myöskin on äärettömät rahawarat. Melkein uskomatonta on, mitenkä rahoja jotka muutoin kyllä tawallisesti pysywät kiinni ihmisten taskuissa, wirtanaan wuotaa pelastusarmeijan tarkoituksiin. Kaikin paikoin on joukoittain ihmisiä, jotka luopuwat wastustamasta tätä edistywää liikettä ja jotka toiwowat sen saawan aikaan mitä suurimpia asioita.

No mitä siis koko tämä liike tarkoittaa? Ei mitään muuta kuin koko Englannin kansallisuuden hengen täydellistä uudestasjntymistä kaikilla aloilla. Eikä tässä kyllin. Samalla kuin tämä liike tarkoittaa Englantia, tarkoittaa se myös koko maailman kansallisuuksia! Pelastusarmeijan voitontunto on hywin suurenmoinen. Sen liput liehuwat jo Calcutta'n kaduilla ja Tukholman edustalla; niin Pariisin ja Genèwen hilpeille asukkaille kuin Hywäntoiwon-niemen neekereille, niin „rehellisille Sweitsiläisille“ kuin Etelämeren saarten ruskea- ja kelta-ihoiille asukkaillekin, kaikille päristetään häällytystä pelastusarmeijan rummuilla. Ja useassa paikoin tekee poliisi näitä kummallisia pyhimyksiä marttyreiksi puuttuen järkkäperusteisesti asioihin! Ainoastaan „tietowiihasta“ Sakkaa pelkää kenraali enään. Mutta jopa alkaa meidän olla aika perinpohjin perehtyä tähän liikkeesen; meidänkin hetkemme on lyöwä niin totta, kuin me olemme osa ihmiskunnasta. Sillä ihmiskunnan woittamiuen on pelastusarmeijan tarkoituksena.

Muutamassa kokouksessa luki upseeri, mitä enkeli Gabriel sanoo Johannes Kastajasta, Kristuksen edeltäjästä. (Luk. 1) ja so-
witti sen seuraavasti nykijöihin: „Johannes Kastaja
raiwasi tietä Kristuksen ensimmäistä tuloa warten, — me
raiwamme tietä Kristuksen palaamista warten. Pian
hänen pitää tulla, jos me waan teemme tehtävämme. Pankaa
wyhölleenne nahkawyö kuten Johannes; aiwan yhdentekewää on
miltä se näyttää. Me masennamme pian perkeleen, sentähden
hän meitä wihaa enemmän kuin hän on koskaan ketään wihan-
nut. Tämä wiha on pelastusarmeijan koristus ja woiton-
merkki!“ — Lukijat huomannewat, ett’ei pelastusarmeijalta
puutu itsetuntoa ja warmuutta voitosta. Tarfastaammepa
tokko se, mitä he tekewät, ja tokko se tapa millä sitä tekewät,
on hänen henkensä kanssa yhtäpitävä, jolle kaikki woima on
annettu taiwaassa ja maan päällä.

III.

Me olemme Queen Victoria-Street’illä ja olemme nu-
meron 101 ääressä. Kello on 12 päivällä, ja hälinä kadulla
on niin monenmoista, että tahtoisi kiinnittää huomionsa joka
haaralle. Mutta kas tässä — mitäs tämä on? Monenwärisiä
lippuja liehuu erään kartanon porttikäytävän yläpuolella; muu-
tamassa näistä lipuista lukee jättiläiskirjaimilla: „Sinä voit
pelastua!“ lippujen yläpuolella: „Pelastusarmeijan pääkorteer-
ri.“ Tässä siis olemme oikeassa paikassa. Sillä waikka tämä
aika näyttäisi kuinka sopimattomalta Jumalan palwelemiseen,
niin kuuluu kuitenkin raiwookkaasta musiikista ja intoisasta lau-
lusta, että parastaikaa ollaan „toimittamassa taistelua“. —
Me astumme etehiseen; mutta emme heti voi päästä oikeaan
kokoussaliin sisään. Suuri huone on täpötäynnä wäkeä, — ja
poliisin täytyy oikein toden teolla estää sisään tulewia polke-
masta maahan sisässä olewia. Tuntuu aiwan siltä, kuin olta-
isiin taiwaan porttiin hyökkäämässä. Mutta tämän paratiisin
owenaukoista tulwasi niin pahanhajuinen polttawan kuuma ilma
wastaani, että minä milten ollut rohkeamatta mennä sisään. Kai-
kessa tapauksessa meidän täytyy tässä odottaa, kunnes saamme
paikkaa, eikä tämä odottamis aika mene hukkaan. Steisesjakin
missä nyt olemme woimme oppia paljon. Tässä on nimittäin
hyksi armeijan myyntipaikoista. Yhdellä penny’llä me han-
kimme itsellemme sata laulua sisäلتävän laulukirjan, lisäksi ar-

meijan tuoreimmat sanomalehdet, pieniä kirjasia ja kuvia, kaikki sängen helppoon hintaan. Röhymmän työmiehen ei tarvitse kuin juoda kaffi rhypphä vähemmin, niin hän saa lukemista kokonaiseksi viikoksi, jos hän nimittäin osaa lukea. Mutta joll'ei hän osajiffikaan lukea, niin ovat nämät kuvat kuitenkin tarpeeksi selwät. Tässä näet sinä esimerkifsi miehen, jossa selwästi nähtyy kaikkien pahetten jälkiä. Hän on hirttämäifillään itsensä; mutta yksi pelastusarmeijan sotamiehistä saa hänet tarkemmin miettimään. Ja katsos nyt toista kuvaa! Tuolla seisoo sama mies lawalla keskellä „pelastettuja“. Itse pelastettuna katkaistu nuora kädessään julistaa hän säihkywin silmin ja innostunein sanoin hämmästyneelle yleisölle, kuinka autuas, rikas ja onnellinen hän nyt on, että hän on järkähtämättömästi wakuutettu pelastuksestansa ja että hän ainajefsi laakaa syntiä tekemästä. — Samaa laatua ovat muutkin kuvat ja kirjaset, samaa laatua ovat sanomalehtikertomuksetkin. „Sotahuuto“ on aik'ihmisten lehden nimi; „Pieni sotilas“ — on lastensanomalehden nimi. Tätä ei kirjoiteta ainoastaan lapsia warten, ei niinkään, waan kaikki, mitä sen palstoissa lukee on ainoastaan „pelastettujen“ lasten kirjoittamaa. Me heitämme filmähksen kumpaankin. Edellinen on täynnä woitosanomiam kaikista monarkiaan ofista, kaikki aiwan siihen samaan malliin, joka tawallisesti ilmaantuu kerskailewissa jähfösanomisja sotatantereelta; — esim. „Suuri woitto saatu perfeleestä; 25 wangittua; 17 sielua weressä (nim. Kristuksen); kadut täynnä pakolaisia; lyöthä wihollista ahdistetaan kiwaasti. Woistawa kolehti!“ Tahi: „Pelastuskraanaateja lenteli halki ilman; suuria Golgata-tyhkejä lau'aistiin; warustus walloitettiin ryntäämällä käännettyjen lasten laulaessa; woittolippuja pystytettiin; wähintäin 36 wankia“ j. n. e. Sillä wälin on tiedonantoja wälttämättömistä tahi jo toimitetuista huoneustojen hankkimisista, uutten rahawarojen saannista, sitten useita käännytyfskertomuksia, joista saamme kohta nähdä muutamia nähtyitä. Ei runoistakaan ole puutetta, waikka ne kumminkin ovat niin runollisuutta wailia, wieläpä typeriäkin, että niille tähtyifi oikein nauraa, joll'ei asia olisi lit'an totinen.

Dikein pitää tuntua pahalta, kun lukee näitä lasten ei ollenkaan lapsellisia, sywästi walheellisia kertomuksia heidän käännytyfistensä. Mitäpä sillä wäliä, jos ainoastaan me niitä lufijimme! Mutta kun kahdeksanwuotias John Wilson Brighton'issa ja yhdeksänwuotias Alice Penn Oxford'issa, jotka tässä kerto-

wat pelastuksestaanja, ja autuudestaanja, innostansa toisia kääntämään, — jotka tässä kertovat, että heidän isänsä ja iso-isänsä vielä palwelewat perfelettä ja julkisesti kehoittawat heidän puolestaan rukoilemaan, — nämät „kääntyneet“ lapsiraukat lufewat sanasta sanaan samalla hetkellä, mitä me lu'emme. Kuinka wiehättäwää, että satatuhatta pientä ja suurta henkilöä lukee sitä, mitä he owat kirjoittaneet! Tosiaanfin, kummallista olisi, joll'ei tuo nerokas pieni Alice jo nyt tuumailifi, kuinka hän seuraawassa „Pienen Sotilaan“ numerosssa tarjoifi heille wieläfin hupaisempia kokemuksiansa luettawiksi.

Kuitenkin nyt me jo woimme päästä sifään itse salinkin, kun koko joukko matruusia ja naisia, joista emme tahdo tarkemmin kertoa, mikä naurauen mikä itkien tuppaa ulos. Me olemme keskinfertaisessa salissa, joka ennen silmin nähtävästi on ollut tanssihuoneena. Belastus=armeijalla on paljon tätä suurempia huoneita; onpa se wuokrannut tahi ostanut kokonaisia teatereitäkin ja mahdottoman suuria tanssihuoneuksia. Näiden huoneiden seinät owat täynnä raamatunlauseita, jotka kaikki kehottawat sifälliseen päättäväisyyteen: „Kiiruhda pelastamaan sieluasi!“ „Tänään, jos te kuulette hänen äänensä, älkää paaduttako sydämiänne!“ „Jesuksessa on pelastus!“ j. n. e. Tämän ja muiden pelastus=armeijan salien perällä on amfiteaterin tawoin kohonewa monilla lipuilla koristettu lawa. Täällä seisoo, istuu ja notkistaa polwiansa armeijan sekä mies= että naispuoliset upseerit; täällä on myöskin paikkansa musiikilla, johon kuuluu kaikenmoisia soittimia, mitä waan woi ajatella, triangelia ja wiuluja, käsipeliä ja rumpuja, puukoja ja trumpeeteja, pasuunia ja klanetteja, joita soittamassa tietysti on ainoastaan „sotamiehiä“.

Minä nyt aion kertoa, mitä puheita minä kuulin ja miltä minusta tuntui, mutta huomautan, että minä tässä esittelen, mitä neljällä eri taholla todellakin kuulin. Kokoukset owatkin niin toistensa näköiset, kuin toinen muna on toisen näköinen, siinä waan oli eroitus, että niissä kokouspaikoissa, mitkä owat ylhäisön ajumassa Lontoon länsi=osassa, myöskin usein käy „hie-noa“ wäkeä, kun alhaiso melkein yksinomaisesti on Lontoon itä=osassa. Täällä city'ssä, missä nyt olemme, on omituinen se-kamelske: tuolla wähän matkan päässä istuu nainen pikentti takana, ja hänen wieressjensä naisihminen, jonka ruumiissa kaikki paheet näyttiwät saaneen näkywäisen muodon; tuossa puolekfi juopunut maankulkija, joka äsken kadulla möi tulitikkuja ja häwyttömiä kuwia tässä keikkarimainen hieno herra ooperatiikari

tädesfä; täsfä naurawia matruusia ja sotamiehiä, tuosfa yffi waltiofirfon pappeja, jolla filmin nähtämästi on hywin totisia ajatuksia pääsfään. Armeijan upseerein ja sotamiesten joukosfa, jotka kaikki owat hywin puetut, näkee toisia siwoja naamoja; toijista pistää nähywiin siweetön aikaisempi elämä.

Nyt weisattiin laulu, jonka alinomaa ferrottawat perusfanat oliwat. „Tähdellinen wapahdus!“ (Full salvation). Laulut owat enimmäkseen hywin yksinfertaiset ja niiden ajatuspiiri on ahdas: „Kristuksen weri pelastaa ja puhdistaa, — sinulle on armo tarjona; ota se vastaan, ota nyt se vastaan, muutoin voit tehdä sen liian myöhään. — Nyt woin minä laulaa kaiken päivää, kun olen pelastettuna Kristuksen armeijasfa“ j. n. e. Mutta nämät yksinfertaiset laulut owat erinomaisesti tarkoituksen mukaisia. Pää-ajatus tulee aina uudelleen esiin loppusäkeenä ja painuu siten niin sydämmeen, että siitä on suorastaan mahdoton päästä erilleen. Sama on nuottien laita; ne owat kaikki hywin reippaita, ja käywät enimmäkseen marsšitahdisfa, useinkin retkulaulun tapaan. Minä lauloin sittemmin muu taman niistä nuoteista lapsilleni, ja se tarttui heti niiden muistiin. Minä kuulen wiefä edelleenkin näiden säwelten kaikuwan lapsenkammarista. Useat näistä lauluista (englantilaisten sanojen mukaan) kuuluwat olewan sepitettyt riwoimpien kapakkalaulujen nuottein mukaan. Kaikisfa tapauksisfa on siinä tawassa, jolla niitä lauletaan, ja jolla raiwoisfa musiiki niitä säestää, jotain huumaawaa, kiihoittawaa ja hurmaawaa, ja selwästi tämä onkin tarkoitus. Ihmiset eiwät enään saa olla omassa wallassaan, heidän intohimonsa owat herätettävät; heidän pitää joutua pyhään raiwoon, ja kun he sillä tawoin owat tulleet haltioihinsa on heidän uskaltaminen salto mortale pelastusarmeijan syliin. Samalla kuin pauhataan päihdyttävien juomien nautintoa vastaan, koska se muka on kuolemansynty, pannaan täsfä toimeen uudenlainen hurmaus.

Sohtawa upseeri ei ollutkaan tyytywäinen meidän „full salvation“ laulumme, waikka me, kuten sanotaan, „teimme työtä kuolemaa kamomatta“. Kesellä wärshä pyhähtyi pauhaawa musiikki yhtäkkiä merkin annettua (josta nähtämästi edeltäkäsin oli suostuttu). Tämä tietysti teki tuskallisen vaikutuksen; toinen katjeli rauhattoman näköisenä toistanfa. Mutta upseeri sanoi: „Mitä kurja laulu tämä on; te ette usko mitä te laulatte! Jospa full salvation teitä kaikkia innoistuttaisi, niin kuuluisipa laulunne toijellaiselta. No, siis woimakkaasti!“

Me ponnistelimme nyt uudella innolla emmekä jäästäneet kulkujamme. Mutta ei vieläkään ylijohdaja antanut mitään armoa ponnistuksillemme. Taaskin keskeytti hän laulun edellä mainitulla tavalla ja sanoi: „Joka todellakin luulee saaneensa full salvation'in, hän nostakoon laulaesjaan kätensä. Minun oli mahdotonta yhtyä tähän ilweilykseen. Mutta enemmistö nähtti olewan toista mieltä, waikka siellä oli oikein irwinaamaisia ihmisiä, jotka pilkallisesti nauraen nostivat kätensä. Wielläpä otti ensin yksi, sitten useampia ja wihdoin kaikki nenälleen taskustaan, tahi sateenwarjonsa niitä heiluttaakseen ilmaassa, ja samalla kirkui jokainen: „Full salvation“, niin että jali tänisi. Kuwitelkaapas olewanne mukana tässä kohtauksessa. Sydämeni paukutti rinnassani, mutta suuni pysyi kiinni. Minun mieleeni tuli kohta Egyptin ja Arabian „ulwowat derwischit“, jotka Allah'n kunniaaksi laulawat ja hyppelawät, meluawat ja raiwoowat, kunnes he wihdoin waahtoawin suin suonenwedosta kaatuwat maahan. Totta puhuen täälläkin kuuli niin kowia kimafoita ääniä, ett'ei minua olisi kummastuttanut, waikka kaikki läsnä olewat naiset olisimat saaneet wetotautia. Mutta Englannin naisilla näkyy olewan lujemmat hermot kuin meidän naisilla. Ainoastaan yhden suonta rupefi wetämään ja hän huusi kuin riwattu. Kuitenkin käwin minä mielessäni aiwan surulliseksi ajattellessani, että tämä oli olewinaan jumalanpalvelusta.

Nyt waati upseeri niitä, jotka olivat „pelastetut“ lausumaan tunnustuksensa nauttimastansa armosta. Heti nousi nuori, noin näköään jofseenkfin soma tyttö ja esittelihä muutaman Kontoon isoisen kauppiasperheen tykökipiiaaksi. Wähintäkään kainostelematta kertoi hän aiwan yksinkertaisesti ja heleän kirkkaalla äänellä kahdeksan päivää sitten tullessa „pelastetuksi“ ja pääsneensä pelastus-armeijaan, samalla hiukan keikkailewasti osoittaen jotawäen koristusten tapaisia kunnianmerkkejensä. Ennen hän oli aina warastellut isäntäwäkenensä omaisuutta; hän oli näpisteltyt niin taitawasti, ett'eiwät ne sitä olleet lainkaan huomanneet, waan päinwastoin pitäneet häntä rehelligenä. „Mutta omatuntoni waiwasi minua. Nyt ollessani pelastettu minä ennen kuolijin, kuin salaa ottaisin wanhaa luupalastakaan. Ja nyt olen minä niin iloinen; minä laulelen aamusta iltaan. Oi kuinka minä olen iloinen, niin iloinen.“ „Halleluja! Victoria!“ kajahteli joka haaralta. Sitten rupefi muuan upseeri wuorostaan puhumaan: „Toisja päivänä kohtasin minä ihmi-

sen, joka oli tehnyt mitä kauheimpia rikoksia ja silloin oli teke-
mäisillään hirmuisinta. Minä sanoin hänelle: „Sinä voit pe-
lastua, tule meidän joukkoomme!“ Hän vastasi: „En koskaan!
minä olen aiwan li'an kurja; helwetti on jo minusja itjesfäni.“
Sitten minä: „Juuri sen tähden että itse mielestäsi olet niin
kurja, olet sinä aiwan oikeassa tilassa; sinä juuri olet omafi
Jesukselle; sinun weripunainen syntisi on tulewa lumiwalkoifeksi.“
Me rukoilemme yhdessä, ja wiiden minuutin kuluttua hän oli
pelastettu. Te saatte nähdä hänet täällä huomenna; hän on
nyt maailman onnellisin ihminen.“ Mielthymyshuutoja ja pill-
kanaurua kajahteli joka puolelta. Mutta kapteeni jatkoi: „Te
kaikki woitte tulla hänen kaltaisiksensa. Tehkää waan kunnan
päättös; nouskaa ylös tänne lavalle ja selittäkää tahtowanne
olla Jesuksen omia, mutta pian! pian! (quick, quick). Ja
nytpä huudettiin joka taholta: Quick, quick, quik! joka,
hywä kyllä, englantilaisista ei kuulunut niin hullulta kuin mi-
nusta, jaksalaisesta. Rehoitusta seurasi naisihminen, joka oli
niin raa'an ja inhoittawan näköinen, että moista olen harwoin
nähty. Hänen hameensa oli aiwan repaleinen, hänen kaswonja
ja kätenjä oliwat täynnä ajoksia. Nenän sijasta, joka oli koi-
kan turmelema, nähti waan reikä. Hän tunnusti aikaisemmasta
elämästään tekoja, joita on mahdoton tässä mainita, ja wanoi
suuresti innostuneena tahtowanja ruweta uskolliseksi pelastusar-
meijan tarfoitukselle. „Hän on kuin tulesta temmattu kekäle“,
jatkoi kapteeni, ja me lauloimme laulua, joka oli siitä kirjoitettu,
hänen pienien poikainsa keräillessä rahoja armeijan tarfoituksiin.
Nyt saimme kuulla hywin hiljaisen puheen. Sen sisällhs oli:
„Taiwaan waltakunta on meisjä itjisfämme. Waarallisin maa-
ilmallisuus ei ole ulkonaisissa esineisjä; sitä meidän tulee etsiä
omista sydämistämme. Siis tulee meidän karttaa sisällistä
wihollista, muuten me petämme itsemme. S (pelastusarmeijan
merkki) käsiwarrella ei auta, joll'ei meillä ole Jesuksen ristiä
sydämisfämme.“ Tämä oikein oiwallinen puhe ei, paha kyllä,
tehnyt juuri mitään waikutusta, se ei ollut kyllin sattawa. Wä-
hän onnellisempi oli jokseenkin rehwän näköinen kunnonmies,
joka lausui näin: „Minä kuulun oikeastaan John Wesley'n
joukkoon. Wanhempani oliwat hurskaita ihmisiä ja johtiwat
minua kaikkeen hywään. Enkä minäkään ole tehnyt mitään,
mitä maailmassa sanotaan pahaksi; mutta minä olin kuitenkin
ja pyhyinkin sisällisesti kuolleena. Wasta tänään olen minä
saanut elämän, tässä pelastusarmeijan kokouksessa. Wesley oli

suuri, mutta vielä suurempi on kenraali Booth!“ Tästä tietysti pelastusarmeija sai rasvaa rattaihinsa.

Nyt laulettiin laulu, jonka nuotti oli mieltä kiihdyttävä, mutta jonka sanat olivat ihanat. Loppusä'e jokaisessa wärsyysä kuului melkein samoin, mutta osoitti aika edistystä, nimittäin: Me voimme tulla wapaiksi kaikista synneistä (w. 1); meidän täytyy tulla wapaiksi kaikista synneistä (w. 2); me tahdomme tulla wapaiksi kaikista synneistä (w. 3); me olemme wapaat kaikista synneistä (w. 4). Ensimmäinen wärsyys siis ilmaisi löytyvän lujan perustuksen pelastamiseen synneistä; toisessa wärsyysä sanoo, että meidän täytyy tulla wapaiksi synnistämme, joll'emme tahdo joutua ijäiseen kadotukseen. Kolmannessa wärsyysä lausuu laulaja pyhästi päättäneensä tahtonsa ottaa vastaan armon ja hyljätä synnin. Neljäs wärsyys osoittaa, kuinka entinen syntinen nyt on jumalallisen pyhyden päivänwalossa. Matteen kulku on yhtä yksinkertainen kuin kaunistin. Mutta epäkaunista oli se kauhea melu, — polkeminen, käsiin taputtaminen ja nenäliinojen heiluttaminen joka syntyi lauletaessa noita mainittuja sanoja: „meidän täytyy“ ja „me tahdomme“. Vieläpä, kun laulettiin: „me olemme wapaat kaikista synneistä“, — hyökkäsi suurin osa kokoontuneista ylös kählyttävien mielipuolten lailla. Kapteenikin kauhukseni ilmaisi puheessaan pelastusarmeijan sotamiesten todellisuudessa olewan wapaat tahi ainakin tulewan wapaiksi synneistä ja voitettunsa perkeleen polkewan häntä jalkojensa alla. Uljaan näköinen herrasmies, joka wiisi minuuttia sitten oli tullut sisään, nousi hywin armokkaasti seisalleen: „Minä kävelylläni pitkin Oxford Street'ia kuulin laulun; minä astuin sisään, minä kuuntelin, — minä tulin voitetuksi, — minä olen pelastettu! Nauttikoon jokainen tänä yönä sitä onnea, joka on tullut minun osakseni.“ (Mitä minä ferron, tapahtui yökokouksessa.) „Di Henki tule tänä yönä!“ kuului nyt joku kiihtynyt nainen huutawan. Sitten kuului useilta tahoilta: „tule tänä yönä, Henki tule tänä yönä!“ Yksityinen ääni: „Sinä voit murtaa kaikki esteet! Sinä voit! Sinun täytyy!“ Tämä viimeinen „sinun täytyy“ kuului yli muiden kimaasti, ja yleiseen kumahdi siihen kaisu; „Sinun täytyy tulla tänä yönä! — tänä yönä!“ — — „Sinun täytyy! — — Sinun täytyy nyt, juuri nyt!“ Sitten huudahti siniseen wormuun puettu nainen, jota yleiseen nimitettiin „kapteeniksi“, hywin haaweksiwasti ja hennosti: „Minä tunnen sen, hän tulee, — — — hän tulee!“ (Minä puolestani sitä wastoin

en tuntenut mitään.) Wastaukseksi kajahtivat rummut ja trumpeetit, ja niin nousi suuri „halleluja-melu“.

Dmituista ja jofseenkin kuwaawaa oli se että siwistymättömmimmät henkilöt pitivät puheensa enimmäkseen rukouksen muodossa. Dnhan korkeasti oppineiden saksalaisten teoloogeinkin joukossa senlaisia, jotka puheisjansa luulewat saattawansa tuoda tawan takaa esiin mitä sisällöttömmimpiä lauselmia rukouksen muodossa. Siitä on myöskin se etu, ett'ei tarvitse anta kenenkään katsoa silmiinsä. Kaikissa tapauksissa oli wapautusarmeijan rukoilevien sotamiesten tapana polwillaan lawalla sulkea suomenwedon tapaisesti filmänsä. — Tarkastakaapa tuota kelmeätä nuorukaisista, joka kaswot melkein maahan kumarrettuina kauheasti ulwoen noin kuusi kertaa kertoo seuraawat sanat: Di, Herra, kuusi wiikkoa takaperin pelastit sinä minut; sinä pelastit minut tupakasta ja palowiinasta! (O Lord, Thou hast saved me from tobacco and brandy!) Kuusi wiikkoa on siitä kuin minä tein mitään syntiä. Di, Herra, — wapahtanut, — tupakasta ja palowiinasta — — palowiinastaja tupakasta!“ Vielä tämän puhuesja jatkaa toinen: „Paljonkos sinulla on, oi Herra, syntisen pelastaminen tupakasta, mutta minut sinä olet wapahtanut pahasta luonnostani; kateudestaani ja wihastani olet sinä minut wapahtanut, halleluja!“ Nyt nousi toinen, joka myöskin rukoillessaan antoi meille tiedoksi olleensa boksaaja, tappelija ja juoppo, tyranni waimoansa kohtaen, naapuriansa kauhistus, — ja senpä näköinen hän todella olifin. „Minä olin tiikeri, mutta nyt olen muuttunut; halleluja, oi Jumalani!“ — Tässä hän äkkiä lopetti rukouksensa ja sanoi kääntyen yleisöön päin: „Te woitte itse kysyä waimoltani; hän on tuo, joka istuu tuolla punainen huiwi päässään“. Hän wastasi aiwan hiljaisesti: „Hän oli tiikeri; hän on karitsa!“ Tämä oli tosiaankin liikuttawa kohtaus; — kehen olisikaan se woinut olla tekemättä waiikutusta! Eipä ollutkaan ihme, ett'eiwät halleluja- ja victoria-huudot millään lailla tahtoneet loppua.

Kuitenkin woiwat lukijat jo yllä mainitusta nähdä, millä tawoiin näissä kokouksissa ollaan, ja kuinka paljon järkeä ja järjettömyyttä niissä on sekaisin. Samalla tawoiin käy höllisillä walloituksretkillä, joita pelastusarmeija tekee pitkin kaupungin katuja. Sotamiehet kokoontuwat „kasarmeihinsa“ s. o. entisiin teatereihin j. m. s., jotka nyt owat heidän hallussaan. Wies- tai nais-kapteenit järjestawät rivit. Nyt komentaa ewersti: „eteenpäin!“ Eipunkantaja heiluttaa woihto-

lippua; häntä seuraa musiiki, josta ei puutu mitään lajia soittofoneita ja joka aina saa aikaan oikean helmetinmelun. Mies- ja nais=sotilaat astuvat tahtiin toinen toisensa jälkeen. He laulavat tähttä kulkua, huutavat hallelujaa ja kutsuvat tien vieressä seisovia seuraamaan armeijaa. Jollakin leweällä kadulla pyyhdytään. Sillä tavoin tapasin minä heidät, kuten jo edellä kerroin, Whitechapel'issa; muuan upseeri luki kertomuksen rikkaasta miehestä helwetissä ja tuskassa, sitten lausui hän kertomuksen helwetistä niin tulifilla sanoilla, että yksin jesuita=isätkin olisivat voineet kadehtia hänen esittämistaitoansa. „Tahdottekohan te joutua sinne?“ kysyi hän ympäri seisowilta, ja „emme, emme! emme milloinkaan!“ huusivat useat. „No, yhtäköpäsii pelastusarmeijaan; te woitte jo tänään päästä wapaiksi helwetistä.“ Sitten seurasi wapautettujen julkeäänijä tunnustuksia, jommoisia jo tunnemme. Rumpujen ja trumpeitein kaikuesssa mentiin sitten jälleen linnaan. Koko joukko wapuutettuja „wankeja“ seurasi nyt linnaan oikein parannettawiksi. Mutta muutamat mies- ja nais=sotilaat jäiwät armeijasta erilleen ja tunkeutuivat saastaisimpiin huoneisiin tarjoomaan niissäkin pääsyä taiwaasen.

IV.

Mitä on meidän nyt sanominen kaikesta tästä? — Warmaankin on meille sowelias antaa warowainen ja maltillinen lausunto. Hywinkin paljon, mikä meillä Saksassa olisi luonnotonta, ei Englannissa olekaan. Englannin kansahenki sallii, wieläpä waatiikin, että kristinoppi esiinthy paljon suuressa wapaudessa kuin se meillä woisi esiinthyä. Kun wapahtaja ennustaa, että ewankeeliumia tulee saarnattawaksi ka-toilla, — niin harrastawat englantilaiset weljemme todellakin tämän ennustuksen tähttämistä. Se, että he tässä asiassa li'oittelewat, on paljon vähemmin halweksittawaa, kuin se että me aiwan li'an usein piiloudumme ewankeeliuminemme nurkkaan, itään kuin ewankeeliumi olisi mitään tullisematonta tahi warastettua tawaraa. Sitä paitsi tähtthy ajatella, kuinka äärettömän raakoja, oppimattomia ja sywälle wajonneita Englannin alimmat kansaluokat owat. Jo yksistään Lontoossa on miljoona ihmisiä, jotka eiwät koskaan ole nähneet minäkään kirkon sisusta ja joilla ei ole vähintäkään tekemistä kirkon kanssa. Nimekki kuuluwat melkein kaikki nämät ihmiset waltionkirkkoon, ja lau-

hea tofiasia the church of England'in alalla on se feikka, että se huolimattomuudessaan on mennyt niin pitkälle, että on sallinut niin mahtawan pakanuuden juurtua keskellä kristittyä kaupunkia, ett'ei meillä siitä ole aawistustakaan. Nyt woi helposti tapahtua, että pelastusarmeija tekee lopun wäärään juuntaan kehittyneestä itseensä tyhtywäisestä waltionkirkosta. Tuo suuri uljas rakennus, jossa mammonalla ja prebendillä aina on ollut surkuteltawa tehtävänsä, wapisee perustuksiaan myöten. — Ovat-han kaisen juuntaiset dissenter'it aina John Wesley'n päiwistä saakka harrastaneet „sisälähetysen“ työtä unhoittamatta ewangelista-tointa. Heidän „kappelinsa“ ja heidän asetuksensa owat kumpikin kaukana siitä tylläisestä aristokratiasta, jossa ainoastaan papeilla oli hallitus ja jossa ei mitään tilaa ollut köyhälle miehelle. Mutta uutterimmatkaan metodistein, baptistein ja muiden dissenter'ein ponnistukset eiwät ole tähän saakka, ainakaan suurissa kaupungeissa, woinet tunkeutua alhaimpiin, mainitsemattoman sywälle wajonneisiin kansankerrokfiin. Se on pelastusarmeijan wastustamaton sunnia, että se niissä on saanut sanomattoman liikkeen aikaan. Myöntää täytyy, että tässä wihdoinkin on syntynyt liike, joka todellakin innostaa ja järkyttää joukkoja.

Tämä kaikki ei kuitenkaan woi meitä estää walaisemasta tätä uutta lähetystä ewankeeliumin walolla. Soll'ei se siedä tätä waloa, täytyy meidän, huolimatta kaikesta menestyksestä, jonka se on tähän saakka saawuttanut, uskoa ett'ei se tule olemaan pyhywäinen, että se on lankeewa tahi jopa loppuwakin lihaan. Ehkäpä on monikin lukija hengesjään minun kansjani käydesjään näissä kokouksissa, arwellut: „Jos Jesus apostoleinensa oliji ollut täällä, olisimat he warmaankin surulla lähteneet pois täältä.“ Myrskysjä eiwät päiwän kirkaat kaswot kuwasta mereen — emmekä me tämmöisessä sopimattomassa, kiihkoisassa melussa ja hälinässä woi huomata Jesuksen Kristuksen pyhiä kaswoja. Jos tofiaankin kristinuskoa ainoastaan tällä tawoin woitaisiin lewittää, (— niin ajattelin minä useamman kuin yhden kerran) silloin se ei woi olla maailman uskontoa, sillä warmaan lii'an paljon otetaan tässä ihmisten saastaiset intohimot awuksi.

So sekin asianhaara, että armeijaan edistys wasta silloin tuli melkoisekfi, kun pantiin toimeen kaikki nämät ulkonaiset ja tuhmat kujeet wormuinenä, sotawäen omaisine kunnianmerkkineen, sotamusiikineen j. n. e. puhuu asiata vastaan. Ei ole epäilemistä—

kään, että tätä suuntaa on käyminen aina edemmäksi etsimällä yhä enemmän tunteihin vaikuttavia ja filmiä kiihoittavia temppeja, jos liikettä tahdotaan pysymään korkeimmillaan. Me kuulemme jo puhuttavan uusien vieläkin loistavampien wormujen hankkimisesta. Ja mitä taas puffipuuhiin tulee, niin ei ole koskaan mikään apinateaterin omistaja tahi loitsufapineiden kaupustelija painattanut tahi julistanut prameampaa ilmoitusta kuin pelastusarmeija vielä edelleenkin julistaa. Mutta mikä maallisella alalla on naurettava ja vastenmielinen humbuugi, sen täytyy uskonnon alalla olla pilkkaa. Tahi eikö se sitten mielestänne ole pilkkaa, kun kootaksensa luoksensa alhaista kansaa lewittää täänlaisia julistuksia: (1) „Hallelujatytöjen esittely ja näyttely“ k:lo 7; (2) Suuri tuli- ja rikki-jumalanpalvelus k:lo 7, 30; (3) Hallelujagaloppi k:lo 8; (4) Ampuminen suurilla golgata-tykeillä k:lo 9; (5) Pyhän Hengen muodatus k:lo 10; (6) Perseleen voittaminen k:lo 11.“

Eikös nämät ole wihowiimmeisiä keinoja sielujen pyhtämiseksi. Minun mielestäni tässä on kaiken sietäväisyyden aika loppua. Täänlaisten erhetysten ilmaantuesssa voi ainoastaan werhota päänsä. Ainoana lohdutuksena tässä on se seikka, että täänkaltaisten firjoittajat ja puuhaajat eivät tiedä mitä he tekewät. Kenraali Booth osoitti nykhyisin, kuinka yksin hänkin voi unhottaa armollisuutensa suurta ilojuhlaa wietettäessä sen johdosta, että „Kotka“, muuan teatteri, misjä ennen huonoja kappaleita näytettiin, oli ostettu armeijan haltuun. Kun laulettiin muutamaa laulua: „Jesús on omani“, keskeytti kenraali laulun sanoen: „Muutteen wuoksi laulakaamme nyt kerran: „Kotka on omani“. Täänkaltaisat eivät suinkaan ole yksityisiä hairahduksia, ei, waan senlaisien hurjuuksien esiin tullessa on juuri liike korkeimmillaan; ilman niitä se pian kyllä menisi mytthyn. Ja koska kerran asianlaita on niin, ei tämä liike woi olla Jesuksen hengestä, waikka siinä hänen nimeänsä käytettäisiin kuinka usein hywänsä. Minä en tahdo wäittää, ett'ei tämä liike olisi alkanut hengessä, kaikessa tapauksessa on hywin peljättävä, että se tulee „laskaamaan lihasa“. Jos apostolin sanain mukaan wiisauts ylhäältä on „ensisti puhdas“, silloin woi tässä tuskin puhua jumalallisesta wiisaudesta.

Tahi olisiko se puhdasta, että ennen niin sywälle wajonneita ihmisiä nyt nähtellään woi tonmerkeinä tawan takaa julistamaan kääntymystänsä ja onneansa?! Wieläpä sitten sadaksensa lukea ne seuraawana päiwänä painettuina! Eiköhän

fiinä ole sängen suuri waara tarjona, että toinen „todistaja“ koettaa olla toistansa loistavampi ja kelsii in majorem Dei gloriam kaikenlaisia murha- ja halleluja-juttuja? Eikös ole melkein luonnon wälttämättömyys, että nämät entiset „syntiset“ nyt tulewat itsewanhurskaijii fariseukijijii? Waikkapa tosiaankin joka luku sieluja voitettaisiinkin, eikö lukemattomat tämän menestystawan tähden syöksy pois kristinuskosta ja wieraannu tykänään ewankeeliumista? — Ja mitäpä me sanoisimmekaan naitujen ja naimattomien naisten ja lasten julkisesta esiintymisestä? Eipä tarvitse suinkaan todistaa, että sillä tawoin naisyellisuus ja lapsellinen olento perin häwiää; eipä tarwinne liioin ilmaista, kuinka wakawasti apostolit hylkääwät naisen julkisen esiintymisen, puhumattakaan lasten esiintymisestä! Monta kertaa piti oikein pahalta tuntuman, kun naisten ja lasten piti kuulla noita kertomuksia saastaisimmasta synninkurjuudesta. Ja kun ajattelee suljettuja yökokouksia, misjä sadoittain jopa tuhansittainkin ihmisiä kumpaakin sukupuolta pidetään tunnittain koonlajättyinä huoneissa, misjä heille tarjotaan kuultawaksi hengellisiä korupuheita! Mahdotonta on todellakin, että tässä, kun koetellaan yhtä mittaa muokata, huumata ja pommittaa sielua järeimmällä tykistöllä, — että tässä sekä ruumiin että sielun hurmaustilasja woiji olla mitään yhteyttä Pyhän Hengen wienon huminan kansja. Ajatellaas, kuinka raaka, kuinka pinta-
puolinen käsitys synnistä, maailmasta ja lihasta meitä täällä tapaa kaikkialla. Katsokaas, kuinka mukawaksi tässä tehdään kääntyminen ja uudestaansyntyminen; kuinka pian pääsee wapaaksi synneistänsä ja warsin warmaksi ijäisestä autuudestaan! Eiköhän tämä ole pyhimpien asiain leiffinä pitämistä? Warmaanfin nämät ihmiset wähän toinnuttuansa huomaawat, kuinka kauheasti he owat erhettyneet. Silloin todellakin on sängen peljättävää, että he rupeewat epäilemään ei ainoastaan itseänsä, waan myöskin kaikkea pyhää ja jumalallista.

Livingstone kertoo seuraawasti neekerikuninkaasta Sekomi'sta, joka kerran oli kuunnellut ewankeeliumin saarnaa. Äkisti hypähti hän paikaltaan sanoen: „Jä, sinun pitää parantaman minun sydämeni; anna minulle rohtoa, joka sen muuttaa, sillä se on kopea, hywin kopea, ja kiukkuilee, kiukkuilee alinomaa.“ Livingstone otti käteensä Uuden Testamentin ja tahtoi puhua sille mies-raukalle ainoasta tiestä, jota seuraamalla ihmisyhdän woi muuttua. Neekeri keskeytti hänet kiiwaasti: „Ei, ei; minä tahdon, että se muuttuu rohdoilla, yhtäpäätä, pian, anna

minulle sitä pian. Rohdot tahdon minä juoda ja sen kautta muuttua", — ja siinä mielipiteessään hän pysyi. Livingstone ei taitanut mitään tälle miehelle, jota warmaanfin pelastusarmeijan upseerit olisivat paremmin käsittäneet kuin heidän suuri maanmiehensä Livingstone. Näissä kokouksissa tämä kerromus hywin usein johtui mieleeni. Kääntyminen, pelastus ja siällinen muutos, ne käywät pelastusarmeijassa yhtä helposti ja nopeasti, kuin musta herra Sekomi tahtoi.

Dikeinpa tuntuu fiipeältä, kun niin monet jalot woimat ja wälikappaleet menewät hukkaan ja pilalle tämän liikkeen mieltömän haaweksimisen tähden. Yksi ainoa toivo on jäljellä, että henki kuitenkin wihdoin pääsee voitolle lihan yli, sillä epäillä ei woi, että tämä liike on alkanut hengesä, että monesjakin, joka sitä asiata nyt ajaa, asuu totinen hurstaus, totinen rakkaus Jumalaa sekä tuntematonta kansaa kohtaan ja sywä halu sitä auttamaan. Siinä waan on onnettomuus, että henkeä koetetaan auttaa lihallisilla keinoilla, että kristitylle sopimattomalla fiireellä tahdotaan merkitä muistiin rahwaassa hawaittuja edistykksiä, että muutamain tulosten hurmaamana yhä wähemmin raittiina ja yhä enemmin lihallisena walitaan wälikappaleita, kunnes wihdoin joudutaan niin kauaksi, että sielujen Jumalan puoleen kääntämisen aikeessa suorastaan saastutetaan Jumalan sanaa ja nimeä.

Mutta toinenkin ajatus minua usein pelastusarmeijan kokouksissa perin wawistutti. Kuinkahan sitten käwisi, minä arwelin, jos tämä tähän saakka kokonaan uskonnollinen liike, johonka haaweellisella tavalla kootaan miljoonia warattomia ihmisiä, kerran puuttuisi sosialistisiin mielipiteisiin? Toiselta haaralta puuhataan jo hywin hywällä menestyksellä Englannin kietomista yhdistysten verkkoon, joiden oikeana tarkoituksena on wallankumous maaomistuksen alalla, joka wallankumous ei missään olisi enemmin oikeutettu kuin Englannissa, jos se ylipäänsä milloinkaan ja missään olisi oikeutettu. Ei tarwitse ajatella kuin Cromwellin aikoja, Saksan talonpoikaisjotia ja Münster'in kasteen-uudistajoita, niin ymmärtää kyllä jokainen joka historian tuntee, mitä minä tarkoitan. Pelastusarmeijan woima on jo nyt kauhean suuri, ja sen järjestelmän wertaista tuskin on toista koko maailmassa. Mistähän saataisiin mahti, joka woisi hillitä tätä liikettä, jos se nojaantuen apostoolisten seurakuntain esimerkkiin wäkiwallalla tahtoisi saada aikaan sen, mikä niissä oli wapaa-ehdotoin asia. Jospa minä

olisin Englannin kuningattaren sijassa, olisin ennen kymmenen kertaa miettinyt asiata, kuin niin nopeaan ojentanut pelastusarmeijalle laakerin ja siten antanut sille niin mahtavaa tufea. Helposti voisi tapahtua että Englannin hallitus tässä asiassa saisi saman aseman kuin Götthen „Zauberlehrling“, joka ei voi hillitä vapauttamaansa voimaa.

Yhtäkaikki olisi meille sängen surkeata, joslemme koko tämän liikkeen suhteen voisi sanoa muuta, kuin minkä fariseus sanoi: „Minä kiitän sinua, Jumala, ett'en minä ole kuten muut ihmiset, ryövärit, jumalattomat, huorintekijät, tahi kuin nämät — innoittelijat.“ Siten me tuomitsimme itsemme, aivan kuin fariseus tuomitsi itsensä „rukouksellansa“. Ei koskaan ole mikään innoittelijaliike ilmestynyt kirkon alalla, ettei kirkko siitä olisi saanut paljon oppia; minä luulen, että meillä tästäkin olisi paljon opittavaa. Tällä sanalla „me“ minä tarkoitan kaikkia niitä, jotka tosiaankin ovat tahi tahtovat olla Jesuksen Kristuksen omaisuus; mutta minä tarkoitan myöskin aivan erityisesti Saksan kristittyjä.

Onhan se tosi-asia, että kristillinen seurakunta on semmoista kansaa vastaan, joka irroittumistaan irroittuu kristinopista ja kristillisestä maailmankatsannosta. Waikk'ei meidän alhaisimmat kansanluokat suinkaan ole niin sywälle wajonneet kuin Iso-Britannian waltakuntain, niin täytyy kumminkin tunnustaa, että kristillinen henki, Jumalan sanan kunnioitus ja kristillisen seurakunnan pyhydet ylipäänsä elävät Englannin kansassa, ja että ainoastaan muutamat siwistyneet englantilaiset sanovat mielipiteensä niin huolimattomasti ja kylmästi, niin pilkallisesti ja halweksiwasti, kuin, Jumala paratkoon, meidän siwistyneet ja warakkaat ihmiset lii'ankin usein tekewät. Meillä saksalaisilla tarkastellessamme englantilaisia waikka jumaluusoppi meillä onkin niin etewällä kannalla, ei suinkaan ole waraa uskonnostamme ylpeillä, — mutta hywinkin häwettä. Joka huomaa kuinka kansamme irroittumistaan irroittuu kristinopista, joka käsittää mikä yhteys tämän ja yhä enentyvän siweettömyyden kansa on — se kysyy kauhistuen: mikä loppu tästä wihdoin tulee? se on tyllin nöyrä joka puolelta oppimaan ja tiedustelemaan: mitä me woimme tehdä saadaksemme jälleen palaamaan niitä, jotka ewankeeliumista ovat wieraantuneet? Ja eiköhän meillä tässä ole jotakin opittavaa pelastusarmeijalta, joka epäilemättä suurenmoisella rohkeudella ja yhtä suurenmoisella innolla ja alttiudella on ottanut tehtäväksensä jättiläis-

tyhön, nimittäin pakanallisen ja kaikkiin paheisiin wajonneen joukon kääntämisen? Katselkaammepa, eikö kuitenkin tuo melkein kauhea tuli, joka hehkuu armeijassa, walaisiji meille teitä, jotka johtaisiwat meidät pois siitä erämaasta, jossa me nykyään olemme.

Wakawat ihmiset Englannissa sanoivat minulle: „Pelastusarmeija on waltiofirkollemme mene tekel. Waikka se olisiikin fairaloinen ilmiö, on se kumminkin olewa suureksi siunaukseksi maallemme. Se saattaa kirkon miehet hereille ja toimeen; pelastusarmeija heillä on huomautuksena pitämään huolta laimiinhömistä welwollisuksistansa alhaisoa kohtaan; se saattaa heidät warustautumaan hengessä ja keksimään uusia keinoja palauttamaan efsyneitä. Siinä on tämän liikkeen suuri hyöty.“ Toiwokaamme, että näiden ystävien wäitös toteutuu! Siinä tapauksessa ei kirkko kumminkaan saa matkia pelastusarmeijan menettelytapaa. Jopa kuuluu waltiofirkon papistofin järjestäneen „Englannin kirkon ewankeeliumi-armeijan.“ He panevat toimeen samanlaisia kokouksia ja todistuksia, juhlafulkueita ja walloitusretkiä, he koettawat kaikin woimin käyttäytyä yhtä kansanomaisesti, waan wälttävät niin paljon kuin mahdollista pahimpia hurjuuksia, mutta — huonolla menestyskellä. Sen woi kaikki edeltäkäs nähdä. Waltiofirkon pappein on mahdoton tällä alalla kilpaila pelastusarmeijan mies- ja nais-upseerein kanssa; ne „eiwät siedä minkäänlaisista wertaamista“; sopiwaisuuden tunne estää heitä taistelemasta senlaisilla aseilla, eikä heillä ole siihen sopiwa käsiäkään. Suuri sitä, mistä raaka alhaiso pelastusarmeijan kokouksissa pitää, sitä eiwät papit woi eiwätkä saakaan tarjota. Puhuesfamme „oppimisesta“ emme tarkoittaneet ulkonaista jäljittelemistä. Oppiaksemme täytyy meidän kaiwaa sywemmältä. Koettakaammepa tehdä niin; koettakaammepa etsiä kirkkosaarnamme, hengellisen työmme, kristillisen elämämme waillinaisuuksia; opittuamme tuntemaan pelastusarmeijan suuret waillinaisuudet, koettakaamme saada siitä oppia! Tutkikaammepa, eiwätkö ne jossakin juhteessa ole meitä etewämpiä ja huomattaamme erittäinkin seuraawat pyhälät:

- 1) saarnamme, sen muoto ja sisälllys;
- 2) erittäinkin persoonallisen kääntymisen waatimus, maailmasta luopuminen, oikeat parannuksen hedelmät;
- 3) yleinen asewelwollisuus s. o., että kufin kääntynyt ihminen sanoissaan ja töisfäänkin osoittaa olewansa Jesuksen

Kristuksen sotilas, hänen wiinamäkensä työmies. Sitten tahdomme me mieltä,

4) mitä me voimme oppia siitä, että englantilaiset owat niin kesseliäitä etsimään uusia keinoja saavuttaaksensa ihmisyyttä. Sen kansa läheisessä yhteydessä on

5) rohkeus saattaa kristinoppia julkisuuteen. Wiimeiseksi tahdomme me

6) puhua erityisessä kirjoituksessa alttiudesta, erittäinkin halullisuudesta käyttämään wäärää mammonaa Kristuksen hywäksi.

Tämä wiimmeinen pykälä warmaanfin on herättävä näkökäsitys lukijassa. Mutta minun täytyy ylipäänsä pyytää lukijoitani warustautumaan hywin kärjivällisiksi ja malttawaisiksi näihin tutkisteluksiin. Kysyköön kulin itseltänsä pykälästä pykälään, onko lausumani totta, eikä onko se sopiwaa ja miellyttävää! Ei ole lainkaan ihmeteltävää, waan päinwastoin seuraan itsestäänkin, että taiwaallinen totuus meistä ihmisistä, joidenka sydän on walheellinen ja jotka asumme walhetta tähdessä maailmassa, — pitää tuntua katkeralta. Se joka siis tapauksessa missä tahansa ainoastaan tahtoo makeata, se ei ole neuwottawissa, vielä wähemmin autettawissa. Muutoin tulee tästä ehkä enemmän hyötyä ja rakennusta, jos minä heitän niin kertowan kuin arwostelewan kirjoitustawan. Sen, mikä nyt seuraa, tahdon minä siis esittää wapaassa muodossa, kuten ennenkin olen erinlaatuisissa paikoissa tehnyt, niiden vaikutusten ja herätysten johdosta, mitkä olen kokenut matkustaessani Englannissa.

Wakawia kysymysmerkkejä ja ajatuswiivoja.

I. Mitä tulee minun saarnata?

1. Rainerin juurella kristallipalatsissa.

Kuka koskaan on ollut tuossa mahdottoman suuressa kristallipalatsissa, warmaanfin myöntää todeksi sen wäitteeni, että waikka siellä käwellesään kuinkakin tarffaan katselisi ympärillensä, kuitenkin päiwien tahi wiikkojen kuluttua vielä huomaa

paljon merkillistä niissä paikoissa, jotka jo siihen asti oli tarkastelewiinaan. Näinpä oli minunkin laitani. Wasta kolmatta kertaa kähdessäni siinä palatsissa huomasin minä jotakin, josta nyt tahdon mainita ja joka minuun teki waltawan waikutuksen. Se oli nimittäin mahdollottoman suuri welimurhaajan Rain'in kuwapatjas, erinomainen taideteos. Tuossa istuu hän kamalan ja synkän näköisenä pää kumartuneena, wartaloltaan woimakkaana ja kuitenkin murtuneena. Mahdoton on sanoilla kertoa niin ääretöntä surumielisyyttä, niin synkältä kalwawaa tuskaa, niin kylmää epätoivoa, kuin hänen kaswojensa piirteistä kuwastuu. Murhaajan waimo istuu murhaajan jalkojen wieresssä; hän kallistaa ihanan päänsä miehensä polwia wasten, hän suree, hänen kanssansa. Pikkuiset lapset seisowat heidän ympärillensä, hywäilewät isää, koettawat saada häntä edes wilkaiemaan puoleensa ja saada pois tieltä kättä, jolla hän peittää silmänsä. Tuntuu aiwan siltä, kuin he sanoisiwat: „Kuule, isä, isä, tätä emme voi kärsiä kauwempaa; herää tuskastasi, katso taaskin meidän puoleemme, tule nyt wihdoinkin jälleen iloiseksi!“ — Mutta kuwan alla owat sanat: „Minun rikokseni on suurempi, kuin että sen woin saada anteeksi!“ Tämän siis tuo mies antaa wastaukseksi taiwaan Herralle ja lohduttawille ihmisille täällä maan päällä, ja juuri nämät ajatukset ilmaisee tuo waikenewa kuwateos mitä ihanimmalla tawalla.

Rhymmenet tuhannet ihmiset, jotka kuljeskeliwat edestakaisin, käyskentelivät tämän ryhmän ohitse. Kreikan iloifilla, alastomilla ja puoleksi alastomilla jumalilla, jotka joka taholta wetiwät puoleensa katselijaa, oli suurempi wetowoima. Ne oliwat ja owatkin taiteen kannalta suuremman arwoiset. Mutta minua weti ikäänkuin tenhoowa wetowoima wähän perästä jälleen Rainryhmän ääreen. Olisinpä woinut waikka itkeä nähdesjäni tätä kuwaa, joka minulle muistutti tuhansia jokapäiwäisessä elämässä näkemiäni kohtauksia. — Mahdollottoman suurilla jättiläisuruilla lähellä Rainia soitettiin aluksi tuota ikivanhaa wirttä wiimmeisestä tuomiosta: „Dies irae, dies illa“. Minusta tuntui aiwan, kuin Rainin läwitse olisi käynyt wäristys. Sitten fajahteli Händel'in „Halleluja“, jumalallisen armon ylistys, täysin soinnuin. Mutta ei sittenkään Rain nostanut kaswojaan. Minä olisin tahtonut liikuttaa häntä ja sanoa hänelle: „Di Rain, Rain! Sinä voit saada armoa! Herää tuskastasi; usko, niin kuin lapsi usko!“

Minulle tuli tämä hetki merkilliseksi. Tuskaansa jäh-

mettynneen Rainin ääressä, Rainin, joka ei enään voi uskoa Jumalan armoon, lupasin minä tästä hetkestä toista weraa wakawammin, rohkeammin ja yksinkertaisemmin saarnata riemuisata ewankeeliumia. — Kuinka wälttämätön kuitenkin on se todistus, että meillä tosiaankin ja toden totta on wapahtaja! Semmoisia ihmisiä, jotka Rain'in lailla pitävät syntiä leikkinä, on joukoittain; kufapahan woisikaan astua esille sanomaan koskaan ei pitäneensä sitä leikkinä! Ja lufemattomia on niitäkin, jotka eiwät kuitenkaan huoli waroituksesta, waikka heitä samoin kuin Rainia on uskollisesti ja wakawasti waroitettu. Jo paljoa wähemmin on niitä, jotka synnin tehtyänsä niin kauhistuwat, että he Rainin tawoin sanovat: „Minun rikokseni on suurempi kuin että sen woisin saada anteeksi“. Tästä tunnustuksessa on jotakin joka saattaa meidät toimomaan tuon kamalan miehen puolesta. Oi, jospa meidän ajan lapsilla, jotka owat niin taipuwaisia hymyilemään „welka“ sanalle ja pitämään syntiä yksinkertaisesti luonnon wälttämättömyhtenä, — oi, jospa heillä wähääkään olisi Rainin tustaa! — Mutta jos nyt niitä ihmisiä on wähan, jotka kauhistuwat syntiä, niin on niiden luku wiefäkin pienempi, jotka tosiaankin hymmärtävät „armon“ sanaa. Kesellä kristikuntaa on ewankeeliumi useimmille „kristityhille“ outo asia. Tämä on, sen tiedän kyllä, ankara ja kauhea sana; mutta, joka maailman tuntee, se ei woi muuta kuin myöntää sen todeksi. Käppäs ympäri ylhäisten ja alhaisten seuroissa; tiedustele ja kysy heiltä, mitä ewankeeliumi oikeastaan on. Sinä et warmaankaan saa kuin muutamia wastauksia. Ei sentähden että he ehkä eiwät kysenisä ilmaisemaan, mitä kuitenkin sydämessä asuu; ei suinkaan, waan juuri ewankeeliumista on sydän tyhjä. Tämä tulee ilmi kun murheen wesi tunkeutuu sieluun. — Seuraawan tapauksen olen itse kokenut; minä mainitsen sen waan sen tähden, että se on wertaus, se on ilmaus eräästä asiasta, jonka tapaamme kaikkialla. Siis: minä tulin muutamaaan huoneesen käymään kuolewaisen naisen luona. Potilaan huoneen owi oli puoleksi seljällään, ja minä woin kuulla mitä siellä sisästä tapahtui. Huone oli täynnä ihmisiä, jotka kaikki oliwat ewankeelista tunnustusta. Kuolewainen huusi mielettömänä tuskasta joutuwansa wälttämättömästi helwettiin, sillä hän oli warastellut paljon siinä perheessä, misä hän „apulaiswaimona“ oli palwellut. Silloin sanoi muuan nainen: „Kuule, älä siitä asiasta ole huolissasi, sitähän kaikki tekee“. Toinen: „Eipähän

se rikkaille wahingoksi ole, onhan niillä kuitenkin yllinkyllin". Kolmas: „Mutta sitä sinun ei olisi pitänyt tekemän" — siihen nuottiin sitä sitten jatkettiin. Minä kauhistuin huomatesani, ett'ei ainoallakaan ollut kristillistä sanaa sanottavana, ajoin kaikki ulos, koetin tuolle ihmisraukalle saada selwäksi, että Jeesus ottaa syntisiä vastaan.

Minäoastaan asiasta tietämätön sanoo tähän: „Kas niin, semmoista on raaka kansa!" Eipä niinkään, saleissa ja pörsissä, ylhäisissä seuroissa ja tieteellisissä yhdistyksissä useinkin tietävät vielä vähemmin kuin rattaittenwetäjät ja pesijänaiset, mitä ewankeeliumi on. Minä huomaan, että niitä ihmisiä on sangan vähän, jotka uskovat syntein anteeksiisaamista. Suurimaksi osaksi he eivät tiedä, että ihmisetkään oikein toden-teolla voivat antaa anteeksi. Otapas huomioosi, niin saat nähdä, että ne, jotka sinua owat loukanueet ja joille sinä olet antanut anteeksi, säännöllisesti eivät usko sinua. He ajattele-wat melkein aina: „Hän on kuitenkin wihoisjaan minulle ja koston kyllä tilaisuuden saatuaansa". He eivät tosiaankaan voi antaa anteeksi, eiwätkä siis myöskään voi uskoa, että toinen antaisi heille anteeksi; he eivät voi kumpaistaakaan, koska he itse eivät usko Jumalan anteeksiantamista.

Mutta kirkollistenkin henkilöitten joukosta, yksin niidenkin joukosta, joiden sijällistä elämää ei käy epäileminen, löytyä harvoja, joidenka filmistä, olennosta ja käytöksestä selwään huomaiji: „Minä olen armon saanut"; — harvoja, jotka to-siaanakin täydellä ilolla ja rohkeudella voivat iloita wapahta-jastansa.

Mitä voimme me, mitä meidän tulee ja mitä meidän täytyy tehdä saadaksemme ewankeeliumille tilaisuutta pääsemään ihmisten sydämiin, rakkaat kristityt, ja erittäinkin rakkaat wirtaweljet? Missähän mahtanee olla syy siihen, että me jotka niin paljon saarnaamme, kuitenkin saamme tuskin ollenkaan eloa hereille? Mikäämme olko mielettömiä ja farisealaisia älkäämmekä syhtelkö ajan henkeä ja materialismia, luopumisen henkeä ja maailman wihollisuutta. Waikka ajat owat waikeita, on kuitenkin paljon „janoowia hirwiä, jotka huutawat raitista wettä". Koetelkaammepa tutkia ja etsiä omasta olennostamme ja wirtatoimestamme, emmekö sattuiji löytämään jotakin, joka on pahasta ja joka on karfoitettava pois, ja emmekö woiji wah-wistaa mitään, mikä on heikko. Meidän sukumme oikea hätä

on se, että siltä puuttuu ewankeeliumia. Kuinkahan me voisimme saada sille tilaisuutta pääsemään sydämeen?

2. „Me tahdomme nähdä Jesusta.“

Kun tulimme Osborne'en, oli ihana sunnuntai-aamu Elokuussa. Tämä Osborne on kuningattaren kesä-asunto ihanalla Wight'in saarella, jossa on melkein Italian ilmanala ja tähdellisesti etelämaitten kasvullisuus. Osborne'ssa me mielellämme tahdoimme saada nähdä kuningatarta, mutta se ei onnistunut. Me näimme ainoastaan hänen linnanja, hänen puutarhanja ja lakeijansa. Sitten menimme me lähellä olevaan, erinomaisen kauniisen Whippingham'in kirkkoon jonka ympärillä on paljaita viikunapuita. Mutta waikka me kuinkakin odotimme, ei hän tullut. Me näimme ainoastaan paikan, missä hän tavallisesti istuu, mutta nyt ei istunut. Hänen lakeijansa ja howipalvelijansa tulivat kirkkoon ja me näimme kyllä ne, wieläpä saimme me kuulla hänen howisaarnaajansa saarnaawan; mutta kuningatarta me emme nähneet. — Mitä tähän tulee, niin meidän oli helppo lohduttaa itseämme; mutta toinen asia sattui raskaasti sydämelleni. „Kuinka“, arvelin minä, „jos nyt sinun seurakuntasi sunnuntaina tulee kirkkoon näkemään Jesusta, kaikkien kuningasten kuningasta, eikä kuitenkaan saa nähdä häntä, ja sinä olet siihen syhyä; sinä, palvelija, suuren kuninkaan mitätön lakeja saatat ihmisten mielet kääntymään itseesi ja sanoihisi ja asioihisi ja kaikenlaisiin tärkeihin asioihin, jotka kuitenkin ovat waan vähäpätöisiä Jesuksen suhteen“.

Emmeköhän me papit monta kertaa tällä tavoin petä seurakuntiamme? Muutamalla vanhalla kristityllä Elberfeld'issä oli tapana kirjoittaa kaikenlaisia muistoonpanoja raamatunsa laitaan. Niinpä oli hän Jesuksen kysymyksen wiereen (Luk. 17: 17 wrt. w. 14): „Missä siis ovat ne yhdeksän?“ pannut seuraawat sanat: „Herr Jesus, dat will eck die seggen, — de sind bi de Pastors geblewen“. — Niinpä niin, papit eivät aina voi estää ihmisiä jäämästä kiini itseensä ja saada heitä tunkeumaan wapahujan luo saakka. Mutta heidän tulee kaikilla puuhillansa, pyrinöillönsä ja harrastuksillansa koettaa irroittaa sieluja itsistänsä ja saattaa niitä itse Jesuksen turwiin, jotta ne sillä keinoin saawuttaisiwat todellisen Jumalan lasten wapauden ja riippuwaisuuden. Mutta kuten sen, joka tätä kir-

joittaa täällä Whippingham'in kirkossa (jossa hän sai nähdä lakeijat eikä kuningatarta) täytyy rintaansa lyöden sanoa: „Sumala, ole minulle syntiselle armollinen!“ — niin on warmaankin samoin laita monen wirkaweljenkin. En suinkaan tarvitse warhain järjuskolaisten tavoin puhua hewoshoidosta, käwelmisen hyödyistä ja muusta senlaisesta, — eikä suinkaan, waikeapa aiwan oikeauskoisesti saarnaisikini ylimaailmaisesta, ihmeellisestä Kristuksesta ja hänen sanastansa, woipi kuitenkin asian laita olla se, että pastori salaa Herran Jesuksen. En muista missä, mutta yhtäkaikki oli waan oikeauskoinen saarnaaja, joka muutamana sunnuntaina kirkossansa raamatun päällä huomasi paperikaistaleen, jonka muutamat seurakuntalaiset oliwat siihen panneet, ja johonka oli kirjoitettu: „Me tahdomme nähdä Jesusta“ (Joh. 12: 21). Pappi hämmästy, ja koska hän todellakin oli pastori, paimen, eikä palkkalainen, niin ei hän ruwennut siitä soimailemaan, waan tutkisteli itseänsä kaikessa nöyryydessä ja huomasiikin suruksensa ja kuitenkin onnellsensa niiden waatimuksen olleen oikeutetun. Sitten meni hän „erämaahan“, ja pian tapasi hän saarnastuolistaan toisen paperikaistaleen, johon oli kirjoitettu: „Niin opetuslapset ihastuivat, että he näkiwät Herran“ (Joh. 20: 20). Bahoin pelkään, että kaistale N:o 1 hywinkein olisi paikallansa tuhansissa ewankeelisen kirkon saarnastuoleista (roomalaisesta kirkosta en tässä huoli puhuaakaan). Tokko se kaikkiin muihin waiuttaisi niin hywin kuin mainittuun wirkaweljeen, sitä minä en rohkene päättää. — Herran eräältä kirkosta tulewalta omituiselta kristityltä kysyttiin, tokko saarnasta oli hänelle rakennusta. Was-taus: „Saarna oli hywin kaunis ja oikeauskoinen ja pastori täynnä pyhää wihaa. Ensin löi hän kuoliaaksi ilkeän Darwin'in; sitten hän pölyytti tahi oli pölyyttäwinään nuijalla Hegeliä ja Schleiermacher'ia. Wihdoin rupeji hän pauhailemaan ajan henkeä ja protestantti-yhdistystä vastaan; mutta minä ja nuo palvelustyttö-raukat, räätilit ja hansikkaanpenlojat, samaten perheenäidit, jotka oliwat puuhailleet uuwuksiin saakka hywään aikaan ennättääksensä kirkkoon, — me odotimme leipää taiwaasta, mutta sitäpä ei tullut! Me menimme nälisjämme kotiin ja olimme köyhempinä kuin kirkkoon mennessämme.“ Tästä iwallisesta arwostelusta woi meillä papeilla olla paljon oppimista. Tullessansa kirkkoon tahtowat meidän sanankuulijamme leipää, — eikä kiistapuheita ja puolustuspuheita, waan elämän yhtäpitäwää leipää. Sama on oppineidenkin laita, jotka

eivät suinkaan ha'e kirkosta oppinutta saarnaa. Kaikki nämät sielut, jotka koko wiikon uuvuksiin saakka owat työskennelleet maallisisa askareisja, ne tahtowat juomaa taiwaallisista lähteistä, ne tahtowat nautintoa Jumalan sanasta. „Antakaa niille syötäväitä!“ — tämä on Jeesuksen käsky kaikille ewankelistoille. Mutta se elämä leipä, joka on tullut taiwaasta maailmaan ja antaa elämän maailmalle — se olen minä, sanoo wapahtaja. Mutta asetapas Jeesus keskelle kuuntelewaista seurakuntaa, kas siinäpä onkin koko asia. Hänet tulee esitellä jokaisen ja kunkin yksiyhjäisen läsnä olewan wapahtajaksi. Jokaiselle ja kullekin yksiyhjäiselle tulee esitellä, että hän on hukassa, niin kau'an kuin hän on erossa Kristuksesta. Olkoonpa aine mikä hywänsä, — tämän uskon pitäisi kaikessa saarnassa kajahtaman samalla kertaa sekä iäisen rakkauden että omantunnon säwelenä. Meidän tulee kartaata, ett'emme uuwuta sanankuulijoitamme pitkillä johdatuksilla ja nerokkailta kehityksillä, waan meidän tulee pian ryhtyä asian keskukseen. Olkoonpa meillä paljon tahi vähän neroa, olkoon tahi älköön olko niin kutsuttua kaunopuheellisuutta tahi „nerollisuutta“; olkoonpa luonnonlahjamme enemmin puhetaitoon tahi neuwomiseen sopi wat; olkoonpa meillä tahi älköön taipumusta kuwailemiseen, kertomiseen, — joka tapauksessa meidän tulee olla Jeesuksen Kristuksen todistajia. Meidän ei siis etusijassa tule koetella näyttää toteen, että esim. synti on ihmisten turmio, meidän täytyy uskoa omantunnon woimaan ja aiwan yksinkertaisesti osoittaa, että kaikki farisealaisuus on itsensä pettämistä; että kuki ihminen on onneton ollessaan siinä tilassa, missä hän luonnostaan on. Meidän ei tule niin paljon näyttää toteen, että sanankuulijamme tarwitsewat Jumalan armoa, waan meidän tulee olla siinä wakuutuksessa, että Kristus kyllä on todistawa oikeutensa sekä sydämeen että sydämessä, kunhan hänen sanansa waan jaadaan ilmoille. Meidän täytyy waan totuudessa uskoa ewankeeliumiin s. o. uskoa, että sen woima on siinä itsesään, että kuki ihmisydän tarwitsee sitä, niin kuin kukka tarwitsee auringon sädetä. „Meidän pitää oleman minun todistajani“ — tämä oli Kristuksen ensimmäisten lähetteläisten kutsumus. Ja muuttukootpa maailma ja ajat kuinka paljon tahananja, — niin ei tästä päästä mihinkään tämän maailman loppuun saakka, ja taiwaassa me wihdoin olemme oikein hänen todistajinansa.

Mutta woi, jos meidän todistuksemme ei ole muuta kuin

paljaita sanoja, joll'ei se tulwaa todellisesta innostuksesta. Tällä minä tietysti en tarkoita tunteitten kuohumista tahi hengen kiivastusta, vielä vähemmin taitoa saada ihmisiä itkemään, enkä lainkaan heittelemistä saarnastuolissa, waan sitä, mitä Johannes tarkoittaa sanoessaan: „Jota me katselleet olemme, ja meidän kätemme pidelleet ovat elämän sanasta, sen me teille ilmoitamme.“ Joka todistaa, sen tulee se tehdä niin, että hän itse näyttää tulleen eläväksi, onnelliseksi ja wäkewäksi todistuksensa sisällöstä, ja että hän jos siksi tulee, woi sen edestä waikka heittää henkensä. Silloin woipi olla huoletta ja heittää asianja Herran Kristuksen haltuun, joka kyllä on todistawa oikeutensa niille sydämille, jotka tahtowat awata owensa hänelle.

Me safsalaiset käytämme saarnastuolissa lii'an paljon kiertoteitä, mutkia ja muita temppeja. Ehkä tämä tulee siitä että meillä on lii'an paljon ajatuksia. Amerikalainen Emerson sanoo: „Saksan kansallisuus on maailman aivo; se ajattelee kaikkien kansakuntien puolesta, samalla kuin kone on Englannin kaikki kaikissa.“ Tämähän on kylläkin mairittelewaista meille; mutta se on suuri onnettomuus, joll'emme kaikkien monien ajatustemme tähden huomaa „sitä ajatusta, mikä meille elämän antaa“. Tämän suhteen on meillä paljon opittawaa Englannin dissenter'eiltä. He samassa kun owat owessa owat jo tuwasfakin: „Kristus on täällä wapahtamassa sinua, ja sinä olet täällä tullaksesi Jumalan lapseksi.“ Tämän ajatuksen antawat pelastusarmeijan ewankelistat jalokiven lailla walaista ja loistaa joka haaralle. Me olemme hllä nähneet, että tätä usein tehdään hywinfin sopimattomalla tawalla; me olemme saaneet nähdä, että nämät „todistukset“ waan lii'an paljon johtawat mieleen koneellista työtä ja yksitoikkoista koneellisuutta, ja kuten pelastusarmeijan niin monien muittenkin dissenter'ein on laita. Yhtäkaikki on tämä kuitenkin parempi, kuin että aina edellytetään ihmisten jo tuntewan ewankeeliumia. Ei mikään ole onnettomampaa kuin tämä edellyttäminen. Siitä on se seuraus, ett'ei ewankeeliumi lainkaan tule näkywiin, waan ainoastaan ewankeeliumin tutkimukset, jotka siten häilywät ilmassa, ikäänkuin waihtelukset teemasta, jota ei lainkaan ole saanut kuullakseen. Mitä siitä on hyötyä, että aloittaa ab ovo ja maailman luomisesta ja käsittämättömällä perinpohjaisuudella seuraa Jumalan suuria ja syviä waltioajatuksia kaikkien kehittymisasteitten läpi, — jos wihdoin kaikkia nimiä etewin nimi, se nimi jossa ainoastaan pelastus on, ei saa oikeu-

tettua arwoa?! Kyllähän meidän tulee saarnata koko Jumalan pelastuspäätöstä, meidän tulee aina esittää wanhan ja uuden Testamentin yhteyttä; meidän tulee ja sopii saarnata yksityisistä kristillisyistä awuista esim. sunnuntain pyhittämisestä, perhe-elämän pyhittämisestä, lastenkasvatuksesta, palvelijain kohetelemisestä, kuinka meidän tulee käyttää aikaamme, woimiamme j. n. e. — meidän tulee saarnata kanssakäymisestä muiden ihmisten kanssa, kristityn Wirkistyksestä, seura-elämään puuttumisesta; meidän tulee saarnata synnin turmiosta, itsensä tuntemisesta, taistelusta pahaa vastaan j. n. e. Mutta olkoonpa saarnamme aine mikä hywänsä, — yhtä asiaa siitä ei saa puuttua, jos se on olewinaan kristillinen saarna, nimittäin että Kristus, wapahtaja, on saapuwilla, ja että wapahtus on tähtetty. Tässä walossa tulee kaikkia aineita tutkia ja walaista. Me emme koskaan saa pitää semmoista saarnaa, jonka mikä hywänsä hurstas juutalainen rabbi olisi woinut pitää, — ja tätä tehdään kuitenkin usein. Me emme saa koskaan pitää semmoista saarnaa, josta n. k. „wapaamielinen“ saarnaaja woisi sanoa: Sen minä hywäksyn sanasta sanaan. Meidän saarnamme tulee olla sitä laatua, että jos sattuisi olemaan saapuwilla senlainen ihminen, joka ei koskaan ennen elämässään olisi kuullut ewankeeliumia, se samalla hetkellä huomaisi woivansa pelastua synnistä ja kuolemasta.

Pitäisihän kunkin ihmisen kustakin saarnasta pyhällä wawistuksella tuntemaan, että joku käsi tarjoutuu häntä wapahtamaan. Hänen tulee sydämessään saada tuntea, että on kallio, jolleka hän woipi pelastua synnin ja helwetin pauhaawasta wedestä; hänen tähtyy masentua sen kauhean syhllisyyden tunteesta, joka on hänen hartioillansa seisoesjansa nyt tämän kallion ääressä pelastusnuoraa hänen awuksensa heitettäisä. — Sinä saatat tulla aiwan senlaisena, kuin olet; Jeesus ottaa vastaan syntisiä, sinun on waan mentävä hänen koulutettawakseen ja sinun on tultawa hänen henkensä kautta hänen kallitajeksensa, että sinä saa wälttää hänen kiritustansa. Et sinä woi uudistaa itseäsi; sen tahtoo Jeesus tehdä, mutta sinun on sallittawa hänen tehdä se. Waikka olisitkin tähän saaffa ollut fariseus tahi saddukeus; waikka sinä olisitkin wajonnut pahantekijäksi tahi raa'an lihallsuuden ja ulkonaisen maallsuuden orjaksi, — tahi waikka sinä olisit ollutkin „rehellinen“ ihminen, waikka olisit ollut kirkollisesti jumalinen ja harrastanut hywiä

töitä, ja kuitenkin ilman henkeä ylhäältä waikkapa vielä kehuit omistawasi korkeita hengellisiä tietoja ja saaneeji hywää kokemusta Jumalan armosta (joka sinua kuitenkin ei estä näkemästä sisällisen kirouksen wairaa) — waikka sinä olisit missä asemassa hywänsä, niin nyt seisoo wapahtaja sydämesi owen edessä ja pyrkii pääsemään sisään undistaaksensa kaikki, sydämesi, ajatusjesi, taipumukseji, rukouselämäsi, jokapäiväisen elämäsi, sinun kanssakäymisesi ihmisen kanssa, — kaikki! Tule waan senlaisena kuin olet, mutta tule todenteolla. Lähdde käymään sanoen: „Koska sinä, Herra, minua kutsut, niin minä tulen, muutoin minä, perin turmeltunut ihminen, en uskaltaiji tulla. Koska sinä minua kutsut, niin tahdon minä uskoa, että sinä voit ja tahdot parantaa minut. Hätäsi sinuhan minä sinua ja heikontaisinhan armoasi, Jesus, jos tahtoisiin sanoa, että syntini owat lii'an suuret; sillä silloinhan ilmaisiisin, ett'et ole minua tyhdyttännyt, ilmaisiisinhan, että sinun armosi olisi mukai liian vähäinen minulle. Minä tahdon nyt ruweta sinun oppilaaksesi ja olla tietämättä mitään muuta, kuin ainoastaan että sinä kaikki tiedät paremmin ja te'et kaikki hywin, waikka se minun mielestäni näyttäisi pahalta ja koskisi lihaani. Tee minulle, mitä sinä tahdot, kunhan waan saat minusta jotain pyhän nimesi kunniaksi!“

Tämä sielujen saaminen tähän tilaan on kumminkin ewankelistantyhötä, tämä on niiden saattamista todellakin ja oikein Jesuksen luokse. Jos me näin teemme, niin waikenee warmaanfin tuo tavallinen walitushuuto: „Dwathan nämät saarnat kylläkin kauniita, mutta ei tiedä, mitä hywää ne waikutta wat jokapäiväiseen käytännölliseen elämään“. Oikea ewankeliumi tuo waloa ja elämää kaikkiin maallisiin suhteisiin. Ei kristitty ole semmoinen ihminen, joka puhuiji toista kieltä kuin muutkaan ihmiset, hän ei ole lii'oin mikään ijäisyhdenuneksija, joka joka hetki kompastelee maan päällä; kun hänen silmänsä joka hetki tähystelewät tähtiä; — ei suinkaan, waan hän seisoo molemmin jaloin tämän maan pinnalla. Mitään wastakohtaa ajan ja ijankaikkisuuden välillä ei ole, waan aika on ijankaikkisuus, kristityn mielessä se on kyllwö ijankaikkisuutta warten. Ei mikään asia, jonka sinä teet tahi olet tekemättä ajassa, ole niin vähäpätöinen, ett'ei se woiji waikuttaa sinun ijankaikkisuuteesi. Ei kristitty etsi mitään tulewaista onnea; ei niin, waan Jesuksen yhteys se tekee hänet jo aluksi täällä onnelliseksi. Hän ei ole niistä asioista wäliäpitämätön,

mitkä panewat maailman liikkeelle: eipä juinkaan, hänen sydämensä tuntee kaiken, mikä ihmiselämän tähttää ilolla ja surkeudella. Maailman waltimo ei missään muussa paikassa syki niin kowaan kuin hänessä. Hänen tulee ja hän tahtookin olla maailman walkeus ja suola ja kaikissa elämän kohdissa näyttää toteen, että paras kristitty on paras ihminen, paras perheenisä, paras kansalainen, uskollisin ja uutterin lääkäri, suutari, ratawartia. Sanalla sanoen, Kristus tahtoo opetuslapsisjaan ojoittautua walkeudeksi, joka maailman tekee onnelliseksi.

Siinä muodossa tähtyy hänen tulla esiin saarnassa ja saarnastuolissa, siinä muodossa hänen tulee esiintyä kaikkien opetuslastensa puheessa ja waikenemisessa, työssä ja työttömyhydessä, että mailma nähköön ewankeeliumin, ennen kuin sen kuulee, ja uskoisi sen, mitä se kuulee, koska se sen ennen nähnyt on.

Selwää on, että, jos saarna pidetään tässä hengesä, se saa oikumeenisen maailman käsittävän ja (jos oikein käsitetään) wapaamielisen muodon. Puoluekiihkon melun tähtyy säännön mukaan pyshyä kaukana saarnastuolista. Tässä on rauhaisa päiwäkumpu, korkealla maailman pauhinasta ja tyrskhyistä. Taitwaan tuulet täällä puhaltelewat, Jumalan aurinko loistaa täällä. Epäuskoa ja ajanhenkeä on myöskin silloin tällöin selwyhyden wuoksi kuwaitawa; mutta ewankeeliumin sanan tulee pyhällä lewollisuudella ja woiwonwakuutuksella astumaan niitä vastaan. Siis ei paljon pauhinata jumalattomia runoilijoita, tietowiijsaita, sanomalehdentoimittajia, apinajärjestelmän professoreita, sojiaalidemokraateja ja muita senlaisia vastaan! Nämät kaikki owat waan pilwiä, jotka waeltawat auringon päällitse. Anna meidän nähdä aurinkoa! niin pyhtävät sinun sanankuulijasi. — Mutta kawahtakaamme erittäin sanakiistaa uskontunnustuksista! Ewankeeliumi on yleinen; se yhdistää sen tähden wastaisetkin uskontunnustukset, sillä se ei muodosta mitään yhdenmuotoisuutta. Mutta se, mikä eroittaa esim. reformeeratun ja luterilaisen kirkon uskowaiset toisistaan, tahi mikä eroittaa molempain edellisten kirkojen uskowaiset baptisteista ja metodisteista on wähäpätöinen asia verraten siihen, mikä ne kaikki yhdistää. Ne ajat owat menneet, jolloin tätä eroittumista woiitiin pitää saarnaamisen aiheena. Nyht, jolloin waltio- ja kansankirkot nähttävät olewan hajoomaisillaan, on aika olla walmiina pitämään huolta siitä, että Jesuksen Kristuksen testamentti: „Että kaikki oliwat yksi“ — tulisi tähtän-

töön. Jumaluusopillinen koulu on jumaluusopillinen koulu ja kuuluu kateederiin ja lukukamariin. Mutta kun Kristuksen opetuslapset laulavat ja rukoilevat keskenänsä, silloin näillä asioilla ei ole mitään tekemistä. Meidän kallisarvoiset kirkkourtemme ovat uskovaisten uskonnollisen elämän ilmaus ja kaikkien yhteinen omaisuus; niissä ei tule esiin minkäänmoista sanakiistaa, ne ovat positiivisia ja keskueellisia ja sen lisäksi yleisiä. Kun me laulamme: „Sun haltuus, rakas isäni“, tai: „Munilmän käten nostan“, tai: „Sinna luja on Jumala“ — niin kuka silloin wälillä pitää, owatko nämät wirret kotoisin Weljesten seurakunnasta, tai onko niiden kirjoittaja ollut reformeerattu waiko luterilainen? Jeesus on kaikki niissä, ja sen tähden owat ne kaikki kristittyjen yhteistä omaisuutta. Niin tulee myöskin saarnan olla. Meidän seurakuntamme tahtoo nähdä Jeesusta, ja joll'ei se sitä wielä tahtoisi, niin tulee meidän kokea saada sitä tahtomaan tätä ja ainoastaan tätä tahtomaan. Ne ajat lähestywät, jolloin kaikkien kristinuskowaiden kaikista uskonwihauksista, lohikäärmeen luomain ahdistamina, Babylonin ja wäärän profeetan ja (puhuaksemme „Ilmestyskirjan“ wertauspuheella) syhyiden pedon ahdistamina täytyy lujasti liittyä yhteen, jos he wielä tahtowat pysyä maailmassa. „Että kaikki yhtä olisimat“, tämän tulee olla kaikkien kristittyjen todistajain ilmäääränä. — Wanha kristitty tuli itkien saarnasta. Kun kysyttiin hänen kynneltensä syhtä, wastasi hän: „Woi kuinka minä olin iloisfani siitä, että saisin kuulla tämän saarnan. Kirkkoherra oli ilmoittanut puhuwansa uudestasynnyimisestä; enkä nyt ole saanut kuulla melkein mitään muuta, kuin että luterilaiset tekewät hywin mielettömästi panesnaan uusia etuja kasteeseen.“ Eikä se suinkaan ole parempaa, että luterilaiset papit panewat lii'an paljon aikaa kuwailmiseen reformeerattua ehtoollisoppia vastaan. Semmoisista saarnoista syhttävät janoowaiset sielut kerran „Kristuksen todistajia“ Kristuksen tuomioistuimen edessä. Meidän todistuksemme tulee olla positiivinen, muutoin se ei ansaitse todistuksen nimeä.

II. Kuinka tulee minun saarnata?

Belastusarmeijan kokouksissa huomasi ihmijistä wälittömästi, kuinka he mielestänsä jalostuivat ja nousivat arwossa

sen kautta, että he, waikka olivatkin niin sywälle wajonneita raukkoja, he kuitenkin woivat hymmärtää, mitä puhuttiin. Tawallisesti häwettää ja nolostuttaa kuullessaan semmoista puhetta, jonka kulkua ei voi seurata, koska se käy yli hymmärryksen. Tässä tilassa joko pitää itseänsä hywin tuhmana tahi puhujaa hywin suhteista huolimattomana. — „Sepä wasta kunnan saarna, sitähan nyt oikein voi hymmärtää!“ tahi: „siinäpä voi seurata ajatusta alusta loppuun saakka!“ — tällä eli jokseenkin täänlaisella tawalla kuulee ihmisten useinkin lausuman, kun he tahtowat kiittää jotakin saarnaa. He owat iloisia siitä, että pastori on puhunut niin, että he owat woineet seurata hänen ajatuksensa kulkua. — Mutta eiköhän senlaisessa puheessa ole ankara muistutus useimmille saarnaajaille? Miksi muuten niin kehuttaisiin saarnan helppotajuisuutta, joll'ei saarna niin usein olisi tajuamatonta? Ja kuitenkin tulisi soweliaisuudenkin tunteen saattaa meitä puhumaan niin, että waimoraukatkin ja kaikki, jotka owat käsillä eikä päällä tottuneet työtä tekemään, woisivat saada oikean siunauksen. Ylhäisten ja siwistyneitten tulee siihen tyhtyä, ja jos he todellakin owat ylhäisiä ja siwistyneitä, niin tekewät he sen mielellään. Siwätkä he tätä tee ainoastaan rakkauden tähden; eiwät suinkaan, jos he waan tietävät minkä tähden he käywät kirkossa, niin eiwät he wälitä komeista sanoista, waan haluawat leipää taivaasta. — Yksinkertaista ja helppotajuista puhetta ei suinkaan tarwitse pitää pintapuolisena. Onko kukaan lausunut sywempiä ajatuksia ja puhunut yksinkertaisemmin kuin wapahtajamme? Onko kukaan niinkuin hän, hymmärtänyt puhua niin, että hänen sanansa jäiwät unhoittumattomasti mieleen ja tunkeutuivat sydämeen ja omaan tuntoon? Hän pukee ajatuksensa ihmeen luontewiin lauseisiin; taiteeton taiteellisuus on maallisten olojen ja tapausten käyttäminen iankaikkisten jumalallisten ajatusten kuwastimina! Hän puhuu puhtaasti kansan tapaan, koska hän on elänyt kansan kesken. Mutta me olemme afaateemillisen siwistyksemme johdosta tottuneet semmoiseen kuosiin ja lausumistapaan, joka on niin aatoksellista ja yhteiselle kansalle käsittämätöntä, kuin me puhuisimme aiwan wierasta kiel- tä. Kun ala-Reinin pietistat tahtoessaan kehua jotakin pap- pia sanowat: „Kyllä hänestä tulee hywä; pian hän on unhot- tanut, mitä hän yliopistossa oppi“, niin on tämmöisessä pu- heessa kyllä paljon wäärää käsitystä, mutta on siinä totuutta- kin enemmän kuin waan hiukan werran.

Minun mielestäni meidän ei tule ainoastaan säilyttää, vaan vieläpä enentääkin niitä tietoja, mitä me yliopistossa tofikristillisiltä professoreilta olemme oppineet. Mutta unhottaa meidän tulee aatoksellinen ja kansalle tajuamaton puhetapa. Minkä minä todellakin olen hymmärtänyt s. o. tehnyt hengelliseksi omaisuudekseni, se tähtyy minun myöskin voida selvin sanoin lausua, tahi muutoin minä sitä en ole todella käsittänyt. Mutta voidakseni sanoa sen niin, että yksinfertaiset ja typerätkin sen voisivat hymmärtää, tähtyy minun elää kansan keskellä. Uskonnollinen, lempeä sielunhoito on myöskin muun mu'assa paras koulu ja paras valmistus saarnaamiseen. Minä en tarkoita ainoastaan sitä, että sielunhoidossa oppii tuntemaan, kuinka kansa tuntee ja ajattelee ja mikä sisällinen ja ulkonainen hätä sitä ahdistaa, vaan oppii myöskin, kuinka se puhuu, kuinka se lausuu ajatuksensa. Voi kuitenkin kuinka usein meitä väärin käsitetään. Usein tekee mieli nauramaan, mutta vielä useammin itkemään saadesaan kuulla, mitä kaikkea muka on sanonut. Ehkäpä minulle vastataan: „Niin kyllä, ihmiset ovat niin hymmärtämättömiä!“ Waikka nyt olisi niinkin, ovat nämät hymmärtämättömätkin ihmisjä, joille meidän tulee saattaa Jumalan suuret te'ot käsitettäväiksi. Me siis enimmäkseen emme ole kyllin selwäpuheijia, ja tärkeänä tehtävänä meillä aina pitäisi oleman ajatuksemme puheminen mitä selwimpään ja helppotajuisimpaan muotoon, niin että sanankuulijamme helposti voisivat sen muistaa. Rowin otin itseäni ja häpejin tawatesfani wanhan puoleisen papin (kuten hän itse sanoi) uudelleen walamasta saarnaansa. „Minä pyhälältä pyhälään tuumin itsekseni: kuinkaahan tuonkin voisit sanoa vielä selwemmin, woimakkaammin, ytimekkäämmin yhteiselle kansalle helpommin tajuttawasti ja paremmin sen kuwata?“ Eiä minusta tuntunutkaan ihmeeltä, että tämä mies, joka lähes puoli vuosijataa oli waikuttanut samassa seurakunnassa, aina sai firkkonsa tähteen eikä tullut seurakuntansa mielestä lii'an wanhaksi, waikka hän tuli iäkkääksi.

Eiä olekaan juuri helppoa panna lii'an paljon waiwaa saarnaansa, mikä ei suinkaan estä tekemästä alkua, keskipaikkaa ja loppua polwien warassa vaan päinwastoin waatiikin sitä. Liian wähän joutaa kuljeskelemaan kadulla s. o. oleskella ihmisten keskellä eläwästi ottamassa osaa heidän myötä- ja wastoinkäymisiinsä. Ei woi panna kyllin arwoa selwien asioiden esittämiseen selwästi, sattuwesti ja luontewasti selwässä aja-

tusten juoksupsa. Sitä vastoin minä en käsittä, miksi useat wirtaweljet panewat niin paljon arwoa aineen ja osien muodostelemiseen. Keltäpä kiitoksen saa siitä, että siihen on niin paljon waiwaa pannut. Muutamana sunnuntai-aamuna huomasi minä khyneleet nuoremman wirtaweljeni silmissä. Oli sihan tuo ollut kylläkin hyödyllistä, jos khyneleet olisimat läheneet Jumalan mielen mukaisesta surusta, ja semmoisista khyneleistä woikin, Jumalan kiitos, monen papin työhuone kertoa. Mutta nämät tällä kertaa eiwät olleet sitä laatua. „Tuossa on nyt kolme arkkia“, niin hän walitti, „kaikki täynnä kirjoitusta, niin kuin sinä näet, ja kaikki pois pyhittyä; kaiken sen olen kirjoittanut saadakseni järjestykseen edes jonkinmoista ainetta ja järjellistä johdantoa. Kokonaista neljä tuntia minä olen siihen pannut waiwaa ja nyt on minun mieleni masentunut“. — Minä taas sanoin vastaan: „No, heitä sitten koto joutawa! Mitä minä pidän wäliä ruokalistasta, kunhan waan saan hywän päivällisen, ja mitäs hyötyä minulla on pulskimista päivällisistä, joll'ei itse ruokalajit kelpaa mihinkään?“ Jos on jotakin tärkeää sanottawaa, niin on se tuotawa ilman muita mutkia esiin, ja myöskin ajateltawa, kuinka se olisi sanottawa, mutta ei niin paljon sillä päätänsä waiwata, kuinka edeltäkäs on ilmaistawa, mitä aikoo sanoa. Ajateltapas, kuinka usein saarnan alussa rehenteleikse nerokas aine! Siitä seuraa waan, että kaikkien kuulijain toiwet kokolailla nousewat ja waatimukset suurenewat. Mutta woi! pian huomaa, että paras asia on tuhlattu aineesen ja osiin. Tämä on naurettawaa ja tekee toisen naurettawaksi. Sitä vastoin ei kennekkään ole kärkeä siitä, ett'ei kulturalaista ruokalistaa ole, jos muutoin waan on hyviä ruokia pöydällä. Wapahattajallamme ei ollut ainetta ja osia s. o. hän tosin käytti omaa jakoansa, mutta ei maininnut siitä mitään. Jos tarkastelee wanhoja klassillisen puhetaidon mestareita, huomaa, ett'eiwät hekkään paljon itseänsä aineen muodostelemisella ja osilla I, II, III, IV ja I a, I b, I c waiwanneet. Tällä en luonnollisesti tahdo sanoa, että joko nimenomaan ei saa mainita; mutta asia ei ansaitse liikaa ajantuhlausta. Joll'ei se helposti käy päinsä, niin olkoon sinänsä, ja ennen kaikkea tulee pitää huolta siitä, ett'ei aineellansa johdata sanankuulijoita Tabor'in wuorelle ja sen jälkeen jo ensimmäisesä pykälässä jälleen tomuawalle maantielle. Paraimmat kuulijoista owat enimmin kiitolliset siitä, että saarna on senlainen, jotta he kotia tultuansa tekstin johdolla woivat

sen jälleen herättää muistoonsa. Sitävastoin ottawat moitteenhalluiset armostelijat juuri tuosta juhlallisesta johdannosta aiheutta vähäpätöiseen armosteluunsa ja rauhoittawat omaatuntoansa siitä lewottomuudesta, jonka saarna heissä ehkä herätti, jos he woivat tämän suhteen tehdä joitakuita muistutuksia.

Pää-asia on se, että todellakin tahtoo jotakin, ja että tietää, mitä tahtoo, että todellakin on warma päämäärä, mihinkä tahtoo suoraa päätä johdattaa kuuntelewan seurakunnan. Pa-pin ei tule ainoastaan tahtoa pitää saarnansa, vaan myös todellakin puhua ihmisistä, ja jos he huomaawat sen, niin ei heillä millään tavoin voi olla ikävä. Todellakin minä häpeisin lausua tässä tätä riwoa, sopimatonta, ikävää sanaa suustani, joll'ei niin kauhean usein kuultaisi sanottawan „Oihan saarna niin ikävä“. — Tosin on useinkin syy tähän niissä, joiden mielestä on ikävää; he owat hengellisessä suhteessa tyhjiä ja pahempi vielä on, että he useinkin tahtowat jäädä siihen tilaan. Ijankaikkisuuden tarpeet eiwät heissä vielä ole heränneet eloon ja, jos tahdomme olla rehellisiä, täntyy heidän myöntääkin, että he oikein kauhistuwat ajatellessaan, että se semmoinen tapaus kerran woisi häiritä heidän mukawuuttansa. Mutta mainittu walitus kuuluu kyllä usein niidenkin huulilla, joilta ei puutu oppimisen nälkää, janoa ja halua. Ja silloin on tämä vaikutus oikeastaan kauhea syytös saarnaajoihin vastaan. Kuinka voi olla ikävä saarnaajan puhuesssa siitä, joka astui alas kuoleman kitaan nostamaan maailmaa saranoiltaan, niistä mahdista ja woimista, jotka parantawat ja rauhoittawat werta wuotawaa omaatuntoa ja pyhittäwät saastaista sydäntä; — saarnaajan puhuesssa siitä, minkä tulee uudistaa ja walaista kaikkea ihmiskunnan oloja, mikä sisältää yhdytyisen ihmisen onnen ja rauhan sekä ajassa että ijankaikkisuudessa; — kuinka voi olla ikävä, jos saarnaaja puhuu sydämeen ja omaatuntoon sattuwasti? Semmoinen saarna voi herättää ankaraa wastustusta; se voi saattaa sydämmiä raiwoon; se voi rakkauten sijaan herättää kiukkoa, — mutta ikävää se ei voi olla. Hywin usein kuulee pilkattawan ja naurettawan sitä, että ihmiset „makaawat kirkossa“. Siihen pilaan minä en koskaan ole woinut yhtyä. Ei kirkossa tarwitse itkeä, eikä saarnaajan tarwitse koettaa saada kuulijain silmiin kyhneitä, waikk'ei senkään tarwitse häwetä, joka rehellisesti itsensä tähden wuodattaa kyhneitä. Mutta ei kirkossa tarwitse naurakaan, ainakaan ei saarnaajan tule koettaa antaa aiheutta nauruun, waikka tosin

on pyhään hymyilyä, joka on pyhille khyneille läheistä su-
kua. Mutta missään tapauksessa ei kuulijoista saa tuntua ikä-
wältä. Jos pappi saarnaa oikein, sattuu saarna sekä sydämeen
että omaantuntoon, ja jos se sen tekee, niin ei kuulijoilla ole
ikäwä.

Tähän saakka olemme maininneet wähän siitä, mitä tu-
lee saarnata. Tämä koskee tosin etupäässä meitä pappeja,
mutta kaikkien tositristittyjen sopii siitä osansa ottaa. Sillä
tuleehan heidän kaikkein kunkin omassa asemassaan, mihinkä
Herra on heidät kutsunut, olla Jesuksen Kristuksen todis-
tasia. On tosin niidenkin joukossa monta, joille ei ole suotu
(ja jotka siis eivät myöskään ole kutsutut) järjestetyssä pu-
heessa tahi ylipäättään sanoilla julistaa ewankeeliumia. Mutta
se, mikä nyt seuraa, koskee kaikkia, jotka owat suuren kunin-
kaan lapsia ja owat alttiit julistamaan sen hywiä töitä, joka
on meitä kutsunut pimeydestä ihmeelliseen waloonsa.

III. Soitele waiwaisia.

Tower'n'issa, tuossa Lontoon wanhasa pesälinnassa,
on nähtäwänä paljon hauskoja esineitä. Mutta minä en tahdo
suututtaa tahi huwittaa lukijoitani näyttämällä heille waltion-
kalleuksia, tuota ääretöntä kuollutta lukua; — minä en tahdo
heissä herättää tuskallisia tunteita esittelemällä mahdottoman
suuria monien vuosifatojen aseita ja kidutuskoneita; — minä
wien heidät paikkaan, joka on nähnyt lukemattomia khyneleitä
ja huokauksia. Mennään wasemmalle yli pihan Beauchamp-
tower'iin s. o. siihen osaan, mitä käytettiin ylhäisten lain-
rikkojain wankeutena, korkeitten paronein, jotka oliwat tulleet
todelliseksi tahi luulluksi pahantekijöiksi. Noissa melkein mus-
tawiwijisä holweisä kosteine jäätyneine seinineen ja furjan
pienine akkunoineen wietin minä hywin rakentawaisen hetken.
Ja se oli rakentawainen sen tähden, että minä huomasin nii-
den ihmisten jotka täällä oliwat kärsineet, joutuneen autuuden
tielle juuri kärsimystensä kautta. Siihen owat seinät todis-
tukfina. — Niin pian kuin nimittäin silmät tottuwat tässä
wankeudessa wallitsewaan hämäärään, huomaa kiwiseinien olewan
täynnä weistokfia. Ne owat niiden ylhäisten wankein tekemiä,

jotka tänne olivat teljettyt kapinasta, maanpetoksesta, wallattomista rikokista tahi myöskin uskonja tähden. Nämät miehet ollesjansa tähdellisesti eroitetut waimoista ja lapsista, ystäwistä ja weljistä, wieläpä koko maailmastakin sekä sen hywyhyksistä ja nautinnoista, pyöwelin firween alinomaa häilyhesjä heidän päitensä yli, — kun heille ei ollut sallittu lähettää kirjeitä eikä muita sanomia omaisillensa ulkomaailmaan, — olivat kumminkin saaneet yhden wapauden nimittäin että he saivat kiwiseiniin hakkailla, mitä he tahtoivat ja tällä tavoin ilmaista sydämensä ajatuksia. Ja tätä wapautta he käyttiwätkin paljon hywäksensä. Nämät 91 kirjoitusta ja kuwaa owat, niin paljon kuin niiden tarkoituksesta saa selkoa, todistuksina siitä että nuot ylhäiset syntiset olivat kurjuudestaan oppineet rukoilemaan, että ijanfaikkinen ihminen heissä oli herännyt eloon aikojen kärsimyksestä ja että korkeampi maailma waloinensa heille rupeşi koittamaan, aistillisen maailman waiuesssa piimehteen.

Katsoppas waan tässä, mitä muuan wangittu lordi on kirjoittanut: „Parempi on mennä suruhuoneesen kuin pitohuoneesen.“ Warmaanfin oli hän surullisesta wankeudesta löytännyt jotakin suurta, jotakin, mitä hän ei ollut löytännyt kaisista pidoista, metsästyshretkistä ja turnaushuweista edellisinä vuosikymmeninä. Sen lähelle oli toinen hakannut: „Olkaat toiwossa iloiset, kärsiwälliset murheessa, olkaat alati rukouksissa.“ Tästä huomaa, että apostooliset sanat olivat tuon wangitun miehen portaina, jota myöten hän kiipeili, kunnes hän saapui oikeaan elämän-ilmaan. — Kas, tuossa on kömpelö risti ja ristin alla käşi, joka ojentaa weristä sydäntä uhriksi; tämän yläpuolella on su'un waakuna. Tämä on niin sydämmelle käyhää ja liikuttawaa, että oikein olisi wahinko, jos tahtoisi tähän lisätä muutamiaakaan sanoja selitykseksi. — Itsetään hymärtää myöskin kirjoituksen, jonka joku toinen oli tehnyt: „Kuta enemmin me kärsimme Kristuksen kanssa tässä maailmassa, sitä suuremman autuuden saamme me hänen kanssansa toisessa maailmassa.“ Tästä näkyy, että sen ajan ylimysääty tunsi raamatun; minä en tiedä miten nykyisen ylimystön laita tässä suhteessa lienee. Muuten kuuluu ne olleen suureksi osaksi raakoja weitikoita, jotka olivat teljettyinä Toweriin. (Onhan tunnettu, kuinka ylhäinen ja alhainen aate-
listo useinkin mellasteli edellisten vuosijatojen kuluesssa.) Mutta heissä oli silminnähtävästi siällinen warasto uskonnollisuute-

ta, joka nyt hädän aikoina tunki ilmi. — Tämän osoittaa myöskin tässä taiteeton taideteos: yksinkertainen risti, joka on kalliolla, sen alapuolella polvillaan rukoileva mies. Tämä on hywin yksinkertainen ja kuitenkin liikuttava omakätisesti kirjoitettu elämäkerta. Sanoitta sanoo tässä wanki: „Minä olen wankeudessa uudelleen oppinut rukoilemaan; minä löysin jälleen sieluni, kun minä rajoitin sen Golgatan ristiin.“

Ratjos kuinka rikkaita nämät miehet kuitenkin olivat kaikesa köyhyydessänsä! He eivät olleet pelastaneet omaisuudestaan mitään muuta kuin sen, minkä he olivat ottaneet ijankaikliselta alttarilta ja kätkeneet haavoitettuihin sydämiinsä. Mutta koska se oli ijankaikiselta alttarilta, niin riitti se kyllä säilyttämään heitä tällä pimeyden, pilkan ja puutteen tiellä synkkämielisyhdestä, epäilyksestä ja epätoivosta. He eivät oppineet täällä syöttämään „pahaa maailmaa“ ja pahoja ihmisiä, vaan omaa sydäntänsä. Ja semmoisesta Jumalan mielen mukaisesta huolesta muuttui heidän mielsä sitten pyhään nöyryyteen, ja vihdoin kiitokseen ja ylistykseen. Uskoen Kristukseen, wapahtajaan, kuuliwat he wankeudestaan adwenttikellojen soivan: „Minä olin kowissa kahleissa, sinä tulit ja minä pelastuin!“

Oi niitä onnellisia, joilla surun ja erämaanwaelluksen aikana on mukaansa Jumalan sanan pyhää wiljaa! He eivät kärsi puutetta eivätkä turmellu, waikka heiltä kaikki puuttuiksi. He myöntävät Jumalan tehneen oikein ja ottawat vastaan hänen opetuksensa ja rangaistuksensa ja tulewat uudestaan ilolla kofemaan sen mitä tämä sijältää: „Minä tahdon tehdä sinulle erämaan (juuri erämaan, sillä siellä on kaikki kuollutta ja kuivunutta ja siellä on ainoastaan awoin taiwas meidän yllämme) — minä tahdon tehdä sinulle erämaan yrttitarhaksi, ja korwen hedelmälliseksi maaksi, että siellä on kuuluwa ilon ääni, kiitos ja ylistyswirsi!“

Mutta woi, kuinka kauheata onkaan sanoa, ei saa kumminkaan jäädä sanomatta, että keskellä kristikuntaa ja huolimatta siitä, että ne ihmiset, joidenka kanssa me olemme tekemisissä, melkein kaikki owat kastetut, — on kumminkin hywin harvoja ihmisiä, joilla on oikea käsitys siitä, mitä ewankeliumi oikeastaan on ja siis myöskin mitä Jumala tarkoittaa murheella. Kuka ahkerasti on semmoisten ihmisten parissa, jotka eläwät hädässä ja puutteessa, se tekee jok'ikinen päivä sen huomion, että ainakin yhdeksän kymmenestä ei tiedä mitään Jumalan pyhästä kirituksesta eikä hänen rauhan-ajatuksesta. Tyhjinä, kyl-

minä ja toiwottomina seisowat he lehtensä luoneitten puitten lailla kun heitä murhe kohtaa, tahi kysywät he farisealaisella mielellä: „Kuinka woi Herra Jumala antaa tämän kohdata minua, waikk'en ole tehnyt mitään pahaa, en pienelle lapsellekaan!“ Tahi rupeewat he suoraan kapinaan taiwaan kaikkiwaltiasta Jumalaa vastaan sanoen kylmästi ja katkerasti: „Sittenkin pitääi muka uskoa, että Jumala on rakkaus!“

Joka nyt seuraten Kristusta tahtoo olla ihmisten kalastaja, sen tulee lähestyä noita onnettomuuten joutuneita kurtia ihmisiä, jotka niin surkeasti hakewat lohdutusta eivätkä kuitenkaan mitään turwaa saa. „Sekaisessa wedessä onkimisesta“ ei muutoin ole juuri suurta kunniaa, mutta jos me „sekaisella“ wedellä tarhoitamme murhetta ja murheellisia, niin on „sekaisessa“ *) onkiminen on pyhä ja jumalallinen toimi. Silloin ei puuhaa saadaaksensa hyötyä ihmiskumppalinsa onnettomuudesta, kuten esim. juutalaiset ja „kristityt“ koroniskurit tekewät, — ei suinkaan, waan silloin koettaa saada ihmiskumppalinsa siihen tilaan, että heidän onnettomuutensa heille itsillensä tulisi hyödyksi, että se tulisi vielä iankaikkisen ilon lähteeksiin. Semmoisten huolien aikana owat ne hywänä vaikutusalanana ewangeliumille, jotka eiwät ole tukahduttaneet rakkauttansa totuuteen. Nyt on rauta kuuma ta'ottawaksi. Mutta tarwitaanpa vielä seppääkin, joka sen tekee, sillä ei rauta woi itseänsä ta'oa. Towern'in ihmiset auttoiwat warmaanfin toinen toisiansa ja antoiwat sillä tawoin oiwallisen esimerkin pyhien seurakunnasta. Toinen hiili lämmitti toistansa ja ylläpiti sen tulta, ja kirjotukset seinilläkin oliwat jo itsestänsä „sanattomia taiwaanlajuja“. Mutta useimmat ihmiset eiwät tunne sitä Jumalan sanaa, mikä kalliot halkoo, eivätkä sitä, mikä on hunajaa ja palsamia. Lähesty siis sinäkin kärskiäsi ja sisariaasi. Olkoonpa heidän hätänsä kuinka suuri hywänsä, olkoon sinun woi-masi kuinka heikot tahansa, — kunhan sinä waan olet warma ja iloinen uskossasi, niin voit sinä Jumalan avulla saada suuria aikaa, ja silloin saat sinä jo täällä maan päällä nähdä Jumalan autuuden. Ja semmoiseksi awuksi olemme me kutsutut, jos me olemme Kristuksen opetuslapsia ja kun me olemme Kristuksen opetuslapsia.

*) „Im Trüben fischen“ — „die Trübsal“ — „die Trübseligen“ muodostawat Saksassa sanatomman, jota meidän kielessämme on mahdoton ilmaista.
R. m.

Kerran sanoi minulle joku wirtaweljistäni, ett'ei hänellä ollut lahjaa puhua surullisten ja masennettujen ihmisten kanssa, ja että hän sentähden mieluummin oli rhyttymättä semmoiseen keskusteluun. Mutta tämä on enemmän kuin arweluttawa puhe katsoen siihen, että puhuja oli Kristuksen palvelija. Epäilemättömästi on toisella kristityllä, ja siis myös toisella saarnaajalla, suurempi luonnollinen taipumus kuin toisella asettua ihmiskumppaleinsa ja etenkin kärkevien ihmiskumppaleinsa sielun tilaan. Onpa sääliwäisyydenkin ja armeliaisuudenkin kaarisma (armolahja). Mutta johonkin määrään on kaikilla armon saaneilla osansa sitä, — tahi muussa tapauksessa he eivät ole saaneet armoa. Missä on waloa, siellä on walon heijastustakin. Lohdutuksen lahjaan kuuluu etupäässä sääli, myötätuntoisuus, osanottawaisuus — ja tuo hyvä sydämellisyys lauseessa: „Hänen tuli surku“. Kaikki muu seuraa kyllä itsestään, — sääliwäisyyden kynneltä, moniaat köyhät sanat, lämmin kädenpuristus, huomautus ylöspäin, hywä neuwo, awulias teko, missä se on mahdollinen. Mutta milloin tätä sydämellistä sääliä ei ole, silloin on mahdotonta mitään tehdä; silloin ei saa li'oin pakoittaa itseänsä lausumaan myötätuntoisia sanoja eikä waiwata sydämestään huolehtiwia ihmisiä osanotto-terwehdyksillä. Mutta joka ei tunne sydämellistä sääliwäisyyttä, sen ei tarvitse uskottaakaan itseänsä olewansa kristitty. Armeliaisuus on aina ollut todellisten kristittyjen tuntomerkki ja se se tulee olemaankin siksi, kunnes mitään armeliaisuutta enään ei tarwita ja ainoastaan Jumalan armon kiitos on jäljellä.

Mutta voi kärkeväää maailmaa, jonka tuhansista haavoista wuotaa werta, joll'ei muut kuin ainoastaan papit rupeisi lohduttajiksi. Kuinka ne riittäwät niin monelle? Kuinka he riittäisiwät niin monelle, waikka he kaikki olisiwatkkin „lohduttawia ihmisiä“, joka, paha kyllä, ei ole laita! Eiwät suinkaan, kaikilla Kristuksen mies- ja nais-opetuslapsilla on pyhäntä ja autuaana kutsunuksena etsiä huolehtiwia, niin kuin metsästäjä etsii otusta. Kuinka suuri walta sielujen yli onkaan esim. lääkäriellä, joka ei anna sairaille ainoastaan lääkkeitä ruumista warten, waan myöskin ijanikaikkisen parannuksen sanan. Mutta voi sentään, niin kauhean monet meidän kääkäreistämme owat sidotut materialismin ja naturalismin kahleihin. Ainoa lohdutus, minkä he antawat toiwottomasti sairaille on waan li'anfin usein siinä, että he kuwittelemalla perättömiä antawat heille toiveita, jotka pian näyttäytäväät hajanaisiksi ja jättäwät

jälkeensä epätoivon. Mutta minä olen useinkin nähnyt oival-
lisia esimerkkiä siitä, kuinka ihmeellisen vaikutuksen tekee kärke-
wässä juuri hurstkaan lääkärin lausuma suora, yksinkertainen
Jumalan rakkauden sanoma. Ja se vaikuttaa sitä voimakkaam-
min, kun sitä silloin ei woinut odottaakaan. Todenteolla mei-
dän tulisi ahkerasti rukoilla lääkäreimme kääntymistä; he woi-
sivat, waikka waan muutamalla sanallakin, tulla sangen wai-
kuttawiksi ewankelistoiksi.

Mutta nyt minä puhun jokaisesta kristitystä welijestä,
waikka hän sitten olisi kuinka halpa ja siwistymätön. Joka iloit-
see lunastuksestaan ja Kristuksessa, sen tulee myöskin todistaa
tätä lunastusta ja etenkin niiden joukossa, jotka huokailewat
Jumalan määräämään kuormain alla. Hänen täytyy heille se-
littää, mitä se merkitsee, että waikka Jumala on rakkaus, hän
kumminkin kohtelee heitä niin julmasti. Meidän ei tule olla
niin huolissamme, eikä niin kainostellen tuoda esiin tätä todis-
tusta, kuin se olisi jotakin salatawaraa, waan meidän tulee lu-
jasti ja wapaasti todistaa: „Ratsos, welijeni, tuota se tarkoit-
taa, niin se on aijottu!“ Me emme saa hämmästyä, joll'ei
meitä käsitetä, wieläpä kiiwaasti käsketään poisikin. Kokemus
näyttää, että ewankeeliumia säännön mukaan wasta tuonnem-
pana paraiten käsitetään, ja että ne sen suurimmalla mieltymy-
ksellä ottawat vastaan, jotka sen suurimmalla kiiwaudella
torjuuivat luotaan.

Ja puhuessani siitä palveluksesta, jota meidän tulee osoit-
taa kärkeville, ajattelen minä etenkin naisia. Naissessa on
enemmin luonnollista sääliväisyyttä kuin miehessä; naisella on
luonnostaan suurempi määrä sitä hiljaista taiwaallista woi-
maa, joka sowluu asettautumaan toisten ihmisten sydämeen;
hänellä on myöskin (ainakin mitä ruumiin tunteihin tulee) suu-
rempi luonnollinen taito tehollisesti auttamaan, ja lempeästi
lievittämään. Myöskin kowa sana tulee pehmeämmäksi naisen
pehmeillä huulilla ja hänen pehmeällä äänellensä. Oi, rakkaat
sisaret, teidän täytyy ilman sisaruston pukuaakin ja diakonisjan
toimea, kaikkien tulla diakonissoiksi, s. o. kärkeväisten palveli-
joiksi. Jumala on teidät warustanut siihen tarkoitukseen niin,
että te siinä suhteessa olette miehiä paljon etewämmät. Sillä
tawoin kuin nainen armahtaa lastansa, ei kukaan mies woi ar-
mahtaa. Mutta tätä äidinlempeyttäanne ja rakkauttanne teidän
tulee osoittaa kaikilla niitä kohtaan, jotka owat kärkeyksissä ja
joiden luokse teillä on tilaisuus päästä. Te ette lii'oin saa

fainostella ja olla huolissanne, etenkin kun kärsivät ovat teidän omaa sukupuoltanne. Teidän tulee hyljätä kaikki vastenmielisyys ja kaikki väärä häveliäisyys auttaessanne esimerkiksi niitä onnettomia sisaria, jotka ovat langenneet nimittämättömiin synteihin. Kuka heitä voi jälleen nostaa heidän surkeasta tilastaan, joll'ette te sitä tee? Senlaisista synneistä me miehet emme juuri voi puhua langenneitten naisten kanssa itse punehtumatta ja saattamatta heitä punehtumaan.

Mutta minä olen jo sanonut, että kaikella tällä meidän ei tule tuoda ainoastaan armeliaita sanoja, vaan itse koko armeliaisuuden, sellaisen armeliaisuuden, jolla siis tarkoitetaan, kuinka parhaiten voisi todellakin lievittää ja helpottaa waiwaa. Meidän ei myöskään tule koskaan tarjota heille ewankeeliumia tarjoomatta itse itsiämme, minä tarkoitan sydäntämme. Myös niitäkin tulee sinun lähestyä, jotka tuntevat ewankeeliumin, että he oppisivat tuntemaan pyhien yhteyttä. Di, kuinka hywin uskowainenkin kristitty tullessansa synkkään laaksoon tarvitsee lämpimää kättä, joka sulkeutuu hänen kylmään käteensä!" Hjatteleppas, kuinka sääliwäisyyden kynneltä wirwoittaa ja saattaa paljon helpommin uskomaan Jumalan sääliwään rakkauteen! Kuinkahan monet ihmiset olisivatkaan pelastuneet toiwottomuudesta, johonka he wajoisivat, jos heillä olisi oikealla hetkellä ollut tarjona lämmin käsi, hiljainen kynneltä! Tuntiesansa olewansa yksinänsä, unhoitettuna, hyljättyinä voi todellisenkin kristitty joutua hywinkein waaralliseen tilaan; tämä tunne se monta kertaa tekee kääntymättömästä ihmisestä ihmiswihollisen tahi pahantekijän (johon edellisestä ei ole pitkää askelta). Tähän vastakohtana oli Tower'nin synkkä wankeus esikartano tawiwaasen, koska siellä muodostui seurakunta uskowaisia, jotka näyttivät toinen toisellensa tien autuuteen.

Kristinusko woitti kerran maailman sillä, että se toi paljampia sen werta wuotawiin haawoihin. Ihmiskunnan kärsivät jäsenet ne etupäässä ojensivat wapisewat käteensä ewankeeliumia tawoittamaan. Kristinuskon temppelein rakennusaineina maailmassa eiwät olleet lihan jälkeen jalosukuiset, eiwätkä monet rahasta, kunniaasta ja tiedosta rikkaat, vaan kaikenmoiset köyhät orjat, wainotut naiset, perinnöttömät ja ahdistetut, sairaat, murheelliset, wainotut, työtä tekewät ja rasautetut. Ja rakennusmestareina olivat „teuraslampaan“ arwoisina pidetyt, mutta huolimatta siitä jumalallisella sääliwäisyydellä ja rakkaudella täytetyt ihmiset. Ja meidän aikoina

19:llä vuosifadalla, on käyhä aivan samalla tavoin. Ei suinkaan niin, kuten E. von Hartmann arvelee, että ewankeeliumi on nyt ylipäänsä ainoastaan köyhiä ja waiwaisia warten. Päinwastoin kukaan ihminen ei tule ewankeliumitta elämään. Mutta köyhillä ja waiwaisilla on se etu herra von Hartmann'in ja kaikkien sukukuntamme ylpeitten ja itsewaltiasten henkilöitten suhteen, että heidän on helpompi oppia tuntemaan köyhyyttä ja kurjuutta, mitkä muitten silmillä nähden owat kulta-paperilla werhotut. Waiwaiset oppiwat helpommin tuntemaan sisällisen kuoleman ja turhuuden kaikessa maallisessa omaisuudessa ja nautinnossa ja semmoisen omaisuuden hankkimisen wälttämättömyyden, joka ei ole riippuwainen maallisesta luoteesta ja wuoksesta, — sanalla sanoen wapahtajan ja ewankeeliumin.

Joka vielä ei tiedä, että usko on woitto, joka woittaa maailman, hän menköön niihin majoihin, joissa asuwat „maan hiljaiset“, ne Jumalan lapset, jotka kuitenkin eiwät tahtoisi waihtaa asemansa kadehdittawimpain onnenpoikain kanssa, jotka taiwaan lohdutuksesta nääntyvät keskellä nautintojansa. Mutta joka jo on saanut kokea ewankeliumin woimaa sydämessänsä, hän osoittakoon olewansa se, mikä hänen tuleekin olla, maailman walkeus, se walo, mikä pimeät ja synkät sydämet tekee waloisiksi. Missä tauti on wieraana, siellä tulee kristittyin olla sen seuralaisina, jotka eiwät woi kulkea spitaalisen, luuwalaisen, halwatun, sokean ja kuuromykän ohitse nostamatta häntä lo'asta. — Osoita myötätuntoisuutta ja osanottoa ihmiskumpaliesi ruumiillisiin kärsimisiin. Älä ole liian „hurskas“, liian „jumalinen“, älä ole sadussa kerrotun kylläisen hewosen kaltainen, joka lohduttaen nälkäistä asia korkealla filosofialla ja saa wastaukseksi: „Buhuessasi puutteesta ja kärsiwällisyydestä, waike'et itse ole kokenut mitään hätää, nousee wiisautesi sinun kyläisestä watsastasi.“ Ei mikään ole niin paha loukkaamaan toista kuin se, että parannuksesta ja uskosta saarnaawainen mies ei woimensa takaa itse osoita te'oisjansa lämmintä myötätuntoisuutta ja sydämellistä armeliaisuutta. — Mutta osoita fin sitten, ett'ei mikään kärsimys ole niin waikea, ett'ei siitä woi tulla elämän lähde. Itke itkewäisten kanssa suruhuoneissa ja haudoilla. Älä saata häpeään ewankeeliumia wapahtajasta, joka tekee syntiset autuiksi, rupeamalla maailman tavoin kuolleitten ylistäjäksi. Eräs on sanonut lauseen, joka on ankara waan, paha kylä, aivan totta että: „Ewankeelisten pap-

pien pitämät ruumiinsaarnat ovat ruumissaarnoja ewankeelisen kirkon haudalla.“ Minullekin lausui häpeäksensä nyhyään jo kuollut superintendentti: „Ruumissaarnojen tulee olla kiitospuheita; sitä yleisö niistä odottaa.“ Kuinka kurjaa! Totta on, paha kyllä, että niistä sitä odotetaan. Mutta sinun tulee antaa ihmisille sitä, mitä he eivät odota ja mitä he kuitenkin tuhat kertaa enemmän tarvitsawat kuin kaikenmoisia kiitospuheita kuolleista. Mutta jos papit monta kertaa tällä alalla tekewät syntiä, niin tekewät he aiwan samaa kuin useimmat heidän seurakuntainsa jäsenistä. Vieläkäänme kaikki elämän sanaa kuoleman huoneesen — sama se sitten on, olemmeko pappia tahi maallikoita! Mitä on kirjoitettuna Matt. 18, 11; Joh. 3, 16; 1 Tim. 1, 15, on parempi lohdotus kuin kaikki kiitoslorut wainajan hywistä awuista ja formaamattomuudesta. Ja samoin kuin sinun tulee käydä katsomassa sairaita ja waiwaisia, niin täytyy sinun myöskin olla saapuwilla kaikkialla, missä on sielläistä ja ulkonaista hätää ja etenkin niiden luona, jotka owat omassa aikaan saamassansa hädässä, on auttawa käsi kaikkein enimmin tarpeen. Voi meitä itsekkäitä ihmisiä, me wälätämme mielellämme kaikkea murhetta, sillä se häiritsee meidän huwitukiamme ja hywinwointiamme. Me tahdomme iloa ja iloisia kuwia. No niin, niitä me saammekin ijankaikkisesta ijankaikkiseen laskaamatta, ja vieläpä senlaisia kuwia, senmoista autuutta, joita täällä alhaalla maan päällä yksikään ihmisyhden ei ole woinut awistaakaan eikä yksikään ihmisilmä nähdä. Mutta niin kau'an kuin me olemme täällä alhaalla on meidän wirittäminen kanteleemme ijäiseen sointuun ja taiwaalliseen soitantoon kelpaawaksi, emmekä ainoastaan omia kanteleitamme, waan vielä ihmiskumppaliemmekin huonossa wirityksessä olewia kanteleita. Ja onkopa mistään suurempaa iloa kuin siitä, että onnistuu saamaan semmoisen wirittämättömän kanteleen uudestaan heläjämaan ja warustamaan siihen kielet taiwaanpyhydestä. Woiko nähdä mitään suuremmoisempaa kuin Jumalallisen auringonsäteen uudelleen walaisewan surusta jähkistyneitä kaswonpiirteitä — wienon, lämpimän khyneleen kohoawan silmään, joka paljaasta surusta ei woinut enään itkeä, — ihmisen uudelleen kohottawan alaswaiwunutta päätänsä sanoen: „Kas nyt minä woin, nyt minä jälleen tahdon sanoa: Taiwaallinen Jfäni!“ — Ajatteleppas, kuinka suurenmoinen, kuinka autuas tunne sinut waltaa, kun joku ihminen puristaa lättäsi sanoen: „Kiitos sinulle, sinä olet minun sieluni pelastanut!“

Ehkäpä sinä arvelet, että se on aivan lii'an korkeata ja suurenmoista, ja ett'et sinä koskaan saa sitä nähdä ja kokea. Mutta niin sanoo ainoastaan se, joka vielä ei ole saanut tästä minkäänlaisista kokemusta ja joka vielä ei tiedä, että rakastaminen on samaa kuin elämänsä antaminen ja heittäminen. Niin sanoo ainoastaan se, joka vielä ei tunne itsensä kieltävän rakkauden voimaa. Sinun uskosi on syntynyt Jumalan rakkauden kokemuksesta. Sinun veljesi usko on herätettävä sen kautta, että hän saa kokea sinussa olevan rakkauden, jota hän ei vielä ymmärrä, vaan jota hän kuitenkin saa kokea. Niin tulee hänkin uskomaan Jumalan rakkautta, joka ylitse kaiken ymmärryksen käy. Se rakkaus, joka on Jumalasta syntynyt, uskoo kaikki, toivoo kaikki, kärsii kaikki; mutta se woikin kaikki, sillä se on Jumalasta syntynyt. Uskotkos sen?

Joku aika takaperin sain minä kukkia muutamalta naisystävältäni Ruotsista. Ne olivat tosin kyllä vaan maala-tuita kukkia, mutta kuitenkin ne wirvoittivat minun sydäntäni. Ei suinkaan etupäässä sen tähden, että ne olivat hywin kauniisti ja taiteellisesti maalatut, — ei senkään tähden, että ne olivat rakkauden tervehdys laukaisesta Ruotsista. Ei suinkaan, vaan nämät kukat olivat kuvia niistä kasveista, jotka maailman mainio professori Nordenfkiöld oli tuonut kotiinsa jäijien lumen ja jään maasta. Ystäväni oli heti ruwennut maalamaan „kukkia lumesa“ ja teettänyt niistä jäljennyksiä myytäväksi hoitamansa köyhäin lasten turvalaitoksen hyväksi. Mi-noastaan se minun sydäntäni liikutti, että aurinkokulta heti saa puhkeemaan kukkia, tosin hywin pieniä, mutta hywin somia kукkia, siinäkin pohjoisessa maassa, jossa on „ikuinen lumi“ ja joka ainoastaan muutamia päiviä on wapaana kylmästä jääpeitteestänsä. Jo yksistänsä aron- ja erämaan-kukat liikuttawat meitä. Kun minä noukin wihkosen kukkia Norderney'n hiekkafärkiltä, piti ne minulle aina pienen saarnan. Mutta nämät Pohjoisnawan lumen kukat puhuiwat vieläkin mahtavammin. Ne herättiwät korwisani kiitoslaulun jäijien auringon ihmeellisestä woimasta, ihmeitä tekewästä Kristuksen rakkaudesta, joka kylmimpiinkin sydämiin, joissa jo kaikki näyttää joutuneen hukkaan, kuitenkin woi saada uskon, toiwon ja rakkauden taiwaallisia ruusuja puhkeamaan ja tenhowoimallansa sinne luoda kукkia hywiä awuja, misä ennen kuolema ja toiwottomuus pitiwät asuntoa.

Joka seuraa Jesuksen Kristuksen ewankeeliumeissa osoitet-

tuja jälkiä, hän woi askel askeleelta nähdä filmillänsä, mitä minä tässä sanon, tarkastelkoonpa hän sitten Kristusta Simon'in wieraspidoissa tahti Kapernaum'in kaduilla tahti ristinpuussa (Luuk. 7: 36—50; Luuk. 23: 39—43). Mutta Jumalan kiitos se, joka tätä kirjoittaa woiji „pohjansseudun kuffain“ nimellä kertoa monta ihanaa ja liikuttawaa kertomusta. Mutta hän ei tahtonut sitä tehdä, sillä onpa todellakin aika lyhyesti lopettaa tämä pitkä luku. Parempi onkin, että lukija omalla kokemuksella hankkii itsellensä semmoisia kertomuksia. „Suloinen on armeliaisuus hädän aikana, ikään kuin sadepilwet kuiwana aikana“ — Jesus Syrak kirjoittaa 35 luv. 20 w. Minä en tiedä, rakas lukijani, mitä sinä ajattele apokryfeista, ja mitä minä niistä ajattelen, se ei kuulu tähän. Mutta se on warma, että jos sinä woimiesi tafaa pidät huolta sen toteuttamisesta, niin olet sinäkin löytämä, mitä Nordenskiöld löysi, nim. „kuffia lumesta“, ja wielä senmoisia kuffia, jotka owat lakastumattomia ja jotka lakkaamatta lewittäwät tuoksuansa sinun ympärillesi wiimmeisen lopun suurena päivänä. (Matt. 25: 32—40.)

Olelko sinä kääntynyt?

I. „Pitkitä!“ tahti „ala!“ —?

„Useimmat Englannin kristityt ylllyttäwät itsiänsä ja muita sieluja kääntymään unhottaen, että käännitys on Jumalan työ; — Saksan kristityt taas laulawat aiwan hupaisasti: „Fahre fort! Fahre fort!“ eiwätkä ollenkaan wälitä siitä, owatko he koskaan päässeet alkuun.“ Niin sanoi minulle mies, joka perinpohjin oli tutkinut sekä Saksan että Englannin kristillishyhtä. Peljättäwää on, että monet englantilaiset ehkä tekewät käännyttämisen käsitteen pintapuoliseksi, maalliseksi ja lihalliseksi ja antawat sen ilmaantua muutamissa uhreissa, teoissa, toimissa ja kieltäymisissä. Mutta sakjalaiset edellyttäwät, että se on jo tapahtunut, mikä kuitenkaan säännön mukaan wielä ei ole tapahtunut, eiwätkä siis sillä tawoin pääse alkuun. Tätä tarkoitti minun ystäwäni, ja epäilemättä siinä on-

kien hywin paljon totta. Minä hämmästyin kuullessani ihmisten pelastusarmeijan laualta tahi muissa herätyskokouksissa, joissa kävin, ihmeen tyhneesti sanoman: „I am saved“ („minä olen pelastettu“) „eilisestä saakka, kymmenen päivää takaperin,“ aiwan niin kuin me kerromme: minä olin eilen saunassa ja pesin itseni puhtaaksi kiireestä kantapäähän saakka. Kaikkialla dissenter'ein kesken puhutaan ihmeen yksinkertaisesti „kääntyneistä“ ja „kääntymättömistä.“

Kyllä minä tiedän Saksassakin olevan senmoisia seuroja Wupperthal'issa ja sen seutuilla. Siellä saa ehkä kuulla kirjapiiri'an oikein ilosta loistawin filmin kertowan: „Eilen punaista lehmää lypsäissänini tulin uudestasynthyneeksi“ — ja tuo rääkälinsälly tuolla woi aiwan tarkalleen sanoa, että hän tuli kääntyneeksi lähetysjuhlassa M:ssä pastori M:n rukouksen aikana. Jospa nyt otaksuisikin jotakin todella sisällisesti tapahtuneen heidän mielessänsä ja ett'ei mitään petosta satunnaisen tunteellisuuden johdosta tulisi kysymykseen, niin erhettywät kumminkin nämät ihmisparat suuresti ja kauheasti puhuesaan ikään kuin kaikki olisi siinä. Dikeastaan on asian laita senlainen onnellisimmassakin tapauksessa, että jywä, josta sitten kaikki kaswaa, on wasta kylwetty. Kristillisen elämän elimellisen luonteen käsitys, sepä se juuri puuttukin Englannin dissenter'eiltä (puhumattakaan pelastusarmeijasta), niiltä Saksan seuroilta, joihin metodismi on päässyt waikuttamaan; näiltä puuttuu käsitys kristillisen elämän elimellisestä luonteesta, josta Kristus alinomaa huomauttaa, kuinka se wähitellen kehittyy kaswullisuuden järjestyksen mukaan.

Kuitenkin on asian laita wielä pahempi, kun kirkon käsityksen mukaan hurstkaat ihmiset yksinkertaisesti edellyttawät olevansa kääntyneitä. Ei edes pappit, ei oikea-uskoisetkaan pappit saa edellyttää sitä. Olesseani lapsi katsoin minä itseselläksi, että pappi olisi täydellinen kristitty. Mutta se mielipide oli lapsellinen; ja „sitten kun minä mieheksi tulin, hylkäsin minä lapselliset“. Kääntyminen ei suinkaan ole semmoinen asia, jota käwisi itsestänsä hymmärtäminen. Ainoastaan sen wastakohta se on, jota itsestänsä käyppi hymmärtäminen, sillä kääntyminen ei ainoastaan käy yli waan wieläpä wastustaakin wanhaa luontoa. Suolimatta kasteesta, kirkollisuudesta, oikea-uskoisuudesta, yhdistyspuuhista, puolue-innosta, huolimatta Jumalan armon moninkertaisista kokemuksistakin, woi aiwan hywin olla kääntymätön. Woipi kyllä olla kääntynyt woimatta mai-

nita aikaa, hetkeä ja paikkaa, tietämättä mitään niin kutsutusta parannuksen taistelusta, puhumattakaan parannuksen suonenvedosta — aiwan hywin sopii olla kääntynyt voimatta siitä puhua mitään merkittävää, — mutta kääntynyt ei voi olla olematta todellakin kääntynyt. Minä tarkoitan, että kääntymisen on tähtynyt tapahtua joko toisella tahi toisella tavoin, muutoin sinä et ole kääntynyt. — Epäilemättä kääntymisen apostolien aikana tuli paljon selvemmin näkyviin kuin useimmissa tapauksissa meidän aikamme. Niiden ihmisten töissä ja toimisissa, jotka pakanoista ja juutalaisista muuttuivat kristityiksi, oli muutos jokaisen waikka kuinka lyhytnäköisen silmissä päivän selvä. Mutta tähänkin aikaan pitää seuraava lause kääntyneistä paikkansa: „Te olitte ennen sen ja senkaltaiset — nyt ollette te käännetyt teidän sielujenne paimenen ja piispan tykö.“ — Meidän on itsissämme tähtynyt kokea armon uudistavaa voimaa; meidän elämämme keskustan, koko meidän ajatuskantamme ja mieleemme, meidän elämänsuuntamme ja maailmankatsantokantamme on tähtynyt saada uuden suunnan, määrääjänä tähty meillä todellisuudessa olla jonkun ijankaikkisuuden päämäärän luonnollisen maailmanmielen sijasta. Meidän on tähtynyt joutua riitaan ajan- ja maailmanhengen kanssa, muussa tapauksessa me vielä sitä pidämme armossa. Tämä riittäisyys voi tosin tapahtua vähin erin; se voi tapahtua pitkän ajan kuluessa askel askeleelta, mutta tapahtua sen tähty. Ja itse asiassa ei ole mitään eroitusta, kuulutko sinä „ihanain sielujen“ tahi „pahojen luonteiden“ joukkoon; eroitusta ei ole, oletko sinä koko elämäsi ollut kunnan mies, wai wajonnut aina kurjaksi roistoksi saakka. Pietarin ja Johanneksen tähtyi kääntyä aiwan samoin kuin ristissä riippuvan pahantekijän, ja Betania'n Maria'n aiwan samoin kuin Maria Magdalena'nkin. Tosin pistää kaikkien silmiin enemmin, kun semmoiset ihmiset kääntyvät, jotka ovat eläneet tehden suuria syntejä tahi joiden koko olento on ollut hywin vastenmielinen. Pelastus-armeijan wäen, jotka ehkä vielä neljätoista päivää sitten olivat boksaajia, juoppoja, warkaita ja huorintekijöitä, oli helppo selittää jokaiselle, että he nyt olivat „kääntyneet“. Mutta siinäkin missä maalliset ihmiset lihallailla silmillänsä woivat huomata ainoastaan kiitosta ansaitsewia asioita, ja etenkin niissä ihmisissä, jotka aina ovat huomanneet itsissänsä waan kiitettäviä puolia, tähty heidän oman itsensä keskustan, heidän oman itsensä perin pohjin muuttua.

Ei kellään ihmisellä ole rauhaa, joll'ei hän sitä ole tai-
 waasta saanut, sillä ei kukaan tuo rauhaa mukanaan tullessansa
 tähän maailmaan. Tuo tärkeä kysymys: „Onko minussa rauha?
 Olenko minä armon osallisuudessa? Olenko minä kääntynyt,
 olenko uudestasynthynyt?“ tunkeutuu sen tähden kuhunkin sydä-
 meen, joka ylipäänsä ei ole tullut totuudesta wäliä pitämättö-
 mäksi. Kysyessäni: „Oletko sinä kääntynyt?“ heität tulikekälään
 ihmisieluun, ja se jolle sinä tämän kysymyksen teet, ei siitä
 niinkään helpolla pääse wapaaksi, kiukkuiltoon waikka kuinka
 hurjasti sen tähden. Minä tiedän yhtä hywin ja ehkä parem-
 minkin kuin useimmat lukijoistani, kuinka häpeällisesti senlaisia
 kysymyksiä on wäärin käytetty. Vielä muistan minä, kuinka
 muuan seppä Kronenberg'issa minua hywin fariseuksen tawoin
 tutkisteli: „Herra kandidaatti. Te aijotte huomenna saarnata
 meidän kirkossa; oletteko myöskin ottaneet mukaanne kastetodis-
 tuksenne?“ Sillä hän tarkoitti, woisinko seurakunnalle todistaa
 olewani kääntynyt. Kun minä seuraavana päivänä otin sepän
 lauseen johdannoksi saarnaani wastustaakseni niitä, oli tappioni
 waalisia warma. — Ja useinkin on suuressa seurassa toiselta
 puolen pöytä minulta kysytty: „Kuinka on teidän sisällisen
 elämänne laita?“ tahi „Oletko saanut syntisi anteeksi?“ tahi
 muuta samanlaista. Niin warmaan on tämä sopimattomasti
 tehty, warmaan on hengellistä häpeämättömyyttä muitten läsnä
 ollessa sillä tawoin raa'asti koskea toisen sydämen kaikkein py-
 himpään. Kunkin tulee ajatella, onko hänellä oikeutta ja kutsu-
 musta tällä tawoin tutkistella toista. Mutta sinun itseäsi
 tulee sitä useammin, rehellisemmin ja wakawammin
 itsellesi huomauttaa tätä kaikkien kysymysten kysy-
 mystä. Minulle olikin näistä kysymyksistä, niin sopimattomat
 kuin ne olivatkin, kuitenkin pysyväistä siunausta.

Metodismin woima ja oikeus riippuukin siitä, että nämät
 kysymykset yhtämittaa kuuluvat sen päiväjärjestykseen. Kirkon
 woimattomuus ei ole wähemmäksi osaksi tullut siitä, että se ai-
 wan lii'an paljon on syhännyt syrjään tämän suuren kysymyk-
 sen kirkollisuuden ja oikea-uskoisuuden kysymyksiä tieltä. Mutta
 kääntymiskysymys ei ole metodistinen waan raamatullinen, ja
 se koskee omantunnon sywimpiä puolia. Se wastaa ihmisen
 joko selwää tahi epäselwää sisimmäistä halua. Metodistit owat
 waan lii'aukin usein teroittaneet mieliin tätä seikkaa wääristetyllä
 ja yksipuolisella, tawalla. Se on kääntymisen tehnyt yhden-
 muotoiseksi unhottaen Jumalan teitten ja sallimusten rikkauden.

Mutta tämä väärinkäytös ei saa meitä estää tunnustamasta itse totuutta minkä se sisältää. Ja joll'emme me kirkon jäsenet pidä silmällä tätä totuutta, niin joutuvat juuri ijankaikkisuutta janoovat sielut metodismin haltuun. Mutta kun tuo suuri joukko siivistyneitä meidän kansastamme sallii uskonnon alalla wietellä itseänsä kaikkea ilmestystä vastaan sotimaan „vapaa=mielisyhteen“ ja tällä tavoin on joutumaisillaan nykyaikaisen panteistisen pakanuuden valtaan, — kun edelleen kirkosta wieraantuneet kansanosat (etenkin kaupungeissa) wajoowat törkeään materialismiin, — kuuluu toiselta puolen hywinkin tarkeitä ääniä, jotka waroittawalla pasuunan=äänellä muistuttawat, että kristilinen seurakunta uhkaa joutua metodismin saaliiksi. Minä en ole seudultani tilaisuudessa tarkastamaan, syystäkö wai syhtömästi metodisteja muistutetaan „laskemasta werkkojanja toisen kalaweteen“ ja saattamasta juuri maankirkon uskollisia ja rehellisiä kristityitä luopumukseen. Eipä minua, Jumalan kiitos, ole pantukaan sitä tuomitsemaan. Mitäpä hyötyä onkaan riitelemisestä? Tosi=asia on se, että ne saarnaajat, jotka loistawilla wäreillä kuwaawat noita suuria wastakohtia, syntiä ja armoa, ja ankarasti teroittawat mieliin sanaa „kääntyminen“ ja kääntymisen tietä, menneen ja nykisyhteyden wälttämätöntä wastakohtaa, ja maailman ja Jesuksen seurakunnan wastakohtaa, että ne säännöllisesti tekewät mahtawan waiikutuksen ja että heidän mielipiteellänsä on suuri walta. Eikä tätä sowi sanoa ainoastaan alhaisen ja siivistymättömän wäestön suhteen! Ei suinkaan, waan profesjorin ja ewerstluutnantinkin omaantuntoon on kirjoitettu, että he owat kuoleman omat, niin kau'an kuin he eiwät ole tulleet kuolemasta elämään. „Kuolemasta elämään“ on päällekirjoituksena kaikelle mikä elämän nimeä ansaitsee. Tähän suuntaan tulee siis saarnankin waiikuttaa. Olein sywälle waiikuttava herätys se meille on tarpeen. Woi kirkkoa, jos se on totta mitä, eräs nerokas lahkolainen kerran minulle sanoi, nimittäin: „Useimmat maankirkon papit eiwät lainkaan haluaisi herätystä; se saattaisi heille lii'an paljon epämukawuuksia“. Minä en tahdo uskoa, että tämä useimpien suhteen on totta; mutta ompa sekin jo surkuteltawaa, että todella hurstias ja wielä maailmaa kokenut mies woi ajatella senkaltaista.

Me emme saa kuwailia metodismia kauhukuwaksi, ennen kuin olemme omistaneet omaksemme sen sywän totuuden, minkä se sisältää. Kaikesa tapauksessa on Englannin waltio Kirkko 150 vuotta sitten pelastunut perikadosta John Wesley'n, metodis=

min perustajan, kautta. Senpä tähden tämän, Herran niin wi-
hatun ja wainotun miehen muistopatsas seisookin Westminster
Abbey'ssä keskellä kaikkia muita, jotka ovat pystytetyt Englan-
nin kansan suurimpain henkien muistoksi. Sallikoon Jumala,
että hän, huolimatta kaikista hänen epäilemättömistä mielettö-
myksistään ja liikanaisuukstansa, meilläkin saa oikeutetun ase-
mansa! Tahi (mainitakseni suuremman nimen) että apostoli
Paawali saisi oikeuden mahtawalla kysymyksellensä „Oletteko
te saaneet Pyhän hengen?“ ryhtyä meidän sydämiimme.

Mutta tämä kysymys liittyy eroittamattomasti toiseen:
„Oletteko te todellakin tehneet parannuksen?“ „He
is dör de hohle Stroote,“ sanoivat eräät henkilöt kotiseu-
dullani Keinin warrella niistä, jotka heidän mielestänsä olivat
tehneet parannuksen. Ja todellakin, tämä solatie on.

2. Semmoinen josta lukaan ei woi säästyä.

Ruten siemenjywäkään ei saa eloa kuolematta, niin ei ole
mitään lapsentilaa Jumalan luona, eikä mitään iloista armon-
tilaa ilman sywää parannusta. Nyht on julkinen salaisuus,
että „kunnanfin kristittyjen“ joukossa on waan muutamia, jotka
oikein sydämmen pohjasta woivat iloita wapahtajastansa, jotka
sanon kauniimmassa merkityksessä elävät uskostansa, — waan
muutamia, jotka häiriintymättä mistään, mikä tapahtuu heissä
tahi heidän ympäristössään, woivat todistaa: „Me tiedämme
lähteneemme kuolemasta elämään“; muutamia, jotka nyhtämittaa
rohkeasti waeltawat armo=istuimen eteen saakka.

Jos asian laita on niin (ja niinhän se on!) silloin woi
suurin syhy siihen olla waan perinpohjaisen parannuksen
puute. Kyllä minä hywinkin tiedän, että pannaan koko joukko
esteitä uskonrohkeudelle, ja mitä tämän suhteen sanotaan,
on hywinkin perustettua. Etenkin huomautetaan, että moni
kristitty jossakin asiassa wastustaa Jumalan hengen
kuritusta, että he esim. eiwät tahdo antaa anteeksi jollekulle
yksityiselle ihmiselle tahi ett'eiwät he tahdo heittää jotakin pahaa
tapaa, tahi he eiwät tahdo tunnustaa jotakin wanhaa syntiä.
Mutta Herran henki woi puhalttaa ainoastaan silloin, kun hä-
nelle jättää koko sydämmen awaimen eikä jäilyttä mitään salaista
loferoa omalle warallensa. — Sanotaanpa vielä tähdellä oikeu-
della, ett'ei monta kristittyä tule iloon ja rohkeuteen ihmisten-
pelon tähden. Epäilemättä on tämä paha tauti. Sinä et

enään tunnusta ystävääsesi senlaista ihmistä, joka ainoastaan salassa ja kahden kesken tahtoo olla ystäväsi, mutta joka toisten seurassa tahi ainakaan vihamiestesesi joukossa ei tunne sinua. Tosin ei Jeesus karjoita luotaan Nikodemusta, mutta hän kääntää pois kasvosensa siitä joka tahtoo jäädä Nikodemukseksi. Meidän aikanamme ruvetaan yhä kauheammasa määrässä pakanain tavalla elämän turulla pilkkaamaan niitä, jotka pitävät arwossa ewankeeliumia syntisten wapahtajasta. Joka meidän aikanamme ei tahdo mitään kärkeä wapahtajansa tähden, hän woi pian kirjoittaa kristillisyhdellensä kuolemantodistuksen.

Wielä on usein walitettu löytyvän hywin monta kristittyä, jotka kyllä tahtowat iloita sen lohduituksen walossa, jonka Kristus antaa, mutta jotka eiwät tahdo uhrata mitään, ei rahaa, ei aikaa eikä woimaa Herran asian hywäksi. Tosin owat senlaiset sielut pahassa wankeudessa. Minä kirjoitan wielä erituisen lu'un siitä, että hän, joka elämänsä meidän tähtemme uhrafi, tahtoo myöskin että me uhraamme elämämme taisteluun ja työhön hänen waltakuntansa hywäksi. Kuinka monta tuleekaan sitten wasta henkensä puolesta iloiseksi ja wapaaksi, kun hän todenteolla Herran asian hywäksi kantaa uhria, jotka todellakin ansaitsewat tämän nimen, ja lakkaa elämästä waan omaa itseänsä warten.

Mutta eiköhän näillä kaikilla armontilan esteillä ole selityksensä yhdessä ainoassa peruspäheessä, sillä minä tarjoitan, että juuri rehellinen parannus se puuttuu? Woi kumminkin, me emme woi pitää tätä asiaa tarpeeksi suuressa arwossa! Nykyään kuulin minä puhuttawan minun läheisessä yhteydessäni olewan kristityn kuolemasta. Se oli mies, joka ankarammin kuin tuhannet muut oli tuominnut itseänsä. Kuintenkän janoi hän nyt kuollessansa katkonaisin lausein: Woi, woi ahdasta reikää! — — Reikä on niin ahdas — — niin ahdas; paksu järkeilewä pää ei tahdo päästä läwitse — — ja kaikki maailman matkakampjut, joihin on kaswanut kiini, eiwät tahdo päästä läwitse — — kunnianhimo, sääty=ylpeys, siwistysylpeys!“ Dnpa kylläkin reikä (tahi, kuten wapahtaja janoo, „portti“) ahdas. Warokaamme me ett'emme hengesämme ole kaswaneet kiini mihinkään, mikä ei woi päästä läwitse!

Mutta lukemattomat hurškaatkaat ihmiset eiwät ole huolissaan siitä, ett'eiwät he ehkä pääsekään läwitse. Synnintuska on kristillistenkin ihmisten kesken hywin harwinaista. Alma meidän aikanamme on tähynnä materialismia ja natura=

lismia. Ne, joilla on sanan-walta elämän turulla, ovat aikaa sitten kirjoittaneet sanat „synti“ ja „welka“ satukirjaan. Se ei luonnollisesti ole niiden laita, jotka vielä ovat „jumalisia“. Mutta minun mielestäni näyttää aiwan lii'an laimea Jumalan kuwa saanen wallan hurskaittenkin kesken. Jumalan wanhurskautta, pyhyyttä ja majesteettia otetaan lii'an wähän lukuun. On lii'an pian päästy nauttimaan rakkautta ja armoa, niin että niitä ei oikein käsitetä. Palsami ei paranna märkää sisäl-tävää haavaa, koska lääkäri ei ole leikannut weitsellänsä tar-peeksi sywään.

Jos tarkastelemme suuria malliksi kelpaawia henkilöitä, joissa armon yltäkylläisyyden riemu on niin sanoakseni muodostunut ruumiilliseksi (tässä ajattelen minä Paawalin, Augustinuksen ja Luteruksen kaltaisia), niin huomaamme me heidän tulleen jumalallisen ilon päiväpaisteesen ainoastaan parannuksen pimeän helvetin kautta. Melkeinpä käsittämätöntä on, että pyhän Augustinuksen „Tunnustuksien“ kaltainen kirja olisi voinut ilmestyä nykijässä kristikunnassa; melkeinpä käsittämätöntä on, että jonkun nykijajan runoilijan kanteleesta voisi kajahdella senlaisia wirsiä kuin nämät: „Sinun tykö, Herra, tulen Ja huudan sywäss' waiwass“ taikka „Ah kunne kulkenen, Kas tuskan tuntunen“. Meissä kaikissa on se heikkous, että me mieluummin tuomme niitä puolia synnistä, jotka waijuttawat sen, että se näyttää enemmän sairaudelta ja heikkoudelta kuin paheelta ja synniltä Jumalaa vastaan. Me olemme lii'an waltet miettimään Jumalan wihaa synnin tähden. Ja kuitenkin perustuu kaikki, mitä kärsiwällisin ja hiljaisin ihmislapsista on puhunut, siihen, että meidän sydämemme, ihmisten sydämet (ei muutamat waan kaikki ihmis sydämet) ovat perin turmeltuneet (Matt. 15: 19). Jesuksen liikuttawan kauniit sanat, jotka uhkuwat paljasta laupeutta, minä tarkoitan sanoja: „Shmisenpoika on tullut kadonnutta etsimään ja wapahamaan“, — juuri tämä sana onhan se toiselta puolen niin kauhean ankara ja kaiken inhimillisen loiston mitättömäksi tekewä. Kadotettu — jokainen ihminen luonnostansa kadotettu! — woi kuinka kauheata tämä onkaan! Kadotettu ei ole se joka on la'annut olemasta, waan mikä on tullut pois siltä paikalta, mihin se oikeastaan kuuluu, ja mikä sen tähden ei tähtäkään tarkoitustaan ja siten joutuu perikatoon. Wihki-formus on hufassa, kun se ei enään ole awion formessa, eikä siis omassa paikassaan. Olkoon se waan vielä olemassa; se on yhtäkaikki missä se on, ei sen täh-

den tule paremmaksi, vaan se hukkuu likaan. Se on aiwan kuin sitä ei olisikaan olemassa, kunnes se jälleen löytyy. — Lapsi on hukassa jouduttuansa pois äitinsä huostasta. Koska se enään ei ole hänen huostassaan, on se onneton; se näkee nälkää ja janoa, se joutuu turmiolle, aiwan kuin se olisi kuollut, vaikka se elää. Mutta samoin kuin formus kuuluu formeen ja lapsi äidin sydämeen samoin kuuluu ihmisenkin Jumalalle. Hän on hukassa, koska hän ilman Jumalata menee omia teitänsä, — sen tähden on hän onneton, rauhaton ja toivoton, kaikki hänen voimansa, lahjansa ja taipumuksensa kasvavat hoidotta ja menewät pilalle. Kunkin, joka haluaa päästä rauhaan, tulee ensin tunnustaa olewansa hukassa, olkoonpa se kuinka arwoa alentawaa hywänsä. Olkoonpa se sitten hänen korkeutensa tahi joku köyhä Lazarus, — kaikkien täytyy pysähtyen „orjantappuroihin tafertuneen“ karitsan ääressä wedet filmisä tunnustaa: Minä se olen, Herra Jeesus armahda minua, irroita minut, wapahtaa minut, muutoin olen minä hukassa!

Min on nyt meidän laitamme, ja ewankeeliumin saarna jääpi waikuttamatta taikka se tekee haitallisenkin waikutuksen, joll'ei tätä ole ensin saarnattu. — Mutta ei sen tähden tarwitse asiassa mennä li'allisuuksiin. Ei mitään ole niin paha kammottamaan rehellisiä parannuksen tieltä kuin lii'oiteltu kertomus ihmisten kurjuudesta. Siis pitää karttaa semmoista hirveitten sanojen käyttämistä, kuin seuraawat owat, joita olen useastikin kuullut innokasten parannussaarnaajain lausuman: „Ihmisten olemus on syntiä“. Jos tämä on totta, on ihminen perkele; silloin Jumalan kaikkivalta (mielettömästi puhuen) ei ole tyllin waltawa häntä pelastamaan. — Ei saa myöskään kieltää ihmisolennon kauniita puolia; ei suinkaan, vaan niitä tulee kuulla halukkaasti, erittäinkin tuota armeliaisuuden puolta, joka monesfakin on niin liikuttawalla tavalla kehittynyt, tuota sywää rakkauden ja yhteyden halua, joka piilee melkein jokaisen ihmisen sielussa, — tuota liikuttawaa taistelua, jota luonnollisetkin ihmiset usein taistelewat wapautuakseen itsekkäisyydestä ja lihallisuudesta ja kohoutuakseen lähemmäksi todellista ihmisihannetta. Mutta juuri silloin saa ja täytyykin sitä wakarwammin todistaa, että kaikista ihaninkin on kuitenkin kauheasti tahrattu, niin urhollisimmankin sotilaan wihdoin täytyy masentuneena walittaa: „Woi minua ihmisraukkaa, kuka minut wapahtanee?“ että kaikista hywistä taipumuksista ja liikuttuksista huolimatta itsekkäisyys sydämen pohjassa kumminkin saa

alinomaa uusia voittoja, että meillä siis ainoastaan itseimme turvautuessamme ei ole vähintäkään toivoa koskaan voida tarttua pikkuseenkaan Jumalan wiitan kulmaan huudahtamatta Esaiian kanssa: „Woi minua, minä joudun hukkaan!“ — että meidän ja wapahtajan välille awautuu niin leveä, syvä, niin pohjaton juopa kuin ajatella woi, ett'eikä koko ihmiskunnan alalla löydy ainetta tämän juowan täyttämiseksi. Sanalla sanoen: autuaana (eli Jumalan kanssa yhtä) oleminen, on ja tulee olemaan ihmiselle mahdotonta, joll'ei hänelle ja hänessä tapahdu Jumalan armon ihmettä.

Johda ne sitten, jotka tämän hymärtävät Golgatan ristin juurelle, joka on niin synkeä ja salaperäinen ja kumminkin murretuille sydämille walaisee jumalallisen autuuden paljastetun istuimen. Selitä heille sanat „Eli, Eli“; osoita heille, että maailman sowitzuhri täällä on täytetty, että maailman synnit täällä häviää ijäisen rakkauden sywyhteen ikään kuin kipinä lainehtimaan mereen. Älä pelkää, että nämät ihmiset, joiden sydämistä veri wuotaa, kammoovat tämän ihmeen ihmeellisyhtä. Päinwastoin he kammoksuisivat joll'ei se, jonka tulee kohottaa koko maailma saranoiltansa ja tehdä heidät itsensä todelliseksi Jumalan lapsiksi, olisi ihmeellistä. Selitä heille ristiä ja opeta heitä astumaan sen luokse rukoillen tunnustain: „Sinä, Jeesus, olet täyttänyt maailman syntein sowitzuksen, sinä olet minunkin syntini sowitzanut. Me ylistämme sinun armoasi, että me olemme pelastetut.“

Joka tämän usko, se saa rauhan; joka tämän usko, tulee Jumalan lapsiksi; joka tässä pysyy kiini, se jääpi armon ofallisuuteen. Mutta samalla kuin tässä pysyy kiini, kykenee myöskin kaikkiin hywiin töihin. Usko ja psyy lujasti, huolimatta perkeleestä ja maailmasta, kaikesta miltä silmiin nähtää, wakawasti siinä kiini, että sinä olet wapahtettu ett'eikä kukaan woi sinua temmata pois Jeesuksen kädestä. Woi, kuinka monta todellista kristittyä tuo tässä alinomaa esiin kaiken näköisiä ehtojansa ja esteitänsä, kysymys- ja ajatus-merkkejänsä; he sanovat: „Mutta minä en tiedä mitään Jeesuksen rauhasta“. (Ja todella onkin ihmisiä, etenkin hermotautisia, joidenka sielunwoimat ovat aina sidotussa ja kärjwässä tilassa). Toiset sanovat: „Minä en edisty taistellesani syntiä vastaan; minä en woi huomata pyhityksen edistywän itsessäni“. (Ja tosin kyllä rehellisetkin kristityt ovat monet wuodet samalla asteella ja koettawat turhaan ponnistella päästäkseen irti, waikka

toiselta puolen taas suurin edistys tapahtuu siellä, missä sitä vähimmin huomataan). Mutta olkoon tämän asian laita kuinka hyvänsä; sano sinä näille rehellisille sieluille, että he vielä ovat la'in orjuudessa, kun he mittailivat armontilaansa edistyksensä mittarilla; — sano heille, että he häpäisewät wapahtajaansa ja halweksivat hänen uhriansa epäillesjensä, tokko hän täyttää tekonsa heissä. Sano heille, ett'ei heidän tunteillansa ja miellensä ole mitään tekemistä kysymyksessä olewan asian kanssa. Sinun puolestasi syntiä enään ei ole olemassa, jos sinä todellakin tahdot ett'ei se enään ole olemassa. Salli wapahtajan ainoastaan olla, mikä hän tahtoo olla ja mikä hän on! Meidän ei tarvitse muuta tehdä kuin katsoa Kristukseen, ylistää häntä ja awata kaikki sydämemme aukunat ja owet hänen kirkastawalle ja uudistawalle walollensa.

Tämä on se tie, joka wie iloiseen, itsenäiseen, wapaaseen, koko elämän waltaamaan ja hallitsemaan kristillisyhteen. Ja kun asiat niin owat, silloin ei tule esiin ainoastaan „oikeat uskonhedelmät“ (joista Johannes Kastaja puhuu); eipä suinkaan, silloin tapahtuu vielä suurempiakin, sillä Hengen hedelmät (Gal. 5: 22) tulewat täällä ilmi taiwaallisessa ihannuudessaan. Pelastus-armeijan kokouksissa (olipa niissä kuinka paljon surun ja wihan syntä hyvänsä) tulin minä kumminkin johonkin määrin kateelliseksi, kun nämät kummalliset miehet ja naiset esiintyiwät innolla kertoen, että heillä nyt joka päivä oli lämmintä ruokaa, että waimolla ja lapsilla oli siistit waatteet yllä, että heidän aukunansa oliwat kirkkaat ja läpinäkyvät, sen jälkeen kun he oliwat liittyneet pelastus-armeijaan. Tosin kyllä pöytä puhtaine liinoineen ja höyryhäwine soppalautasineen, wilaapaita ja reijätön nuttu, kirkkaat aukunanruudut ulkopuolella kuffiwine kaswineen, ei ainoastaan li'asta waan myöskin kaimesta sopimattomasta puhdas paita, — kaikki tämä ei ole mikään kristillisen elämän todistus, kaikkea tätä voi olla ilman kristillistäkin elämää. Mutta missä ennen ainoastaan tämän wastakohtaa oli nähtäwänä, ja nyt kristillisyhden kautta muutos parempaan on tapahtunut, — ompa silloin jo tämäkin jotakin suurenmoista. Joll'ei se olekaan mikään oikean kristillisyhden todistus, niin on se ainakin heränneen elämän todistus. Nämät ihmiset woivat kumminkin kertoa jotakin mitä Jumala on heille tehnyt, senjälkeen kun he oliwat alkaneet kääntää kaswojansa hänen aurinkonsa puoleen. Ja sanottakoon mitä hyvänsä; missä eläwää kristillisyhtä on, siellä tähtyy

myös jotakin „tapahtua“. Elämän tulee saada toinen muoto ei ainoastaan sisällisesti vaan myöskin ulkonaisesti. Wapah-
tjamme sanoo: „Katsa, minä teen kaikki uudeksi!“ Mutta
miljoonien hurskasten ja kirkollisten ihmisten elämä kulkee yhä
vaan samaa laatua; aina vaan samoja lauseparsia, samoja
tunnustuksia, samoja puolue- ja mahtisanoja, samoja kirkossa
ja ehtoollisella käyntiä, siihen vielä vähän yhdistystyötä, silloin
tällöin pieniä raha-uhrauksia, mutta — mitään erityistä ei tapahdu.
Ei mikään enkeli sekoita sydämen lammikkoa, niin että sen wesi
tulisi liikkeeseen ja se itse tulisi terveyslähteeksi (Joh. 5). Ei
mikään palmpuu tee katkeraa wettä makeaksi (2 Mos. 15).
Sillä ei ole milloinkaan hetkiä, jolloin sopisi sanoa: „Minä
olen nähnyt Jumalan kaswosta kaswoon, ja minun sieluni on
wapahdettu“ (1 Mos. 32: 30). Eletään wanhoista kokemuk-
sista, eikä uusia ääniä kai'u kanteleesta, kuten Ps. 116: „Sitä
minä rakastan, että Herra kuulee minun rukoukseni äänen“.
On kyllä hetkiä, jolloin kumarrutaan katajan juurelle erämaassa
(1 Kun. 19), mutta ei wapahtaja woisi sanoa: „Minä näin
sinut wiikunapuun alla“ (Joh. 1: 49). Mitä nämät kristityt
kutsuvat rukoukseksi, ei ole Herran filmissä rukousta, sillä hän
tahtoo sydämen uhria. Mitä nämät kristityt kutsuvat „te-
oiksi“, ne eivät ansaitse tekojen nimeä, sillä niistä puuttuu py-
hän rakkauden tuoksu. He laulawat kyllä: „Laupeutta olen
saanut kokea“, mutta jos he rehellisesti tahtowat myöntää, niin
ei tämä tunnustus tuota heille iloa, ja sen tähden ei myöskään
heillä ole waltaa tehdä muita onnellisiksi.

On kyllä, Jumalan kiitos, poikkeuksia, jokseenkin monta
erinomaista poikkeusta. Ja etenkin meidän aikaamme ewan-
geeliumi osoittaa enemmän kuin koskaan ennen maailman wa-
loksi ja suolaksi. Monta poikkeusta löythy. Mutta werraten
niiden kristittyjen suureen paljouteen, jotka kutsuwat itsiänsä
kristityiksi, on niitä ainoastaan pieni luku ja ne owat siis
poikkeuksina. Joka tätä lukee, se ottakoon siitä waarin ja
antakoon tuon yksinkertaisen aiwan lii'an nopeasti saawutetun
„I am saved'in“ muuttua wakawaksi omantunnon tshymyk-
seksi: „Olenko minä kääntynyt?“ Ehkäpä hänen silloin käy
samoin kuin wanhan hurskaan kenraalin. Tämä oli omastaan
ja muiden ihmisten mielestä vuosikymmeniä sitten kääntynyt.
Mutta muutamana aamuna, kun hän hartaushetkellänsä luki,
mitä Luk. 15 lu'usfa on firjoitettu, pani hän raamattunsa kiini

sanoen khyneleet silmissä: „Ehkäpä minun on jo aika to-
den teolla kääntyä!

Kleinen aseweswollisuus.

I. Pelastuminen antaa halua pelastamaan.

Tuosta maailman mainiosta Windsor'in linnasta, joka kohoo korkealle ilmaan Themis'in ähräällä olewalla kalliolla, olisi minulla paljonkin kertomista. Mutta minä wien heti lufijan ihanaan göötiläiseen kappeliin ja pyhähdyn heidän kansansa vähäpätöisimmän muistopatsaan ääreeseen, mikä siellä on. Se on marmorinen kuwa wiimmeijestä Hannover'in kuninkaasta Drix V:nnestä, joka ensin tuli jokeaksi ja sitten menetti kruununsa. Tämän kuwan alla on kappi raamatunlausetta. Edellinen kuuluu: „Hän on saanut waltakunnan, joka ei jähristä taida“; toinen: „Sinun walkeudesjas, o Herra, me näemme walkeuden!“ Olsin woinut waiffa ääneen iloista riemuita taas nähdesjäni, mitä niin usein ennenkin jo olin nähnyt, nimittäin raamatun olewan pohjattoman aarre-aitan, jumalallisen lohduksen kaiwannon, joka kaikkiin olosuhteisiin lahjoittaa kalliimpia helmiä ja joka ei koskaan kuihdu. Onhan aiwan kuin nämät molemmat raamatunlausheet olisimat kirjoitetut erithijesti tuota kowa-onnista ruhtinasta warten, joka kolmen wuosikymmenen ajan waelji pimeydesjä ja jonka sitä paitsi täytyi menettää kruununsa ja kuningaskuntansa? Me tahdomme mielellämme toiwoa, että nämät Jumalan sanat hänen suhteensa owat käyneet toteen että hän on löytännyt kufistamattoman kuningaskunnan ja että hän Jumalan luomattoman walon jäteisjä näkee walon, joka walaisee sekä ruumiin että sielun. Kuitenkin on tämä towo meille kaikille wälttämätön.

Silmät meille, Herra, anna

Waloasi näkemään:

Sillä suurin kurjuus oisi,

Ett'ei päiwääs nähä woisi! —

tämä on nyt meidän walituksemme. Ja joskin Jeesus meille on nousut maailman walkeutena, niin jää kumminkin wielä paljon pimeäksi, käwellesjäimme kuoleman haamu yllämme täällä

kuoleman maailmassa. Kuten öljywalo näyttää himmeältä kaasuwalon rinnalla; kuten kaasuvalo heittää varjon sähkövaloon, niin on ajan walo nähtävä paljaalta pimeydeltä, kun kerran iankaikkisuuden aamurusko walaisee meitä, kun luomattoman walon jäteet muuttumattomassa taiwaallisessa ihanuudessaan ensi kerran sattuvat meidän silmiimme. Mutta tämä toivo on meissä olewa silloin waan elävänä, autuuttawana ilona, jos me Jumalan koulussa täällä maan päällä päivä päivältä pyrimme pääsemään taiwaallisen „filmäwoiteen“ osallisuuteen. Ei mitään nähtä olevan luonnollisempaa, kuin että me käsitämme itsemme, eikä kumminkaan mitään sen harvinaisempaa ole, ainoastaan niille se onnistuu, jotka joka päivä anovat taiwaasta waloa, rohkeutta ja nöyryyttä tunteakfensa itsensä. Jumalan maailmanpelastuksen ajatusta, sen korkeutta ja sywyttä, ei opi tuntemaan kukaan, joka kerrassaan luulee tämän opin löytäneensä. Ainoastaan se, joka Paawalin kansja rukoilee walais-tuja järjen filmiä ja joka syvästi tuntee mielessään, että „nyt me näemme niin kuin peilistä tapauksessa“, — hän ainoastaan woi nähdä sen sydämellisen ilon, että yhä enemmän tähtiä rupee nousemaan armon taiwaalle hänen wiehättyneen filmänsä nähdä.

Mutta myöskään, kun on kysymys asemastamme maailmaan, kun on kysymys töistämme ja toimistamme ihmiskumppaleimme kesken, ei rukous: „Anna minun nähdä“ — saa koskaan kuolla. Paawalin kysymys: „Herra, mitä tahdot, että minun pitää tekemän?“ tähtyy alinomaan uudestaan tulla eläväksi. Sillä kristityn tulee todellakin tehdä jotakin maailmassa, koska hän kerran on kristitty j. o. kun ja koska hän on oppinut tuntemaan, mitä Jumala on tehnyt hänen hyväksensä ja wai kuttanut hänen sieluunsa. Se, joka on kokenut ewankeeliumin woimaa, hänellä ei saa olla pienempää tarkoitus-perää kuin maailman ewankeloitseminen, — hänen tähtyy tulla Jesuksen Kristuksen työmieheksi ja taistelijaksi. Jos me itse olemme tulleet pelastetuiksi, tahdomme me myöskin, että muutkin pelastuisi wat, muussa tapauksessa me emme ole pelastetut.

Tämä ajatus on hywin esiin pistävä Englannin kristillisyhdessä. Tämän me olemme hawainneet, ja epäilemättä on Englannin kristillisyhdessä useinkin se wika, ett'ei herätettyjä sieluja tarpeeksi neuwota hiljaisuuteen ja yksinäiseen mietiskelemiseen, waan heti oikein kiihoitetaan pelastettuina woittamaan

fieluja wapahtajalle. „Sen, joka itse on pelastunut, täytyy heti pelastaa muita“ — tätä saa kuulla pelastusarmeijan upseerein yhtä mittaa saarnaawan. Samalla tavoin on monien dissenter'ien laita. Tämä johtaa hywin usein monipuoliseen toimimiseen, joka ei ole hyvä, ja salainen Jumalan kanssa eläminen jää syrjään huonosti salasaa olewain laillisten puuhain suhteeseen. Tämä „käytännöllinen kristillisyyhs“ on hywin usein enemmän käytännöllinen, kuin se on kristillisyyhs, tämä „toimiwa usko“ on jokseenkin usein lakitointa, asioimistointa, wiestä käytännöllisyyttä, josta juuri usko puuttuu.

Saksalaisten kristillisyyhdessä on taas useinkin päinwastainen wifa. Meidän kansallinen luonteemme saattaa paraat henget mystillisyyhteen, mietiskelemisiin, filosofiaan, tieteellisyyhteen ja tietoon. Epäilemättä ei ole ainoastaan meidän heikkoutemme, waan myöskin meidän woimamme sillä puolen. Niinpä onkin Saksan Jumaluustiede kaikissa tapauksissa etewampi Englannin ja kaikkien muidenkin maiden jumaluustiedettä. Tuskinpa myöskään wäärin sanottanee, että tawallisella Saksan kristityllä on paljon perusteellisempi autuuden=opin käsitys, kuin famoissa suhteissa olewalla englantilaisella, waikka jälkimäisellä on paljon suurempi pintapuolinen raamatuntaito. Kuitenkaan ei kristillisyyhdesä ole oppi pää=asia, waan ne hedelmät, jotka siitä owat seurauksena. Lause: „Rakastaa Kristusta on paljon parempi, kuin tietää kaikki“ sisältää kumminkin, jos se oikein ymmärretään, sanoen totuuden, waikk'ei apostoli (Ef. 3: 19) Luteruksen käännöksen mukaan sitä niin olisi kirjoittanutkaan. Mutta rakkaus ei voi jäädä itseensä lepäämään, erittäinkin täytyy siihen rakkauteen, joka ei ole enempää eikä wähempää kuin jumalallinen rakkaus, olla painettu jumalallisen rakkauden merkki ja leima. Ja onko se sitten mitään muuta kuin kadotettu etsimistä ja pelastamista? Jos Kristus Jesus todella on ilmestynyt meille erämaassa pelastawaksi paimeneksi, niin täytyy tämän paimenenkuwan meissä myöskin ilmaantua. Ilmestyköönpä nyt tällä paimenenkuwa sitten etsimisessä, ruokkimisessä, johtamisessa, haawan sitomisessa tahi kurittamisessa ja taistelemisessä, — ei missään tapauksessa voi jäädä toimettomaksi siihen onnellisuuteen, jonka se itse on saanut. Koska se on rakkaus, niin se puolestansa ajaa ja pakottaa lahjoittamaan toisille, mitä se itse on saanut vastaan ottaa.

Kun minulla nykyään oli englantilainen kappi kastettawana, sain minä tilaisuuden tutustua „Prayer Book'issa“.

löhythään Englannin kaste-liturgiiaan. Paljon muun ohessa, joka ei minua erittäin miellyttänyt, huomasi minä, että lapsen seurakuntaan ottamisen ohjesääntö oli hämmästyttävän kaunis ja voimakas. Se kuuluu näin: „Me otamme tämän lapsen Kristuksen laumaan ja merkitsemme hänet ristinmerkillä todistukseksi, ett'ei sen tarvitse hävetä tunnustaa uskovansa ristiin-naulittuun Kristukseen ja hänen merkinsä suojassa taistella syntiä, maailmaa ja perfelettä vastaan ja uskollisena Kristuksen sotilaana ja palvelijana pysyä loppuun asti. Amen.“ Tämä vastasyntyneen lapsen pyhittäminen „Kristuksen tunnustajaksi, sotilaaksi ja työmieheksi“ on perin englantilaista. Mutta se ei ole ainoastaan englantilaista vaan myöskin raamatun mukais-ta, että paikalla kasteessa Jumalan armoa wakuutettaessa osoi-tetaan Jumalan lapsen kutsunista ja asemaa maailmassa. Ei tarvitse muuta kuin lukea yhtä apostoolista kirjettä joka pai-kassa huomataksensa, että Kristuksen opetuslapset, olkootpa miehiä tahi naisia, olkootpa lahjakkaita tahi yksinkertaisia, rik-kaita tahi köyhiä, — kaikki mainitaan apostolien työ- ja taiste-lukumppaleiksi. Ja Jeesus itsekin merkitsee joka paikassa ope-tuslapsensa niin, että hänen kuwansa tulee osoittautua heis-sä, että hänen hyvät työnsä; hänen tekonsa tule ilmaantua heissä ja heidän kauttansa, että heidän tulee seurata hänen jäl-kiänsä. Tämä hänen mieltensä muodostuu milloin lohdutus-, apu- ja pelastustyöksi ja haluksi palvelleen ruweta apuun maail-man siällisessä ja ulkonaisessa kurjuudessa, — milloin taiste-lukki meissä itsisämme ja ympärillämme maailmassa olewaa pahaa vastaan.

Ei siis voi tulla kysymykseenkään, että Kristuksen ope-tuslapset olisivat laimeita, lewäperäisiä, welttoja ja päätänsä kallistelewia ihmisiä, jotka yhtämittaa huokailewat ja walittawat syntejänsä, — että he tähystelewät tähtiä ja uneksivat ijan-kaiikkisuutta, mutta ett'ei heillä ole halua ja filmiä tätä maail-maa warten ja tarkeitujiansa warten tässä maailmassa. Päin-wastoin, Jumala tahtoo omisjansa panna joka hermon, joka werenpijaran liikkeesen pyhän waltakuntansa työtä warten; hän tahtoo käyttää hyväksensä jokaista woimaa ja taipumusta. Ja juuri se, että Herran seurakuntaan kuuluu paljaita Jeesukselle Kristukselle alttiita työntekijöitä ja urhoollisia taistelijoita, juuri se on olewa kristinuskon totuuden käytännöllinen todistus. — Ne ajat owat menneet, jolloin kaiken hengellisen työn kirkon alalla toimittiwat ainoastaan siihen määrättyt, ja „maalliko-

jen" tuli waan kuulla, totella ja maksaa rahaa. Tuo suuri perikristillinen yleispapillisuuden aate on herännyt mahtavaan eloon uuden ajan kauheiden kärsimysten ja myrskyn kestäessä. Sukassa on nyt se pappi, joka ei seurakunnassansa hanki ja saa apulaisia molempaa sukupuolta; hän waipuu pian uupuneena ja masentuneena maahan! Jumalan ylistys, uusi hengellinen kewät on, suurten joukkojen luopuesssa, herännyt eloon oikeassa kristillisessä seurakunnassa. Herran kansaa kehoitetaan nyt tuhansista saarnastuoleista Jesuksen Kristuksen taistelijoina tekemään työtä ja taistelemaan hänen waltakuntansa puolesta. Eikä turhaan! Tosin pöyhät monet kristityt kiinni edeskin päin wanhoissa mielipiteissään ja ihmettelivät, että heidän muka kristittyinä tulee tehdä jotakin. Nämät, jotka elävät jäljessä ajastansa, wahingoittawat itsiänsä ja warastawat aikaa ja woimaa taiwaalliselta kuninkaaltansa. Mutta ylipäänsä woittaa yleisen asewelwollisuuden suuri aate yhä enemmän alaa, ja loistawia jumalallisen rakkauden muistomerkkiä on nyt joka haaralle tässä itsekkäisyyden maailmassa loistawina todistuksina siitä, että Kristuksen paimenkruuna on herännyt eloon hänen seurakunnassansa. Kuka woisi luetellakaan kaikkia näitä pelastawasta rakkaudesta syntyneitä lufemattomia laitoksia, puuhia, pyrintöjä, toimia ja yhdistyksiä? Ja joka päivä herää eloon aina useampia senlaisia ikään kuin kastehelmet päivän sarastaessa. Ja nämät jumalallisen rakkauden muistomerkit owat wakawana muistutuksena maailman lapsille. Tästä eiwät rehelliget uskottomat woi päästä mihinkään; heidän täytyy pöyhähtyä ja huolimatta kaikista „tieteellisistä epäilyksistä" ja huolimatta wäärin kiitetyn taiteen todistuksista tunnustaa, että se, mikä näyhtää olewan ihmiskunnan ylläpitävä, pelastawa ja uudistawa henki, ei woi olla mieletöntä eikä wanhettunutta. — Sinulta, lukijani, kysytään: „Oletko sinäkin jo tullut Jesuksen Kristuksen thömieheksi ja taistelijaksi?" — Seuraawan sanon minä sinulle poistaakseni kaikki perättömät kiertelemiset ja teko-pöyhät esteet.

2. „Elähytä se woima, mikä sinussa on!"

Kun on kysymys työstä Jumalan waltakunnassa, saa aina vastaan sa esteen: „Ei minulla lainkaan ole siihen lahjaa; minulla ei ole mitään enkä minä siis sen hywäksi woi antaa tahi tehdä mitään. Pienen roponi tahdon minä mielelläni an-

taa, mutta muutoin tahdon minä olla rauhasa". Niin puhuvat typerät ja heikko-uskoiset, mutta myöskin usein itsekkäät ja hitaat, jotka puolustawat itsiänsä voimattomuudellansa. Joskus muodostetaan tämä esteleminen myöskin täänlaiseksi: „Minä raukka olen vielä niin takapajulla pyhityksen suhteen; minä olisin iloisiani, kunhan itsekkin onnellisesti pääsisin taiwaasen. Minä en voi ajatellakaan toisten voittamista.“ Kuulukooppa tämä nyt kuinka hauskalta tahansa on se kuitenkin waan pahaa puhetta, sillä juuri Herran waltakunnan hyväksi työskentelemisen kautta tahtoo wapahtaja tehdä laimeat sielumme eläwicki. Rakkaus tulee eläwicki ja lämpimäkki rakastamisen kautta.

Mutta kaikki nämät ihmiset yhtywät siihen mielipiteeseen, ett'eiwät he mitään woi. Ja se onkin totta, mitä he sanomat; sillä luonnollisesti ei kukaan, joka ei luule woiwansa mitään eikä wakawasti tahdo, mitä hän woi, myöskään woi mitään aikaansaada. Welttous on kuolema; se masentaa kaiken woiman, se tukahduttaa kaiken toiminnan, ennen kuin se on alkuunkaan päässyt. Tätä welttoutta vastaan täytyy meidän taistella ikään kuin saatanan ylltyystä vastaan, muutoin on kaikki hukassa. Joka tappelu menee hukkaan, ja kaikki Jumalan lahjat menewät tyhjään, joll'et sinä niistä pidä lukua. Tämä pitää paikkansa kaikilla elämän aloilla, eikä suinkaan vähimmin Jumalan waltakunnassa.

Kristityn tulee uskoa, että hän on kristitykki tultuaan saanut myös lahjan toisten hyväksi. So profeta Jeremia (luf. 31: 14) kirjoittaa Messiaan ajasta: „Ja minun kansani pitää minun lahjastani rawittaman, sanoo Herra“. Ja kun wapahtaja oli kirkastettu maailmalle, ilmestyi heti kristillisessä seurakunnassa suuri kyllyys taiwaallisia lahjoja, joista koko klassillinen wanha aika ei tiennyt mitään. Toisella oli opetuslahja, toisella parannuslahja, toisella wierailia kielillä puhumisen lahja, toisella taas johtamisen lahja, toisella köyhäin ja sairasten hoitamisen lahja j. n. e. j. n. e. Mutta kutakin lahjaa käytettiin taiwaallisen kuninkaan palwelukseen, ja kutakin lahjaa elähytti taiwaallisen rakkauden henki. Kristus osoittautuu seurakunnan pääksi, ja seurakunta taas on hänen ruumiinsa. Kuningas kristitty on jäsenenä tässä ruumiissa, muutoin ei hän olekaan kristitty. Kaikilla jäsenillä ei ole sama merkitys, mutta ei vähinkään jäsen ole ilman merkitystä. Ei woida olla ketään wailia, ei kukaan saa olla toimetonna koko järjes-

telmän siitä wammaa kärsimättä. Hammas on yhtä tarpeellinen kuin aivotkin, pienin formen jäsen kuin filmäkin, joka on ruumiin walo. Minomaa todistawat apostolit ihmisesä piilewän jonkun lahjan yhteiseksi hywäksi, jota lahjaa ei tarvitse kun huomata, hawaita ja herättää. Apostolit woivat mieliin teroittaa yleistä asewewollisuutta ainoastaan, koska he uskowat yleistä asekuntoisuutta olewan. Maallisella alalla on laita aiwan toinen. Naiswäkeä ei lainkaan kutsuta aseisiin; mitä taas täyhikaswuiisiin nuorukaisiin ja miehiin tulee tarkastetaan heidän suuruuttansa, woimiansa ja terweyttänsä sangen ankarasti. Jumalan waltakunnassa sitä wastoin sanotaan sekä mies- että nais-opetuslapsille, niin hengellisesti heikolle kuin hywin lahjakaalle ja nerokkaallekin, niin köyhälle kuin terweel- lekin: „Kärji hywän Jesuksen Kristuksen sotilaan tawoin!“

Apostolit edellyttawät todellisen Kristuksen opetuslapsen saaneen lahjan taiwaasta yhtä warmaan kuin he edellyttawät, ett'ei kristinusko ole uusi puhe waan uusi elämä. Me kuulemme Pietarin sanowan: „Ja palwelkaat toinen toistanne, jokainen sillä lahjalla, kuin hän saanut on“, 1 Piet. 4: 10; ja Paawalin: „Mutta jokaisella on oma lahja Jumalalta, yhdellä niin, ja toisella näin“, 1 Kor. 7: 7; tahi „Ja meillä owat moninaiset lahjat siitä armosta, kuin meille annettu on“, tahi: „Älä unhohda sitä lahjaa, kuin sinulle profetian kautta annettu on“, tahi: „Herätä se Jumalan lahja, joka sinussa on“, 2 Tim. 1: 6, Rom. 12: 6, 1 Tim. 4: 14.

Sana „herättää“ merkitsee alkutielen mukaan: „Anna sen leimahtaa“, tahi „saata se leimahtamaan!“ Runnon kuwaus! Kuinka sitten pitää tehdä saadaksensa yhtewän tulen leimuawaksi liekiksi? Eiköpähän ensin pidä toimittaa raitista ilman wetoa ja sitten hankkia leimuawaan tuleen tarwittawaa sytykettä. Rumpikin näistä esitetään seuraawassa perusteellisemmin.

Ennen kuin woin herättää Jumalan lahjaa itsessäni täy- tyh minun uskoa itsessäni löytywän semmoisen lahjan. Se on jo tullut meille selwäksi. Minun täytyy uskoa rikkaan taiwaan Herran antaneen minullekin jotakin, mitä woisin toisten hyö- dyksi käyttää. Joll'ei Jumala minulle olisi lahjaa antanut, en olisi minä woinut sitä huomata enkä herättää. Luominen on nimittäin Jumalan asia. Mihinikä hän ei mitään ole luonut, siellä ei mitään olekaan. Mutta sen elähyttäminen ja hoi- taminen, mitä sieluun on saatu, se ei ole ainoastaan Jumalan waan myöskin ihmisen asia, sitä ei Jumala woi eikä tahdokaan

tehdä ilman meitä. Niinpä eivät kaikki maailman wiisaat yhdesjä voi luoda edes pientä siemenjyvää, mutta ihminen voi kyllä hoitaa siemenjyvää, yhtä hyvin kuin hän sen turmellakin voi. Hän voi sen antaa kuolla tahi turmella sen, joll'ei hän sitä oikealla tavalla ja oikeaan aikaan istuta oikeaan maahan. Mutta hän voi myöskin niin hoitaa, istuttaa ja kehittää sitä, että se kantaa kalliit ja rikkaat hedelmät. — Niinpä on jokainen hengellinen lahjakin jumalallinen siemenjyvä, ei vähempää eikä enempää; siinä piilee kaikki, mikä sitten muodostuu korrekfi, tähäkfi ja hedelmäkfi. Mutta sen, joka on saanut siemenjyvän huostaansa, tulee herättää nämät vielä unesja olevat voimat.

Mutta kaikkein ensikfi on lahja hawaittava. Tämä nyt olisi hyvin yksinkertainen asia, joll'ei muuta tarwittaisi kuin se, minkä Jumalan henki toimittaa. Hän woisi kyllä pian meille osoittaa, mihin suuntaan meidän lahjamme ovat taipuwait ja mihin asemaan meidät on määrätty. Jospa me waan aina sallijimme hänen osoittaa meille tämän! Mutta tähän waituttaa hyvin paljon meidän sydämemme pahankurisuus. Milloin ahnaus, milloin nautinnonhimo, milloin hitaus sokaisee meidän silmämme, niin ett'emme näe, mitä meidän tulee uhrata rahois tamme, ajastamme ja woimastamme. Useinpa tekee tässä ylpey skin pahan tempun. Valitettawasti ei ole vähän kristittyitä, jotka mielellänsä „owat mukana“, kun saawat olla eturwisjä tahi herosen seljäsjä istuen saawat komennella. Mutta, jos heidän on tekeminen jotakin ala-arwoista, vähäpätöistä työtä, niin he allapäin pahoilla mielin menewät matkaansa. Se peittelewät silloin käntöstänsä moittimalla ja soimaamalla kysymyksesjä olewaa tointa, — joka muutoin on senlainen asia, että sitä mikä tuhmuri tahansa voi tehdä. Moittintishalu on oikeastaan sakjalaisten kansalliswika, ja jokaisella maamiehelimme, waikka hänellä olisi kuinka vähän tietoja, on tämä itsemurhaajataito. Ei'ankin usein on se waan asian todellinen laita, että nämät henkilöt owat tyytymättömiä, kosk'eiwät saa soittaa ensimmäistä wiulua. Luonnollisesti he eiwät tahdo saada tätä selwille, waan etsiwät „hurskaina henkilöinä“ hurskaita syitä tähän jumalattomaan toimettomuuteensa. Wanha kertomus miehestä, joka kätki leiwiskänsä hikiliinaansa, uudistuu joka päivä. „Onhan se waan yksi leiwiskä“, siten tavallisesti lohduttaa itseänsä; mutta jalassa taas walittaa, että on ainoastaan yksi leiwiskä. Mutta Jumala on nyt kerran niin luonut maailman, että ainoastaan muutamat ihmiset owat kutsu-

tut suuriin ja silmiin pistäwiin toimiin. Yhtä arkitehtiä kohden on tuhat tiilintekijää, rattaittenwetäjää ja apulaista, ja jo muurareita ja salwumiehiä luetaan näiden suhteen waan tusinoittain. Ja mitäpä tulisikaan sotajoukosta, jossa kaikki tahtoisiwat upseereja tahi edes wääpeleitä? Samoin on laita Jumalan waltakunnassa. Siellä sanotaan: älä halweksi wäähäpöistä taipumusta waan tiedä, että se ihminen tulee olemaan etewin taiwaan waltakunnassa, joka täällä oli uskollisin, waikka hän olisikin ollut ainoastaan wähimmässä uskollinen.

Se on rehelliisyys suurin,
 Bienimmän mi jywän kylwää,
 Dottaa tnyhtywäisin mielin,
 Luottaen waan Herraan, he'elmää.

Wastainen waara on siinä tarjona, että antaa lahjansa mennä hukkaan, koska se on niin suuri ja etewä. Se, jolla wäähän on, tulee pian arakki, se, jolla on paljon tulee helposti ylpeäksi ja ajattelee, että kaikki kyllä tulee itsestänsä. Mutta itsestänsä ei tule muu kuin kuolema. Jo kadulta saatu wiisaus opettaa meille, että lukemattomat olennot menewät hukkaan, koska he luottawat siihen, mikä heillä jo on. Rikkaitten lapset esim. joutuwat siihen omaisuuteen, minkä he owat perineet. Useimmat suuret henget owat ohdakkeisella tiellä tulleet suuriksi wakawasti taistellen yläpitääksensä elämänsä. Rikasten ihmisten tulee oikein toden teolla suojella lapsiansa ei ainoastaan weltvoudesta, lihallisuudesta ja nautinnon himosta waan heidän tulee myöskin teroittaa heidän mieliinsä, että todellinen elämä on sijaillisessa enentymisessä, uutteruudessa ja innoffaassa työssä; heidän täytyy aina sanoa heille, että heidän isänsä perintö on waan heidän perikatonsa, jos he siihen luottawat ja ehkä sanowat (kuten moni sanookin itseksensä): „Waikka kaikki köydet katkeisikin, kyllä me kumminkin tulemme toimeen; me emme woi koskaan kuolla nälkään, eikä koskaan puutu ihmisiä, jotka meitä kumartelewat. Sen tähdenhän me olemme rikkaitten lapsia.“

Mutta hengellinen wararikko uhkaa mieläkin enemmin, jos on paljon synnyännäistä hengellistä taipumusta, hengellisiä lahjoja ja neroa. Rakkien wanfiloiden asialixijat woiwat kertoa, että pahimmat roistot tulewat niiden riweistä, jotka kerran herättiwät mitä loistawimpia elämän toiveita. Arwoituksia selittää hywin pian se, joka tuntee ihmisfydämen. Oppilaat, joille työ on kewyttä kuin höyhen, joutuwat huomaamatta leikki-työhön, jossa he kuitenkin owat ete-

wämmät huonompilahjaisia. Mutta leikkilinen työ on ensimmäinen askel epärehellisyhteen ja laiskuuteen. Mutta laisuus on, sananlaskun ja jokapäiväisen kokemuksen mukaan, kaikkien paheiden alku. „Kärjivällinen on parempi kuin väkewä“, ja uskollinen ihminen tulee ajan pitkään kar'emmaksi kuin nerokas, joka on epärehellinen. — Seura-elämässä loistavat kyllä luonnonlahjat ja luonnollinen taipumus. Sufkeluus tahi kauneus, suloinen ääni, taipumus musiikkiin tahi se, mitä ranskalaiset nimittävät „esprit“=sanalla, pidetään siellä ennen kaikkia arvossa. Ja kufapa tahtoisikaan halweksia senlaisia luonnonlahjoja? Mutta woi sitä, joka tyytyy siihen, että hänellä on, mitä hänellä on, ja että hänestä pidetään sen tähden, mitä hänellä on ja mikä hän on, huomaamatta, että suuremmat lahjat joita hän saa nauttia pakoittawat hänet kaksinkertaiseen työhön ja toimeen.

Tältä kannalta tulisi oppia tarkastelemaan raamatunkin kertomuksia. Tarkastakaapas esim. Simson'ia, mitä olisikaan woinut tulla siitä miehestä! Kaikki ne lahjat, joita „luonto“ tavallisesti kappaleittain lahjoittaa yksityisille henkilöille, oli tämä mies saanut yltäkylin. Ihmeellisen ruumiin woiman ja sukkelan ja neuwoikkaan hymmärryksen, pelkäämättömän rohkeuden ja elävän kekseliäisyyden, erinomaisen miellyttävyyden; suuren taipumuksen soitantoon j. n. e. — Kaikki nämät jalot lahjat hän oli saanut tullaksensa ahdistetun isänmaansa pelastajaksi ja wapahtajaksi. Mutta sen sijaan hän kuolee wihollisten kahlehtimana, jonka helposti olisi woinut masentaa, jos hän wakawalla uskollisuudella ja itseänsä hilliten olisi käyttänyt suuria taipumuksiansa. Mutta kun hän itserakasna piti niitä leikkikaluinansa, niin käwi hänen sitten niin kuin käwi. — Koko joukko muita raamatun esimerkkejä näyttää meille samaa, ja saman saamme nähdä, jos heitämme silmäyksen kadulle. — Toiselta puolen näyttää meille israeliläisten nuorukaisten Josefien, Dawidin, Danielin ja muiden elämäkertomus, mitä merkitsee: „Tolla on, sille pitää annettaman, että hänellä yltäkylin olisi“, jos tämä wähän tahi paljon omistawa käyttää yksinkertaisesti, jumalisesti, nöyrästi ja uskollisesti Jumalan lahjaa ja armoa.

Minä en pyyhä anteeksi tätä pientä poikkeemista aineesta. Se on waan näennäisesti ollut kiertotie. „Herätä se lahja, joka sinussa on“ on uskonnollinen totuus; mutta kadun wiisaudesjakin, kuten olemme nähneet, on sama muistutus.

Mutta minä jo luonnollinen ihminen hawaitsee, se tulee hengellisen sitä syvemmästi tuntea. Hänen tulee uskoa saaneensa jumalallisen lahjan; hänen tulee etsiä ja löytää itsellensä omi-
tuinen lahja, hänen tulee käyttää tätä lahjaa Jeesuksen palvelukseen huolimatta siitä, onko se vähäpätöinen vai loistava. Mitä siitä seuraukseksi tulee, ei häneen koske. Hänen tulee ainostaan koettaa pyrkiä Jeesuksen Kristuksen uskonnolliseksi tunnustajaksi, työmieheksi ja sotilaaksi.

Kristuksen opetuslasten tulee todellisuudessa olla maailman valloittava „pelastusarmeija“. Englannin pelastusarmeija nojautuu aivan oikeaan ja järkewään, jumalalliseen ja suureen periaatteeseen, vaikka se on alennettu lihan palvelukseen ja sillä tavoin tehty naurettavan muodottomaksi ja pilkalliseksi. Mutta siitä huolimatta on ajatus kumminkin oikea, kuten terävä veitsi eteenkinpäin on kumnon ase, vaikka sitä usein väärin käytetään itsesurhaan. Kristin-usko, jonka sijimäinen olemus on hellisyys, on ulkomuodoltaan teoissa ja sanoissa, työssä, rakkauden palveluksessa ja taistelussa ilmestynvä tunnustus. Jokaisen kristityn tulee koettaa levittää uskoansa, muutoin hän ei ole wakuutettu kristin-uskon onnesta ja autuudesta. Kunkin elävän kristityn täytyy kysyä: „Voinko minä tehdä mitään voittaakseni sieluja Kristukselle?“ Joka alakulofsena sanoo: „En minä voi mitään“, hän on yhtä paljon Jeesuksen asian pettäjä kuin sekin, joka welttona ja raukkamaisena sanoo: „En minä tahdo mitään tehdä“. — Mutta kristityille tulewa työ on sangen erilaista hänen sukupuolensa, taipumuksensa, warainensa, yhteiskunnallisen asemansa mukaan, sen wapauden määrän mukaan, mikä hänellä on ja sen tawan mukaan, mitenkä hänen elämänsä on muodostunut j. n. e. Ja tämä johtaa meidät wihdoinkin kolmanteen tutkisteleemukseen, jolle me myöskin tahdomme antaa uuden päällekirjoituksen, nimittäin

3. „Monenlaiset „lahjat ja yksi henki.“

Oletko sinä, rakas lukijani, koskaan lufenut mitään tilastollista kirjaa sijälähettyksestä ja sielustasi mietiskellyt kaikkia noita satoja puuhia ja pyrintöjä, joita siinä kerrotaan? Etkö todellakaan oikein pyörrytä silmissä tutkistellessa kaikkia näitä yhdistyksiä ja töitä. — Silloin hymmärtää, kuinka muuan muutoin hywin hurskas mies taifi sanoa: „Minä menen ainoastaan yhteen yhdistykseen, nimittäin kaikkia yhdistyksiä wastus-

tavaan yhdistykseen". — Olkoonpa tämä lausuma kuinka sukela tahansa, niin on se kumminkin täydellisesti hymnärtämätön. Tuleehan huomata, että nämät yhdistykset ovat kaikki tarpeen vaatimia. Ne eivät suinkaan ole saaneet alkunsa senlaisten ihmisten päähän pöllähtämisestä tuumista ja oikuisista, jotka unettomina öinensä mietiskelivät valmiiksi jonkun uuden laitoksen. Ei suinkaan, vaan ne suurimmaksi osaksi saattavat huomioon meidän kansamme elämän todellista hätää ja syvää vammaa. Ei voi epäilläkään, että vielä enemmän yhdistyksiä tulee ja täytyykin tulla toimeen. — Mutta ei suinkaan tarvitse jokaisen kunnan kristityn toimia jokaisessa hyvässä yhdistyksessä. Maksuihin ottaa osaa käypi kyllä laatuun, jos on waroja maksaa, mutta toimia ei sowi kuin muutamissa, vaan niissä sitten syhdän täynnä rakkautta ja wakawaa intoa. Niinostaan siellä saa jotakin aikaan, missä jotakin tahtoo saada aikaan. Mutta joka tahtoo olla osallisena kaikkeen, ei tee missään mitään kelpaawaa vaan panee woimansa hukkaan. Siis työnjako! mutta työtä! Ne ajat tulewat kohta, jolloin seurakunta pitää historiallisena kummallisuutena sitä, joka tahtoo olla elävä kristitty eikä kuitenkaan ole siinä eikä ulkoläheksen mies.

Olispa siis hywin surkuteltawaa, jos kristityt miehet ja naiset olisivat lukeneet mainitut luettelot kuitenkin löytämättä mitään yhdistystä, jossa he woimansa mukaan tahtoisiwat työskennellä. Ruten toiwon, ovat nämät lehdet wakuuttaneet lukijalle, että hänellä pitäisi olla iloa wakituksestansa Jumalan waltakunnan hyväksi. Mutta nyky-aikaan (kunnes meillä taasen on seurakuntia jotka ansaitsewat kristillisen seurakunnan nimeä) on yhdistystyö warmaankin se tie, jota pitkin Jumala tahtoo lewittää waltakuntaansa maailmassa. Niinostaan muutamain walittuin kristittyin sallii Herran wälittämättä yhdistyksistä itsenäisesti etsiä aiwan uusia töitä. 990:n 1000:sta on yhtyminen siihen, mikä nyt jo on olemassa ja yhtyminen siihen oikein syhdämeistänsä. Mutta lateus ja kunnianhimo, ahneus, laiskuus ja oman mielipiteensä yksinomaisesti oikeutettuna pitäminen ovat joka päivä häwitettävät, jos toisten kanssa yhdessä tahtoo wakituttaa siunaukseksi.

Mutta waikea me arwaisimme kuinka suureksi yhdistysten ja laitosten hyödyn, niin täytyy meidän kuitenkin pitää lähimpää lähimpänä. Minä tarkoitan, että etupäässä tulee omassa huoneessaan ja omassa ammatissaan osoittaa olewansa Jesuksen

Kristuksen tunnustaja, työntekijä ja taistelija. Ne miehet ja naiset olisivat kristillisiä irvikuvia, jotka puuhailisivat kaikenmoisissa yhdistyksissä, pitäisivät loistavia puheita, toimittaisivat erinomaisia tekoja, waan samalla laimiin löisivät welvollisuutensa omaa huonekuntaansa kohtaan. Kaikkien kristittyjen ensimmäisenä huolena ja haluna tulee olla kotonsa tekeminen Jesuksen rauhan ja Jesuksen ilon temppeleiksi. Ja siihen auttaa etenkin rauhallinen ja iloinen sunnuntainvietto. — Ensimmäiseen sijaan tulisi asettaa omien lasten wieminen Jesuksen tykö näyttämällä heille, että kristilliset isät ja äidit ovat myöskin iloisimmat ja onnellisimmat, enimmäin alttiit ja itsensä uhraavat, — kaikin voimin koettaminen saada lasten hengittäväksi kodissa taiwaan- ja ijankaikkisuuden-ilmaa ja sekä warhain että myöhään saada heidät huomaamaan, että Kristuksen rakkaus on kaiken onnen lähde. Mutta ei ainoastaan lapsille tule vanhempien olla isänä ja äitinä perheessä waan myöskin palkollisille. Me waadimme palvelijoistamme uskollisuutta, s. o. että he uhraisivat voimansa ja aikansa meidän hyödyksemme; me kauhistumme, joll'eivät he meidän selkämme takana ole yhtä uutteria kuin meidän silmiemme edessä. Meistä tuntuu raa'alta ja kauhistuttavalta, joll'eivät he ota sydämellisesti osaa perhe-elämän kärsimyksiin ja waiwoihin; meistä tuntuu keuhkmieliseltä ja lihalliselta, kun he tuntevat ikään kuin tenhovoiman wetävän heitä yleisiin tanssifaleihin, naamiaisiin j. m. j. Tässä kaikessa me teemme oikein, jos me waan olemme heidän suhteensa senlaisia, kuin meidän tulee olla; mutta me teemme hywin wäärin, jos me waan käskemme ja kiellämme, mutta emme rakasta ja anna, emme anna heille itsiämme. Nämät nuoret, elämänhaluiset, iloa tawitsewat ihmiset ovat oikeutetut meidän kotonamme saamaan, mitä heidän sydämensä haluaa, muutoin he etsivät sitä luonnon pakoituksesta ulkopuolella kotiamme, ja semmoisissa paikoissa mistä he tuhat kertaa saavat onnettomuutensa. Tämä on surullista, mutta liiankin luonnollista. Nämät nuoret ihmiset ovat jättäneet isän ja äidin palveluksensa sinua. Ole sinä heille isän ja äidin sijaisena, niin kau'an kuin he ovat sinun kattoji alla! Etenkin te perheenäidit, pitäkää heistä huolta, ottakaa osaa heidän kärsimisiinsä ja iloonsa; itkekää ja iloitkaa heidän kansjansa, antakaa heille osansa niin perhehartaudesta kuin syntymäpäiwäherkuis-takin, — olkaa huwitetut jokaisesta pu'usta yksin langakerästäkin, jonka he ostawat; hankkikaa itsellenne tietoa heidän synty-

mäpäiwistänsä, hankkikaa itsellenne selwille, mitä tietoja he saavat wanhempainsa kodosta; kirjoittakaa heille ollesanne matkoilla; pitäkää huolta että heillä on lufemista j. n. e. ja warmaanfin on hywin kummallista, joll'ette te pi'an woita heidän sydämiänne ja saa waltaa heidän sydäntensä yli. Sallikaapa heidän ottaa osaa perheen iloihin, niin minä teille wakuutan, että hekin wapaasti ottawat osaa perheen kärsimisiin. Sanalla sanoen, palwella niitä, jotka teitä palwelewat, woimienne mukaan, niin hekin palwelewat woimiansa mukaan teitä, eiwätkä ainoastaan filmien edessä, waan myöskin sydämensä pohjasta. — Waiketus saada hywää palweluswäkeä peittää pilwen tawoin lufemattomia perheitä. Ainoastaan Kristuksen rakkaus woi muuttaa tämän pilwen kalliiksi purppuraksi.

Ja te palwelustytöt, jotka tunnustatte olewanne Kristuksen opetuslapsia, osoittakaa teoillanne pitävänne palwelemista kunniananne, koska te olette Kristuksen omia. Osoittakaa nöyryhydellä ja kärsiwällisyhdellä, ahkeruudella ja uskollisuudella, hiljaisuudella ja rakkaudella saaneenne woimaa ylhäältä tuomaan päivänpaistetta ja rauhaa semmoiseenkin kotiin, missä pimeys vielä wallitsee. Tällä tawoin te sanoittakin mahtawasti julistatte Herran nimeä.

Mitäs me sitten sanomme kristityn kutsukumuksesta ulkopuolella kotoansa? Olepa mikä tahansa, lääkäri tahi poliisi, kauppias tahi opettaja, lakimies, käsityöläinen tahi talonpoika, kartanonomistaja tahi tehtailija, upseeri, sairaanhoitaja tahi räätälien kookooja, — alinomaan sinä tapaant ihmisiä, joihin sinä voit waikuttaa ja joille sinä voit ja sinun tulee itsesäsi osoittaa Jesuksen Kristuksen suloisuutta. Tähtyisipä kirjoittaa kokonainen kirja, joskin tahtoisi huomauttaa waan pääjuonteeseen, kuinka yksityisten ihmisten omalla waikutusalallansa tulee osoittautua Kristuksen apulaisiksi. Etupäässä tulee niiden, joilla on muita alamaisinansa, hywin muistaa korkean kutsukumuksensa. — Monta kaunista esimerkkiä on siitä, mitenkä kristillinen upseeri woi waikuttaa sotamiehiinsä. Mutta senlaiset upseerit owat hywin harwinaisia. Tuhansilla on koirat, hewokset, pelikortit, biljardit ja kaikenlaiset turhuudet wieläpä huomommatkin asiat kuin turhamaisuudet enemmin sydämellä kuin heidän sotamiestensä ajallinen ja ijanfaijinen onni. — Onpa tosin kristillisiä tehtaanomistajia, jotka erinomaisella ja esimerkiksi kelpaawalla tawalla pitävät huolta työmiehistänsä ja heidän perheistänsä. Heidän on helppo nähtää toteen, että aino-

astaan ewankeeliumi voi tehdä maailman onnelliseksi. Mutta voi sentään kuinka monien teollisuudenharrastajain mielestä työmiehet ovat waan koneita, ja tällä tavoin he saawat aikaan tuon kauhean, mutta kuitenkin aiwan luonnollisen wallankumouksen. — Mitä kristilliset lääkärit woivat waiuttaa hoidettawiinsa, jittä olemme me ennen toisessa tilaisuudessa puhuneet. Me papitkin olemme jo saaneet muutamia wiittauksia. Ne ajat ovat olleet ja menneet jolloin meidän pappilamme oliwat „somia idylliä“ jolloin pappi pitkä yönuttu yllänsä rauhasa poltti toisen pitkän piipullisen toisensa jälkeen ja harjoitti tyttärinensä soitantoa koko iltapäivät, istutti puita, jalostutti ruusuja puutarhasansa j. n. e. Papin työhuone, joka ennen oli tuommoinen „hiljainen pyhys“, on meidän aikoinamme muuttunut kyyhkyshakaksi, jossa kaikenmoiset myrskyn ajamat, neuwo ja apua hakewat ihmislapsat kuljeskelewat edestakaisin. Aina-kin senlaisen tulisi sen olla. Pappi ei enään voi kulkea seurakuntansa läwitse ainoastaan isällisiä siunauksia jaellen; ei suinkaan, hän matkustaa myrskysä ja raju-ilmasa toisesta waikeasta toimesta toiseen waikeaan toimeen, ja lii'an-kin usein waikeaan taisteluun. Kirkon täytyy tulla kansan luo, joll'ei kansa enään tahdo tulla kirkkoon. Tätä tietä se ehkä sitten löytääkin jälleen kirkkoon. Ratoiltakin tulee saarnata eikä ainoastaan kirkossa; ei suinkaan, waan suurissa tanssijaleissa ja joka taholla elämän meluisassa hälinässä on ewankeliumin ääntä kuultawa. Ewankeliumin lohdutusta täytyy wiedä hiljaiselle sairastuoteelle, ulakkokamareihin ja maakerroksiin. Sitä paitfi tulee papin olla kristillisten yhdistysten päänä ja sydämenä ja lii'an-kin usein sanomakirjallisuuden alalla warmana woitostaan mennä taisteluun materialistista ajanhenkeä vastaan.

Mitä sanottawaa on minulla kauppiaista, puotien omistajista, käsityöläisistä ja muista senlaisista ihmisistä? Surkuteltawaa on, ett'eiwät heidän apulaisensa suurimaksi osaksi enään asu isäntiensä perheissä, eiwätkä edes syö ja juo heidän pöydänsänsä, waan eläwät tykkänään omin takein. Eikä wanhoja oloja enimmäkseen enään voi saada entiselleen. Mutta eikö sitten ylipäänsä mitään olisi tehtävä? Jos näiden apulaisten tapojenturmelluksesta, nautinnonhimosta, epäluotettawaisuudesta ja epärehellisyhdestä yhä enemmän ja peloittawammin walitetaan, niin tulisi kuitenkin itseltänsä kysyä: „Teenkös minä sitten mitään apulaisteni hyödyksi? Bidäkö minä huolta heidän sieluistansa, osoitan-ko minä heille rakkautta ja wälitänkö

minä heistä? Mitä minä esim. teen saadakseni heille huvitusta? Enköhän jollainkullloin woisi heitä ko'ota ympärilleni illanviettoon, enköhän woisi hankkia heille lu'ettawaa, enköhän woisi osoittaa heille tietä hywiin kristillisiin yhdistyksiin, enköhän rakkaudellani woisi woittaa heidän sydämiänsä puoleeni ja sillä tavoin saada heitä nauttimaan Jumalankin rakkautta?" Onpa todellakin tässä suuri työala! — Mitäpä sanoisinkaan minä lakimiehille, jotka kaikilla tulewat kansan kanssa yhteyteen, kun on kaikenlaisia riitoja ja rauhattomuuksia tahi suorastaan ilmeisiä rikoksia tehty. „Herättäkää se lahja, joka teissä on“, jos te olette kristityitä (Jumalan kiitos, vielä tosin on monta kristittyä lakimiestä). Ei voi kertoa, kuinka kansaan vaikuttaa, kun esim. tuomarit käyttävät walaa pyhällä wakawuudella, kun he puhuwat synnistä, niin että huomaa heidän itsensä kauhistuwan sitä, heidän sydämestään pitävän huolta ihmisten rauhasta ja parannuksesta, waan eiwät senlaisia, että he waan wiran puolesta tahtowat saada asian pi'an loppuun.

„Herättäkää se lahja, joka teissä on!“ tämä lause sopii jokaiselle, joka rakastaa Herraa Kristusta. Tässä en minä woi puhua erityisistä elämäntutsumuksista. Sallitkaa minun waan wiimmeiseksi sanoa, että yhteiskunnalle on suureksi siunaukseksi, jos sillä on miehiä ja naisia, joilla on aineellisessa suhteessa senlainen asema, ett'ei heidän enään tarwitse tehdä työtä ruumiillisia tarpeitansa warten. Nämät henkilöt woiwat olla suureksi siunaukseksi koko yhteiskunnalle. Hyvä on jos he käyttävät woimansa taiteenharrastukseen ja kaikenlaisiin kunnallisiin pyrintöihin. Mutta jos he owat kristityitä, tulee heidän miettiä, että elonkorjuu on suuri ja työmäkeä wähän ja että joka haaralla puuttuu woimia kristillisen rakkaustoiminnan ja ihmiskalastuksen alalla. Jumala on heidät tehnyt niin wapaiksi aineellisessa suhteessa, että he palvelisiwat hänen waltakunnassansa. Pitäkää waari siitä kutsumuksesta, jonka Jumala on teille antanut.

Ja aiwan erityisen sanan tahtoisin minä painaa teidän mieleenne, te rakkaat „korkeampien ja parempien säätyjen“ nuoret tytöt. Mutta minä woin lausua aiwan lyhyesti, koska jo usein olen käytnyt tätä tuskin rakastettua lempiainettani. Teidän joukosanne, niidenkin joukossa, jotka kutsuwat itsensä kristityiksi, on jokseenkin paljon henkilöitä, jotka warastawat sekä Jumalalta että ihmisiltä aikaa, eiwätkä elämiskään hyödyksi. Täällä on tuhansissa päiwäjärjestyksenä

ajan ja voiman tuhlaaminen kaikenmoisiin turhiin ja joutaviin asioihin, ja tämä on muka hienoa ja ylimyksille sopivaa. Voi kuitenkin, kuinka paljon auringonvaloa te voisitte saada aikaan Kristuksen rakkauden palveluksessa ja te tuntisitte itsekin itsenne lämpiävän siinä toimesta. Ja jos te sitten tulette perheenemänniksi ja äideiksi tai „wanhoiksi neidoiksi“, — niin on rakkaudenpalvelus antava teille iäisen nuoruuden ja kuihtumattoman ilon luonteen. Edesjänne olevan kirjan lehdisjä saatte fatoja keinoja auttamaan. Melkein joka taholla voi teitä käyttää, ja kuta naisellisempia ja hienotunteisimpia te olette, sitä voimakkaampia te olette.

Jonkun aikaa takaperin tapasin minä nuoren kuolemaisillaan olevan tytön. Kaikilta ihmisiltä, jotka kävivät hänen luonansa, oli hän „kerjännyt“ postimerkkejä, ja koska hän kerjäsi hyvin miellyttävällä tavalla, niin oli hän saanut paljon kokoon. Nyt käytti hän helpoimmat hetket sairasmuoteellansa postimerkki-kirjan valmistamiseen. Tästä saaduilla tuloilla on kovaonniselle perheelle hankittava iloa. Taiwaallisen kauneuden ammurusko kirjasti kuoleman omaksi määrätyn tytön kasvoja, kun hänelle kerrottiin sitä onnea, joka olisi tulewa seuraukseksi tästä rakkauden työstä. Mutta jos kuolemaisillaankin ovat tytöt voivat saada aikaan suuria asioita — kuinkahan paljon voisivatkaan ne toimittaa, jotka ovat sekä ruumiin että sielun puolesta terweet!“ — Oi teitä, rakkaat nuoret sisaret, jos teistään kaikista voisi sanoa: „Mitä he voivat, sen he tekewät!“ Ollisipa siitä iloa sekä maan päällä että taiwaassa.

Mutta onpa myöskin liikuttavaa, että köyhimmät ihmiset, joilta puuttuu „varoja“ ja „aikaa“, kuitenkin voivat olla ewankeeliumin todistajia, kun Kristuksen rakkaus liikuttaa heidän sydämiänsä. Olkoon waan yksi esimerkki tarpeeksi. Hurskas köyhä leski muutti neljän lapsensa kanssa taloon, missä hänen kanssansa asui yleisesti tunnetun juopon perhe. „Sinä tietysti et wälitä lainkaan noista kauheista ihmisistä“, hänen hywäntahtoiset naapurinsa sanoivat. Nainen ei siihen mitään wastanut; mutta hän rupefi rukoilemaan näiden „kauheiden ihmisten“ puolesta. Hän huomasi pian, mitä hywinkin usein huomaa, nim. että mies oli juoppo, koska waimo hoiti huonosti waroja ja antoi kaikki mennä pilalle. Meidän leskemme siis rupefi opettamaan waimoa, kuinka hänen piti tehdä kotinsa hauskan ja puhtaan näköiseksi, pestä alkunansa, panna puhdas liina pöydälle ja panna ruoka pöydälle maukkaasti ja oikeaan

aikaan. Hän pefi lapset ja näytti hämmästyneelle waimolle, kuinka kauniit nämät hänen lapsensa olivat, kun ne olivat puhdistetut li'asta. Hän neuvoi häntä parjimaan, paikkaamaan, neulomaan, silittämään j. n. e. ja tuo onneton waimoraukka rupesi wihdoin toiwomaan. Hänen filmänsä tulivat jälleen wikkaiksi ja hänen poskensa punakoiksi; hän rupesi iloitsemaan elämästä ja sai woimia elämään; hän woitti jälleen puoleensa miehenä rakkauden, eikä kulunut wuottakaan, kun entisen juopon lapset käsi kädessä lesken lasten kanssa kulkiwat reippaasti laulaen sunnuntaikouluun. Mutta entinen juoppo ja hänen waimonsa tulivat Jumalan rakkaiksi lapsiksi. „Wanha oli häwinnyt, katso, kaikki oli tullut uudeksi.“ — Jos tämä oli ihme, niin oli se rakkauden ihme. Luonnolait kulkiwat omaa kulkuaansa, ja kuitenkin se oli ihme! Koettelepas punnita mielessäsi, eiköhän se woisi tapahtua toisesfakin tilaisuudessa? — Di, ota huostaasi ainakin yksi ainoa ekshnyt sielu! Rakasta yhtä sielua, niin kuin sinä voit rakastaa, rakasta sitä tähdellisesti ja kokonaan, uupumattomalla, kärjiwällisellä, surkuttelewaisella armeliaisuudella; auta, niin kuin sinä voit auttaa, sekä sijällisesti että ulkonaisesti, äläkä lakkaa, ennenkuin sinä olet woittanut tämän sielun siihen joukkoon, josta kerrotaan Joh. 3lm. kirjan 7 luv. 9:stä w:stä edesp.

Summa tästä kaikesta on se, että palwelemisen jälleen pitää saaman kunnian maailmassa ja että se on käsitettävä jumalallisessa majesteetissaan. Tällä tawoin ainoastaan woidaan saawuttaa parempi tila maailmanwaltakunnassa ja Jumalan waltakunnassa. Meidän Herramme Kristus oli palwelija; hän palweli joka hengähdyksellä kärjiwää ihmiskuntaa; olipa hänen pyhä kuolemansakin palwelus, se oli suurin palwelus, minkä hän maailmalle osoitti. Palweleminen oli Kristuksen elämän filmään pistäwiin puoli; hänen palwelemisensa oli tämän elämän sijällinen suuruus ja majesteetti. Hänen palwelemisensa saattoi hänet ulkonaiseenkin majesteettiin ja kirjastukseen. Ei tukaan, joka tätä ei käsitä, ole käsitännyt häntä, ja maailman pelastus riippuu siitä, ottaako maailma tämän aatteen, — ei, tätä uutta henkeä — sieluksensa.

Tänä wuonna olen minä Wildungen'in kylppypaikan käwelyhteillä tawannut jotakin, jota minä ennen en ollut nähnyt ja jota luultawasti useimmat minun lukijoistani eiwät vielä ole nähneet eiwätkä saa nähdä. Minä näin nimittäin kuniin-kaan, joka weti lapsenwaunuilla kuuden kuukauden ikäistä tytär-

tänjä. Lapsenhoitajan neuvoessa sukkaa tahi lukiesja filosofiaa kuljeskeli wanha Hollannin kuningas ilosta loistawin kaswoin tällä tawalla ympäri lapsinensa, jonka hänen nuori puolisonsa oli hänelle lahjoittanut. Minulle sanottiin, että minulla oli joka päivä tilaisuus nähdä samaa kumua. Minulle oli arwo-
fasta nähdä sitä ainoastaan yhden kerran. Ei Wildungen'ista juinkaan puuttunut „ylhäisiä“ ihmisiä, joiden mielestä tämä kuninkaan hoitajatoimi ei ollut juuri erinomaisen kuninkaallista, wieläpä semmoisiakin jotka sen katsoivat etikettä vastaan soti-
waksi. Minä, joka, Jumalan kiitos, en lainkaan hymärrä tuota etikettä kutsuttua mitätöntä asiaa, tietysti olin toista mieltä. Ei sen puolesta, että kuningas mielestäni olisi tehnyt mitään urostyötä wetäessään lapsenwaunuja. Sitä ei hän warmaan-
kaan itseään ajatellut, sillä tekihän hän siinä waau, mikä hänellä oli mieleen, ja woihan hän tehdäkin, mitä hän tahtoi; sen tähdenhän hän olikin kuningas. Mutta sitä nähdesjani ajatte-
lin kumminkin: kuningas Nebufanezar tahi joku wanhoista faa-
raoista ei olisi tätä tehnyt. Palweleminen on kuitenkin Her-
ramme Kristuksen kautta nousjut mahtawaan arwoon, niin että kuningaskaan ei häpeä wetää lapsenwaunuja. Tästä tuli-
kein oppia, ett'ei mikään palwelus alenna ihmistä, jos waan se palwelus tekee kellekään hyötyä. Meille täytyy olla se tarpeek-
si, ja ylhäistä ja kuninkaallista on se sitten Joh. 13: 15, missä Jeesus kokoo kaikki opetuskapsensa tuota halweksittua jalkain-
pejua warten. Hywähän se on, että me palwelemme lapsi-
amme; mutta sillä me palwelemme ainoastaan itseämme. Mutta Jumalan silmissä on se suurta, että me palwelemme köyhiä,
waiwaisia, hyljättyitä, kadotetuita, langenneita ja epätoivoon
joutuneita, ja sillä tawoin me palwelemme Herraa ja siis wasta
oikein itseämmekin. Tätä minä juuri tarkoitin antaessani tälle
lu'ulle „Oleisen asewelwollisuuden“ nimen.

Rahakukkaron kääntymys.

1. „Saksalaisen täytyy kolme kertaa kääntyä.“

„Saksalaisen täytyy kolme kertaa kääntyä, nimittäin en-
siksi täytyy hänen kääntää pänsä, toiseksi rahakukkaronsa ja

kolmanneksi sydämensä", — niin sanoi muuan Englantilainen, joka perin pohjin tunsu ja sydämeästään rakasti sakkalaisia. Yhtä kaikki, englantilainen lienee ollut viisas mies; kuitenkin on hänen sanoisjansa kunnon määrä mielettömyyttä. Me uskomme, että jos n:o 3, siis sydän, on todella kääntynyt, niin ovat n:o 1 ja 2 myöskin samalla kertaa kääntyneet. Vuoren wajotesja meereen, seuraawat myöskin ne huoneet, kalliot ja puut, mitkä siinä ovat, sen mukana. Ei niitä erikseen tarvitse syöstä alas. Viikemmin pitäisi sitten toisen näin kuuluvan lauseen oleman totta; „Siitä tuntee kääntyneen ihmisen, että hänen rahakuffaronsa on käänetty“. Mutta tälläkin totuudella on rajansa; löytyy kyllä ihmisiä, joiden on helppo antaa pois maallista omaisuuttansa, koska he eivät pane siihen mitään arwoa. Tahu heitä saattaa ja pakoittaa luonnollinen osanottawaisuus tahi vielä saastaisekin syht antamaan täysin käsin, waikk'ei heidän päänsä lainkaan ole kääntynyt, vielä vähemmin sydämensä. Mutta näitä ihmisiä, joista raha niin helpolla lähtee, on hywin harwassa. Säännöllisesti on rahakuffaron kääntyminen siitä todistuksena, että ihmisessä on tapahtunut perinpohjainen muutos. Rahakuffaro on usein sydämen linnoituksessa viimeinen warustus, joka antautuu Kristuksen hengen waltaan. Se jää vielä pitkäksi ajaksi „wanhan Natamin“ päällikkyyden alle kaikkien muitten rintawarustusten, muurien ja tornien jouduttua Herran Kristuksen mielivaltaan. — Walitettawasti jo luonnosta on firjoitettu sywälle meidän sydämiimme, että rahat ovat nautinnon lähteenä, että sillä, jolla on rahaa on myöskin warma tulewaisuus. Hywin harwassa löytyy niitä ihmisiä, jotka uskowat saawanja sitä enemmän, kuta enemmän he rakkaudessa antawat. „Rakkaus“ on tuhansissa tapauksissa sellainen, jommoiseksi ilmesthy wanhasja runosja:

„Rakkaushan se kaikki woittaa;
„Se on walhe!“ sanoi — ropo.“

„Raha-asioissa lakkaa sydämellisyys“, sanoo lii'akfiin jokapäiwäinen sananparsi; mutta, paha kyllä, tähtyy myöskin tulla siihen kokemukseen, että kristillisyyskin usein lakkaa raha-asioissa. Mutta tämä ei silloin olekaan mitään todellista kristinuskoa. Milloin Kristus todellisesti ja alkuperäisesti on tullut eläväksi sydämessä, silloin se hallitsee kaikkia, mitä ihmisellä on ja mitä hän on; silloin tulee tämä Tersteegen'in ruokous yhä elävämmäksi: „Herra ota meidän henkemme, ruumiimme ja sielumme ja elämämme. Kaikki olkoon sinun wal-

lasfasi." Tämä tulee silloin selwäksi raha-asioissakin. Joka maailman tuntee, tietää pienen joukon warmoja kristityistä eli, kuten meidän aikanamme sanotaan: pietistien, kaikissa tapauksissa suhteellisesti antawan kolmekymmentä kertaa niin paljon kuin ne antawat, jotka owat ewankeeliumista wieraantuneet. Ja kun kuulee kerrottawan, kuinka paljon yksistään pienestä weljien seurakunnasta (johon kuitenkin suurimmaksi osaksi kuuluu saksalaisia) ko'otaan pakanalähetyksen hywäksi, niin ei woi muuta kuin hämmästyä ja häwetä.

Suolimatta kaikesta tästä, — niin ei lause saksalaisten kolmenkertaisesta kääntymisestä kumminkaan ole niin aiwan perätön. Kullakin kansalla on yksi puoli, joka tekee sen, että se jo luonnostaan on sukua ewankeeliumille. Senmoinen puoli on esimertiksi saksalaisten ihanteellisuus ja sywämietteisyyhys. Mutta kuskakin kansassa on myöskin erityisiä esteitä ja waikuttajia ewankeeliumia vastaan. Englantilaisissa esim. on tarpeen erityinen „kääntymys“ tuosta ahdasmielisestä, itserakkaasta kansalliswihasta; edelleen on heissä, kuten olemme nähneet, tuo waarallinen taipumus muuttaa ewankeeliumia uudeksi la'iksi. Niitä esteitä, jotka saksalaisessa nousewat ewankeeliumia vastaan, on aiwan oikein merkitty sanoilla: „pää ja rahakuffaro“. Minä tarkoitan, ett'ei hän tahdo taimuttaa „paksua järkipää-tänjää“ ewankeeliumin totuuden alle; ettei hän tahdo au'aista kuffaroansa, kun Herra Kristus sanoo: Anna minun nyt kerressaan ottaa oikein aika kourallinen. Mitä tuohon „paksuun järkipäähän“ tulee, niin olemme me sille jo edellisissä lu'uissa antaneen ansaitun osansa. Täksi kertaa me pidämme kiini rahakuffarosta; sillä se ansaitsee kyllä meidän tutkimistanme, waikk'ei sillä ole mitään wirtkaa, joll'ei se aukea.

Se taas on englantilaisissa paljoa suuremmassa määrin muuttunut lihaksi ja wereksi, että heillä on oikeus ainoastaan hoitaa ja hallita maallista tawaraansa, ja että se on itsestään selwää että heidän tulee jättää siitä osa Herralle. Ei sowi sanoa: „Englantilaiset antawat enemmän waan sen tähden, että he owat rikkaammat“. Ei suinkaan, he antawat werrattain enemmin, ja he antawat yleensä iloisemmin ja mieluummin. Yleensä kiitetty englantilainen historiankirjoittaja Carlyle on yksi niitä harwoja englantilaisia, jotka tähdelleen tunnustawat Saksan kansakunnan suuret ominaisuudet. Kuitenkin hän kirjoittaa (mis jä paikassa, sitä en enään muista; mutta että hän sen on kirjoittanut, sen minä tiedän): „Saksassa usein ilmes-

tyvät katovuodet, enentynvä köyhyyt, teollisuuden aleneminen j. n. e. on seurauksena siitä, että saksalaiset eivät tahdo antaa taiwaan Herralle hänelle tulewia hymmennyskiä". Helposti tätä lausetta voi saattaa naurettavaksi; tuhmankin saksalaisen on helppo löytää tämän wiisaan englantilaisen lauseen heikko puoli. Silloin sanotaan: Uudessa Testamentissa ei mainita mitään hymmennyskiistä. Englantilaiset ovat selvästi jääneet kiini vanhaan Testamenttiin; he puhuvat hymmennyskiistä, ikään kuin olisivat juutalaisia, jotka olivat 100 vuotta ennen Kristusta, ja he katsowat Jumalan maallisen siunauksen aiwan vanhan Testamentin kannalta palkaksi, jonka Raikkivaltias antaa heille niistä asioista, mitä he ovat hankkineet. — Senlaisella puheella Carlyle'n syrjään syysääminen olisi waan „paksum järkipään“ asettamista totuutta etewämmäksi. Tässä lauseessa on se totuus, että jos saksalaiset olisivat hurstkaampia ja kristillisempiä, niin he myöskin olisivat ahkerampia, luotettawampia, uskollisempia ja säästäwäisempiä. Tällä tawoin osoitettaisiin, että jumalanpelko Saksassakin on senmoinen asia, jolla ei ole ainoastaan tulewan waan nykyisenkin elämän lupaus. — Yksi osa Englannin kansan poliittillisesta suuruudesta wieläpä sen kansallisesta rikkaudestaakin on siinä, että Englannin kristillisyyt on mahtawana waltana kaikissa oloissa, että sitä melkein kaikilla aloilla kohdellaan kunnioituksella. — Saksan kansan woimattomuus taas on siinä tieteellisessä hylpehdessä ja ajatuskopeudessa, että jo mikä tyhmyri hywänsä rohkenee rikkiwiisaasti arwostella ewankeeliumin ijäisiä aatteita, — että kauhean suuri osa saksalaisia luulewat olewansa siwistyneempiä julistaessaan, että he luonnollisesti eivät usko mitään ihmeitä (siis eivät myöskään Jumalan suuria tekoja maailman pelastukseksi), — että lukiolaiset ja rääätälinfällit yhtähywin kuin professoritkin ja sanomalehdentoimittajat pilkaten pitäwät lähetystointia tyhmänä puuhana. Eikä sekään päiwä mahtane kaukana olla, jolloin tämä woimattomuus tulee päiwän selwäksi, joll'ei meidän kansallemme tule uutta helluntaipäiwää. Carlyle'n wika on ainoastaan siinä, että hän kieltämättömästi lakiin wiwahtawalla tawalla puhuu niin, kuin hymmennysten antamisella kaikki tulisi hywäksi. Se on wikana useimmissa saksalaisissa, ett'eivät he tahdo tietää mitään sydämen antamisesta Herralle. Tästä wi'asta seuraa luonnollisesti toiseksi sekä, ett'eivät he tahdo antaa Herralle rahojakaan.

Antakaamme kuitenkin englantilaisten olla englantilaisina

ja saksalaisten saksalaisina ja mieluummin tarkastakaamme, kuinka jumalisuus ja raha-uhraukset Jumalan iankaikkisessa sanassa astuvat silmäämme eteen.

2. Sinun rukouksesi ja almusi ovat tulleet muistoon Jumalan edessä.

Tiedätkö sinä, rakas lukijani, kuka nämät sanat sanoi? Se oli taiwaan enkeli. Taiwaan enkeli tulee w. 34 jälkeen Kristuksen syntymän roomalaisen upseerin luokse sanoen hänelle nämät merkilliset sanat. Tahi eikö ole mielestämme merkillistä, että rukoukset ja almut täällä tavoin sekoitetaan? Rukous, joka on mieltä ylentävintä, mitä löytyy, — almut kaikkein johtapäiväisintä, mitä voi mainita, mainitaan kumminkin yhdes-
sä: „Ne ovat tulleet muistoon Jumalan edessä“. Rukoukset ja lahjat ovat saattaneet pyhän autuaan taiwaan Jumalan tekemään jotakin erinomaista Korneliuksen hyväksi. Ei tässä tarkoiteta siis siitä mitä moni niin hymmärtämättömästi arvelee ja selittää, että roomalainen päällikkö muka rukouksensa ja almunsa tähden oli julistettu Jumalan lapseksi, ett'eikä hän siis tarwinnut mitään ewankeeliumia. Tekstimme näyttää selwän vastakohtan. Hänen rukouksensa ja almunsa ovat todistuksina siitä, että hän ansaitsee tulla kristityksi, ja enkeli ilmes-
tyy hänelle ja Pietari lähetetään hänen luoksensa, että hän saisi kuulla ewankeeliumia ja tulla Pyhän Hengen osallisuuteen. Mikä on armahtaa, sanoo Jumala, koska mies nyt on siinä tilassa, missä hän on. Se waan on totta, että hänen rukouksensa ja almunsa tekewät sen selwäksi, että hän on ewankeeliumiin suoraan wiewällä tiellä. Hän on walmis nauttimaan ewankeeliumia, niin kuin janoowa hirwi janonsa tähden on walmis nauttimaan lrisewän puron wettä; hän on walmis uskoon, niin kuin uskowaisen Lazaruksen sielu on murheen pitkän koulutuksen kautta walmistunut katselamiseen. Enempää ei ole sanottu, mutta kuitenkin on niin paljon sanottu todistuksen kautta: „Sinun rukouksesi ja almusi ovat tulleet muistoon Jumalan edessä“.

Tätä ihmettelewät monet ihmiset etenkin runolliset saksalaiset. Rukoukset ja almut, — jolloin useimmat lukijat waan ajattelewat pienimpiä kupa-rahvoja, — mitä niillä on toistensa kanssa tekemistä? Mutta suuri taiwaan Jumala, joka yksinänsä on autuus ja jolla on walo pufimenansa, näyttää ole-

wan toista mieltä. Niin kylläkin, jos almu on waan wälkapale, jonka heittää saadaksensa oweltansa menemään köyhän, haavoittuneen Lazaruksen tahi repaleisen käsityöoppilaan; — tahi jos almun antaa ainoastaan häpiän tähden, koska muuten pidettäisiin faiturina; — tahi jos almu on kolme tahi neljä marikkaa, jotka merkitsee listaan saadaksensa warjoon tahi wihastumaan naapurinsa tahi kilpailijansa, joka on merkinnyt waan kaksi marikkaa; — tahi jos almun pakoittautuu antamaan ainoastaan welwollisuuden tunnosta, koska muka muuten ei käy tekeminen, waan jonka paljoa mieluummin tahtoisi olla antamatta, toivoen, ett'ei pyytäjän tullessa olisi ollut kotonansa; kaikissa näissä tapauksissa ei almu ole ainoastaan jokapäiväistä, waan wieläpä Jumalan mielestä arwotonkin. Senlainen almu ei tule muistoon Jumalan tykönä; tahi mieluummin, se Jumalan mielestä ei olekaan mikään almu. Sillä almun täytyy (sanan kreikkalaisen merkityksen mukaan) olla armeliaisuuden hedelmä. Kun se on senmoinen, niin se erinomaisten hywästi sopii yhteen rukouksen kanssa ja on siihen samanlaisessa suhteessa, kuin kaksoisweli on kaksoisjärjensä. Rukouksessa osoittaa mieltä kiitollinen onnellinen sielu, joka on saanut kokea armeliaisuutta. Tämä rukoilewa sielu etsii Jumalan sydäntä, joka suojelewan paimenen tawoin on kumartunut hänen ylitseensä. Se antaa itsensä alttiiksi hänelle, se heittäytyy hänen arwuksensa, se awautuu hänen huoneeksensa, jossa hänen tulee asua. „Minä saan kokea armoa, sen olen ansiotta saanut“ — tämä on oikea rukoushenki. Toinen sijälisen elämän puoli on se, että me puolestamme annamme sen armeliaisuuden, jota itse olemme saaneet kokea, wirrata maailmaan yli weljiemme. Joka on saanut kokea mitä se merkitsee, että Jesus on heittänyt henkensä hänen puolestansa, sen täytyy olla altis heittämään myöskin henkensä weljiensä edestä. Tätä ei suinkaan tehdä ainoastaan rahan antamisella, mutta kuitenkin rahan antamisellakin. Ainoastaan se on oikeata antamista, joka on kiitosuhri Jumalan sanomattoman lahjan tähden; jo itsestäänkin on selwää, että lahja on annettava vapaaehtoisesti ja ilomielin, että se on rakkauden hedelmä.

Tässä ei nyt siis ole kysymystä siitä rakkaudesta, mitä me osoitamme lapsillemme ja weriheimolaisillemme. Tämä on luonnollista rakkautta, jota jumalatonkin ihminen voi osoittaa. Tätä rakkautta tapaamme hywin liikuttawassa muodossa elämissäkin, esim. kun lintu syöttää poikasiansa, tahi kun tiikeri

antaa pienien pentujensa nuolla saaliin werta, ennen kuin se itse sitä juo. Tässä nyt ei ole puhetta äidistä, joka ei woi unhottaa lastansa, waan Jumalan lapsesta, joka tuntee ympärillensä olewan sisällisen ja ulkonaisen kurjuuden omaksensa, eikä jumalallisesja rakkauksessaan woi muuta tehdä kuin sitoa haawoja, wuodattaa niihin palsamia, liewittää nälkää ja janoa, rakastaa ja auttaa. Ei siis ole puhettakaan siitä, että almut tekisiwät meidät wanhurskaksi Jumalan edessä. Niiden tulee päinwastoin olla merkinä siitä, että me wanhurskauttamisen kautta Kristuksen weressä olemme tulleet Jumalan lapsiksi, ne owat saawutetusta lapsuudesta lähteneen kiitollisen sydämellisen ilon ilmauksia. — Suuri ilo tekee jokaisen ihmisyhdämmen, joka wielä ei ole tuiki kowettunut, hennoiksi ja hempeäksi. „Tänä päivänä ei kenenkään pidä kuoleman (sanoi kuningas Saul niille, jotka syhttiwät hänen wihollisiansa), sillä Herra on tehnyt autuuden Israelissa!“ Kyllä on helppo antaa anteeksi, kun Jumala on antanut meille jotakin suurta. Mutta silloinkin on helpompi antaa. Häpäpäivänä, jolloin mies saa sulkea rakastetun morsiamensa syliinsä; ristiäispäivänä, kun wanhemmat sywästi liikutettuna katselewat pientä lasta, jonka Jumala on heille lahjoittanut, — silloin woipi tapahtua, että nekin, joiden muutoin on hywin waikeata luopua rahoistansa, owat halulliset antamaan lahjan toiselle. Samoin on laita sellaiseen aikaan, jolloin sinä pelastuit suuresta hädästä tai sait kokea erinomaista siunausta toimisiasi. Mutta joka ei ajattele murheellisia, köyhiä ja sairaita, hän ei wielä ole kärsittänyt onneansa. — Mutta mitä merkitsewät suurimmatkaan maalliset ilot tämän autuuden rinnalla: „Minulle on armo tapahtunut“ —? Mitenkä woisikaan sydän, joka semmoista riemua tuntee, olla haluton jakamaan toisille sitä, mikä kuitenkin oikein käydettynä on niin woimakas herättämään taiwaallista iloa täällä elämässä —? Toisin puhutaan usein „joutawasta rahasta“ tai epärunollisesta rahasta. Mutta raha on joutawata tai epärunollista ainoastaan silloin, kun siitä pidetään kiinni; sitä wastoin on se korkeimman runollisuuden lähde, jos sitä oikealla tavalla annetaan. Oman sydämen kannel rupee silloin kajahtelemaan, ja niiden sydämet, jotka meidän lahjamme saawat, tulewat täyteen päivänwaloa, ja kauniimmat kukat, mitä ajatella woi rupeewat puhkeamaan. Mutta, walitettawasti kyllä, ainoastaan harwat ihmiset tuntewat tätä riemua, koska waan muutamat antajista

antavat oikeassa hengessä. Lukemattomat kristityt sairastawat senlaista tautia, että he kylä tahtowat ylipäänsä Jēstusta Kristusta pitää Herranansa, mutta rahawarojen yli eiwät salli hänelle mitään sananwaltaa, niitä he itse tahtowat täydellä wallalla hallita. Mutta kun nyt Wapahtaja ei tahdo mitään ehtoja eikä rajoja itsellensä asetettawan, niin seuraa siitä huono wäli sielun ja Wapahtajan kesken, joka sen tahtoo tehdä onnelliseksi, mutta ei saa. Mutta huono wäli ei siedä yhdistystä ja rauhaa. Jos jotakin tulee sinun ja waimosi wäliin, niin rikkuu ja häwiää teidän molempain sydämellinen yhteys. Ääni on luonnoton, käsi on kylmä, silmä rauhaton. Samoin on laita sinun ja taiwaallisen wapahtajasi kesken. Tässä on meillä todellakin etsittävä

3. Musta paikka,

joka waikuttaa sen, ett'ei moni kristitty tule todelliseen rauhaan ja iloon pelastuksestaan. Bahin seikka siinä on, ett'eiwät he sitä tahdo tunnustaa syhyksi. „Minun on sekä hopea että kulta“, sanoo Herra profeeta Haggai'n kautta. Lukemattomasti kertowat hurskaat ihmiset näitä sanoja. „Sinun, Herra, on sekä hopea että kulta; sinä voit siis helposti auttaa — pakanalähetystä tai magdalena-laitosta“. Mutta silloin useinkin ajattelee waan muiden paljoa hopeaa ja kulta, eikä sitä wähhää mikä itsellensä on, joka kumminkin on Herran omaisuutta. Tawallisesti ajattelee enemmän muiden kasjalaatikon awaimia kuin oman liiwin taskussa olevaa pienen lippaan awainta.

Jospa me kaikki sentään tahtoissimme wakaasti ja rehellisesti punnita mielessämme tätä seikkaa! Rahakukkaron kääntymisen on todellakin wälttämätön kääntymisen osa. „Mutta ahneus on kaiken pahan juuri“. Tämän lauseen todistaa meille raamattu koko pitkällä jaksolla kamalia kertomuksia, jotka kaikki meille osoittawat mikä kauhea perkeleellinen kahle mammona on. Minun ei tarvitse mainita kuin nimet Lot, Bileam, Judas Iskariot, rikas nuorukainen, Ananias ja Saffira. Kuinka wawasti kuitenkin Herra puhuu „wäärästä mammonasta“; kuinka pontewasti hän sanoo, ettei samalla kerta woi palwella Jumalaa ja mammonaa ja että ne, jotka tahtowat tulla rikkaitsi syöksywät perikatoon. Dummärtääkseen tätä ei tarvitse muuta, kuin wähän tarkastella jokapäiwäistä elämää, jommoisena se meidän ympärillämme on liikkeessä.

Maailma vilisee ihmisiä (olkootpa he sitten miljoonain omistajia tai palvelustyttöjä), joiden omatunto on rauhaton ja masentunut, koska he ovat voittonhimon sallineet wiefotella itseänsä epärehellisiin tekoihin. Minä en laisinkaan puhu niistä, joidenka te'ot ovat niin törkeitä, että heidän tähtyh mennä wanfihuoneesen. Mutta niiden luku on paljon suurempi, jotka eivät ole rahtuakaan paremmat, waan osaawat waan wähän wiefkaammin käyttähtyä. Ja kuinkahan monet awioliitot owatkaan peräti onnettomia sen tähden ett'ei tässä tärkeimmässä elämäntyhyksessä ollut määrääjänä oikea ja todellinen rakkkaus, waan warallisuus tai warallisuuden toivo. — Mutta silloinkin kun asian laita ei ole tämä, on kuitenkin tieto siitä, ett'ei rahoja käytetä Jumalan kunniaksi ja ihmiskumppalien hyödyksi ja menestykseksi, raskaana painona monen ihmisen sydämelle.

Rauheana kummituksena on yhteiskunnallinen tyhyys meidän aikanamme taiwaan rannalla. Huolimatta kaikista helpoituskaineista ja waltion- ja poliisin-la'eista wetää se huomiota puoleensa joka hetki, ja sitten vielä niissä maisissa, missä kristillinen walistus on wallalla. Milloin missäkin tapahtuu yksityisiä kauheita räjähdyksiä ja vielä useammin kumeoita maanalaisia järistyksiä, jotka osoittawat meidän asuwan tulwuorella. Mutta yhteiskunnallisen tyhyksen sywimmät juuret eivät ole siinä, että tämän elämän hywyys on epätasaisesti ja'ettu, waan siinä että sitä enimmäkseen niin itsekkäästi hoidetaan. Ja onkinhan omaisuus hywin epätasaisesti ja'ettu; mutta ihmiset owatkin niin erinkaltaiset: toinen kokoo toinen häwittää; toinen on ahkera toinen laiska j. n. e., niin ett'ei tasainen jako edes 24:ksi hetkeksi woisi hantkia yhtäläisiä suhteita. Sitä paitsi owat ne elämän onnen erilaisuudet, jotka owat seurauksina epätasaisesta rahan-ja'osta waan pikku asioita werraten niihin kauheisiin erilaisuuksiin, jotka seuraawat siitä, että toinen on sairas, toinen terwe, toinen hengen suhteen lahjakas, toinen tyhjämielinen, toinen sywämielistä luonnetta, toinen iloista, toinen kaunis, toinen ruma j. n. e. Mutta ainakaan näitä erilaisuuksia ei voi poistaa eikä estää ei edes waan liewittää millään filosofialla ja tieteellä, ei millään kansallistaloudella tai parlamentin lailla. Kaikkien olon tasoitamis-aate on yhtä mieletön kuin ikäväkin.

Ja kumminkin on Proudhon lausunut tuon järjettömän lauseen: „Omaisuus on warkaitta“. Mutta tuo Proudhon,

kuten tunnettu, ei ollut mikään „veli Jirstainen“, vaan waka-wa oppinut. Hän siis selittää rikokseksi kaiken yksityhisen omaisuuden omistamisen ja waatii, että kaikki mitä on, on käytettävä yhteiseksi hyväksi. — No antaahan olla, joka tuntee ihmisluonteen, se käsittää, että „kommuunin“, wiisaimminkin järjestetty kommuunin täytyy olla kaiken työhalun ja siis myöskin työkykyyn hauta, kaiken toimimisen ja tulemisen halun hauta, siis myöskin ihmiskunnan aatteellisten pyrintöjen hauta. Kuitenkin täytyy siltäkin olla syynsä, että niin sywämietteenen mies kuin Proudhon voi sulkea waltiowiisautensa senlaiseen lauseeseen, ja että niin moni sywämietteenen mies puhuu samalla tawoin. Warmaan ei se ole kristillistä eikä järjellistä, kun sanotaan, että kaikki joilla on omaisuutta ovat warkaita. Mutta tämä järjetön lause on ainoastaan sen uskonkappaleen vastapuoli, jota harwoin kuulee lausuttawan, mutta joka on sywälle piirretty useimpien rikkaitten ihmisten sydämiin ja kuuluu näin: „Omaisuus on omaisuutta; omistamallani tawaralla minä woin tehdä, mitä ikinä tahdon“. Tämä lause on vielä ehkä epäkristillisempi kuin Proudhon'in lause. Eikä ainoastaan niin, vaan — se on ollut alkuna Proudhon'in mielipiteesen. Toisin sanoen: sosialismi on luonnollinen wastawaitutus, ei pääomaa, vaan pääoman wäärinkäytöstä vastaan. Waltio tosin suojelee niitä, jotka alistawat omaisuutensa ainoastaan itsekkäisyyden palvelukseen. Mutta ewankeeliumi heidät tuomitsee.

Minä sanoin edellä yhteiskunnallisen kysymyksen tulleen juuri kristityissä maissa niin kauheaksi, ja siihen löytyneessä kyllä pätevästä syynsä. Tämä ei tule näitten kristittyjen kansain korkeammista kulteista, vaan juuri kristinuskosta itsestään. Ewankeeliumi se opettaa rikkaille herroille, ett'eivät he ole itsewaltiaita herroja, vaan Jumalan määräämiä warojensa hoitajia ja hallitsijoita. Heidän tulee sitä käyttää Jumalan kunniaaksi, mutta se taas sijältää, että heidän on käyttäminen sitä rakkaiden palvelukseen. Joll'eivät rikkaat enimmäkseen tästä tahdo tietää, niin tietävät köyhät sen sitä paremmin. Kuinka onkaan noita suuria sanoja: „wapaus, yhtäläisyys ja weljeyt“ wääristelty, ei niitä kuitenkaan ilman ewankeeliumia olisi olemassa. — Ewankeeliumi tuomitsee arwottomiksi senlaiset olot, että toinen ihminen kofoo miljoonia ja käyttää niitä omaksi hyväksensä, — että edellä mainitun wieressä on sata muuta, jotka huolimatta suurimmista ruumiin ja sielun pönistuksista koko elämänsä näkewät leiwän puutetta. Sen ajan

pitäisi jo lähestyä, jolloin nyhtään wallalla olevat omistus- ja omaisuuskäsitteet hyljätään raakoina muinaisjätteinä, ja jolloin ei enään lainkaan voida käsittää, että asian laita vuosituhansien kulussa on ollut, niin kuin se on ollut. Tässä suhteessa me warmaanakin kohtaamme suurenmoisia mullistuksia. Waltion la-
kifäädäntökin on aika suuressa käännelkohdassa etenkin työkan-
sa ja ylipäänsä köyhien eduksi. Tokko sen kautta voi wälittää yh-
teiskunnallista wallankumousta, waiko ei, sitä en mene päättä-
mään. Sallikoon Jumala kaiken tulla paremmaksi rauhan- ja
wanhurskauden tietä. Mutta kristittyjen, minä tarkoitan
Kristuksen todellisten opetuslasten, tulee tämänkin suhteen käyt-
täytyä niin että yhteiskunnallista wallankumousta ei olisi ta-
pahnut, jos kaikki olisiwat ajatelleet ja käyttäytyneet heidän
tawallansa.

Nyt on meillä jo edellisissä tutkistelumukfisissa ollut tar-
peeksi tilaisuutta osoittaa, että kristittyjen joka alalla on ollut
astuminen etukynnessä, kun on ollut yhteiskunnallisia kysymyk-
siä ratkaistawana. Heidän ei tule sallia itseänsä sytätä syrjään
niisjäkään kysymyksissä, joissa ei ole suorastaan kristillistä
henkeä, waan joissa ainoastaan on ihmisellisyhden muoto. Hei-
dän ei tule ajatella saawansa jäädä waan katselijoiksi, kun on
esim. kysymys säästöpankki-järjestelmän lewittämisestä, juoppou-
den tahi prostitutioonin wastustamisesta, kunnallis-waiwaishoi-
don paremmasta järjestämisestä, yleisten hylpylaitosten tahi
puistojen ja muiden senlaisten toimittamisesta. Heistä ei saa
olla kaukana mikään, mikä tarfoittaa maailman halun ylläpita-
mistä tahi arwoellisemman tilan hankkimista ihmisille. Heidän
tulee kaikilla keinoin ja woimin, mitkä heidän wallassansa owat,
koettaa edistää sen kaupungin parasta, missä he asuwat. Su-
rullista ja kristillisyyhdelle paljon haittaa tekewää on se, että
löythy eräs (Jumalan kiitos pieni) yksipuolinen kristillinen
suunta, joka ei ota osaa mihinkään pyrintöön, jolla ei ole mää-
rättyä uskontunnustuksellista tahi pietistillistä tarfoitusta. Eng-
lannin kristityt, jotka keskenänsä owat hywin epäsopuisia ja ah-
dasmielisiä, owat siinä yksimielisiä, että he, jos suinkin mah-
dollista on, juutalaisten pakanain ja muhamedilaisten kanssa
edistäwät kaikkia yleishyödyllisiä pyrintöjä, ja ett'eiwät he
puhu uskon erinlaisuuksista senlaisilla aloilla, mihin se ei kuulu.

Kuitenkaan ei tarwitse tämän suhteen niinkään paljon
muistuttaa useimpia kristityitä. Maailman meno on nyt ker-
ran senlainen, että miehen kunnia, arwo ja luotto riippuu etu-

päässä siitä, että hän pitää huolta yleisestä hyvästä. Siis on jo luonnollinen wetowoimakin tekemään työtä täällä alalla. Sitä vastoin useimmat Saksan kansalaiset katselivat surkuttelemalla hymyllä niitä, jotka uhraavat suuria uhria Herran suuren valtakunnan asian hyväksi, s. o. niitä, jotka uhraavat jotakin ewankeeliumin lewittämiseksi „kristittyyn“ ja pakana-maailmaan. Mutta tämä onkin juuri etupäässä se toimi mikä on uskottu kristilliselle seurakunnalle. Mutta tämä toimi vaatii muun mu'assa paljon, hywin paljon rahaa, jonka luonnollisesti melkein ainoastaan tosikristityt lahjoittawat. Jospa seuraawat muistutukset saattaisivat meidät halukkaammin tekemään täänmoisia lahjoituksia!

4. „Pyhille ko'ottawista waroista.“

Tohtori Ullhorn on kirjoittanut oikein kunnan kirjan „kristillisestä rakkauttoiminnasta wanhimmassa kirkossa“. Tämä kirja näyttää mitä selwimmällä tawalla, että kristillinen kirkko nuoruutensa aikana oli rakkauden seurakunta, ja tämä rakkaus oli sen woiman salaisuus. Siihen aikaan olikin kristittyjen rahakukaro kääntynyt, ja antaminen pidettiin kunniana ja osana jumalanpalveluksesta. Rahoja, elämäntarpeita ja waatteita ko'ottiin Herran päivänä ja ne jätettiin Herran huoneeseen. Mutta ainoastaan ne, jotka eiwät olleet minkään kirkollisen rangaistuksen alaisia pidettiin armollisina antamaan jotakin. Mina oli tarpeeksi, waikka werrattoin vähän rikkaita kuului kristilliseen seurakuntaan.

Mutta woi, sinä laupias Jumala, miksiä owat sitä vastoin tulleet meidän jumalanpalveluksissa antamat uhrilahjamme, ko'ottakootpa ne sitten haawiin taikka uhriarkkuun! Nyky-aikaan tunnustelewat kirkonkämijät pienimpiä ropoja kuffaronsa pohjalta ja säästävät suurimmat itsiänsä ja rikkaita lappiansa warten tahi ainakin semmoisiin tilaisuuksiin, joissa se julaistaan paperille mitä herra N. N. on antanut. Silloin lohduttawat he itsiänsä lesken rowollakin, jota wapahtaja niin suuresti ylistää. Mutta tämä pieni ropo ei ollut sen tähden niin suuri, että se oli niin pieni, waan koska se oli todellinen uhri ja kiitollisen rakkauden hedelmä. Tuo armokas ropo köyhän lesken kädessä muuttuu rikkaan miehen kädessä loukkaukseksi Jumalaa vastaan. Meidän antamisemme sekä kirkossa että kirkon ulkopuolella tulee olla jumalanpalvelus, sillä sen tulee olla

kiitosuhri. Sen tulee siis olla todellinen uhri, eikä mikään, mikä meille on armotonta. Sen tulee edelleen olla meidän kiitollisen sydämemme teko, jolla me ylistämme Jumalaa hänen sanomattomasta lahjastaan. Tämä meidän antamisemme tulee ennen kaikkea tapahtua ilomielin. Minä olen tavannut ihmisiä, jotka antoivat summia Jumalan waltakunnan hywäksi, mutta he tunnustivat rehellisesti kollehtien kokoojille: „Me emme anna sen tähden, että siitä meille on iloa. Me emme te'e sitä li'oin kunnianhimesta; me te'emme sen welwollisuuden tunteesta ja Jumalan pelwosta.“ Tämä on surkuteltawaa. Se on warma merkki siitä, että Herra vaikuttaa sydämeen, kun se ei saa rauhaa käyttämään kaikkea omaaksi hyödykseen. Mutta se ei saa kumminkaan la'ata rukoilemasta antamisen oikeata iloa. Ja tämä ilo tulee samassa määrässä, kuin ihminen tulee iloiseksi Jumalan sanomattomasta lahjasta. Tämä nöyrä, iloinen kiitollisuuden henki se se elähyttää wanhan kristityn seurakunnan rukoukset. Muu'an niistä rukouksista on näin kuuluwa: „Ota vastaan, Jumala, tänään uhraawaisten uhrit, niin kuin sinä otit vastaan Abel'in uhrin, Sakariaan pyhän sawun, Korneliuksen almut ja lesken molemmat rowot; niin ota vastaan niidenkin kiitosuhrit ja anna heille ijankaikkista tawaraa ajallisen sijaan, taiwaallista maallisen sijaan.“ Tästä siis tehdään vaihtokauppa. Jumalan lapset antawat maallista tawaraa taiwaallista tawaraa vastaan. He pitävät sen kunniana, että he saawat antaa Jumalalle. Ja Jumala ottaa sen vastaan uhrina, koska se on rakkaudesta annettu, koska se kuwaa sydämen uhria. Antawien puolesta ei rukoiltu Jumalaa antamaan heille korwaukseksi mitään maallista siunausta. Järjellisestä antamisesta ei todellakaan kuukaan ihminen ole tullut köyhemmäksi; tuhansissa tapauksissa sattuu aiwan päinwastoin. Mutta tämä jätetään Herran haltuun. Waan Herralta rukoillaan ijäistä tawaraa ajallista vastaan, taiwaallista maallista vastaan!

Sama henki ilmestyy toisesjakin kirkkorukouksessa: „niiden puolesta, jotka antawat jalaa, ja niiden puolesta, jotka antawat julkisesti; niiden puolesta jotka antawat paljon ja jotka antawat vähän, ja myöskin niiden puolesta, jotka tahtoisiwat antaa, waan eiwät voi.“ Tämä on ihanata ja liikuttawaista! Tästä näkyy, että wanhat kristityt owat oikein käsittäneet ja oikein käyttäneet raamatun kertomusta lesken rowosta. Tämä on todellakin wapaamielistä ja Kristuksen hen-

gen kanssa yhtäpitävää, ett'ei lahjaa mitata metallilajin, vaan sydämen tarkoituksen mukaan. Jospa me oppisimme tämän voidaksemme tutkia itseämme, josko me te'emme, mitä me voimme tehdä, ja josko me ilolla te'emme, mitä te'emme.

Totta kyllä on, että vaatimukset kristittyjen rahojen suhteen meidän aikoinamme ovat hywin suuret ja tulevat vieläkin suuremmiksi. Tosin ovat useimmissa seurakunnissa kirkot ja koulut vieläpä lahjoitusrahastotkin kirkkoa ja koulua warten olemassa wanhoista ajoista asti. Mutta meidän siwistysolomme ovat senlaiset, wäkiluku erittäinkin kaupungeissa on kaswanut niin summattomasti, niin moninaisia uusia tarpeita on ilmestynyt ja niin monta wanhaa puutosta on uudestaan löydetty, että tarwitaan suurenmoista anteliaisuutta, joskin waan kirkollisia tarpeita tahdotaan tyydyttää. Kaikkialla, etenkin kaupungeissa, puuhataan uusien kirkkojen rakentamista, hankitaan waroja uusien papillisten toimien asettamiseksi. Yhtä tärkeätä on hankkia waroja, niin että istuinpaikat joko kaikki (mikä olisi parasta) tahi ainakin suurimmaksi osaksi saataisiin wapaiksi. Useimmissa paikoin niitä myhdään tahi wuokrataan kuin teatteri-paikkoja. Tämä ei ole suinkaan pienimpänä syynä siihen, että „alhainen rahwas“ on wieraantunut kirkosta. Köyhille ei enään julisteta ewankeeliumia, koska he eiwät enään tule, eiwätkä he tule, koska warakkaat ovat saattaneet rahakukkaron wallan kirkkosfakin tuntuwaksi. Rauhankirkossa, missä näiden riwien kirjoittaja saarnaa, on paikat wapaina kellekähän hywänsä, ja kumminkin on herra antanut meille siunausta. Hän on herättänyt warakkaiden sydämet antamaan wapa-ehtoisesti sen werran, kuin muu'alla saadaan penkinwuoraa. Minä lu'in ihmeen kauniin Bondchurch'in kirkon seinältä Wight'in saarella muutaman seurakunnan jäsenen lahjoittaneen 1,000 kruunua wapaapaikkojen ostamiseksi köyhille. Seurattakoon kaikkialla hänen esimerkkiänsä! Mitä maksaa köyhien hengellisen huolettomuuden walittaminen, kun heidät kumminkin tawallansa tarkoitetaan kirkosta tahi heille tarjotaan ainoastaan waiwaisensyntyisen-paikkoja? — Mutta eiwät ainoastaan kirkolliset olot tarwitse waroja. Sisälähettyksen toimi, pakanalähettyksen suuri työ waatiwat niin suuria summia, että lahjoittamisen-ilo aina joutuu useihin uusiin ja waikeisiin koetuksiin. Surullista on sanoa, että usein kollektanteja eli senlaisia henkilöitä, jotka kokoowat Jumalan waltakunnan eri tarpeisiin, pidetään kerjäläisinä, vieläpä jonkinlaisina nylkyreinäkin ja roswoina, jotka muka ihmisten päälle hylkää-

wät ja ryöstävät heidät paljainfi. Cipä tarwitse todistaakaan ett'eivät täänlaiset ihmiset juuri tämän sopimattoman ajatuslaatusa tähden saa nähdä paljon Kristuksen opelapsisfansa tuntuwaa iloa. Tämän kirjoittaja on kerran silloisen köyhän seurakuntansa hywäksi, joka ei woinut omilla waroillansa uudestaan rakentaa kirkoansa, ko'onnut esiwallan myöntämän huonekolehdin. Ne wiikot, jolloin minä tähtin tämän tehtäväni, kuuluvat elämäni vaikeimpiin aikoihin. Tyhymättömiä ja nurjia naamoja, wihaisia ja napisewia sanoja, wälttäwiä epäselwiä puheita sain minä näinä wiikkoina kuulla paljoa suuremmassa määrin kuin muutoin neljän vuoden kuluesfa. Tosin oli monta ihanaakin keidasta tässä erämaassa, mutta ne olivat waan keitaita. Mielessäni tähtyi minun kumminkin „tehdä shyttömiksi“ näitä ihmisiä, jotka niin napisewat, sillä joll'en minä kristillisenä pappina juuri osoittanut napisewaa mieltä, niin oli se kumminkin usein minun mielessäni, ja jos minä jolloinkulloin annoinkin ilolla, niin olin minä joskus oikein iloissani siitä, ett'eivät kollehdin koojat olleet tawanneet minua kotona. — Warmaanfin käy monen kristityn kuten ennen minunkin, että nim. hetkiä tulee, jolloin on niin täynnä kiitollista iloa Jumalan armosta Kristuksessa, että antaa täysin kourin ja päättää aina antawansa ilomielin. Mutta eikös niin, eihän tätä ihana mielialaa kau'an kestänyt ja pian wajosi jälleen entiseen surkeuteen.

Minä olen nyt paljon miettinyt, kuinka tätä onnettomuutta woisi auttaa. Wastenniellinen lahja on arwoton lahja. Sitä antaessa ei ole omatunto hywä, eikä lahjan saajan kanssa woiloita lahjasta. Itselftänsä poistaa puhtaimman ilon. Lemmetömät ja haluttomat lahjat owat tuoksuttomia ja wärittömiä kuffia. Nurjalla mielellä annettu lahja on oikeastaan ristinriidassa itsensä kanssa.

Mutta kuinka woipäästä iloiseen lahjoittamiseen? Minun mielestäni Jumalan sana tässäkin meille osoittaa oikean tien. Apostoli Paawali kirjoittaa 1 Kor. 16: 1—2: „Mutta awun hakemisesta pyhiä warten, kuin minä Galatian seurakunnille säätänyt olen; niin te myös tehkää. Ensimmäisenä sabbattina ottakaan jokainen teistä tykönsä jotakin, ja ko'otkoon waransa jälkeen, ett'ei äsken silloin, koska minä tulen, niitä hakemaan ruweta.“

Tässä me pysymme erillämme yksityiskohdista, mutta kumminkin on niin paljon selwää, että apostoli puhuu werosta,

nim. senlaisesta werosta minkä Jumala on määrännyt lapsil-
lensa. Tässä ei saa sanoa: „Voi meitä ihmisraukkoja! Meillä
on jo niin paljon maksettavaa waltiolle; mahdotonta on maksaa
maksaa kaikkia ijankaikkisia uusia ja yhä suurempia weroja: —
tuloveroa, maaweroa, wesiweroa, waiwaishoitoveroa, kouluveroa
ja kaikenlaisia kunnallismenoja. — Ja nyt tulee Jumalakin vielä
waatimaan weroa!“ Ei, se on mahdotonta; joka niin ajattelee,
se on jo edeltäkäsin — — — „wapautettu“! — Todellinen kris-
titty kääntää kehäänsä päinwastaiseen suuntaan sanoen: „Jos
minä annan — mielelläni tahi wastenmielisesti — niin paljon
maallisen waltakunnan hywäksi, niin enkö minä mielelläni mak-
saisi ijäisen jumalanwaltakunnan hywäksi? Saakoon kei-
sari mitä keisarille tulee, mutta myöskin Jumala, mitä Juma-
lalle tulee.“ Tässä on siis wero, jonka maksamista katson iloksi
ja kunniaksi; muussa tapauksessa sillä ei olekaan mitään arwoa.

Mutta edelleen apostoli ehdoittaa, että olisi maksettava
määrä-ajoilla jotakin. Meidän täytyy kaikissa asioissa
pitää huolta säännöllisyydestä ja järjestyksestä. Joka määrä-
ajoilla ei itseänsä pese, waan tekee sen, milloin mieli tekee, on
siivoton ihminen, waikka hän nyt wakawasti haluaisikin olla
puhdas. Joka ei syö eikä juo määrä-ajoilla, sillä on huono
elanto, waikka hän jöiikin mainiompaa ruokaa. Samoin on
laita hengelliselläkin alalla. Meillä tulee esim. olla mää-
rättyt hetket, jolloin me tutkistelemme Jumalan sanaa, määrättyt
hetket, jotka me läytämme rukouksiin. Sitä paitsi on hetkiä,
jolloin meidän sydämeemme koskee ikään kuin näkymätön sormi
ja jolloin, maalliseen tapaan puhuen, Jumala aiwan ykityisesti
ja persoonallisesti terwehtää ja kutsuu sydäntä. Silloin tietysti
ei saa sanoa: „Nyt ei ole minun tawallinen aikani, odotapas,
kunnes päivä menee mailleen!“ — Ei suinkaan, waan kun pyhä
tuulenhenkäys Jumalasta suhahtaa halki ilman, silloin tulee
meidän heittää kaikki muut siksensä, hinata laiwamme purjeet
ylös ja tähdätä kompassimme ijäisyhttä kohden, sillä silloin on
armon aika, silloin tahtoo Jumala meitä tawata. Mutta kum-
minkin tulee rukous-elämän säännöllisyyden ja järjestyksen py-
hä muuttumatonna. — Samaa sanomme me antamisesta.
Koska me olemme heikkoja ihmisiä, joita alinomaa ahdistaa ja
sitoo itsekkäisyys, ahneus, ja kaikenlaiset lihalliset arwelut ja
ajatukset, niin ei meidän sowi antaa waan sattumalta tahi mi-
ten mieleen johtuu. Onhan tosin erityisiä syitä, jotka meitä
kehoittawat autamaan jotakin Jumalan waltakunnan hywäksi.

Kun Zumala esim. erityisesti siunaa meidän aineellisia suhteitamme, niin onkohan mikään sen luonnollisempaa, kuin että me tuomme hänelle kiitosuhrin? Tahi kun sattuu erityinen kauhea hätä, joka vaatii suurenmoista avunantoa, — eiköhän silloin ole aivan luonnollista, että vähän supistaa elantoansa, eikä pidä aikomiansa pitoja, tahi ainakin tekee ne hywin yksinkertaiseksi, waikka olisikin mielinnyt pitää suurempia? — Tahi jos lapsi sattuu kuolemaan ja sen jälkeen on vähemmistä huolta pidettävä, silloin ei tule huo'ata ja walittaa „kowaa kohtaloa“, waan panna se lisä, minkä sillä surullisella tavalla woittaa Herran käteen. Kuolewa tyttö kysyi isältänsä: „Rakas isä, kuinka paljon minä sinulle vuosittain maksan? Isä ei lainkaan ollut tyytyväinen tähän mielestänsä epärunolliseen ja ei juuri lapselliseen kysymykseen ja tahtoi johtaa lapsen ajatuksia toiseen suuntaan: „Älä puhu siitä, lapseni; tiedäthän, että maksan mielelläni puolestasi kaikki, mikä sinulle on tarpeen“. Mutta pikku tyttö pyysi waan innokkaasti että isä rakkaudesta lapseensa lasqisi, kuinka paljon hän wuodessa maksoi lapsen tarpeisiin. Nyt lasqi wihdoin isä menot luonnossa, waatteet, koulurahat j. n. e., ja sanoi: „Wenee ehtä noin 500 markkaa.“ Silloin wastasi lapsi: „Rakas isä, kun minä nyt kuolen, enkä sinulle maksa enään mitään, niin pyyhän minä, että sinä annat ne 500 markkaa köyhille isättömille lapsille, että he woisiwat saada hywän kaswatuksen ja myöskin kerran woisiwat tulla taiwaasen.“ Isä hämmästyhi vähän mutta wihdoin hän kysyneet filmisä lupasi kuolewalle lemmikilleen, mitä se halusi. Sillä tawoin teki hän kuoleman lapselle suloiseksi. Eikä hän tullut wuotuisesta lahjastansa köyhemmäksi, waan wapaammaksi ja iloisemmaksi sydämessään. Mutta kerran hän saa kokea, mitä sisältää seuraawa lause: „Joka holhoo lapsen Jesuksen nimeen, se holhoo hänet itsensä“.

Tästä lapsenjutusta woi oppia paljon. Minä kerron tässä wielä kertomuksen suurista ihmijistä, joka on luonteeltaan aivan toisenlainen, mutta kumminkin yhtä opettawainen. Tämän kirjoittaja tuli muutaman herran luokse, joka oli hänen ystäwiänsä, tehdäksensä pienen pyhynnön suuren asian hywäksi. Mutta se, jonka olisi tullut antaa oli hywin huonolla tuulella ja sanoi soimaten: „Mitäs te nyt taas tahdotte?“ „En yhtään mitään!“ wastasi minä, te'in käännöksen ja menin. Hän juoksi minun jälkeeni ja kysyi jo vähän lempeämmin: „Minkä tähden te sitten olette tulleet, joll'ette te mitään tahdo?“ Was-

taus: „Minä tulin tapaamaan ihmistä, jossa Jeesus hallitsee. Tätä ihmistä aioin pyytää tekemään jotakin Kristuksen asian hyväksi; mutta minä tapasin miehen, jota paha henki jattui riivaamaan, enkä minä sen tähden tahdo mitään.“ Sitten vastasi hän hymyillen: „Tulkaahan nyt edes huoneeseeni ja sanokaa, mikä teillä on huolena. Minä tahdon nyt pahanhengen kiusaksi olla ystäväallinen mies“. Ensilksi ruvettiin kunnan saksalaisen tawan mukaan polttamaan sikaria; sitten minä wedin esille pyhntöni ja herra jokseenkin pi'an koko kasan rahoja. Tällä tawoin oli meillä kummallakin oiwallinen päiwä. Mutta tältä kunnan kristityltä olin minä saanut sen hywin hyvän ope- tuksen, että, niin pian kuin huomaa pahanhengen hyökänneen päällensä (olkoon se sitten pahan tuulen tahi ylpenden tahi ah- neuden henki tahi se henki mitä kutsutaan „hermoiksi“) että silloin tulee rohkaista mieltänsä sanoen: „No nytpä minä ferranfin annan wanhalle aatamille kunnan potkun ja wedän häntä aika lailla ne- nästä ja suututtaakseni häntä juuri tänään tehdä jotain oikein erinomaisen hyvää“.

Tästä kaikesta näkee lukija olewan monenlaisia syitä ja aiheita hywiin töihin. Kun minä siis puhun Herralle annet- tawasta säännöllisestä werosta, niin en minä sillä tarkoita, että siinä muka jo olisi ferrassa tarpeeksi. Mutta minä tarkoitan, että meillä joka tapauksesja tulee olla määrättyjä menoja. Määrätyn osan tuloistamme tulee meidän antaa rakkauden pal- welukseen ja sillä tawoin perustaa warsinainen rahasto. Ryh- mennyksistä ei missään paikassa uutta Testamenttia puhuta enemmän kuin muustakaan la'ista; mutta apostoli sanoo kyllä ett'ei wanhurkskaalle ole mitään lakia pantu. Mutta wa- paasta rakkaudesta tulee itsellensä tehdä lakia, jos niitä enään la'eiksi tahtoo sanoa. Se on erinomainen asia, jos on rahasto Jumalan waralta joka ilman mitään kiistaa ja epäilystä on ferrassa Herran oma. Se, minkä tämä rahasto sijältää, ol- koon siinä sitten 10 tahi 10,000 markkaa, ei ole enemmän mei- dän kuin nekään rahat, mitkä owat naapurimme rahalaatiossa. „Rahat tässä Jumalan rahastossa owat pyhät; ne owat eroi- tetut rakkauden palvelukseen, ja minulla on funnia järjestisten perusteiden mukaan niitä jokaisessa yksityiskohdassa hoitaa.

Kuinka helppoa ja iloisaa nyt on antaminen! Niin toisenlaisilla silmillähän nyt katsee kolehtienkokojoja ja keräys- listoja! Jos ennen pyhätäjät oliwtkin muka ankaroita sanan- saattajia, räsittäviä muistuttajia, weronkokojoja ja mykijöitä —

niin muuttuvat ne nyt raffaiksi henkilöiksi, jotka saattavat ihmisen hyviin ajatuksiin. He auttavat nyt meitä muuttamaan „wäärää mammonaa“ elämän puuksi, „joutawia rahoja“ ijäiseksi riemunfadoksi. Minä woin omasta kokemuksestani todistaa, että tehtyäni semmoisen rahaston Jumalan waralta, antaminen minusta on muuttunut siksi, mitä se järjellisesti ja kristilliseltä näkökannalta katsoen tulee ollakin, nimittäin huwiksi ja iloksi.

Kristillisen järjen taas tulee määrätä, milloinka tulee antaa, milloin tulee olla antamatta, milloinka tulee antaa paljon, milloinka vähemmin. Tarpeista tulee ottaa selko ja myöskin kristillisen kanssakäymisen ja semmoisten kirjoitusten kautta, jotka sitä asiaa käsittelevät, saada tieto siitä. Warjellkoon Jumala meitä kewyhtmielisestä antamisesta! Hywäntekewäisyys on työtä, wieläpä wakawatakin työtä. Tämä koskee tosin etupäässä waiwaishoitoa, jossa saa aikaan hymmärtämättömillä lahjoilla useinkin kauhean suurta wahinkoa. Mutta siinä ja pakanalähetyksellekin tulee lahjoja antaa hymmärtäwäisesti. Sweitsziläisestä sanomalehdestä usein lu'en niiden raffauden lahjain joukossa, jotka lähetetään toimitukselle: „für wo's am nöthigsten ist“ (N. N:ltä 4 frangia j. n. e.). Sekin on hywin hywä, jos ei itsellä ole selwillä asiat, mutta paras on kuitenkin, jos itse tietää; sillä lahjaa tulee seurata rukous, ja rukoilla minä woin paremmin, jos tunnen hädän, kuin jos sitä en tunne. Mitä nyt wihdoin päätshymyksen tulee: „No kuin kas paljon sitten tulee antaa?“ — niin siihen en woi wastata, ja jos minä woisinkin, niin minä en tahdo. Jo olen sanonut, ett'ei Jumala uuden Liiton lapsilta waadi kymmennyksiä; yli-päänsä hän ei waadi mitään. Apostolit eiwät li'oin mainitse, tuleeko enemmän, waiho vähemmän kuin kymmennykset; he sanowat waan, että Jumala rakastaa iloista antajaa ja että tulee tehdä, mitä woi. Meistä prosenttisuhdetta koskewaa määrähystä raffaudenlahjojesi sekä kiitosuhriesi ja säännöllisten tulojesi wälillä ei woi tawata. Zolla on hywin pienet tulot, ainoastaan se ehkä antaa enemmin, jos hän antaa $\frac{1}{10}$ prosenttia kuin rikas mies, joka antaa 10 prosenttia, siis sata kertaa niin paljon. Tämä sata kertaa niin paljon on ehkä 3,000 marffkaa ja edellinen $\frac{1}{10}$ prosenttia on ehkä 3 marffkaa. Kuitenkin woipi 3 marffkaa erityisissä oloissa olla suurempi uhri kuin 3,000. — Jos sinulla on monta lasta, joidenka kaswatuksesta ja tulewaisuudesta sinun täytyy pitää huolta, tahi jos

sinä olet lapseton; jos sinulla on köyhiä tahi rikkaita sukulaisia; jos sinä itsellesi ja perheellesi voit odottaa perintöä tahi et; jos sinä olet kivaloinen mies tahi jos sinun täytyy pitää huolta suuresta „elinkorosta“ tahi ei; jos asiasi menestyvät hywin tahi huonosti j. n. e. — kaikki nämät ja monet muut seikat waituttawat hywin suuresti sinun määräämäsi prosenttiin Jumalan weroksi. Mutta olkoonpa sitä nyt kuinka hywänsä, enemmän tahi vähemmän, jokseenkin paljon tahi jokseenkin vähän — pää-asia on se, että on warma rahasto Jumalan waralta, johonka tulee sisältö säännöllisestä, tulewasta maksusta. Ja'etta koon tämä sitten: 1) niin paljon köyhille ja hätää kärsiwille, 2) niin paljon sisälähetyslaitoksiin, 3) niin paljon pakanalähetyskyselle, 4) niin paljon kirkko-kolehteihin. Nyt minä pidän niin paljon edeltä arwaamattomain menojen waralta, jos jotakin jää, niin on minulla tulewan vuoden waralta sitä enemmän. — Jospa kaikki kristityt (ne jotka woivat antaa tuhansia ja jotka woivat antaa waan muutamia markkoja) tahtoisiwat tehdä tämän suunnitelman mukaan, niin olisi piankin kaikilla hankkeilla Jumalan waltakunnan hywäksi, jos ne sitä nimeä ansaitsewat, yltäkyllin waroja, ja niiden asioita voitaisiin ajaa paljoa suuremmalla innolla, woimalla, ilolla ja menestyskellä. Silloinpa saisiwat wihdoinkin loppunsa nuokin alituiset hätähuudot warojen puutteen johdosta ja kaikki nuo puoleensa wetävät ja kuitenkin useinkin niin arwottomat pikku keinot warojen hankkimiseksi, kuten esim. arpajaiset, myyjäiset, laulajaiset ja muut. Tämä olisi suuri asia. Mutta vielä suurempi asia olisi se, että tuhannet kristityt sen kautta saisiwat sydämensä wapaiksi ja omat tunteensa iloiiksi ja rohkeiksi.

Sanottakoon mitä tahansa: — tuhansissa tapauksissa se rahakuffaro nuoren tawoin painaa sydämiä ja estää wapaasti hengittämästä, ja iloisalla mielellä rukoilemasta. Useinkin se seikka, ett'ei rahakuffaro ole käännetty, on sielun rauhan wiimeinen wihollinen. Kun wihdoinkin tämä wihollinen on joutunut tappiolle, niin tajahtaa wanha ja uusi riemuhuuto: „Meidän sielumme pääsi niin kuin lintu lintumiehen paulasta. Paula on rikki ja lintu on pois!“

